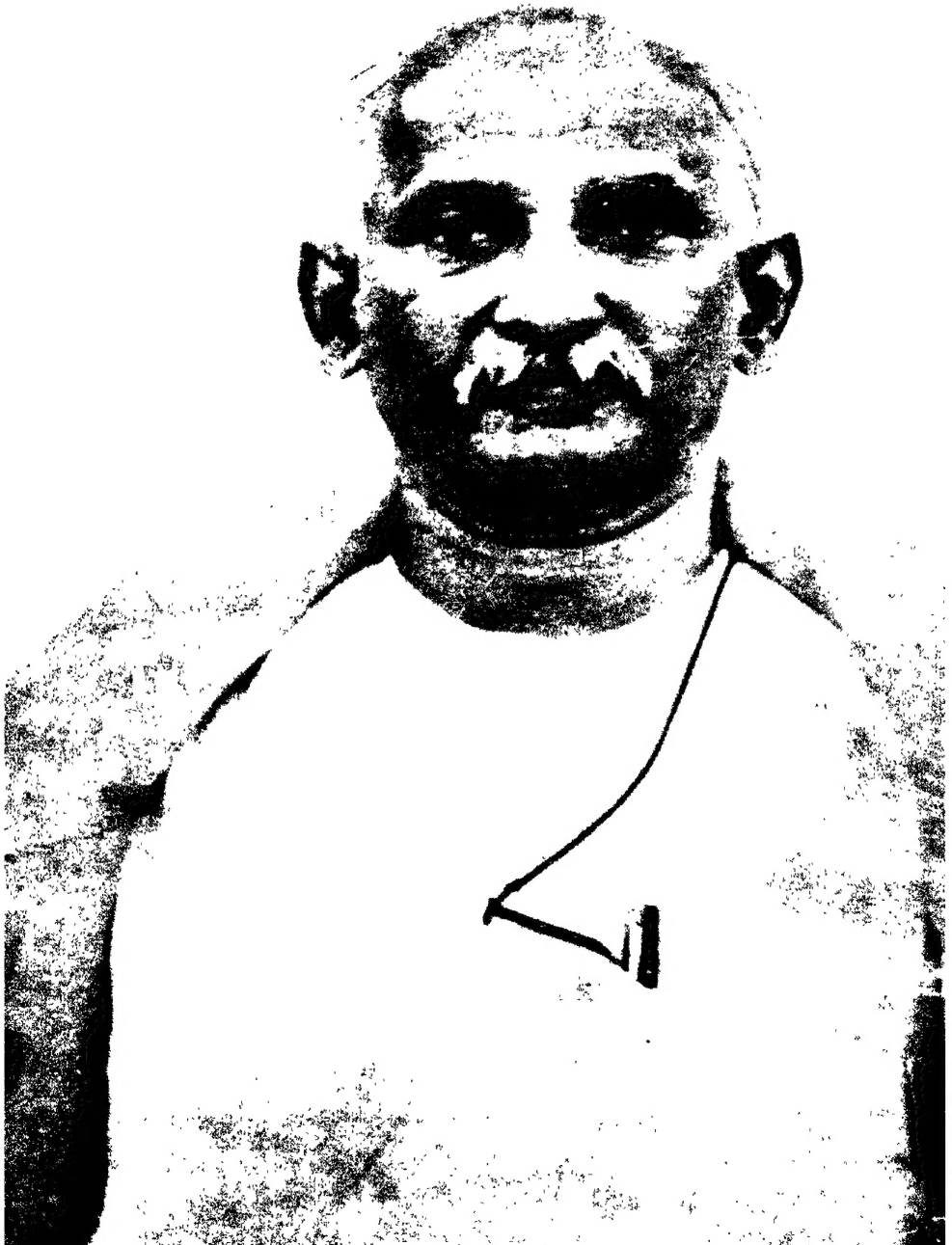

5048

తెలుగు

స్వతంత్ర

ఎడిటర్: భూకా సత్యనారాయణ

దీపావళినాటికి వెలువడుతుంది

స్వ తంత్ర

ద్వితీయ వార్షిక సంచిక (ఇంగ్లీషు)
ముచ్చటగొలిపే త్రిదర్శ ముఖచిత్రం

ఇది ఆంధ్ర ప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమీ

సమయంలో మూల్యం 1.80 రూపాయలు

ఇంకా మరెన్నో కొత్త ఆకర్షణలు గల

సుమారు 150 పేజీల ప్రతి

వెల 1-8-0

అక్టోబరు 15 వ తేదీ లోగా

ఇంగ్లీషు, తెలుగు, సంస్కృత భాషలలో ప్రచురించబడుతుంది

ప్రతి ఉచితం

ప్రతి సంవత్సరం ప్రచురించబడుతుంది

మేనేజరు, స్వతంత్ర

100, అంబేద్కర్ రోడ్ - చౌదూరు - 14.

ది ఆంధ్ర బ్యాంక్

లిమిటెడ్.,

స్థాపితము: 1923

కేంద్రాఫీసు: మచిలీపట్నము.

అధికారము పొందబడిన మూలధనము	
రు. 1,00,00,000	
చందావేయబడి బారీచేయబడిన మూలధనము	
48,99,000	
కెల్లించబడిన మూలధనము	25,00,000
రిజర్వ్ ఫండు	9,00,000
డిపాజిట్లు	5,00,00,000

అనులులోపున్న వ్యాపారము
మొత్తం రు. 6,00,00,000కు ఎంచినది.

ఫిస్కల్ డిపాజిట్లు:- గూడుగుంట
రెవెన్యూ వారి మొత్తములు 3, 6, 12. 24
మాసములకు (3, 6, 12, 24) ఎంచినది. రేటు 5
బడుచున్నది.

3 నాన్ రెసిడెంట్ బ్యాంకు స్టాఫ్ డివిజన్ ఈ
బ్యాంకులో ప్రత్యేక సౌకర్యము. అన్ని రక
ముల చెక్కులు, డ్రాఫ్టులు, డివిడెండు
వాళ్ళు, హుండిలు వసూలు చేసి పెట్టబడును.

గవర్నమెంట్ బ్యాంకులు, కేంద్రబ్యాంకు.
అమ్మట మొదలగు వ్యాపారములకుగా
చేయుచును.

వివరములు మా ఆఫీసులలో తెలిసి
కొనవచ్చును.

తాడేపల్లి గ్రామాములు
మేనేజింగ్ డైరెక్టర్ :

వారణాసి కృష్ణమూర్తి

ఎం.ఎ.బి.కాం., ఎల్.ఎల్.బి., బి., సి.సి. ఐ. ఐ.సి.
జెనరల్ మేనేజరు.

తెలుగు స్వతంత్ర

సంపుటి 1. సంచిక 9.

శుక్రవారం, సెప్టెంబరు 24, 1948

విషయ సూచిక

	పుట
ముఖచిత్రం—డాక్టర్ చట్టాభి	
సంపాదకీయాం ...	3
యథాలాపం—సాక్షి ...	6
జీవితము: నేను—హర్షిప్రసాద్ చటోపాధ్యాయ ...	9
భాషా ప్రయోగ విభజన నాగభూషణములు— డాక్టర్ నేలూరి పోతం రమణయ్య ...	12
ఘంటాభంగం—'విశ్వేశ్వర' ...	15
మ్యూజింగ్స్—చలం ...	17
సామాన్య సమాచారం—సామాన్య ...	21
స్ట్రెటజీ ఒడంబడిక బాన్ గుంట—టి. జగ నోహనరావు ...	24
భూతప్రణయ (కావ్యం)—'అమరేంద్ర' ...	27
ప్రజానాయకుల చింతనలు—'గిరి' ...	30
ఆంధ్రభాషను చేపకాగవలె—బలుమూరిపేణు, 31 మనక పేదాంతం (కావ్యం)—'గోపాల చక్రవర్తి' ...	35
ఆశ్రీ నవనోత్: ఒక సాహిత్యకవిత— "కజ్జురేఖ" ...	38
ఇల్లుంట గానో పాడుకొను—కె. సత్యనారాయణ ...	40
వ్యక్తి ప్రభావం: రాజకీయ చరిత్రామం ...	42
జనవాక్యం ...	46

సవరణ

ప్రింట్రింగ్: ముఖచిత్రమైన శ్రీ ద్వారం
మొకటన్నామి నాయుడుగారి ఫోటో ఆందించిన
రేడియో (నుద్రాసు) వారి సౌకర్యమున ప్రకటితము.
(స. తె. స్వతంత్ర)

తెలుగు విప్లవద్యాలయ

గుర్రాలయం శ్రామిక యువకులు

(చిత్రకారుడు: హెచ్. వి. రాంగోపాల్.)

శ్రీ సూత్రం

సంపుటి -
సంచిక - 8

సెప్టెంబరు 24, 1948

ప్రచురణ:
ప్రతిభుక్రమారం

అంతర్జాతీయ దుష్టశక్తులు

భారతదేశ శత్రువులకు హైదరాబాద్ లో మనసేనల విజయం ఆశ్చర్యంతోపాటు నిరాశకూడా కలిగించింది. ముఖ్యంగా ఇంగ్లండులోని టోరీ వర్గా నాయకులకు, వారి మనస్తత్వమే కల బెవీన్ నంటి ప్రభుత్వవర్గ ప్రతినిధులకూ. చాలాభాగం బ్రిటిష్ పత్రికలూ, బి. బి. సి. 'రేడియో', వారికి చెనకతాళం వేశాయి. బహుస్వల్ప జననష్టంతో ఇంత శీఘ్రంగా 'హైదరాబాద్ సమస్య' తేలిపోవడంతో ఇంగ్లండ్ అమెరికా దేశాలలోని అభ్యుదయ నిరోధకులు కట్టుకున్న గాలి మేడ లన్నీ కూలిపోయాయి.

అఖరు నిముషందాకాధిక్కరించి, ప్రగల్భాలుపలికి స్వైరవిహారం చెయ్యడం; ఇక లాభంలేదని జ్ఞానం కలిగినప్పుడు 'దాసో హం' అని, అంతవరకూ జరిగిన దానికి బాధ్యత వేరొకరిమీద మోపి, కిరీటం నిలబెట్టుకోవడం అసఫ్ జాహీ వంశీయులకు అనూచానంగా వస్తూన్న అలవాటు. ప్రస్తుతపు నైజాముకూడా ఆపనే చేశాడు.

నైజాము ఓటమితో, భద్రతా సంఘంలో ఇండియాపై ఉన్న నేరారోపణకూడా హరించిపోవాలి. అసలు నైజాము భద్రతాసంఘం దగ్గర ఫిర్యాదు చెయ్యడం యథాతథపు ఒడంబడికకు వ్యతి

రేకమే కాక, ఇండియా శత్రువులకు దేశపు ఆంతరంగిక విషయాలలో జోక్యం చేసుకుంటుంటే ఒక అవకాశం. ఫిర్యాదు చెయ్యడానికి నైజాముకు హక్కు ఉన్నదీ లేనిదీ ఒక పక్క చర్చ జరుగుతుండగానే, నైజాము ప్రతినిధికి మాట్లాడడానికి అవకాశం ఇచ్చి భద్రతా సంఘం తన పాతీకత్వం బయట పెట్టింది. భద్రతాసంఘం పరిశీలనకి పూనుకున్నది, ఇండియా నేనలు 'హైదరాబాద్ పై "ముట్టడి" చేశాయనే ఆరోపణ కాదు; ఆగస్టు 21 తారీకున నైజాము చేసుకున్న విజ్ఞాపన. యథాతథపు ఒడంబడికకు ఇండియా కట్టుబడి ఉండలేదని, నవాబ్ మొయిన్ నవాజ్ జంగ్ చిలవలూ పలవలూ చేర్చి వర్ణించాడు. అందులో నిజానిజాలు పైట పెట్టడానికి యింక సర్. రాముస్వామి మొవలయూర్ కు అవకాశం ఉన్నట్టు గోచరించదు కాని, ఉంటే బాగుండునని తోస్తుంది. యథాతథపు ఒడంబడిక వ్రతంపై చేసిన సంతకం సిరా యింకా ఆరకుండానే, పాకిస్తాన్ కి 'హైదరాబాద్ వివరితమైన ధనం అప్పుగా ఇచ్చింది; సంస్థానంలోని సైన్యం అపారంగా, ఒడంబడిక షరతులకు విరుద్ధంగా, పెంచడానికి సన్నాహాలు చేసింది. విదేశంలోని వర్తక

హైదరాబాద్ సంతానంలో ఇండియా నేనలకు పజలు బువ్విండ మెన స్వాగతమిచ్చారు.

సంస్కృతాభివృద్ధి రహస్యంగా ఆయుర్భాలు తెప్పించుకుంది; (మొన్న నైసిక చర్యలో పట్టుబడిన షెర్మన్ టాంకులూ, 25-పౌండ్ ర్ తుపాకులూ అలా రహస్యంగా చేరినవే) రజాకార్ల రాక్షసకృత్యాలకు ప్రోత్సాహం ఇచ్చింది. యీ భీభత్సకృత్యాలకి తట్టుకో లేక ప్రాణాలు గుప్పెట్లో పెట్టుకుని లక్షలాది ప్రజలు సంస్థానం విడిచి వచ్చేశారు.

ఇంత జరిగినా, సంస్థానంలో శాంతిరక్షణ సక్రమంగానే ఉందని భద్రతాసంఘంలో హైదరాబాద్ ప్రతినిధి పాదించాడు. అందుకు ఉదాహరణంగా, అక్కడే ఉండ నలచుకున్న యూరోపియన్లును పేర్కొ న్నాడు. కల్లోలపరిస్థితే ఉంటే, వారక్కడే ఉండడానికి ఎందుకు నిశ్చయించుకున్నా రని చాలా ఆమాయకంగా ప్రశ్నించాడు. గత సంవత్సరం పంజాబ్ లో కల్లోలం చెల రేగినప్పుడు యూరోపియన్లు సురక్షితం గానే ఉన్నారనీ, యిటువంటి పరిస్థితులలో వాళ్లేప్పుడూ సురక్షితంగానే ఉంటారనీ, అందరికీ తెలిసిన విషయమే. హైదరా బాద్ “రాజ్యం”లో ఉన్న 18 మిలియన్ల ప్రజల ఊమంగురించి మొయిన్ నవాజ్ జంగ్ తన ఆందోళన ప్రకటించాడు. ప్రజల పై అతడు చూపించిన అభిమానానికి అందరూ కృతజ్ఞత చూపించాలనీ ఉం టుంది. అయితే నూటికి 50 శాతం గురు మాత్రమే ఉన్న మైనారిటీలకు మేజారిటీ వర్గంతో సమానమైన ప్రాతినిధ్యం ఉండాలన్న నైజామ్ వైఖరిమాత్రం భద్రతా సంఘానికి తెలియదు; తెలిసినా తెలియనట్టే ప్రవర్తించడం వారి ప్రత్యేక కళ.

అంతర్జాతీయంగా హైదరాబాద్ కి గల హోదా ఏమిటో ఇంగ్లండ్ విదే

శాంగ మంత్రి బెవిన్ కి అవగాహన కాలేదు. ప్రధానమంత్రి అట్లీ లోగడ స్పష్టం చేసినా బెవిన్ కి బోధపడినట్టు తోచదు. ఇండియా సేనల విజయం తరవాతనైనా, మిస్టర్ బెవిన్ కీ, భద్రతాసంఘం సభ్యులకీ సందేహ నివారణ అయిందో లేదో భవిష్యత్తు నిర్ణయించాలి.

నైజాం సేనలు అస్తవ్యస్తానం చేశా యన్న వార్త ప్రకటిస్తూ, లండన్ బి.బి.సి. రేడియో, “మా ఫీల్డ్ విలేఖరిద్వారాయీ వార్త అందింది హైదరాబాద్ రేడి యోలో నైజామ్ ఒక ప్రకటన చేసినట్లు కూడా తెలుస్తోంది. కాని, నైజామ్ నుండి అధికారరీత్యా ఎట్టి ప్రకటనా చూకు చేర లేదు. ఇంగ్లండులో హైదరాబాద్ రేడియో వినిపించడం” అని వాఖ్యానం చేసింది, ఆమాయకంగా. హైదరాబాద్ రేడియో లండనులో వినిపించక పోవచ్చు గాని, ఫీల్డ్ లో వినిపిస్తుంది; బి.బి.సి. ఫీల్డ్ విలేఖరి తలుచుకుంటే సంగలమీ. కాని తను విని, రూపిలయిన వార్తనే బి.బి.సి. కి ఎందుకు పంపలేదో ఆ విలేఖరిగాని, లండను వ్యాఖ్యాతగాని స్పష్టం చెయ్యలేదు.

కాశ్మీర సమస్యలో వలెనే హైదరా బాద్ విషయంలో కూడా బోక్యం చేసుకుని, ఇండియా ప్రభుత్వాన్ని ఇరుకులో పెట్ట వలచుకున్న వారంతా హతాశు లయ్యారు. దీనినిపట్టి ప్రారంభదశలో ఉన్న మన స్వాతంత్ర్యాన్ని భగ్నం చేసేందకు అంతర్జాతీయ దుష్టశక్తులు ఎన్ని కాచుకుని ఉన్నాయో మజుపయింది. ఐక్యరాజ్యసమితి, భద్రతాసంఘం-వీటిలో గోముఖవ్యాఘ్రాలు ఎవరెవరో మళ్లీ ఇంకోసారి ధృవపడింది.

యథాలాపం

మోగ్యం కలిగినవానిని గురించు
కాల్పడానికి వీలుగా ఎత్తన కెక్కించడమే
రాజకీయాల్లో మోగ్యంను సత్కరించే విధం.

—బావీ

కాంగ్రెసు అధ్యక్ష పదవికి పోటీ చేస్తూన్న
ముగ్గురు అభ్యర్థుల్లోను, శ్రీ శంకర
రావు దేవే తీసికట్టుగా కనిపిస్తాడు. సహాయ
నిగాకరణోద్యమం ప్రారంభదశనాడే. —
ఆయన మహాత్ముని నిరాడంబర జీవనం
అనుసరించి కొన్ని బాహ్య వేషాలు
అలవాటుచేశాడు ఈ తరహావాళ్లు, చాలా
మంది మధ్యలో మానుకుని మళ్లీ
మామూలు పద్ధతికి వచ్చినప్పటికీ, కొంత
మంది యిప్పటికీ మిగిలకపోలేదు. వీరిని
గుర్తుపట్టడం ఎలాగంటే—వీరికి కుట్టుడు
బట్టలు పూర్తిగా నిషేధం. వీరు బొక్కో
క్కప్పుడు తల నున్న గా గియించుకుని
కటికి వైరాగుల్లా దర్శనమిస్తుంటారు;
బొక్కోక్కప్పుడు గెడ్డం వెంచుకొని వట్టి
బూచుల్లా ప్రత్యక్షమవుతుంటారు.

* * *

మహాత్ము డెప్పుడూ తనకు ప్రియమైన
ధర్మమాత్ర మేదో పట్టుబట్టి సాధించే
ప్రయత్నంలోనే విలక్షణంగా ప్రవర్తిస్తూ
వచ్చాడు. మహాత్ముని వింతవర్ణాలన్నిటికీ
అర్థమిచ్చే పరమార్థమొకటి వెనక ఉంటూ
వచ్చింది. సంఘటితానికి వైమెట్టున
ఉండడానికి తనకు సహాయభూతంగాని
చేసిన మహాత్ముడు విడనాడలేదు
ఆయన్ని అనుకరించే శిష్యుల జీవిత పద్ధ

తుల్లో మాత్రం అటువంటి స్పష్టమైన
నిర్మాణాత్మక ప్రయోజనం ఎల్లప్పుడూ
ఉంటూ వచ్చిందనడానికి వీల్లేదు దాంతో
వాళ్లు పగటివేషగాళ్లల్లా కనిపించడం తట
స్థిస్తోంది.

మహాత్ముని బాహ్యవేషం అనుసరిం
చడం మినహా శ్రీ శంకరరావు దేవు
సాధించిందేమీ కనబడదు. ఆయనవుంటే
చుట్టూవున్నవాళ్లలో ఉత్సాహం హరించి
పోతుంది స్వల్ప కార్యాలు నెరవేర్చ
డంలో మాత్రం ఆయనకి కొంత చాక
చక్యం ఉందని చెప్పాలి దానినిబట్టి—
తన కిందవుంటూ, తన మాట వినిపించు
కునే సమర్థులైన ఉపకరణమాత్రం లవసర
మైన సద్గురుకు ప్రీతిపాత్రుడు కాగలిగాడు.
సమర్థుడుగా ఉపకరించినప్పటికీ, స్వతంత్ర
స్వభావుడనడంచేత—ఆచార్య కృపాలనీ
సెలవు తీసుకోవలసివచ్చింది. శ్రీ రాజేంద్ర
ప్రసాదు ఒకరికి ఉపకరణం అనదగ్గవాడు
కాడు. కాని గాంధీమహాత్ముని అనంతరం
దేశనాయకత్వం పూర్తిగా పతేల్ నెహ్రూ
లకు విడిచిపెట్టి, ఆయన చల్లగా తప్పించు
కొన్నాడు. ఉబ్బసపురోగి; ఎప్పుడు ఆకస్మా
త్తుగా యీ జబ్బు రాగలదో చెప్పలేము;
ఆయన చేతిలో త్వరత్వరగా చూడనలసిన
రాచకార్యాలుంటే యిబ్బంది అవుతుంది.
ఆరోగ్యం చెడిపోయినకారణంగా ఎక్కు
వగా పనిచేసే స్థితిలోలేని శ్రీ రాజేంద్ర
ప్రసాదువంటి పెద్ద నాయకులకు బాధ్యత
లేని గౌరవపదవులు మాత్రమే వేరుపాలు
చేయుట సమంజసం.

అచార్యకృపాలనీ నిమ్మమణకు పూర్వం వచ్చిన క్లిష్టపరిస్థితిలో-అధ్యక్షుని కార్య నిర్వహణలో అడుగుడుగునా అడ్డుపడుతూ, అవతల ప్రజల్లో అడ్డుదిడ్డుంగా ప్రచారంచేస్తూ శ్రీ శంకర రావుదేవు ప్రాముఖ్యం సంపాదించాడు. వెనక శ్రీ ప్రకాశంగారు ప్రధానిగా ఉన్నరోజుల్లో యిక్కడ సామరస్యం కుదర్చడానికి అచార్యకృపాలనీ మద్రాసువచ్చినప్పుడు- సంకోచంలేకుండా తానుకూడా సిద్ధపై పానకంలో పుడకలా అడ్డుపడి అంతా

రసాభాస చేశాడు. అప్పుడు శ్రీ శంకర రావుదేవు గోప్యంగా నిర్వహించినపాత్ర ఉదాత్త చరిత్ర గలిగిన కాంగ్రెసు అధ్యక్ష పదవికి ఆయన్ను అనన్యుజ్ఞచేస్తుంది. ఒక వేళ కాంగ్రెసును నామమాత్ర సంస్థగా మార్చివెయ్యడం ఉద్దేశ్యమైతేమాత్రం, యీ పట్టంపులేదు.

శ్రీ శంకరరావుదేవు కంటే శ్రీ పురుషోత్తమదాస్ టాండన్ ఉదాత్తుడైన వ్యక్తి; అతని చిత్తశుద్ధి గురించి ఎవరికీ- సంశయంలేదు న్యక్తుల్ని కూటాల్ని

సుప్రసిద్ధ బొంబాయి చిత్రకారుడు వై. కె. శుక్లా ఇటీవల వైనాలో భారతీయ చిత్రాల ప్రదర్శనం ఒకటి ఏర్పాటు చేశాడు.

(ఎడమనుండి కుడికి):— వైనా విదేశాంగమంత్రి డాక్టర్ వాంగ్ షి-చే; ఇండియాలోని వైనారాయబారి భార్య మదాం; బర్మా రాయబారి డిమిట్రీ-ఫీన్; వై. కె. శుక్లా; వైనాలో ఇండియారాయబారి సర్దార్ పాణిక్కర్; మిసెస్ పాణిక్కర్; మిసెస్ వాంగ్ షి-చే.

అథారం చేసుకుని వైకి వద్దామనే ఆశ
యాలు లేనివాడు. స్వార్థరహితుడు.
కూమాకాల్లో పాల్గొనడానికి వస్తుతః అభి
లాష లేనివాడు అయినా ప్రస్తుత పరిస్థితు
లలో అధ్యక్షుడుగా అతణ్ణి ఎన్నుకోవడం
రెండు కారణాలవల్ల సమంజసంకాదు.
కేంద్రప్రభుత్వంలాగే మన కేంద్రరాజకీయ
సంస్థకూడా. సంయుక్తరాష్ట్రీయుల, గుజ
రాతీల ప్రాబల్యంతో నిండి ఉంది
తత్ఫలితంగా దేశంలో తక్కిన భాగాల
లోని ప్రజల్లో ఆసంతృప్తి తీవ్రంగా ఉంది
రాష్ట్రీయవాదం ఖండించడం సమంజసమే
కాని, కేంద్రప్రభుత్వంలో ప్రాతినిధ్యం
ఆసంతృప్తి గొలిపేటంత అసమానంగా
ఉండడం వాంఛనీయంకాదు. నెహ్రూ
పటేలులవంటి యావద్భారతనాయకులపట్ల
యీ రాష్ట్రభావం ఎవరికీ కలగదు. వారు
దేశం మొత్తానికే నాయకులు. శ్రీటాండన్
అంతస్తు ఇంకా రాష్ట్రాన్ని ఆతిక్రమించి
వైకి రాలేదు. మతానికి ఏమాత్రమూ
ప్రాముఖ్యమివ్వని ప్రభుత్వ సాపేక్షకోసం
ప్రయత్నించే యీనాడు, టాండన్ కి ఆర్.
యస్. యస్. - హిందూ మహాసభలపట్ల
ఉండే సానుభూతి, మన తక్షణావసారానికి
సమన్వయంగా ఉండదేమో ననిపిస్తుంది.

* * *

కాంగ్రెస్ అధ్యక్షపదవి అలంకరించ
డానికి యీ ముగ్గురు అభ్యర్థులలోనూ
అన్ని విధాలా అర్హుడైనవాడు డాక్టర్
పట్టాభి అతడు యింకో రాష్ట్రంలో
జన్మించి ఉంటే, ఏ నాడో కాంగ్రెస్
అధ్యక్షుడు అయేవాడు. ఆంధ్రత్వం అత
నికి శాపంగా పరిణమించింది. తమ రాజ
కీయనాయకుల భవిష్యత్తును వర్ధమానం
చెయ్యడం అనేది ఆంధ్రులకు ఇంకా చాలా
కాలేదు. నాయకత్వం కోసం పోటీ పడడ
మనేది ప్రతిచోటా ఉండే విషయమే.

అయితే, యీ స్థానికమైన పోటీలకు ఒక
మాడ్డు అంటూఉంది ఇతరేతర నాయకుల
ఒక్కడికి తట్టుకోవడం కోసం అటుంచి,
కనీసం లోకదృష్టిలో పరువు కాసాడు
కుండ్లుకైనా, సంఘీభావం చూపించడం
అవసరం అయినా ఆంధ్రులది చిత్రమైన
మనస్థితి వారి అంతః కలహాల ప్రకటనకి
హద్దులులేవు స్వదేశపు పాలిమేరలుదాటి
ఏ ఆంధ్రనాయకుడేనా వైకివచ్చి, యావ
ద్భారత రంగంలో అడుగుపెడితే, అతడికి
దోహదంయిచ్చి నిలపెట్టడానికి కావలసిన
సహాయం స్వరాష్ట్రప్రజలే అతడికి నిరాక
రిస్తారు ప్రజానాయకత్వానికి కావలసిన
వివిధాలైన ప్రతిభలన్నీ ఉన్న పట్టాభి
వంటి వ్యక్తిని వెనక్కినెట్టి, లఘుశక్తులనే
కులు వైకి రాగలగడం అందువల్లనే
జరిగింది

* * *

బహుముఖమైన డాక్టర్ పట్టాభి
ప్రతిభ మన పురోభివృద్ధికి పెనియోగించుకో
లేక పోతున్నామంటే విచారకరమైన
సంగతి అతడికి అపారమైన కార్య నిరతి
ఉంది; మేధస్సు ఉంది; వాక్పాత్యం,
నిర్మాణశక్తి, పరంగితజ్ఞానం — అన్నీ
ఉన్నాయి. సంస్థానాలసమస్యగురించి అత
డికి తెలిసినంత దేశంలో ఇంకెవరికీ తెలీదు.
ప్రస్తుత పరిస్థితులలో, కాంగ్రెస్ అధ్య
క్షుడు ప్రభుత్వవర్గాలతో సంఘర్షించ
కుండా, అలాగని ఆ వర్గానికి లొంగిపో
కుండా, చాకచక్యంతో కార్యభారం నిర్వ
హించాలి. అందుకు తగిన సామర్థ్యం
తక్కిన యిద్దరికంటే డాక్టర్ పట్టాభికి
ఎక్కువఉంది. ఏ విధంగా చూసినా,
నేటి పరిస్థితులలో కాంగ్రెస్ అధ్యక్షుడే
పట్టాభి అన్ని విధాలా అర్హుడని నిర్ణ
యించి తీరాలి.—(సాకా)

హరింద్రనాథ చటోపాధ్యాయ

ఏకాకి జీవితం

అని బెంగళూరు వాస్తవం. అచ్చటి సమస్యతో బాధపడతానన్న పాఠశాలలో ముందే ఉన్నది. అచ్చటి మధురమైన మృదుల వాతావరణం రక్షణకులను మోసే రమ్యమూలధారిని అయిన దిగంత లక్ష్మిని సేవించే పూలపాగా ధరించిన కాలమనే చేతికచేతి శబలపక్షి మైన బ్రహ్మాండమరము వీధిపట్టుగా లోతెంచేది. దిగి నామనప్పుని మర్యాదపాస ఆవరించడం ప్రారంభించింది. బెంగళూరుపాటి చల్లని సుందర ప్రదేశంలో నాపాటి కవి ప్రాసయూన్న అద్భుతశృంగార రసపావకళ్యాణం ముందే ఆకర్షణశక్తి ఏదో ఇమిడివుంది. అక్కడవున్న దినాలలో ఒంటరిగా సుమారుగా వాఙ్మయి సేవిస్తూవుండేవాణ్ణి. కొన్ని మాసాలనుంచి మా నివాసస్థలంగా చేసుకొనివున్న గృహానికి అనతి దూరంలోగల రైలుమార్గం అవతలకట్టునవుండే విశాలమైన నిర్జనమైన మైదానం నా వాహ్యానికి

ప్రేమకమైన స్థానమయింది. చావ వీధులు. ఒంటరిగా పికారునోవకు అంటే గ్రీతి. అవను నాలు సవీమాగా కాలం కూడా, సవేరకమైన అడుగుల వాడుకు మారాన్ని గుడ్డూపున్నప్పుడు మరక్కటి ప్రశాంతంగా కేంద్రీకృతమై, హృదయం అగాధ భావాలను ఆకళింపునో గురుకుమరి. అప్పుడు ప్రాసనికే జీవితపు ప్రాశస్త్యములు తెరమరుగయి, వ్యక్తిత్వవన్నాగా అంతరాంత్రములు మోసేసినాడి, ఏదో సుహృద స్థావర్యులకూ తెరచి నొప్పుట్టయి. అంతకాలావధులమాడి దిగి వచ్చి మానవుని జన్మహమ్మగా పరిణమించే ఏదో పాఠ వశ్యానుసూతిలో మరప్పు విలీనమైపోతుంది.

నీత మరీ మరీ మా ముందుగా ఒక మనిషిలా కలిసిపోయింది. ముందుటికీ, యింతటి వ్యవహారాలనూ నెమ్మదిగా, నిశ్చయంగా ఆమె కేంద్ర స్థానం అయిపోయింది. మా అబ్బాయిని సాకి మేవే మానమైన మాతృమూర్తిగా రూపం దాల్చిన ఆమెమెకు ముందుటికీ ఏర్పడిన అపారమైన

అతడు చాలా జాలికరంగా ఉండేది. అమెరికానికి
సోనే మాధుర్యం ఒలికేది. మాయంటికి వచ్చే
మిత్రులుతా అమెను అధికారరీత్యా మాగ్నహం
స్థానం ఉన్న వ్యక్తిగానే స్వీకరిస్తూ వచ్చారు.
అమె తన మధురమైన ప్రవర్తనవల్ల, మృదులమైన
స్వభావంవల్ల అందరి గౌరవప్రేమలను చూర
గొనగలిగేది.

ఈలోపున కేంబ్రిడ్జి పరీక్షలలో సీనియర్
కేంబ్రిడ్జిగా ఉత్తీర్ణుడైన యువకుడు కువ్వస్వామిలో
నా స్నేహం దినదిన ప్రవర్ధమానం కాసాగింది.
నాకు తన సాంగత్యంవల్ల విసుగు కలిగించని వ్యక్తి
అతడు ఒక్కడే. అతనిపంటినాడు మాట్లాడానికి
దొరకడమే ఒక ఉపకారం. అతనికి అనేక విష
యాలలో అభిరచేతం ఉంది. తన అభిమాన విషయ
మైన గణితశాస్త్రం ఒక్కదానిలోనే కాక
సాహిత్య విషయాలలోనూ, యోగశాస్త్ర విష
యాలలోనూ కూడా అతడు సాధికారంగా సంభా
షణ నెరవగలడు. ఏ ఒక్క శాస్త్ర విషయంలో
గాని లోతైన పరిజ్ఞానం కలిగిన వ్యక్తి తుట్టతొలిని
దైవము, ప్రకృతి, ఆత్మలను గూర్చిన నిగూఢ
సమస్యలకు సంబంధించిన సమాఖాచనలో పడక
తప్పదని నా దృఢమైన విశ్వాసం. కాలచరిమిత
మైన విలువలకు, నిత్యమైన విలువలకు మధ్య జరిగే
సంఘర్షణ వలన కలిగే పారవశ్యానుభూతిని తెలి
యనిపాడు, జ్యోతిర్మయమైన స్వల్పభావనా జగ
దంచలాలను మానసికంగానోకనేరక ఆంధకారంలో
దాని తెలియక తడముల్లాడేవాడు నిజమైనజ్ఞాని
కాబోలడు. నా మిత్రుడు కువ్వస్వామి
ఉన్నత గణితశాస్త్ర విషయంపై వీధిని చాలా
సాధికార ప్రయాణం సాగించి, సాధారణ మానసిక
కష్టకు అతీతమైన గణిత సమస్యలను సాధించ
బోయిన ఉత్సృష్ట ప్రజ్ఞాశాలి. గణితజ్ఞుడుగాని,
శాస్త్రజ్ఞుడుగాని, కళాభిజ్ఞుడు గాని- సాధారణ
మనస్సుకి సంశ్లేషితరంగా లోచనా స్థానిత్య
భూయష్టమైన సాంప్రదాయక సమాఖాచన పద్ధతు
లను ఒకసారి ఆధిగమిస్తే- మనోకష్టకు అతీతము
బాహ్యము అయిన ఒక నూతన ప్రపంచపు అంచు
లను స్పృశింప గలుగుతాడు. ఆ అభిమానసిక
లోకాంచలాలను సోకిన దాని; ఇక సంశ్లేషిగాని,
విక్రాంతిగాని ఉండదు. అట్టివారు భౌతిక చేతన
లోనిది ఆధ్యాత్మిక చేతనలోనికి ఆయస్కాంతం

వలన అక్కర్లేయబడినట్లు లాగబడతారు. అంకెలు,
మాత్రాలు, స్వపాాలు- వీనికి సంబంధించిన
ఉన్నతోన్నత సమస్యలను గూర్చిన నిరంతర
సంభాషనము వలన సంజనితమైన జ్ఞాన రేజును
వీరి మనోవీధిని ఆవరించి, నెమ్మదిగా వీరి ప్రకృ
తిలో ఉత్సృష్ట పరివర్తనం చేశారుస్తుంది. కాల
క్రమేషి అట్టివారు తెలియకుండానే, ఆధ్యాత్మికా
న్వేషణపరు లాతారు. బహుముఖమైన సత్య పరి
శీలన మార్గాలని ఆనుసరించి వితైక సత్యపరమా
వధిని అందుకుంటారు. వారి దినజీవితం నిరాదంబ
రమై, సన్నిహితులకు యోగసాధకునితో వారికిగల
సాదృశ్యం దృగ్గోచర మవుతుంది. అందువల్లనే
అట్టివారు ఒకపాక ఆసాధారణ విచిత్రవ్యక్తులుగా
పరిగణింపబడి నప్పటికీ, మరొకపాక హృదయ
పూర్వకమైన భక్తి గౌరవాలను చూరగొనగలుగు
తారు. కువ్వస్వామి నిస్సంశయంగా కేవల మానవ
మేల్జనికమైన క్లిష్టతర గణిత సమస్యలకు- స్థిర
భూతమైన అంక సముచ్చయాలను- అతీతమైన
ఆనుభూతిస్థితుల కొరకు ఆన్వేషించే వ్యక్తి. అందు
వల్లనే అతనింటే నాకు ప్రేమారోచయం. నేను
కూడా నా చిన్ననాటినుంచీ సాంధర్యాన్నీ ప్రాణ
ప్రకృతుల చేతనలనూ అధిగమించాలనీ, సామాన్య
దృష్టికి స్థిరశ్చరమంతో గోచరించే సహస్ర శబల
పర్వ ప్రపంచానికి మూలకమైన సూక్ష్మసత్యాన్ని
అందుకోవాలనీ ఒంటరియాత్ర సాగిస్తున్న వాణ్ణి.

మెంకటచలం పూర్తిగా మరొకతరహా మనిషి.
అతణ్ణిచూస్తే ఒకవిధమైన కులాసాదేశద్రిష్కరిలా
కనిపిస్తాడు. అతని దృష్టిలో జీవితం కేవలం అను
భోగంకోసమే అని అనిపించినా, అతడా అను
భోగానికి ఆతుష్కపోకుండా కాలక్షేపం చేయ
గలడు. అతడు దొరికినన్ని పుచ్చయాలను చేసు
కొని, జీవితంలో వీలైనంత సంతోషాన్ని సేకరించు
కుంటూ కాలము పుచ్చడంలో మిస్సై ప్రతిభా
శాలి. దివ్యజ్ఞాన సమాఖానికి చెందినవాడు కావడం
వల్ల దానికి చెందిన ఆకర్షకమైన ఆభిప్రాయాలు
అతనికి వికాలమైన దృక్పథాన్ని ఒనగాయి. అందు
వల్ల అతనికి అమృతమైన స్నేహాలను, పరిచయా
లను సంపాదించడంలో ప్రజ్ఞ ఏర్పడింది. ఎల్లప్పుడు
సరదాగాను సహాయకరంగాను ఉంటూ, ముఖ్యంగా
కళాకారులచే గుండర సృష్టి చేయించడానికి సహా
కరించడంలో అతడు అందజేసిన చేయి, అతడు

చాలాకాలం మా నాటక యాత్రలలోను, రంగ నిర్మాణ కార్యంలోను అత్యంత సహకారిగా ఉప కరిస్తూ వచ్చాడు. నేనెప్పుడూ అతణ్ణి ఒక 'కులా సా పక్షి'గా సంభావించేవాణ్ణి. తనకుగల ప్రాపంచికపు ఆస్తి కొలదిపాటే అయినా, బహుసహజంగా సమాన ఫాయాని ప్రముఖులైన వ్యక్తులలో పరిచయ లాభం కలిగించుకుని, వారి సమాదరణ పొందుతుతూ, సుఖంగా సంతోషంగా అతనెప్పుడూ పట్నంనించి పట్నానికి ప్రభువులా ప్రయాణాలు సాగిస్తూ గడిపేవాడు. వెంటచలం మాకుటుబపు "అంతరంగిక మిత్రబృందంలో" ఒకడు.

కమల తన చుట్టూ చాలామంది యువకులైన ఆరాధకుల్ని ఆకర్షించుకుంది. వారు ఆమెలోని అసాధారణ సంస్కృతి వ్యక్తిత్వాలవల్ల ఆకర్షింపబడేవారు. ఆరాధకులను ఆకర్షించడంకంటే మించిన ఆనందం స్త్రీలారికి ఉండదని తోస్తుంది నాకు. ఇతరుల అభిమానాన్ని చూరగొనడంలా వుండే ఆసక్తికి వయస్సు పరిమితివుండనే వుండదనికూడా అనిపిస్తుంది. ఈ లక్షణం లేని వయస్సు ముదిరిన అనివాహితురాలివైనా ఒకరైన చూపగలరా? యథార్థానికి విరుద్ధమైనా, తాను అందగత్తె అని పొగడితే విన కుతూహలురాలు కాని స్త్రీరత్నం సృష్టి సర్వస్వంలోను ఎక్కడైనా ఉంటుందా? అయితే కమల విషయం వేరు. ఆమె నిజంగా ఆ రోజుల్లో అందంగా వుండేది. నిస్సంజేహంగా ఆమెలో ఇతరులను వశంపదం చేసుకోగల గొప్ప ఆకర్షణశక్తి వుంది. కాని స్నేహానికి స్థిరంగా నిలుపుకో లేదని మాత్రం కాలం ఋణానుభవించింది.

బహుశా ఆమె స్వభావంలో సంఘటనలను, వ్యక్తులను స్వీయాన్విత్య లక్ష్యాలన్ని చేరుకునేందుకు తాత్కాలిక సోపానాలుగా వినియోగించుకునే గుణం వుండడం అందుకు కారణం కావచ్చు. అది చాలా స్వాభావికమైన విషయమే. ఏమనగా— ఔన్నత్య పిపాసగాని, ఏతదన్వేషణగాని ఏ క్షణంలోనూ అల్పమైన అనుబంధ బంధనాలలో చిక్కుబడే దౌర్బల్యానికి వశంకాదు. విశ్వాసభావం అనేది ఉత్త నిర్వీర్యమైన మాట అనీ, అర్థప్రయోజనాలు అంతరించిన పిదపకూడా విషయ లంపటాలో పడి కొట్టుకునే దుర్బల మనస్సుల తుని శరణ్యమనీ వాదిస్తుంది ఔన్నత్య పిపాస! "నాటకం నడవడం ప్రదానం" అన్నాడు షేక్స్పియరు కవి— పాత్రలు విశిష్ట ప్రయోజనాన్ని సెరవేర్చే కీలుబొమ్మలు మాత్రమే!

మా బెంగుళూరు జీవితం అలసట గొలిపే రకరకాల సాంఘిక కార్యకలాపాలతో కూడిన చిత్రబంధంగా పరిణమించింది. నాకు ఈసరికి కమలాగారిని, గృహజీవితంలోగాని ఉత్సాహం పూర్తిగా సన్నగిలిపోయింది. నా ఒంటరితనం ఇంటింతలుగా పెరిగిపోయింది నన్ను ముంచేత్తే ఆ ఒంటరితనం మద్యపదకాలతో నన్ను తాను కొలుచుకొని, బలాత్కారంగా జీవిత భారాన్ని తేలిక చేసుకోడానికి, హృదయాన్ని ఉల్లాసపరిచుకోడానికి ప్రయత్నించడం ప్రారంభించింది. ఈపని తరుచైనకొలది అధ్యాత్మిక వైకల్యతా దౌర్బల్యాలు నన్నావంప సాగాయి.

కళాశీలి తన రచనలద్వారా మానవ వివేచనాశక్తిని పెంపొందింపజేయాలి. ఈ ఆశయంతో రచనలు సాగించని రచయిత రాజించడు. ఆ విధంగానే ఈ ఆశయం లేనినటకుదుకూడా తన కళలో పరిపూర్ణమైన కాజాలడు. —కాలిన్స్.

* * * * *

కళ స్నేహితుణ్ణి, శత్రువునూ అర్థంచేసుకోవడానికి, సామ్యవాద దీక్షను ఉత్తేజింపజేస్తూ విద్యా ప్రబోధం చేయడానికి తోడ్పడాలి—రెన్.

మదరాస్ స్థిరవాస్తవ్యుల యభిప్రాయ మెట్టిదియో కనుకొను ప్రయత్నము జేసినవారెవ్వరును లేరు- వారాంధ్రరాష్ట్రమున జేడ సమ్మతింతురా? లేక యరవనాటితో నై క్యమందుదురా? వారియభిప్రాయమేమి?

భాషాప్రయుక్త విభజన సాధక బాధకములు

డాక్టరు నేలటూరి వేంకటరమణయ్య

భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రనిర్మాణముకొఱకు నియోగింపబడిన విచారణకమిటీ వచ్చిపోయినది. సాక్ష్యమునుబట్టి వారేమి తీర్మానమును సేయుదురో తెలియదు; తీర్మాన మెట్టిదైనను కమిటీ వారు విచారించిన సాక్ష్యము సరియైనదని చెప్పుటకు వీలులేదు. విషయమునకంటె ఆనగాహన చేసికొని యగ్రాధమునకు రంగువేయక సాక్ష్యమును బలుకు సాక్షులను వీరు విచారించిరని యెంచుట కవకాశములేదు. ఈతప్పు కమిటీవారికి కాదు. సాక్షులచట్టికలను తయారుచేసిన మహానుభావులది. వీరు పాలిటిషియనులు-వీరికొంతు పెద్దది; వీరు సర్వజ్ఞులు. వీరికిగలజ్ఞాన మితరులకు లేదని వీరి దృఢ నమ్మకము. మన రాజకీ యాధిక సాంఘిక మత విషయములలోనే కాక ప్రాంతిక చారిత్రిక శాస్త్ర విషయములయందు, వీరికిగలగాఢపరిజ్ఞాన మన్నులకులేదని వీరి యభిప్రాయము; కావున వైచిత్ర్యణ కమిటీ వారిముందు సాక్ష్యమును బల్కుటకు దమ గూఢమునకు జెందినవారినే తయారుచేసిరి. ఇంకొక విశేషము. సాక్ష్యమును బల్కుటకు నిర్ణయింపబడిన పాలిటిషియనులుగూడ నన్ని పక్షముల నుండియు సమానముగ నెన్నుకొనబడలేదు. దీనికి ముఖ్యకారణ మంద్ర ద్రావిడ పరస్పరవిరోధము. ఈ విరోధము మదరాసువలన కలిగినది. మదరాసు ఆంగ్లబాదా, ద్రావిడులదా యను పెనువాద మొకటి ఇటీవల బయలుదేరినది. దీనిమూలమున జనులయాజ్ఞోళన పెల్లుచేగినది. ఆంగ్లబాదు తమిళులును తమతమ రాష్ట్రముల యంత్ర దక్షిణపు తెల్లలను గూర్చి విచిత్రాభిప్రాయములను వెలి

బుచ్చినారు. ఒక మదరాసు మాత్రమే కాదు. చెంగల్పుట్టు ఉత్తర ఆర్కాటు జిల్లాలుగూడ మావేనని యుద్ధాటించినా రాంధ్రులు. అట్లగునా? నెల్లూరు చిత్తూరు కడప జిల్లాలు మావేనని ప్రత్యుజ్ఞోషము గావించినా రరవలు. ఇరు తెగలవారికిని ఆవేశము పెరిగిపోయినది; పొరుషులే ప్రధాన మైనది, నిజము మీది దృష్టి నీటగలిగిపోయినది. ఈ పరిస్థితియందు మదరాసురాష్ట్ర మంతాంగ మరవల చేబెక్కినది. ఆంధ్ర ప్రధానమంత్రిని స్వార్థపరులగు కొందఱు శాసనసభయందలి యాంగ్లప్రతినిధుల సహాయమువలన అరవవారు త్రోసిపుచ్చిరి. అరవలెడ్డి యొక్కడు ప్రధాని యాయెను. జన్మభక్త రెడ్డియైనను గుణములచే నరవలతలయన్ని నాడితరగుణముల మాటనటుండనిచ్చి యాంగ్లద్యేషముననితరద్రావిడులకునీసిపోడు. నరి యుద్ధులనే బోధుమగ్రతులుగ నెన్నుకొనినాడు; ఆంగ్లబాదు మదరాసునుది ఊడ్చివేయవలయునని పట్టుపట్టినాడు. నివ్వనకు గాలి తోడైనట్లు తక్కిన అరవ మగ్రతులకు బానట. భాషాప్రయుక్త రాష్ట్ర నిర్మాణ విచారణ కమిటీముందు సాక్ష్యము చెప్పుటకు సాక్షులచట్టిని మదరాసు గవర్నరు మెంటు తరపున తయారుచేసిన మహానుభావులు వీరు; ఇక వారు తయారుచేసిన పట్టికయందలి సాక్షులు చెప్పిన సాక్ష్యము నిష్పక్షపాతముగ నెట్లుండగలదు?

మదరాసు మంగ్రావర్గము సర్వమును ద్రావిడ భూయష్ఠము గాదే? ఆంగ్లమగ్రతులు గూడ కలరే? వీరు బదుగురే? వీరు ఆంగ్లబాదు పక్షమున యథా

పాపములను సాక్షుల సాక్షాత్కారము చేర్చి
యందరలో యను ప్రశ్న రావచ్చును. పట్టికయందలి
సాక్షులను పరిశీలించి తరగతివారిగ విభజించి
చూచిన ఈ ప్రశ్నకు సమాధానము రాగలదు.
సాక్షులయందు నూటికి అరువదివంతు అరవవారు;
వీరికి అంగ్రులయెడ ద్వేషము సుప్రసిద్ధము. ఒక
ప్రకాశమునకును కాశేశ్వరరావునకు దప్ప పేరు
గల యాంగ్రులకెవ్వరికి నిందు తావు లేకపోయి
నది. ఒక యాంగ్రు పరికాధిపతియైన నిందు
జేర్చుట కర్హుడు గాకపోయెను; నానిహాల్ లేని
నెట్లు పిల్లలు మొదలియూరులు అయ్యరులు అయ్యి
గారులు త్రవ్వకందములు- అరవలు కానివారిలో
బహుసంఖ్యకులు అంగ్రరాష్ట్రము పేరు చెప్పిన
బాటిపోవువారు. వీరు అంగ్రుల విషయమై
నిష్పక్షపాతముగింతో నెట్లు ప్రవర్తింపగలుగుదురు?
పట్టిక పరిశోధనవలన లేచిన సారాంశ మేమనగా
నది యరవల పక్షమునను, నాంగ్రులకుపరిపాలము
గను సాక్ష్యము పలికించుటకొరకే నయన
గావించబడెనని- విమరు రాంగ్రులకు అంగ్రులును
మరిత్రవర్గమున లేకుండిన నెట్లో
ఉండియు నట్లే నిర్లక్ష్యులైరి- వీరిపేర దమారు
గావించబడిన పట్టిక యాంగ్రులకు సహకారియగు
టకు బదులు నష్టకారి యైనది-

మద్రాసు గవర్నమెంటువారి పట్టికయందు
పేర్కొనబడని పెద్దమనుష్యులు మఱి కొందఱు
తమంతట తాముగ సాక్ష్యము పలుకుటకు ముందు
ననువచ్చిరి. వీరియందు ముఖ్యులు అంగ్రసరిహద్దు
సంఘమువారు, వీరు నలుగురు. వీరుచెప్పిన సాక్ష్య
మైక్యకంతము గాకపోయినను సమాజసమైనదే.
మద్రాసు అంగ్రులచే నిర్మోహబడెననుట నిస్సంశ
యమైన విషయము. ఇప్పుడిప్పుడమున నాంగ్రుల
కంటే నరవల సంఖ్య యతిశయమగుటకు గొన్ని
ముఖ్యకారణములు గలవు. ఇచట ప్రస్తుతము
కార్యవ్యాసంగమున వచ్చి తాత్కాలికముగ నివ
సించునా రనేకులుగలరు. ఉద్యోగమునకు వచ్చిన
వారు కొందఱు; వీరి మూలముననే కాక ఇటీవల
పెక్కు అరవగ్రామముల నీపట్టణమున జేర్చుట
వలన పట్టణప్రజయందరవారి సంఖ్య యతిశ
యించినది. కావున ఇప్పటి యతి
శయ యరవ జనసంఖ్య నాచారపఠముకొని
యనాదిగ చెన్నపట్టణ మరవలదని చెప్పుట
చరిత్రకు విరుద్ధమైన విషయము.

ప్రస్తుతము మద్రాసున నివసించుచుండు జను
లందఱును- అరవలను అంగ్రులను మాత్ర మేకాదు.
గుజరాతీలు మార్వాడీలు కన్నడిగలు మళయాళీలు
మున్నగు నన్యభాషల నాడెడువారు పెక్కుండ్రు
గలరు. వీరియందనేకులు మద్రాసును స్థిరనివాస
ముగ జేసికొని యచట ఇండ్లు వాకిండ్లు తోటలు
దొడ్లు ఆస్తిపాస్తు లాగించుకొని యుండువారు
కలరు. వీరి యభిప్రాయమేమి?

మద్రాసు మాదిమాది యని పోట్లాడు నాంగ్రు
ద్రావిడులలో మద్రాసు స్థిరనిది సముగాగల వార
లనేకులు లేరు. కొందఱుచుగ వీరందఱేదోదావరి
విశాఖపట్టణ కృష్ణా గుంటూరు మండలముల
నూడియో; తిరునెల్వేలి మధుర తిరుచిరాపల్లికాళా
వూరు గిల్లాలూరుడియో వచ్చి తాత్కాలికముగ
నిచట వసించు పెద్దలు-వీరిచే పెద్దగొంతు. అరవి
నూర్చుటించువారును వీరే. ఈ సూచ్యమున మద
రాసు స్థిరవాస్తవ్యుల యభిప్రాయ మెట్టిదియో
కనుగొను ప్రయత్నము జేసినచో కెవ్వరునులేరు.
నాంగ్రరాష్ట్రరాష్ట్రమున జేర సమ్మతించురా? లేక
యరవనాటితో వైక్యమందుమా? వారి యభి
ప్రాయమేమి? వారి యభిప్రాయము కనుగొనుటకు
వైచిన్రే బే ముఖ్యసాధనము. వైచిన్రేయను గీసి
గొనుట యుక్తమైనయడల ఉద్యోగార్థముగాని,
పోలిటిక్సువలన బాట్టిపోసిగొనుటకుగాని, న్యాయపా
రముగొనుటగాని మద్రాసున తాత్కాలికముగ
నివసించు జనులను విడిచి పుచ్చుట సమాజసము.
ఆట్లే నిన్న మొన్నటిదాక మద్రాసు నగరమున
జేరక స్వతంత్రములై యుండిన పల్లెటూరుల
ప్రజలను వెలివఱుచుటయు న్యాయము- ఈ నియ
మముల ననుసరించి వైచిన్రేయను గొనిన మద్రాసు
ఎవ్వరికి చెందవలయునను విషయము నిశ్చయముగ
లేలగలదు. అన్నా అందు కంటెనే వెంకటస్వామి
నాయనివంటి అరవనాయండ్లు కొందఱు తమ
పూర్వోక్తరములను విస్మరించి బాటికి వీడిపోలానని
యరవనాటి పక్షమున ఓటిచ్చినను, మాజీ పుర
పాలక సంఘాధ్యక్షుడు సుందరరావు నాయని
వంటి బాత్వళిమాను లాంగ్రులకు ఓటిచ్చినను, మద
రాసు స్థిరనివాసముగ గల జనులు అంగ్రదేశమును
గాని యరవనాటినిగాని గలయుట కొప్పుకొనక
స్వతంత్ర నగరముగ నుండవలయునని కోరుదురని
నా యభిప్రాయము.

అదేమిట తెలుగువారిని ఆనంద్యము సుఖము
లేకుండ చేయుటచేవలయునని చేయు ప్రయత్నము
కొనసాగెను. ఎలన అది యసాధ్యమైన కార్యము-
ఇట్టి కార్యమును దలపెట్టిన సర్కారాంధ్రులకును,
శంజాపుర చిరుచిరాపల్లి మధుర రామనాథపుర
విరునెల్వేలి యరవలకును సీకార్యము సులభ
మనియు నవశ్యమనియు తోచవచ్చును; కాని గడి
మండరాంధ్ర ద్రావిడుల కిది నచ్చదు. చారిత్రికము
గను సాంఘికముగను వారి జీవనము కలసి మెలసి
యొకమైపోయినది- మఱియు సాంస్కృతిక
దృష్టితో నాచిన యే భేదమును గానించదు.
పొలిటిషియనులను స్వయంకృత ప్రజానాయకులను
ద్రావిడ సంస్కృతియనియు నాంధ్ర సంస్కృతి
యనియు గర్హింపక సంస్కృతియనియు నొక్కొక
భాష నాడు ప్రజలకు నొక్కొక్క ప్రత్యేక
సంస్కృతి యుండునట్లుజూపించుచు దక్షిణ భార
తీయుల యొక్కమును తెలుప బ్రయత్నములు నల్పు
చున్నారు. ఒక్కొక్క భాష వాడు దేశమునను
కొంత భేదము గానవచ్చుట వాస్తవమే- ఈ భేదము
లన్ని విషయములూడే; ప్రాధానాంశము
లందుకాదు. దాక్షిణాత్య సంస్కృతి యొక్కటియే.
ఆంధ్ర ద్రావిడ కర్ణాటాది దాక్షిణాత్య సమస్త
ప్రజల సామాన్య కృషిచే రూపందినది. భాష నను
సరించి చేయు రాష్ట్ర విభజనా విషయముం
దీయంశము విస్మయపరమైనది.

మదరాసు దక్షిణ భారతదేశమున ప్రధాన
కేంద్రస్థానము- ఇకర భాషల నాడు ప్రజలించుటకీ
వచ్చుచుబోవుచున్నది తెనుగువారికినితమిళులకును
కూడలి- కావున దాని నిలు తెనుగువారికిగాని
యును అరవలకుగాని యిచ్చిన నది యగు
కృష్టిని దీర్ఘ వైషమ్యములకును గారణము కా
గలదు. మదరాసును పరిసర ప్రదేశములతోగూడ
నొక చిన్న ప్రత్యేక రాష్ట్రముగ జేసిన ఆంధ్ర
ద్రావిడ వివాదము తీరునని కొందఱు చెప్పుదురు-
ఈ తీర్మానమువలన పట్టణాభివృద్ధి చెడిపోవును.
మదరాసు ఘనమైన వ్యాపారస్థలముగాదు-వస్తు
నిర్మాణ కర్మాగారముల యునికిపట్టునుగాదు- దాని
ప్రాముఖ్యము కేవలము రాజకీయ కారణములవలన
గలిగినది- దక్షిణ హిందూదేశమున కంతటికిని అది
రాజధాని- దాని యభివృద్ధి రాజకీయ వ్యవహార
ములమీద నాధారపడియున్నది- మదరాసును
ప్రత్యేక రాష్ట్రముగజేసిన తెనుగువారు మఱియొక

తెనుగు పట్టణమును, అరవలను నొక కేంద్ర
నగరమును రాజధానిగ జేసికొన వలసి వచ్చును-
అంతట మదరాసు ప్రాముఖ్యము చెడును- దక్షిణ
హిందూస్థానములూని సామాన్య పట్టణములవలె
నది యొక చిన్న పట్టణముగ మారును- కాబట్టి
మదరాసును ప్రత్యేక రాష్ట్రముగ సేయుట యుక్త
మని యెంచుటకు వీలుపడదు-

ఆంధ్రపరిపాద్ధ సంఘమున సాక్ష్యము జెప్పుచు
క్రిబులును సాంబమూర్తిగారు చెప్పినట్లు మదరాసు
ఆంధ్రులకే సామ్రాజ్యముగ నిచ్చివేయని పక్షమున
దాని నాంధ్రద్రావిడుల కిరువురకును పంచుచున్నట్లు
యుక్తము. కూపమునకు దక్షిణభాగ మరవలకును
ఉత్తర మాంధ్రులకు నిచ్చివేసిన ఇరుపక్షములవారి
కిది అసంతృప్తికి కారణముండదు. చలవాడులగు
నాంధ్రులుగాని యరవలుగాని ఈ విభజనకు నమ్మ
తించకపోవచ్చును. కాని ఇట్టివిభజన సమాజసము-
మఱియు ననాదినుండి వచ్చుచుండు నాంధ్ర
ద్రావిడ సంయోగ మవిచ్ఛిన్నముగ సాగుట కిందు
వలన నవకాశ మేర్పడుచున్నది.

మదరాసు నరవలకే ఇచ్చివేయుట కేవల మక్ర
మము. అది తమిళనాటి యుక్తరపు కొన నున్నను
కేవల మరవ పట్టణముగాదు, అధికారము దమకు
కైవసమైనది మొదలు అరవమంత్రులుచెన్నపట్టణ
మును కేవల మరవపట్టణము సేయుటకు భగీరథ
ప్రయత్నములు సేయుచున్నారు. జాత్యభిమానము
లేక స్వార్థపరులైన తెనుగుమంత్రులు అరవలకు
లొంగి తలడ్లులెయున్నారు. వీరి ప్రవర్తన యెవ్వ
మైనది.

భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రనిర్మాణ సందర్భమున
తెనుగువారికి న్యాయముకలుగునా యను శంక
కలుగుచున్నది. ఆఖలభారత కాంగ్రెసు సంఘము
వారి కాంధ్రులయెడ నుదాసీనశయు నరవలయెడ
నవ్యాజప్రేమయుగలదు. వీరి పూర్వప్రవర్తనను
బట్టిచూచిన వీరిసందర్భమున నిష్పక్షపాతముగ
వర్తింపగలరా యనుకుతోచము పొడముచున్నది.
అన్నిటికంటెను బలవత్తరమైనది యాంధ్రనాయ
కుల వేణు బందము. వీరు తమ యభిప్రాయభేద
ములను విస్మరించి సర్వాంధ్రజనులకుసామా
న్యమగు నీ విషయమున నొక్కటియై నిలిచిరేని
మనకు కొంతన్యాయముగలుగగలదు;కాని యాంధ్ర
నాయకు లేకమార్గముననుసరింతురా?

శ్రీకృష్ణుడు

నిజాం భవితవ్యం

భారత సైన్యపు కవచ శకటాలు హైదరాబాదు నగర మాక్రమించి సికిందరాబాదు గమ్యం చేరుకున్నాయి; నిజాం నవాబు భారత ప్రభుత్వానికి పాదాక్రమణమైనాడు

భారతసేనా శకటాలు, ఆధునిక లోహ చక్రాలు శత్రువుల పాలిటికి హింసాకర్క శములైనా, శరణాగతుల పక్షాన అహింసా మార్గం నెరవేరిన పునీత సనాతన రాజనీతికి పునః ప్రతిష్ఠ చేశాయి

నిజాం సీమలోనికి భారత సైనిక దళాలు చేరిన శరవేగ పురోగమనపు మార్గంలో ఎదురైన రజాకారు దండు 1500 నిహతులైతే, నవాబు సాయుధ సైన్యం 600 మాత్రమే హతమైనట్లు అంచనాలు ప్రకటితమైనాయి. దీనిని బట్టి చూస్తే, రజాకారు దండు అండగా నిలిచి యుద్ధానికి రేపట్టకపోతే నవాబు సేనలు ఇంతపాటి అయినా తలెత్తడానికి సాహసించ గలిగేవని తోచదు అందుకనే వారు ఎదిరిబలం కల్లార చూచినంతనే ఎక్కడి వారక్కడ అలగాజనంలో కలిసిపోయి అంతర్హితులై ప్రాణాలు దక్కించుకున్నట్లు తోస్తుంది తమ ఉన్మత్త నాయకుని మోసపుమాటలునమ్ముకుని ఎదురొడ్డి నిలిచిన రజాకారులమాత్రం హెచ్చుగా దెబ్బతినకతప్పిందికాదు.

తన రాచనగరులోనే బందీకృతుడైన వానిలా నవాబు భారత సేనాదళాల దిగ్బంధంలో సురక్షిత శరణాగతుడై మిగిలి వున్నాడు. అతడిపల్ల భారతసేనాని ఇంతవరకు రాజలాంఛన గౌరవాలలో ఏమీకొరవచేయకుండానే వర్తిస్తున్నాడు. అతడి భావిగతి భారత ప్రభుత్వపు రాజకీయ అధినాయకుల కరగతమై వుంది. నిజాం సంస్థాన కాంగ్రెసువారు నవాబును పదవీచ్యుతుని చేయాలని భారత ప్రభుత్వాన్ని కోరుతున్నట్లు చూచాయగా మాత్రమే ప్రకటికృతమయింది నిర్ధారణగా మాత్రం ప్రజాభీష్టానుసారం ముందు ఏర్పాట్లు జరుగుతాయని నెహ్రూ ప్రధాని తన అభిభాషణలో ప్రస్ఫుటం చేశాడు

రంగాగారి నడిగితే, తెలంగాణాజిల్లాలు ఆంధ్రరాష్ట్రంలో అంతర్గతం చేసివేయ వలసినదని ఘంటాపథంగా ఉద్ఘాటిస్తారు. అయితే రంగాగారి అభిప్రాయాలమీద ఇంకా భారత ప్రభుత్వం నడిచే అవసరం అవకాశం ఏర్పడకపోడం శోచనీయం. సోషలిస్టులు, కమ్యూనిస్టులు- భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాలమాట అటుంచి- నవాబును తొలగించ వలసిన పరతులుమాత్రం నొక్కి వక్కాణిస్తున్నారు

డాక్టరు పట్టాభిగారు భారతస్వాతంత్ర్య గోపురానికి హైదరాబాదు పత

నంతో శిఖర నిర్మాణం పరిపూర్తి అయిందని అందమైన ఆలంకారిక పరిభాషలో శ్రోతల నానందపరిచారు.

పై నికబలం బహు స్వల్పమై, ఆర్థాట ప్రచారాన్నే ఆధారంచేసుకు బంటికాలి మీద లేచిన నవాబును నాలుగు రోజులలో శరణాగతుణ్ణి చేయడం భారతప్రభుత్వానికి కూక నువ్వ బృహత్ విజయంగా పాటించవలసిన తొందర చూపట్టదు. కాశ్మీర సమరం ముందర మోదరాబాదు పోలీసుచర్య అప్పుడైన నై నికబల వివరాలు సము కంటే ఎక్కువైతే చదిగా నివేదించదు. అయినా, రాజకీయదృష్ట్యా, ఫిరకాన్ని నిర్ణయాన్ని బట్టి ఈ స్వల్ప విజయ సమరం నికీ అనల్పమైన పాక్షికత వచ్చక గలుగుతుంది.

నవాబును తొలగించడానికి పూనుకుంటే, భారత ప్రభుత్వానికి ఈ సైనిక చర్య ఫలితంగా తగిన ఆధికారమూ, శక్తి హక్కుగతమై ఉన్నాయి అయితే ఆపూనిక ఇప్పుట్లో ఉన్నట్లు మాత్రం సూచనలకుకా తేవు అది కాని పరిస్థితిలో ప్రజా ప్రాతినిధ్య ప్రభుత్వం ఏర్పడుతున్నంతలో ఈ నవాబు, తనకుతనం తనవ్యతిరేకులు చట్టసమ్మతమైన రాచరికం నెరవేడం మనం చూడవలసి వుంటుంది. అయితే సింహద్వారం దగ్గర ఫిరంగి మ్రోగించేదాకా సింహాసనం విగళుండా భీష్మించుకు కూర్చున్న నిజాం నవాబు, ప్రజారంజకత్వంలో ఎంతవరకు ఎంత త్వరలో పాతాలు నేర్చుకొన గలుగుతాడో ఎవరు హామీ యివ్వగలరు? రజాకారు దుండగింద్రకు నిజమైన నాయకుడు రజ్వీబుక్కడే అని అప్పుడే నిశ్చయంగా అనుకోడం సాహసం కాదనిమాత్రం ఎవరు ఋజువు పరచగలరు? నవాబు మూర్ఖుడో, నవాబు

మోసగాడో, నవాబే గత సంవత్సరపు దురాగతాలన్నిటాకీ రజ్వీతోసహా బాధ్యత పంచుకోవలసినవాడో పూర్తిగా విచారితే తప్ప నిర్ధారణగా తేల్చుకోవలసిన విషయమేనా?

ఏ దెబ్బైనా, కాసిం రజ్వీ సజీవంగా భారత ప్రభుత్వం చేతిలో బందీగా చిక్కడము మాత్రం శుభసూచకం రజ్వీని లాల్ ఖిల్లాకు చేర్చి ప్రాద్వివాకుల యెదుట విచారణకు నిలబడితే, ఈ నవాబు వేచి యొక్క అంతర్వయం బలవంతగా కోంపై నా నిరసనకుంటాకో నచ్చి, నిజాంనవాబు గతవత్సరం నిశ్చయిత్రకు కీలకాన్ని విప్పి ప్రముఖ చేతుగలుగుతుందని ఊహించవచ్చును.

భారత ప్రభుత్వం అందుకే ప్రస్తుత ఊహలో మునుగా చేయవలసిన నితూ విషయక, పాలన విషయకములైన బందీ బస్తులు మాత్రం చేస్తున్నాయి. సైబాం మరతులు కోరడం, మనం బిచ్చుకోడం వర్ధతని అనుసరించడం లేదు. భారత ప్రభుత్వ నిర్ణయించిన ప్రాతినిధ్య ప్రకారమే ఏర్పాట్లు అమలు అవుతున్నాయి. అచిరకాలంలో పూర్తి సమాంతరమైన మీదనే ప్రజాభిప్రాయ ప్రాధాన్య సిద్ధాంతాన్ని అనుసరించే భవిష్యత్తులు నిర్ధారించి అవుతాయి.

నేహూ ప్రధానియొక్క రమ్యమైన జాగరూక వాక్యాలలో అంతర్గతమై ఈ భావాలు, సమస్యలు, సందోహాలు, సూచనలు అన్నీ తొణికిసలాడి తొంగి చూస్తూనే ఉన్నాయి. పాతలు భల్లూకపు పట్టులోనే నవాబు పతనమైనా ప్రాధేయపడినా ఒకే రీతిగా భావించి, ప్రజా శ్రేయస్సునే ప్రధానంగా పాటించే భవిష్యత్తు నిర్ణయమాత్రం ప్రస్ఫుటంగా ప్రతిఫలిత మవుతూ వుంది.

“విశ్వేశ్వర”

“మ్యూజింగ్స్”

“చలం”

ప్రతి సాయంత్రం బిచ్చగాళ్ల సత్తంలాంచి వెళ్లాలి. వాళ్ల వేషాలు కడిగేసుకుని తీరికగా మిరపకాయలు నూరుకుంటూ, అన్నం వొండుకుంటూ, దిగులుగా కబుర్లు చెప్పుకుంటూ వుంటారు. రోజూ మొహాలు మారుతో వుంటాయి నూడూను. మొన్న చప్పున, నన్ను చూసి, ఇద్దరు మిసాలు వాళ్ల లేచి నుంచుని నమస్కరించారు. దేశంలో నమస్కారాలు ఎక్కువవుతున్న ఈ కాలంలో నమస్కారాన్ని చూసి, ముఖ్యంగా బిచ్చగాళ్ల నమస్కారాన్ని చూసి అగవలసిన పనిలేదు. అలాచూ, దబ్బు ఎదుగుతారని భయపడడా వుంది. నమస్కారం తెలుగు దేశాచారం కాదనుకుంటాను ఎప్పుడో ఏ కారణమేమిటా చూసి నమస్కరించే వారు. ఇప్పుడు ఇంగ్లీషు నమస్కారాలు పోవడంతో, వాటిబదులు ఎక్కడ చూసినా నమస్కారాలు పేలిపోతున్నాయి. ముఖ్యంగా నాగరిక స్త్రీలలో. రోడ్లమీదా, ఉత్తరాల్లోనూడా. నేను వెళ్లిపోవలసిందే, కాని వాళ్లిద్దరూ మామూలు బిచ్చగాళ్లమధ్యలే లేరు. ఏదో కొంత జ్ఞానంవూచి మొహాల్లా. ఆ! ‘ఏమిటి?’ అన్నాను. అంటే నాకు లేచి నుంచుని నమస్కరించవలసిన అవసరం ఏం కలిగిందని! వాళ్ల-

“జన్న అంటే మీరి. బతికిలే అట్లా బకకాలి. అంటేగాని తక్కిన జన్మలు ఎత్తే ఎత్తకే?—నాస్తో వుంటాము మీరిట్లా ‘వెనుతో వుండడం’ అన్నారు.

నాదే సర్వ పదపవలసినజన్మకాదనీ, నాకన్న ఒకవేళ-వాళ్లకే, ఎక్కువ దబ్బువుడవచ్చుననీ. వాళ్లనీ కుటుంబరావుగానీ నిరుత్సాహపరచడంలా ఉపయోగం నాకు కనపట్లేదు. (నేను ధనవంతుణ్ణి ఎక్కడో రాకారుట కుటుంబరావుగారు. రాకారో లేదో ఇంకకీ.)

అయినా నా వేషంలో ధనం చూసివుండడానికి వీలులేదనుకుంటాను. నన్నంతా దోచుకున్నారెందురూపాయలు రావు. ఎదో మోసం ఉందనుకుంటాను నాలో.

ఓసరి గాలికతాచార్యులుగారు నాకు జాతకం చెప్పారు. “మీరి వుత్త మోనపుజాతకం. అంటే మీకు లేనివన్నీ వున్నాయనుకుంటారు మనుష్యులు” అన్నారు. మరి నా జాతకం పనిచేసిందో, మొత్తానికి వాళ్లిద్దరికీ నేను ‘ఎన్వియబుల్’ అయినాను ఆ సాయంత్రం.

“మీరేంచేస్తారు?”— అని అడిగాను.

“మేమా! మేము పంటలు పాడుకుంటూ అడుక్కుంటాము. మీ బతుకు లెండి? అడిగింది అడిగి, పూరునించి పూకుడి, ఉన్నచోట అత్రాని నిలవకండా రిరుగుతో వుంటాము. మానీ మీ బతుకులాడి?” అన్నాను.

“ఊరునించి ఊరు, అడిగింది అడిగి” అని అంటోవుంటే, కలలలో పరుగెడుతోంది నామనసు ఎవెవో అదాలు అట్లుకుంటూ. అనునాన్నే నేమో వాళ్ల అంత నాలో యుద్ధపద్ధతి మరి! కాని వాళ్లిద్దరితో వెళ్లగలిగితే! నాకే ఆ ఆరోగ్యం విధి ప్రసాదించినట్లయితే! కాని ఏమాటలవల్లా వాళ్లకి నేననుకునే ఆర్థం చెప్పలేను. నిజమే వాళ్లకి భూరిగా లెండి పూడకు గావును. కాని చాకలి బట్టలు ఇరవై రోజులలాకా యుద్ధకపోవడం, గడ్డం చేసుకుంటూ ప్రతిరోజు పోను పోదని, ఎప్పుడూ భయపెడుతో చూకకుండానే తలవోప్పి, ఎన్నడూ విడువని హృదయం అకాంతి. ఇవేమీ లేవు ఎళ్ళో. వైగా నాడేవికమే ధన్యమంటారు.

కాని- అబద్ధంగానైతే ఇంకా నన్ను చూసి సర్వపదడం రుచికరంగానే వుంటుంది. “నోమర్ సెట్ మామమ్” గావును, ఎన్నడూ ఎవరినీ విడవని మనోజాడ్యం ‘వాక్య’నీటి’ అంటాడూ. ‘వాక్య’ అని తెలుగు రాయగల కొత్త అచ్చుని మీ ముద్రాలయంలో నిర్మించలేరా? ఇన్నిమార్పులు జరుగుతున్నాయి. అ-కి ఎ-కి మధ్య పలికే అచ్చునీ, f శబ్దం పలికే హల్లుని చేర్చలేకండా వున్నారు, ఇంతమంది భాషాసృష్టర్లు వీటి సృష్టి నిర్మయించేమకుందరుఅన్యోత్తముల సైపల్ కమిటీని నియమించుకొండరా ప్రభు

కృష్ణ! కాకపోతే ఆంధ్రరాష్ట్రం పుట్టుకుని యామక మయిందాకా ఇదీ అగవలసిందేనా!

భూర్యం హస్తలోకా వహ్య పుడకకపోతే 'స్వరాజ్యం రానీ' అనేవారు.

ఇప్పుడు 'ఆంధ్రరాష్ట్రం రానీ' అంటారు గావును.

ఎవరైనా మెచ్చుకుంటే సంకుప్తి పడకండా వుండడం మానవాతీతం అనుకుంటాను—ఏ భగవాన్ కో కప్ప. నన్ను మాడవొచ్చిన వాళ్లు ఎవో మాటలు చెప్పి పూరికి వెళ్లిపోతోవుంటే, 'కొంచెం హారతి ఇచ్చి వెళుదురా' అని యెడుస్తుంది మనసు. మొన్న హరీన్ కూడా ఇదే రాయడం చేశావా. సింహాసనమీద కూచోపెట్టడం, పువ్వులతో పాద పూజ చెయ్యడం, ఏనుగుమీద పూరేగించడం, వెద్దవెద్ద ఉపన్యాసాలు ముఖంమండి ఇయ్యడం—ఇవన్నీ బాగానే వుంటాయి. కాని మర్యాదలనించి మాసిక చొక్కాలో, ఓ సుదీ చేత్తో పట్టుకుని—రైల్వేలో, బస్సులో మన కవిత్వం సంగతి వినని, వినినా లక్ష్యపెట్టని మూఢులతో తొక్కిన లాడవలసి వస్తుంది కద! ఇంక దిగ నవసరంలేని పద్ధతిని సింహాసనం, గజాసనం, ఇంకే ఆసనమైనా నా కథ్యంతరంలేదు, కూచునే ఆడుగున పల్లెరు కాయలు లేకపోతే చాలు.

చాలా ఆక్రమణ చేసినా హరీన్—“రైఫ్ ఆండ్ మైరెఫ్” బావుంది. కాని హరీన్ రాకాదని తలుచుకున్నప్పుడు 'ఇంటేనా బావుంది?' అని పించింది. హరీన్ నుంచి రాయగలసినంత బాగా ఎరగను ఆశన్నీ. కాని బాగా ఎరిగివుంటే రాయకనే పోదునేమో? నే నేమనుకుంటానంటే, ఆ మనిషే కళ. కళని తననించి పేరుచేసి చూపడం ఆశనిలో కొంత బలవంతం—ఇది ఆశని వచనానికి కాదు—కవిత్వానికి, గానానికి, నటనకి, నాటకాలకి కూడా అన్వయిస్తుంది. బాగురు కైనా కొంత కళా చాతావరణం అవసరమయ్యేది. కాని హరీన్ దుమ్ములో పడినాకూడా కళా మయ్యడం. అందువల్లనే రానీ దాన్ని కట్టిచూస్తే బాగురు ముందు హరీన్ నిమిత్తం. బాగురు దేనిమీదనన్నా చెయ్యిపెట్టాడా అది కవిత్వమై పోయింది. కాని హరీన్ చెయ్యి కవిత్వం. అందువల్ల హరీన్ పట్టుకున్నది చాలాసార్లు రాణించదు. కొంత మాయన కప్పితేనేగాని పుత్తపాస్త్రవం ఎప్పుడూ కళకాదు. హరీన్ లో కళని మింగి

'నేకడే సిన్సియారిటీ' ఎక్కువోకుంటే చాలా సార్లు. చాతావరణంలో దుమ్ము అణువులు లేకపోతే, ఆకాశాన రంగులే లేవు.

అందాలేనివాళ్లు ఫాటో తీయించుకోడం అవరాధ మనుకుంటాను. అందు అంటే ఏమిటనే తర్కం వాడిలి, అందు అంటే చాలా విశాలార్థంలో తీసుకోవాలి. ఆ ఆర్థంలో నాకు గాంధీ గారు, భగవాన్ ఇద్దరూ అందం. ఓసారి ఆరుణాచలం ఆశ్రమంలో డన్ కన్ గ్రీడ్స్ గావును అంటున్నారు—

“నా చెల్లెలు ఇండియాకి వస్తానంటోంది. ఇండియాలోకట్లా గొప్పవాళ్లు అని, నేను దిగం బరులై అందాలేని గాంధీగారిని భగవాన్ నీ మాకిస్తే, ఏమంటుందోనని.”

నాకు భగవాన్ కన్న అందం ఎవరూకారు.

పోనీ ఆంధవికారమైనా, ప్రత్యేకంగా మన వికృతాకారాన్నే ప్రేమించేవారన్నా వుండాలి, ఫాటో తీయించుకునేందుకు. ప్రపంచమీద ఈ నాటివరకు 'నే నందవికారం' అని అనుకున్న మనిషి లేరన్నాని లీలగారు.

ప్రఖ్యాత గాయకుడో, గాయకుడో, రచయితో ఎట్లా వుంటావో చూడాలని మనిషికి కోర్కె వుండవచ్చును. ఆ వుండడంకూడా అలాగే చన లేని సంగతేనంటాను. ఎట్లా వుంటేనే? కావలి సిద్ధి గానమూ, రచనా.

ఓసారి లిసెనర్ (రేడియోప్రతిక)కి రోజాము—సేనూ, సోన్ లాన్నీ కట్టిగొప్ప పంపించి.

“మీ ప్రతికలోపేసే ఈ మొహాలుగల మనుషులు నిజంగా వున్నారా? మీరు కన్నీంది వేస్తున్నారా? నిజంగా వుంటే, వాళ్లు ఫాటోలు తీయించుకోడానికి హాప్సుకున్నారా?” అని.

నల్లసిరాముద్దగా అచ్చుపడ్డానరే, కింద శనపేలు పడితే చాలు కొంత సంతోషం తప్పదనుకుంటాను—గొప్ప సేరాలు చేసి మరణదండన పడ్డవారైనా సరే.

దేశాన్ని ఇట్లా ఉబ్బించడం ఎందుకో అనుకుంటాను. మనిషిలో పుట్టే ఉబ్బే, దేశానికూడా పడుతుంది గావును. ఎంతవరకు వీలైతే అంతవరకు మనిషి ఉబ్బడానికి చూస్తాడు. ధనంలోనో, జ్ఞానంలోనో, అధికారంలోనో, సమకలలోనో, సద్గుణాలలోనో, పాలివ్రత్యంలోనో, దేశభక్తి మానవసేవ

వానో. ప్రత్యేకంగా తాను 'నేను' అంటాడు. ఈ ప్రత్యేకమైన 'నేను'ని తగ్గించాలని చూచే దేశాలు, దేశాన్నే ఒక 'నేను'ని చేసి దాన్ని ఉబ్బిస్తాయి. చివరికి-దయ్యంబయ్యెను స్వేచ్ఛా భారతి, దయ్యంబయ్యె నహా-అవుతుంది.

ఎక్కడ విన్నా ఇప్పుడు స్వేచ్ఛా గీతాలే. కాని ఒక్కటైనా హృదయంలోంచి పరిశుభ్రమైనది వినిపించదు. స్వతంత్రం అనేప్పటికీ పేరుపడ్డ కవులందరూ రుషులదగ్గరిపోయి, వాళ్ళ విజ్ఞానం, వాళ్ళ సుతంతివాళ్ళూ అని పాడతారు. ఈ కవులకి ఆ రుషుల పేర్లయినా సరిగా రావు. ఆశ్రమాలూ, ధూమాలూ, రుక్మలూ అని పాడతారు. కొత్త కవులు ముందుకాగానికి వెళ్ళి - బొమ్మకలూ, శృళానాలూ, మంటలూ, రక్తాలూ అంటారు. ఆవిష్టవ మేదో వచ్చిననాడు అది శాంతంగా మామూలుగా అట్లాడంగా రావడానికి వీల్లేదు. ఈవీరతనపు మహా కాళి విజృంభించి ధనిమలదరి రక్తాన్ని పీల్చేసి శృళానం చేస్తుంది ఈ భూమిని - అని ఓ గీతం రాసేసి కాఫీతాగి నిద్రపోతాడు ప్రళయకవి. తరవాత అతని సుగతి మనకేమీ తెలియదు. ముఖ్యం ధనికవర్గం, పాలకవర్గం, మతవర్గం నశిస్తుంది ఆ మహా ప్రళయంలో. వీళ్ళ భవిష్యత్తులు. రుషుల సుతంతివారు భూతకవులు. వర్తమాన ప్రేమకవుల ప్రభ తగ్గిపోతున్నట్టుగా వుంది. అంతేకాని ప్రస్తుతపు శ్వశత్రుల పాడే కవులకి ఇంకాస్పృహలేమనో చాలా తక్కువగా కనిపిస్తుంది. ఎటు తిరగేసినా ఓ గాంధీగాకే దొరికారు. ఏదో 3 కార్డులతో ఇంకేం చాతగాక, కీచుమని గాంధీ ఈ ఈ ఈ- అని హానిలేసింది ఆ పాడే ఆమె.

ఈమాతలు ఎంతమంది ఎక్కువైపోతున్నారని? భారతమాత-రాజకీయపరిస్థితులవల్ల ఆమె ప్రభ తగ్గింది. గట్టిగా అనడానికి సిగ్గుపడుతున్నారు. ఇండియా పటాన్ని ఓ మాతగా చిత్రించిన చిత్రకారులకి చాలా ఇబ్బంది కలుగుతోంది ఇప్పుడు- వర్షించే కవులకిమాడా. అనంతకోటి తన శిశువులకి ద్రవ్య మిచ్చే ఆ మహామాత క్షీరస్తానాల విషయం తగాదాలో పడింది. తరవాత ఆంధ్రమాత. ఈమె సంతా అతికించి ఓ రూపమిచ్చి ఆరాధించాలని చూస్తున్నారు ఆమె పుత్రులు. ఈలోపల ఆమె పూర్వంకన్న పిరుగ్ని, రాజాగ్ని, కవుగ్ని కీర్తిస్తో

ఎన్ని పద్యాలు రాసినా-ఆమె సరిగా ఏ భాగాని కాభాగం అతుక్కుటలేదు. అంతే కాకండా నదీ మాతలున్నారు, గోమాతలున్నారు - ముగురమ్మలున్నారు అందరికన్నా వైన, అప్పడప్పడు సినిమాల్లో చేతులు పూపుకొంటూ దర్శనమిస్తో. అందరికంటే గొప్పది భూమాత. ఇందరు మాతలున్నా వాళ్ళెవరూ ఎక్కువగా ఈ స్తోత్రాలూ, అరుపులూ వింటున్నట్టు లేదు. అదిగాక మనుషుల్లోనే ఆక్కడక్కడ ఒక్కరు ఈ మాతల స్తానానికి ఎక్కువో వుంటారు. భర్త ప్రజలకి తండ్రి కావడంవల్ల, అతనిభార్య మాత కావచ్చు. కాకపోతే ఆమె వొక్కతై మాతగా మారవచ్చు. ఈ మాతలు లేకపోతే కవిత్వానికి తీరనిపోటు వాటిల్లుతుంది. దేనికైనానకే 'మాత' అనేమాట తగిలిస్తే ఇంక ఎవరూ నోరెత్తడానికి వీల్లేదు. ఈ మాత అనే మాటకి ఎందుకు విలప వచ్చిందో ఆశ్చర్యం వేస్తుంది. ఆమాటలో చాలా మోసం వుంటేనేగాని ఇంత విపరీత ప్రచారంలోకి రాదు. యువతీ యువకుల మధ్య 'ఆక్క, అన్న, చెల్లీ' అనే పదాలు ఎన్ని వ్యభిచారాల్ని చాలా సురక్షింపంగా కప్పుతున్నాయో! అట్లానే 'మాత' అనగానే ఆ మృగాన్నిగాని మనిషినికాని నాలుగు గజాల వై ఎత్తివేయవచ్చు.

మాతృత్వం వుత్త సహజం. పురుగుల్లో పళ్ళెల్లో, మృగాలలో, మనుషులకన్నా కూడా ఎక్కువ బలంగా వనిచేస్తుంది. దానికి మహిమల్ని ఆపాదించి, గాలిపోసి వుప్పించి, ఏదన్నా భక్తికి తీసుకురావాలంటే, దానికి మాత పదం తగిలింది, ఇంతమోసం వుచ్చుతున్నారు. ఈ తలితండ్రులు పిల్లలనిదావేనే పన్నాగాలు చూస్తే, ఇంకే విషయంలోనన్నా ఇంతభోరం జరుగుతుందా అని పిస్తుంది. తాము కన్నందుకు, పెంచినందుకు, కొంతశ్రమా కాలమూ ధనమూ ఖర్చుచేసినందుకు, ఎన్నివిధాలైన పెంటిమెంటుల వురులు వాళ్ళ చుట్టూ. ఆస్తికలవాళ్ళు, ముఖ్యం స్వాధీనులు, ఇంక ఆ జన్మాంతమూ వాళ్ళని దెదిరించి, వాళ్ళ భార్యల్ని, పిల్లల్ని, తమ అధీనంకించ వుంచుకుని పూజి రాద సేరు. 'తల్లి తండ్రి' అనగానే వాళ్ళ పెట్టే నరకాన్ని ఇంకోరితో ఫిగ్యాదు చేసుకునే సుఖంమాడా వుండదు. అవును మరి, వాళ్ళ భూలోక దేవతలు. కన్నారు, పెంచారు. ఈ తల్లులవల్లనే కద.

కోపానికి మనది ఇంత సాధారణమైనదేమయ్యింది. చాలా తాను స్వచ్ఛమైన పొందిన నాగరిక స్త్రీలలో ఈ ధూర్జత్యం తగ్గిందంటారా? అనీ కొత్త రూపాల్ని పొందింది. ఈరితాడు కనపడనంత నాజాకయింది. దానికి బంగారు పూజ. ఏ ప్రభుత్వమో కనికరించి పిల్లల సంగతి చూడకపోలే, ఇంక క్రమంగా స్వతంత్రత పొందుతున్న స్త్రీ బాలి నించి వారిని ఎవరూ రక్షించలేరు. నేను చదివిన ఓకథలో చాలా గొప్ప ఘట్టం వుంది. ఆమె కోటీశ్వరుడికి క్రియూరాలు. సుతూర్న స్వతంత్రం ఆమెకి. హాటెల్లు, హెవులు, డాన్సులు, ఆన్సి ఆమెకి గొప్ప విహారస్థలాలు. ఎంతో ఖరీదుగల బట్టలు, సగలు. కాని ఆన్సి బిట్టలు, ఆన్సి భీమా విసాయి. చెక్కు బుక్కు మాత్రం లేన ఆమెకి. అంటే అనుభవతప్ప, కానీ పుట్టదన్నమాట. చాలా మంది పిల్లలగలీ ఇదే.

ఏ ప్రభుత్వ పద్ధతీ ప్రతి వ్యక్తి ఆర్థిక విషయాన్ని తానే తీసుకుని, యీ బానిసత్వాలనించి పిల్లల్ని, వృద్ధాప్యంలో పిల్లల ప్రార్థనలించి తన తండ్రిల్ని రక్షిస్తుంటేమో నమకుంటే, ఈ ఉచ్చులన్నింటినీ ఆ ప్రభుత్వం చేతపట్టుకు తూచుంటుంది. తూచుంటేనేగాని ఆ ప్రభుత్వానికి నాలుగుసార్లు నిలిచే యోగ్యత వుండదు.

ఇన్ని తీరని ఇబ్బందుల్ని, ఇవి ఎందుకు ఉండా లని పోట్లాడుతాను గాని, జీవిత మనేది చాలా గొప్పసంగతి. చివరి తూనికలకి వాస్తే సుఖం, ముఖ్యం కన్న ఎన్నో రెట్లు. చక్క సినిమా ఎన్ని ఆరుపులు అరిపించినా ఎప్పుడో ఒకప్పుడు నాయకుగారి ఫిడేలో, సుబ్బలక్ష్మి యుగుమిరల దామో అనే రికార్డు పెడుతూనే వుంటారు పాపం. నిన్న రాత్రి తిన్న చేపలపులుసు, దాన్ని తినేందుకే ఈ జన్మ ఎత్తిలే నేమనిపించింది. ఎప్పుడూ కనుమరుగు గాని ఆకాశం, ఎక్కడ చూచినా గడ్డించింది, ములగచెట్టువరకు విరగపూసే పువ్వులు, ఒకప్పుడు ఉక్కపెట్టినా, క్రియూరాలి హస్తాలమల్లే తాళి ముద్దుచేసే గాలి, ఉచితమై ముంచే యీ ఎండ, ఆపుడప్పుడు ఏ పుతల్లానో కనిపించే అందమైన పక్షపూవులు, పక్షుల రెక్కల పూపు, పురుగులమీది నల్లగుల్లలమీది వర్షాలు,

వీలగా రి కళ్ళు నీంచి దియగలమాట, ఏ దూరాన్నించో హృదయంతో చలకరించే ఓ ఉత్తరం, కారణం లేకండా నన్ను చూసి సంతోషించే పాపాయి చిరునవ్వు... ఎంత అందం జీవితం!

సన్యాసాల్ని చూస్తే నాకు కోపంగాని, ఒకే మనిషిలో ప్రజలు అట్లా విపోవడం అర్థమవుతుంది. భగవాన్ ని తలుచుకుంటే నేనట్లా అవుతాను. 'ఏం చెయ్యలేనా? నా కృతజ్ఞతా భారాన్ని ఏవిధం గానూ తీర్చుకోనేలేనా' అని కొట్టుకుపోతాను. హిస్సూరుగారి కవిత్వం ఏనాడూ నన్నట్లా చేస్తుంది. ఈపూరి మిషన్ ఆస్పత్రి లేడీ డాక్టరిమీద అప్పుడప్పుడు అవిధంగా అవుతుంది నామనసు.

చివరికి నన్ను చూడవచ్చేనా 'ఫ్యాన్సీ'గా కనపడుతుంది నాకు. ఒక్కొక్కరు అనేస్తారు మాడాను. "మీ పుస్తకాలవల్ల మాకింక ఉపకారం జరిగింది. మేము మీకు చెయ్యగలిగింది ఏదీ లేదా?" అన్నది. నాకు కనపడకుండానే ఏ చిన్న వార్తద్వారానో. ఏ చిన్న ద్వారానో తెలుపుతాను నన్ను కలుసుకోలేని గాట్లు... ఏం చెయ్యని మికింతకన్న! అని. ఈ విధంగా, ఎంతో గొప్ప వేదంతో గాంధీగారి విషయమై విపోయిన మనుషుల్ని ఎరుగుదును. ఆయన ప్రత్యేకం ఓ మనిషికని చేసిన ఉపకారం ఏమీ ఉండి వుండదు. కాని ఆ టైరానికి ఏం చెయ్యగలం, ఆయనకి కావలసింది ఏముంది? ఏమిస్తే నా నించి ప్రత్యేకంగా ఇది జరిగిందని ఆయన గుర్తించగలరు? అనే వేదన. చాలామంది సత్యాగ్రహం చెయ్యడం, జైల్లకు వెళ్లడం, దెబ్బలు లెనడం చేశ భక్తికై కన్న గాంధీగారి ప్రీత్యర్థమే చేశారని పిస్తుంది. అవిధంగా ఓ కవివల్ల ప్రజలైనప్పుడు, ఇంకే విధంగానూ చూపలేక, అతన్ని బుజాలమీద మోసినా గొప్ప అందమవుతుంది. నేనెన్నడూ ఏ సన్యాసాన్ని చూడలేదు గాని, యీ నాయకులకి, లెక్చర ప్రముఖులకి జరిగిన మర్యాదల విషయం పేపర్లలో చదివినప్పుడు, ఆ ఆహ్వానాలు నాకూ వచ్చినప్పుడు, చాలా బాలీ అనవ్యం పుడతాయి. మరి ఆ సన్యాసాలే అట్లా జరుగుతాయో, పేపర్లలో రిపోర్టు అంత సవ్యంగా చేస్తారో!

సామాన్య సందేహాలు

అనవసరమయిన సంభాషణ గురభ్యాసమనీ, ప్రస్తుతమూ, పరిమితమూ, అవసరమూ అయిన సంభాషణ సజ్జన లక్షణమనీ, మనవార్ల అభిప్రాయం. అనవసరంగా, అవసరంలేని విషయాలను గురించి తమర్ని వాగ్వాదంలో దింపేచారని, “డబ్బారాయుడు, చాటర్ బాప్సు” అని చాటునో, వీలయితే మొఖమ్మిడో అనేయడం మధ్య జాతి సామాన్యులకూ బుద్ధిమంతులకూ నైసర్గికలక్షణం అయిపోయింది. తన న్యాయారణ్య-ఎడటివాడికి టోపీబెట్టి అయినాసరే-ఎల్లా లాభం వస్తుందని తాపశ్రయంపడే వర్తకుడూ, తన నెలజీతం యెల్లా పెరుగుతుందనే తాలూకా గుమాస్తా, తన సంసారం ఎల్లా బాగుపడుతుందనే కుటుంబీకుడూ, తమ సన్నిహిత పరిసరాల్ని, పరిస్థితుల్ని తమ కెంతగా వుపయోగించుకోవడానికి వీలవుతుందో చూస్తారేగాని, ఆ పరిస్థితు లిల్లా వుండడానికి, మూలకారణాలేమిటో యోచించరు; చర్చించరు. ఎవరయినా తమర్ని అటుచాటి అనవసర చర్చలోకి దించితే, చికాకుపడి, అసహించుకుంటారు కూడా! ఇదీ నేటి సామాన్యజీ ముఖ్యలక్షణం. తమ జీవితంలో లోపాల్ని, తానుచేసే పొరపాటులనూ కర్మసిద్ధాంతానికి ఆరోపించి, చాలామంది చేతులు కడుక్కుంటారుకూడా!

కర్మ సిద్ధాంతంలో నాకున్న విశ్వాసం, చాలా కొద్దినుండి మాత్రమే ఉంటుంది. ప్రకృతిశాస్త్ర సూత్రాలకు చాలా సన్నిహితమయిన మత సిద్ధాంతాల్లా కర్మ సిద్ధాంతం వాకటి. న్యూటన్ పండితుడి మూడో సూత్రంలో ‘యూక్లీడ్స్’ అంటే కర్మ అనుకుంటే, మనంచేసే ప్రతిపని ప్రతికర్మ-రియూక్లీడ్స్-అనుకుంటే కర్మ సిద్ధాంతం కేవలం వైజ్ఞానిక మవుతుంది. ప్రతికర్మ కర్మ సధిక మించి నవ్వుడు ప్రాపంచిక విజయం కలుగుతుంది. కానప్పుడు అపజయం కలుగుతుంది. కాని యీ జయోపజయాలూ కొందరికే, ఒకరి జయం మరొకరికి అపజయం. నై జాముమీద దండు నడిపి, మన

ప్రభుత్వంకర్మ నెరపింది. తన్నలంగా మన విజయం. నై జాం అపజయం. ఇందుకు కారణాలు వాటికి కారణాలు. ఆ కారణాలకి కారణాలు తరిచిన కొద్దీ కనబడి, మనలను సృష్ట్యానికి తీసుకునిపోతవి. సృష్ట్యానిలో ఆవికర్మకు ఎవరు కారకులు, ఏది కారణం అనేది వేదాంతాలు తేల్చలేదు. తేల్చవలసినవని లేదుకూడా! ఒకవ్యక్తి శోటీక్వరుడుగానూ, ఒకడేశం సర్వసమ్మంధంగానూ ఉండటానికి, మరొకడు చంద్రుడుగానూ, మరొకడేశం దరిద్ర భూముష్టంగానూ వుండడానికి ఒకవ్యక్తి యొక్కా జాతియొక్కా కర్మకారణం. ప్రతికర్మ లేని కర్మలేదు. అది శాస్త్రీయంగా ఆసంభవం. కర్మ సిద్ధాంతాన్ని విశ్వసించినవారు, ప్రతి కర్మ సిద్ధాంతాన్ని విశ్వసించితారాలి! అంటే ప్రతివారూ కర్మ చేయాలని విశ్వసించి తీరాలి.

మనిషి ప్రగతికి కర్మ ప్రధానం. వ్యక్తుల కన్యలుచేరి జాతుల కర్మ లపుతవి. ప్రాపంచిక యుద్ధాలూ, సమస్యలూ అన్నీ కర్మమీదనే ఆధార పడుతున్నవి. జీన్నా కర్మ చేయకపోతే ముస్లిం లీగూ లేదు, పాకిస్తానూ లేదు. కాశ్మీర యుద్ధమూ లేదు. అట్లాగే హిట్లరు కర్మ లేకపోతే ఆధునిక ప్రాపంచిక చరిత్రలేదు. ఇవే గీతావాక్యములకు అర్థమని నాకంటే సామాన్యులు అనుకుంటారు. ఆ కర్మ కర్థం తెలిరీయ కర్మ కాండలో చెప్పిన కర్మలని అర్థం చెప్పి, మన మతగురువులు, మనలను యీ శీలికి, తమర్ని తమ శీలికి తెచ్చుకున్నారు. అది వారికర్మ, ప్రతి కర్మ. ప్రమేయం లేకుండా స్తబ్ధులై పూనుకోడం జీవితానికి లక్షణం కాదు. అట్లా పూనుకోడం కర్మ సిద్ధాంతానికే అపచారం. ఈ విధంగా కర్మ సిద్ధాంతాన్ని అవగతం చేసుకున్న వ్యక్తికి దేవుణ్ణా, సత్యనారాయణ ప్రతాలూ, బక్రీదులూ క్రిష్టమన్ పండగలూ, వుండవు. ఆవ్యక్తి స్థావర జంగమాత్మకమయిన ప్రపంచాన్నే ఒక కర్మక్షేత్రంగా భావించి ప్రాపంచిక పస్తువుల్లా తానొక భాగంగా ప్రపంచమే తన

నివాసంగా భావించి, ప్రమాదాభివృద్ధికి తన కర్మని వినియోగిస్తాడు. అతడే సివలయన వేదాంతి. అటు మాటి వేదాంతమే జవహర్లాలుమాటి వారి కర్మకు మూలాధారం, చలనహేతువు అవుతున్నది.

జాతుకోటిలో ఆత్మభివృద్ధి పొందిన మనస్సు వాక్కు క్రియల ద్వారా కర్మ చేయడం జరుగు తోంది. నోరులేని జంతువును వాక్కులేదు. మర ఫిరంగికి మనస్సు లేదు. వాక్కులేదు. కాని ఆవికర్మ చేస్తూనే వున్నది. ఆ కర్మలన్నీ మనోక కర్మకే ప్రతికర్మలే!

కర్మ ఒక వ్యక్తికి, ఒక తరానికి చెందింది కాదు. అది ప్రపంచకం అంతటికీ చెందింది. తర తరాలకు చెందింది. కర్మల ఫలితాలు ఒక నాటికో ఆనాడోమీది కావు. కర్మకు ప్రతి కర్మ దానికి ప్రతికర్మ. యిట్లే కర్మఫలితం ముందుకు సాగిపోతూ వుంటుంది.

మనదేశం అన్ని దేశాలలోకీ దరిద్ర దేశం, మనదేశంలో దరిద్రులు అన్ని దేశాల్లోకీ పెద్దదరి ద్రులు కావడం మనదేశములూ అన్యదేశములూ అనంతంగా చేస్తున్న కర్మలకు ఫలితమే. ఆస్థిలిని తొలిగించడానికి, అభివృద్ధి చెందడానికి మనం కర్మ చెయ్యాలి; అంటే ఆగోచించాలి; చర్చించాలి; పని చెయ్యాలి. సర్వోపరితం వ్యక్తిగతంగా లేని, ఏ విషయాన్ని గురించి అయినా, ఆగోచించడం, చర్చించడం మరభ్యాసంగా పరిగణించడం మానెయ్యాలి.

మన ఆర్థిక స్థితికి, ప్రపంచ ఆర్థిక స్థితికి అవినా భావ సంబంధం ఉంది. ఎంతకాలం ఒకదేశ ఆర్థిక సంపద అన్యదేశంమీద ఆధారపడుతుందో అంతకాలం ప్రపంచంలో ఏదో ఒక దేశం ఏదో ఒకటి దరిద్రంతో బాధపడక తప్పదు. వ్యాపార రీత్యా భారతదేశాన్ని కొల్లగొట్టి ఇంగ్లాండు ధన సమృద్ధి ముంది. అందుకు భారతీయులు కర్మ చేసి, స్వతంత్రం సుపాదించుకుని, తమ వ్యాపారము వృద్ధి చేసుకుంటే మళ్ళీ దరిద్రంతో కృంగి పోతోంది. అందుచేత మన ఆర్థిక అభివృద్ధికి మనం చేసే కర్మ మనోక దేశానికి దరిద్రం ఇచ్చి దిగా వుండమాడదు. మనోక దేశమొదా మనోక బాలిమదా, ఆధారపడకుండానే, మన ఆర్థిక సంపద అభివృద్ధి చెందేటట్లే మనం కృషి, కర్మ చెయ్యాలి. మన సాకాదశం అభివృద్ధి చెందాలి.

దానితో మనం విదేశాలతో వ్యాపారంచెయ్యాలి. మన వస్త్ర పరిశ్రమ అభివృద్ధి కావాలి. మనం విదేశాలకు యెగుమతి చెయ్యాలి, అనే ఆర్థిక సంపద ముందుంది కాదు. అవిధమైన అభివృద్ధి, విదేశాలలో లేమిదానో, అభివృద్ధి లేమిదానో ఆధారపడుతుంది. అందువల్ల వచ్చిన దేశ సంపద యెక్కువకాలం నిలవదు. వైగా అనేక అంతర్జాతీయము లయిన పగలకు, అసూయలకు మనస్పర్థలను అది కారణం కావచ్చును. ఆ పరిస్థితులలో జవహర్ పండితుడి తీరు విశ్వాసం సాధ్యంకాదు.

ఇంతకీ, ఆర్థికసంపద అంటే యేమిటి? అది. దేశంలో వున్న బాగారమ్మోద ఆధారపడుతుందా? దేశంలో వున్న ఖాటీశ్వరులమీద ఆధారపడు తుందా? మన దేశమీద ఆధారపడుతుందా?

దేశం ఆర్థిక సంపద మూలమే జీవితావసర విస్తు సామగ్రి సర్వజనానికి సమ కూర్చుండం మీద ఆధారపడుతుంది. అందుకీ అన్నపస్తాలు, ఉంటా నికే యిట్లు, విద్య, ఆరోగ్యము ఉన్ననాడు, ఆ దేశం సర్వ సమృద్ధి ముందుంది. అదేకాదు ఆర్థిక పరిస్థితి బాగున్నది. చెప్పనచ్చును. వైశ్వానిక ప్రవృద్ధికి ఫలితంగా అనుభవించిన నూతన నాగరికతావసరములయిన, కాదులు, టెలిఫోనులూ, టెలిగ్రాఫులూ, కేమెరాలూ, పంకాలూ, విద్యుద్దీపాలూ, శబ్దతర పరికరాలూ చొకగా లభించి నప్పుడు సర్వ జనానికి అనుభవనీయములూ, అనుభవ యోగ్యములూ కావచ్చును. కాని అల్ప సంఖ్యాకులు ఏటికి అనుభవించడాకొనని అధిక సంఖ్యాకులు మండిచావడం, నాగరికతకూ, ఆర్థిక సంపదకూ లక్షణములు కావు.

ఏది జీవితావసరములు, ఏది కావు అన్నది వివాదాస్పదమయిన విషయం కావచ్చును. ఖాటీశ్వరుడి భార్యకు మొఖమల్ చీర అవసరం, ఆయనకు కాదు అవసరం. ఆయన కొడుక్కి కేమెరా అవసరము. ధనవంతుడి కొడుక్కి ట్రీడునుట్టు, సిల్కు నూట్టు అవసరం. మరీ దొరలకు మద్యం అవసరం. కూలివాడికి గుడ్డా చుట్టా అవసరం. అవి దొరిక న్నాడు వేరే అవసరాలు వ్యుత్పత్తి అవుతవి. ఈ విధంగా అధునిక కాలంలో జీవితావసరములు 'యిది' అని నిర్ణయించడం చాలా కష్టసాధ్యమే! అయినా ఆ సమస్య తూర్తికి మనం విజ్ఞానం సహాయాన్నే ఆధింపాలి. ఇన్ని కేలరీలు

పున్నమిచేసే ఆహారపదార్థాలు, యీ యీ పరిమాణాల్లో మా నిపులకు కావాలని శాస్త్రజ్ఞులు అంచనావేశారు. ఈ యీ లక్షణాలు కలిగిన బట్టలు యీ యీ ఫీటోప్లస్టిక్కుల్లో యిన్ని జతలుండాలని అంచనా వేశారు. ఇన్ని చదరపు టడుగుల నేల యిన్ని ఘనపుటడుగులగాలి వ్యక్తికి ఆవసరమని అంచనా వేశారు. ఇవన్నీ ఉన్ననాడు ఆరోగ సమస్య పెద్ద సమస్యగా వుండదు. కాని రోగసమస్య ఎక్కడ ప్రవృద్ధి సమృద్ధి గల జాతి కయినా ఉండేదే. జననం, మరణం - విజ్ఞానం కనుగొన్న కాన్సర్వేటిజమ్ ఆఫ్ ఎనర్జీ సమస్యని చే జరుగుతున్నవని నా విశ్వాసం. ఏదో వ్యాధి లేంది, మరణం రాదు. ఏ కారణంచేతనయినా శాస్త్రజ్ఞులు మరణాన్ని జయిస్తే, వారు ప్రపంచ సమస్యలను శతభా ఆధికం చేసినవారవుతారు. ఆరోగ్య శాస్త్ర వేత్తలకు చావు తప్పించడకన్నా బాధ తప్పించడం, రోగగ్రస్త కాలాన్ని స్వల్పం చెయ్యడం, ఎక్కువ సామ్యమునా, వాంఛనీయములూ ఆయన విషయాలేమో!

అంటే, ఆహారం, దుస్తులు, నివాస ప్రదేశం, విద్య, వైద్య, సహాయం జీవితానికి అత్యవసరాలు. ఈ అవసరాల సరఫరాకే, విజ్ఞానమయినా పరిశ్రమలయినా వినియోగించాలి. అట్లా కానినాడు, విజ్ఞానానికి పరిశ్రమలూ మానవాభివృద్ధి దృష్ట్యా ప్రయోజనం లేదు.

ఇన్ని వున్నా ఆత్మనందం, వినోదం జీవితానికి కొంత అవసరం. అవి లేకపోతే చచ్చిపోము కాని, అవిలేని జీవితం, అదనువులు లేని ఆనందంలాగా నీరసంగా వుంటుంది.

ఈదృష్టిలో చూస్తే, మనదేశంలో ఆర్థిక సుపద లేదనే లోస్తుంది. అది దేశంలో వున్న నైస్సర్గిక లోపమా? కాక మన సంఘ నిర్మాణంలో వున్న లోపమా? అంటే అది చాలా పెద్ద సందేహమే. తన తాతలనాటినుంచీ తన ముట్టుబడి పరిస్థితుల్ని పరిశీలించుకుంటూ వచ్చిన సామాన్యుడు, దేశంలో నైస్సర్గిక లోపాలకన్నా సంఘనిర్మాణంలో వున్న నైస్సర్గిక లోపాలు మన ప్రస్తుత పరిస్థితికి ఎక్కువ కారణాలని భావించడానికి ఆవకాశం వుంది.

ఈ స్థితికి కారణం ఏమిటి అని అంటుంటే, పారకంత్రిత మంటాడు కాంగ్రెసువారి. మిల్లు

యజమానులంటాడు కూలీ, సమ్మెలంటాడు. కోటి శ్వరుడు, పెట్టుబడిదారీ విధానం అంటాడు. కమ్యూనిష్టు, వర్త సాంకర్యమంటాడు సనాతనుడు. ఆజ్ఞానం అంటాడు విజ్ఞాని. ఇందులో ఎవరు చెప్పింది నిజం? వీరందరూ నిపుణుల్లో జను. నిపుణుణ్ణి నిర్వచిస్తూ ఒక ఆంగ్ల గ్రంథకర్త "తన విషయంకన్నా తక్కిన విషయాల్ని గురించి ఎంత తక్కువగా తెలుసుకుంటే అంత నిపుణుడౌతా" డన్నాడు. వీరందరి సమాధానాలు వాళ్ల కళ్ల బొగ్గలొచ్చి కనబడే దృశ్యాలే! ఒకరి జోడు మరొకరికి యిమడదు.

ఒకప్పుడు విదేశాలకు ధాన్యాలూ, బట్టలూ ఎగుమతిచేసిన మనం యిప్పుడు దిగుమతి చేసుకుంటామి కారణం ఏమిటి? ఉన్నవాటినియినా అందరికీ పంచలేకపోవడానికే కారణంమేమిటి?

ఒక దేశానికి కావలసిన ఆహారం, బట్టలూ ఆదేశంలో వున్న జనాభామీద ఆధారపడతవి. ఆ దేశం ఆ వస్తువులను, ఎగుమతి చెయ్యడమో, దిగుమతి చెయ్యడమో - ఆ దేశంలో ఉత్పత్తి అయ్యే వస్తువులు అక్కడ జనాభాకు చాలకపోవడంమీదో, ఎక్కువ వడంమీదో ఆధారపడి వుంటుంది. ఎగుమతి చేసినమనం దిగుమతి చెయ్యడానికి కారణం, మన పుష్పత్తి మించిన జనాభావల్ల నయినా కావాలి. లేదా, మనదేశంలో పుష్పత్తే నగ్గిపోయి అయినా కావాలి. పరిశీల్లో నిపుణులు చెప్పేది చూస్తే చెండా జరిగినట్లే తెలుస్తుంది - "సామాన్యుడు"

తెలుగు స్వతంత్ర

(సాంఘిక, రాజకీయ వారపత్రిక)

ప్రచురణ: ప్రతి శుక్రవారం

సాలు చందా: 12 రూపాయలు

వివరాలకి:

మేనేజర్,

తెలుగు స్వతంత్ర

156, లామెట్స్ రోడ్డు,

మద్రాస్.

స్వైర్లీంగ్ ఒడుబడిక బాగోగులు

జగన్మోహనరావు

ద్వితీయ మహాసంగ్రామము ప్రారంభించినప్పటి నుండి ప్రపంచ ఆర్థిక పరిస్థితులందు చాల మార్పులు వచ్చినవి. మనదేశమునందు కూడ అట్టి మార్పులు కలిగినవి. యుద్ధానంతరము ఏ అమెరికావంటి దేశముగా మనహా యితర దేశము అన్నిటియందును ఆర్థిక దుస్థితి యెక్కువయ్యెను. అంతర్జాతీయ వ్యాపారమున కనేక విఘ్నములు కలిగెను. ముఖ్యముగా దిగుమతులపై నాధారపడిన దేశములు ఒక్కసారి తమ ఆర్థిక విషయములను సరిచేసికొనవలసి వచ్చి, అటుల చేయుటలోకి వచ్చుటచే కూడుగుడ్డల కరువు మొదలయిన యిక్కట్టులకు గురియైనవి. అట్టి దేశములగా ఇండియా ఒకటి.

మనకు ఆహారమునందు కొరత. పరిశ్రమల ఉత్పత్తిసాధనములు లేవు. కాని యీ విషయముల సమాశ్రయము గలిగినక అప్పటి ఇండియా ప్రభుత్వము యుద్ధమునకు కావలసిన పరికరములను కను నిమిత్తమునకేగాక, ఇతర దేశములకుకూడ సమకూర్చుటయందు చాలా శృంగీకరముగ పని చేసినది. మిత్రరాజ్య సైన్యములు ఇండియాను జపానునుండి రక్షించుటకుగాను మన దేశమునందు యుద్ధకాలమున ఉంచబడినవి. ఈ సైన్యములకు కావలసిన ఆహారపదార్థములను సరఫరాచేయుటకును, అందులకు కావలసిన వెట్టుబడినికూడ అప్పటి కప్పుడు తానే సమకూర్చుటకు ఇండియా ప్రభుత్వము ఒప్పుకొనినది. అవిధముగ మన గవర్న మెంటు దేశముగాని బహిరంగ విదేశీయుడు (ఓపెన్ మార్కెట్) కొనుటకొనుటకు కరెన్సీని ప్రతి సంవత్సరము అధికము చేయుచు వచ్చెను. బిటిషు ప్రభుత్వ మీదనుక బదులుగా స్ట్రెలింగు ఇచ్చుటకు ఒప్పుకొనినది. కాని యుద్ధకాలమున మాత్ర మీ స్ట్రెలింగు మొత్తమును మన కిచ్చుటకు బదులుగా బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇంగ్లాండ్ నందు ఇండియా ఎక్స్ ట్రానుకు నిల్వచేయుచు వచ్చినది.

ఈ విర్వాటు ఫలితములు మనదేశమునకు అన్నివిధములూ ప్రతికూలమే. యుద్ధకాలమున ఇండియాలోని మిత్రరాజ్య సైన్యముల భర్త్యు ఎక్కువగుచుండుటచే మన స్ట్రెలింగు నిలవలు నానాటికి లాభములూ నభివృద్ధి యగుచుండెడివి. మన దేశముగాని కరెన్సీ మొత్తము సుమారుఅయిదురెట్ట ధికమైనది. ఉత్పత్తియందభివృద్ధి లేకపోగా నితర దేశములనుండి రవాణా యగుచుండెడి వస్తుసామగ్రి దిగుమతి అగిపోయెను. ఇందుకు తోడు గవర్న మెంటుకూడ సైన్యములకు కావలసిన వస్తువులను కొనుటచే దేశమునందు తామ పరిస్థితు లేర్పడెను. వస్తువులధర వివరీతముగ పెరిగిపోయినది. సామాన్య మానవుని జీవితము మిక్కిలి దుర్భరమయ్యెను.

ఈ విషయ మటుండ ప్రపంచము దారటను భారతదేశ కార్మికాభివృద్ధిని గురించి అపోహ కలిగెను. 1939 వరకు ఇండియా బ్రిటనుదేశమునకు చాలా బాకీ యుండినది. ఆ బాకీ యంతయు 1942 ప్రారంభముల తీరిపోవుటయే గానుకడ అప్పటినుండి బ్రిటనుదేశమే మరకీ స్ట్రెలింగు మొత్తము నిక్షేపలసినవ్వెను. ఇండియాదేశము యొక్క ఆర్థికశక్తి ప్రశంసనీయమే! కాని యీ స్ట్రెలింగు మొత్తము భారతీయులు అమెరికనులవలె అడుచు పాడుచు నిల్వ చేసినవి కావు. ఇవ్వగల శక్తియుండియు కాదు. అసలు మన దేశముగా జీవనప్రమాణము చాల తక్కువ. ఆప్రమాణమింకను తగ్గినది. మరి అమెరికాదేశములో ప్రజలు యుద్ధ మునకు పూర్వముకంటె యుద్ధానంతరము ఆర్థిక ముగా బాగుగా నున్నారు.

యుద్ధానంతరము జరిగిన మొదటి ఒడుబడికల ననుసరించి యీ సంవత్సరము జూన్ 30 తేదీ వరకు ఇండియా 93 మిలియను పౌనులను సంపాదించెను. ప్రస్తుతము బ్రిటను ఆర్థికపరిస్థితులను గమనించి యీ స్ట్రెలింగు సమస్యను ఒకేసారిగాని నాలుగైదు సంవత్సరములలోగాని పరిష్కరించుట

నీలుకాచని నిర్ధారణయొక్కను. తదనంతరము ఇండియా ఆర్థికమంత్రి అధ్యక్షమున ఒక డెలిగేషన్ లండను వెళ్లి బ్రిటిషు ఆర్థిక కాభివృద్ధితో నల్పిన సూచనలను ఫలితముగా మూడు వుపశ్చరముల ఒడిబడిక యొకటి జరిగెను. ఈ నిర్ణయ న మ యమున కు స్టైలింగు నిల్వల మొత్తము 1160, 000, 000. ఒక బడిక యొక్క ప్రధానాంశములు:

(1) యుద్ధకాలమున ఇండియానుండి నెల కొల్పబడిన బ్రిటిషు గవర్నమెంటు యుద్ధ నిర్మాణముల పరిష్కారము- ఇండియా ప్రభుత్వము నిర్మాణములకు 100,000,000 పౌనులొచ్చుటకు ఒప్పకొనెను. కొన్ని బ్రిటిషు ప్రతికలు ఇండియను డెలిగేషన్ వారి ఆచనాలు చాల సబబుగ నున్నవని వ్రాసినవి. అసలు ఈ పరికరము లుపయోగములే యొప్పును ఒకటి ధర్మముచుట సమంజసము.

(2) ఇండియాలో తమ పదవులనుండి విరమించుకొనిన బ్రిటిషు ఉద్యోగులకు- 1947 నుండి విరమించుకొనినవారి సంఖ్య ఎక్కువ. ఉపకార వేతనముల నివ్వవలసిన బాధ్యత ఇండియా ప్రభుత్వముపైగలదు. ఇందునిమిత్తము 168000,000 పౌనులను బ్రిటిషు ప్రభుత్వమున కిచ్చుటకేర్పాటు జరిగెను. అయితే ఈ పెన్నను మొత్తము నొకే సారి యిచ్చివేసి ఆ బాధ్యతను నొలగించుకొనుటకు బదులు మన ప్రభుత్వము ప్రతి సంవత్సరము కొంత సొమ్ము నిచ్చు ఉద్దేశముతో ముందుగా సాంవత్సరికములనుబ్రిటిషు గవర్నమెంటువద్ద నుండి కొనెను. అనగా ఈ సంతకము 14 మిలియను పౌనుల పెన్నను యిచ్చెదరు. క్రమముగా 60 సంవత్సరములలో యీ సాంవత్సరిక సంఖ్య తీరించి పోవును. ఈ యేర్పాటువలని లాభమును ప్రశ్న పేయబడెను. కాని పెన్నను యిచ్చునప్పుడు పెన్నను దారుని నడవడి యోగ్యముగా నుండవలయును. మరియు 163,000,000 పౌనుల నొకేసారి యిచ్చివై దిగచో యీ నిబంధనయొక్క విలువ లేదు. కాని యీ నిబంధనయొక్క ఉపయోగము చాల అనుమానాస్పదము.

(3) 1951 సంవత్సరమువరకు ఇండియా ప్రభుత్వమునకు 80,000,000 పౌనులు మూత్రమే యివ్వబడినవి. క్రిందటి జూన్ వర కిచ్చిన

83,000,000 పౌనులు సోగా మనకు మిగలేడి స్టైలింగు 640 మిలియనులు. ఈ మొత్తములో 200 మిలియనులను మన రూపాయకు రిజర్వుగా లండనులో వుంచుటకు ఒప్పుదల జరిగెను. ఒకానొకప్పుడు స్టైలింగున కంతర్జాతీయ ప్రాముఖ్యము గలదు. ఒకానొక ఆర్థిక సిద్ధాంతము ననుసరించి బంగారమునకు బదులు ఈ స్టైలింగు మనదేశ నాణెములకు బలముగా నుండెడిది. ప్రస్తుతము ఈ స్టైలింగు యొక్క ప్రాధాన్యమును ఆమెరికను డాలరు సూపాదించెను. ఇకను పౌనుపై మన రూపాయని ఆధారపడునట్లు చేయుట సవసరమని తోచుచున్నది. మరియు సంతర్జాతీయ వ్యాపారము సౌకర్యముగా కొనసాగుటకు ప్రతి దేశమునకు ఇతరదేశముల నాణెములకు సరఫరా చేయుచు అంతర్జాతీయ ధన నిధి అను సుస్థ నెలకొల్పబడెను. ఈ సూచనమున 200 మిలియను పౌనులను రిజర్వుగా లండనులో నుంచుట యొడుకను సందేహము ఆర్థిక వేత్తలకు కలుగుట సహజము. ఈ రిజర్వు సోగా మిగిలిన 400-500 మిలియను స్టైలింగు ఇండియాకు ఎప్పుడు వివిధముగా నిచ్చెదరో 1951 లో గాని తెలియదు.

(4) మరియు మనకు ఇచ్చిన 160 మిలియను పౌనులు ఒక్క స్టైలింగు ప్రాంతమునందే చెల్లుబడి అగును. అమెరికా, మరియు ఐరోపా దేశము లీ 'ప్రాంతము' లోనివి కావు. కనుక ఇండియా స్టైలింగు ప్రాంతేతర దేశములనుండి వస్తువులను కొనుటకుగాను 15,000,000 పౌనులు యివ్వ నడినవి. ఈ సంఖ్య చాల అల్పము. ఇండియాకు కావలసిన వస్తువులు చాలవరకు అమెరికా ఇవ్వ గలదు. మన డాలరు సూపర్తి యెంతయోలేదు. అంతర్జాతీయ ధన నిధినుండి యిప్పటికి 40 మి. డాలర్లను ఇండియా పొందెను. కనుక మనకు ఇచ్చిన కొద్ది స్టైలింగు మొత్త మన్ని దేశములందు పయోగించుట కష్టము. ఈ మధ్యనే చక్కొస్తా వాకియా. స్విట్జరులాండు, స్విదన్ దేశములతో ఇగ్నాడు గా విడుచుకొనిన సూచనలనుబలన స్టైలింగు ఆ దేశములలో చెల్లుబడి అగును.

మన ఆర్థికమంత్రి స్టైలింగు ఒడబడికను గురించి మాట్లాడుచు ఇండియా వ్యాపార సమన్వయ కమిషన్ ప్రెసిడెంట్ గా వ్యవహరించుచున్నందులలో నధికముగా గుర్తువచ్చును. సూచనము మనకు

ఎగుమతి వ్యాపారము 500 కోట్ల రూపాయల విలువగలది. కనుక 1951 నల్ల అప్పుగా మనకు సుమారు 1760 కోట్ల రూపాయల ఎగుమతి వ్యాపారమున కవకాశము గలదని ఆర్థికమంత్రి యుద్దేశము.

గిర్లముగ పరిశీలించిన నీవై ఒడంబడిక పరతులు మన దేశమున కెంత లాభకరమో విశదము. మన దేశములోని ఆర్థికాభివృద్ధికిగాను అనేక ప్రణాళికలు తయారు కాబడినవి. వీని యన్నిటి యందును స్ట్రెలింగు నిల్వలు పెట్టుబడిధనముగా ప్రాధాన్య మియబడినది. కాని 1951 వరకు చ్చిన 160 మి. పా. ఆర్థికాభివృద్ధికి ఎంతవరకు తోడ్పడుననునది అనుమానము. ఇండియా ఆర్థికస్థితి ఒక రాపబట ననుసరించుట కెంతయో కృషి యవసరము. మనకు మిగిలిన స్ట్రెలింగు మొత్తము నంత నొకేసారి ఇచ్చినను ఆర్థిక ప్రణాళికల పెట్టుబడి చాలదు. మనకు కావలసిన వస్తువులను పొపుటకు బ్రీటను దేశమున కెంతవరకు శక్తియున్నదో, అసలు యిట్ట మున్నదోగూడ తెలియదు.

ఇంకా విషయమునగూడ నీ యొడంబడిక నిరుత్సాహకరముగ నున్నది. ఇండియాయందు బ్రిటిషు వారి యాజమాన్యమున ననేక పరిశ్రమలు గలవు. కాఫీ తయారు ఎక్స్ట్రాటు ఎక్స్ప్రూజి బ్యాంకులు శది తరములు బ్రిటిషు కంపెనీల చేతులు నున్నవి. వాటినిన్నిటిని ఇండియా ప్రభుత్వము యీ స్ట్రెలింగు నిల్వలతో కొనవలయునని, అట్లు చేయనిచో రాజకీయముగా బ్రిటిషువారు తొలగి పోయినప్పటి కిని ఆర్థికముగ వారిస్థానము బలముగా నుండునని మన దేశమున ప్రబలమైన విశ్వాసము గలగు. ఈ విషయ మసలు చర్చింపబడలేదు. ఆర్థిక మంత్రి యెంత చెప్పినను ఇండియా ప్రభుత్వమునకి బ్రిటిషు కంపెనీలు చెల్లించు పన్నులకంటె ఆయా వ్యాపారములనుండి వచ్చు లాభములెక్కువ.

ఇకను- రావలసిన స్ట్రెలింగు నిల్వలపై మనకు వచ్చు వడ్డీ 0. 78 % మాత్రము. అసలు మిగిలిన మొత్తములో తగ్గింపులేమి యుండవనియు మన డెలిగేషను స్పష్టముగ చెప్పుచుండ, కొన్ని ఇంగ్లీషుపత్రికలు, కొందరు బ్రిటిషువ్యక్తులు- చర్చిలు మున్నగువారు- ఆ ప్రమేయమేమియు నీ సాదర్పమున రాలేదని, యలజడి కలుగజేయుచున్నారు.

మన స్వాతంత్ర్యార్థన చారిత్రాత్మక మైనది. కాని స్వతంత్ర దేశము లేవియు వార్థికముగ నింత హింసనీధియందు లేవు. ఈ స్ట్రెలింగు నిల్వలను మన ఆర్థిక సౌభాగ్యమున కుపయోగించుకొనవలయునను నాక యెంతయో యుండెడిది. ప్రస్తుత స్ట్రెలింగు ఒడంబడిక మన ఆశయములకంత ప్రోద్బలముగా లేదు. ఒడంబడిక గుణగుణములుంటుండ మనమునూపా దించినటువంటి స్ట్రెలింగు నేవిధముగ నుపయోగించుట యనునది దేశమున పెద్ద సమస్యగ నున్నది. క్రిందటిసావశ్యరముమనకివ్వబడిన 83,000,000 పౌనులలో మన గవర్నమెంటు 3,000,000 పౌనులను మాత్రమే ఉపయోగించిరి. అందుచేతనే ఈ స్ట్రెలింగును పెట్టుబడిదారులొకటే వినియోగించురేమోయను భయము సామాన్య మానవుని యందు జనించినది. స్ట్రెలింగు నిల్వల నిర్మాణ కాలమున భారతీయు లెంత కష్టమునకు గురియైరో యూహించిన, ప్రతిభారతీయునికి స్ట్రెలింగు నిల్వలపై గల హక్కు తెలియును. ఇండియా ప్రభుత్వము గూడ నీ విషయమును తెలిసికొని చక్కని ఆదర్శములతో నీ సమస్యను పరిశీలించెదనని విశ్వాసము.

ఏజంట్లు కావాలి

ఈ దిగువ ప్రదేశాలలో తెలుగు స్వతంత్ర అమ్మందుకు ఏజంట్లు కావాలి. వ్యాపారానుభవముండి కొరిన ధరావతు చెల్లింపగల్గినవారే న్రాయవలెను.

నరసాపురము	నూజివీడు
కొత్తూరు	సామర్లకోట
బొబ్బిలి	రాజోలు
గుత్తి	మార్కాపురం
కోవెలకుంట్ల	ఆళ్లగడ్డ

మేనేజరు:-

తెలుగు స్వతంత్ర

156, లాయడ్స్ రోడ్డు,

రాయపేట, మద్రాసు 14

భూత ప్రణయం

‘అమరేంద్ర’

నామటుక నాకెప్పుడూ దయ్యాలన్నా విశాచాలన్నా నమ్మకం లేదు. చూచామన్న వాళ్లని నిలగిసి అడుగులే వాళ్లకే తెలియదు ఏ చెప్పాలో! బహుశః ఆ తెలియనితనం కూడా ఆ భూతంవల్లే కావచ్చు. ఏనా, నా కా విషయంలో అనుభవం లేకపోయినా, ఒకరోజున మధ్యాహ్నం నా గోటి ప్రయాణీకుడు వెప్పిన చిత్రమైన, ఆన మైన కథను చెబుతాను. ఆ కథకు కనీసం ఓ రూపం, ఆధారమైతూ ఉంది.

నేను కాలేజీ ఒదిలేసిన తరువాత, మా కుటుంబ వ్యాపారంగా చేరిపోయాను— నూరి రైల్వే కం గ్రాక్టర్లవ్యాపారం. అంతే యెప్పుడూ ప్రయాణాలేనన్నమాట. ఒక రోజున పట్టాణిమిడికి వెళ్లాల్సి వచ్చింది. పట్టాణిమిడి మద్రాసురాజధాని సరిహద్దు నున్న గంజాబిల్లాలో ఉంది. పట్టాణిమిడికి వెళ్లే బెంగాల్ నాగపూర్ రైల్వేను నేమే నేకా... ఐతే అసలుకథను వస్తాను...

మా రైలునే సెక్కినమరుసటిరోజు మధ్యాహ్నం, పడకొండు గంటలకి బయటపరగి జేరుకుంది. ఆ మధ్యాహ్న ప్రారంభంలోనే, చెత్తమాచ్చే ఎడ! ఆకాశమే ఒక అగ్నిహోత్రంలా ఉంది. అలాటి కట్ట మిరుమిట్లు గొలిచే సూర్యకాంతిలో, అసలు చీకటనేడి ఈ ప్రపంచంలో ఉందా అనిపిస్తోంది. అస్థిలిలో ఉన్న నా అలోచనలకి తీవ్రభృంశం కలిగింది. ఇంకో ప్రయాణీకుడు నా కంపార్టు మెంటులోకి వచ్చాడు. పొట్టిగా లావుగా వుంటాడు. పాశ్చాత్యుడు. అతడిని చుట్టుముట్టి చప్రాసీలుండటం, అతడు చాల పెద్ద వుద్యోగ పుడని చెప్పకచెబుతోంది.

రైలు బయలుదేరగానే, నాస్థిని ఆదోవిధంగా అస్థిమితంగా తయారయింది. ఆ మహోద్యోగి ప్రత్యక్షతవల్లనే అది అని తెలుసుకున్నా. అతని దో చిత్రమైన ముఖం. ఎట్టగా కండగడ్డలా ఉంటుంది. నే నది ఎడవల్ల కావచ్చు ననుకున్నా.

కాదని తరవాత మల్లా తెలుసుకున్నా. ద్రాక్షరసపు బాడ్డితీసి, కొంత ద్వాసులో పోసి, దాంట్లో పాళాల ప్రకారం పోడాపోసి, గడగడ తాగి, పెదిమలు చప్పరిచాడు. నితానికి ద్రాక్షరసం చూడ్డానికి బాగానే ఉంది.

“మీరు కొంచెం తీసికోరా?”— అతడు నన్నడిగాడు.

“వద్దు. ఊమించాలి” అన్నాను.

“దానివల్ల మీకు ప్రమాదమేమీ లేదు. మాస్టర్ ఫలపు రసం. మరే ఫలవాలేన, తీసికోండి” అని నాకు అభయమిస్తూ మల్లా ఇవ్వబోయాడు.

నేను ససేమిరా వద్దన్నా. “నేను ఒట్టి బ్రాం దీయే తాగుతాను” అని అన్నాను. సమయస్ఫూర్తికి, అనుకూలతకి మాట్లాడిన అబద్ధమేకాని, వేరుకాదు. ఆ అబద్ధంవల్లే నాకా అవస్థ తప్పింది. అందువల్ల మల్లా నన్నాయన తాగమని ఒత్తిడి చేయలేదు గాని, దానిని పురస్కరించుకొని డోసు ఎక్కువ చేస్తూ, ఆ తాగుడులో మునిగిపోయాడు. రెండు గంటలైన తరువాత, నేను వెళ్లబోయే సమయమైంది. అప్పుటికి ఒక బుడ్డి ఖాళీ అయింది. ఆ ఖాళీబుడ్డి కిటికీలోంచి బైట పారేశాడు. రెండో నిండు బుడ్డి వైకి తీసి, దాని కార్కుకూడా ఊడపీకాడు. అప్పు టికే చాలా తాగాడు. ఏనా, నామూలు స్పృహ లోనే వున్నాడు. ఏ తాగుడై లేనేం, కొంచెం అంత కంతకు వాగుడెక్కువైంది. ఊరికే అదేవనిగా మాట్లాడటం ప్రారంభించాడు. నేను మాత్రం చాలా ఓపికతో వింటున్నాను. ఆ ప్రసంగ సందర్భంబట్టి, అతనుకూడా రైల్వే ఇంజనీరని తెలిసింది. చాలా చాలా ప్రయాణాలు చేశాడు. చేశాచేకాలూ తిరి గాడు కాబోలు. అతని అనుభవాలూ, సాహస కృత్యాలూ వర్ణించటం ప్రారంభించాడు. నిజంగా, వింటానికి చాలా సరదాగా వుంది. బలే కాలక్షేపం కలిగించనుకున్నా.

గంజాం తరువాత చిన్నపట్నం. చిన్నపట్నం నుంచి అందమైన ఆడవాళ్లనన్నాడు. "రోడ్లమీద కనిపించే అలికేబారి మాత్రం కాదునుమా! వర్షాల వెనకాల ఉండే ఘోషాస్త్రీలు మంచి సౌందర్య వతులు" అని సుదేహంతీర్చాడు. "ఓ. దబ్బు డి. కంట్రాక్టర్లకి వాళ్లవరో ఎక్కడుంటారో తెలుసు. నేను బెంగాలీ కంట్రాక్టర్ని కావటంవల్ల, అధికార విదేశీయుణ్ణి కావటంవల్లా అలాటి సౌందర్య వతుల్ని కలుసుకోలేక పోయాను. మామూలువాళ్లే తటస్థించారు. అంటే రసికత్వం లేని ప్రమాదమన్న మాట!!" అశ్రదు చెప్పిన ప్రకారం, ఆశని ప్రేమ కలాపాలన్నీ. పవిత్రమైనది కష్టం లేనిదీట! ఆ డ్రియూరాండ్రు ఆపరసాలో లేక చిన్నపుట్నపు సౌందర్యవతులూ నేను చెప్పలేను. కాని అశ్రదు చెప్పిన ప్రేమకళాకల్పా, ఒక కథమాత్రం చాలా బాగుంది. ఆకథ ఆశని మాటల్లోనే చెబుతాను:

"నేను ఇంటినుంచి తిరిగి వచ్చిరాగానే, నన్నో మహారథ్య మధ్యమంట్లో వెళ్లవలసిందిగా నియమించారు. అదీ చాలాదూరం! ఆక్కడ నే చేయవలసిదేమంటే, అదవుల్లో కొన్నిరోడ్లు వేయించటం. కాకన్న ముందు వనిచేసిన రోగర్ మహాశయిని స్మారకంగా, ఒకసమాధి కట్టించడం. ఆ చోటికి పని చెయ్యటానికి వెళ్లిన ఇంటిసీట్లు చాలా మంది. తిరిగి వచ్చినవల్ల చాలా కొద్దిమంది. ఆ స్థలానికి జేమకోట అంటే అంతకన్న కష్టం. కొంతదూరం స్వారీమీద. కొంతదూరం నడిచి, మొత్తమీద ప్రయాణం పూర్తిచేశాను. చుట్టూ పట్టమైన ఆడవి. మధ్య చిన్నచిన్న కొండలు. అదవులకి కొండలకి మధ్య, కొంచెం నిశానమోగ్యమైన స్థలాలు. ఆ స్థలాల్లో గుడిశలు వేసినవి బ్రతుకు తున్నవాళ్లు మాకు రోడ్లువేసి, కూలీచేసి బ్రతుకు తున్నారు. నా బంగళా, ఒక చిన్న కొండమీద ఉంది. అదీ శిథిలావస్థలో ఉంది. ఎంత ధైర్యశాలి వైనా సరే ఒట్టి పిరిపదగాచేసి భయంకర కారము! నా దక్షిణదేశపు నా సేవకుని సహాయంతోనూ, ఇతర ఇద్దరు షాకిదార్లతోనూ, ఆ భయం పోవటానికి ఎంత చేయాలూ అంతా చేశాను. ఇదంతా ఐనతరువాత ఒకపెద్ద నిట్టూర్పునాడా విడిచాను. అలాటి నిస్సహాయస్థితిగా నా స్వస్థలమైన 'పెర్లు' ఎక్కడుందిరా బాబూ అనిపించింది. నా వస్తువులన్నీ కొంచెం నర్సిన తరువాత, నేను భోజనానికి లేచబోయాను. సరిగా అప్పుడే నా రక్షకుణ్ణి ఒకడు, లాపలికి తొంగి చూశాడు.

'అయ్యా, సీక్రగదితలుపు ఖండియ గట్టిగా వేయండి. మీరు చదుకుండే గదిలో ఒకదీటం ఉంచుకోండి. ఇదొక చిత్రమైన స్థలం. మీకు నిద్రాభంగం కలిగే దేమైన సంభవిస్తే వెంటనే మమ్మల్ని పిలవండి. మీగది తలుపువక్కనే మేము పడుకుంటా' అని చెప్పి నమస్కారంచేసి, బైటికి వెళ్లిపోయాడు. కాని నేను ధైర్యం ఎలాగోలాగు మాడ గట్టుకున్నాను. అనవసరంగా గాభరాపడకండా ఉండటానికి ప్రయత్నించాను. భద్రంగా సీక్రగదితలుపు వేశాను. లాపతగు వెలిగించాను. నావక్క దగ్గర ఉన్న బల్లమీద నివాల్యులు ఉంచుకొని, అప్పుడు పడుకున్నాను.

"ఎనా, నిద్ర అన్నమాట పట్టలేదు. చిత్రమైన వెళ్లి అందనలు, ఒకదాని వెంట ఒకటి రానారంభించినాయి. సుఖాలేకండాపోయింది. కాని బాగా అలసిపోయాను. ఎప్పుడు నిద్రపట్టిందో తెలియదు, ఎంతసేపు నిద్రపోయానో కూడా తెలియదు. నేను హఠాత్తుగా లేచాను. ఒక కబ్బామాత్రం చెవులకు కొట్టించినట్లు వినిపించింది-ఎవరో తలుపు తట్టుతున్నట్లు-సీక్రగది తలుపువేసి తెలుసుకున్నా. ఎనా సర్దుకొని పడుకుంటే ఎక్కడిదక్కడ నద్దుమాగుతుందని, ఒకవైపున తిరిగి పడుకున్నా. నిద్రపోవటానికి ప్రయత్నించాను. అతలుపు తట్టటంమాత్రం అదేపనిగా వివచకుతోంది. ఇక గాభరేదని లేచి, నివాల్యులు చేసే మృదాంగ, సీక్రగదితలుపు తెరిచాను. వెంటనే ఒక విచిత్రమైనపుళ్ళు నాకళ్లకి కట్టిపట్టాయి.

"నానుమట ఒక పాపగాటి వివ్యమందకినేల రాచిలా చెక్కిన మేనకా, రుభా అన్నట్లుగానిల బడి ఉంది. ఆమెకు కెంపురార్లు కంఠహారము, చెవులకు వగడపు లా లా కులు ఉన్నాయి. పడిచేలికి, శంఖపుగాజు ఉంది. ఆమె కేశాలు వెనకాలిక్కిరారు ముడివేసి ఉన్నాయి. శ్వేతవస్త్రాలకృత్యం విచిత్ర సందర్భమై, నన్ను ఒట్టి సమాగవానిగా చేసింది. ఆమె నావైపు చూచి చిరునవ్వు నవ్వించింది. ఆమె ఇలా అంది: 'నీ ఆయుధం నన్నేమీ భయపెట్టలేదు. ఆ ఆయుధం నాపట్ల ఒట్టి నిష్పయోజన మైనది. నే నెందుకు ఇక్కడ ఉన్నానో తెలుసా?' ఆమె ఇంకా చెప్పటం మొదలెట్టింది. 'నేను నీ పూర్వపు సహోద్యోగి సరిని. ఇది నా గది. అది నా శయ్య. అది నన్ను పరవశమొనరుస్తాయి. అదిగో అక్కడ వున్న శయనాసనంలా పడుకుంటూ ఉండే

దాన్ని. నా భర్త యిచ్చే ద్రాక్షరసాన్ని ఆవృ
దవ్వకు నీమిచ్చేదాన్ని. నేను ఎంతో హాయిగా
రోజులు వెళ్ళుచున్నాను. కాని ఆ మధుర నశ్వర
మైపోయింది! అని ఒక వేడి నిట్టూర్పు విడిచింది.
'నా భర్త ఒకసారి నెలవుమీద ఇంటికి వెళ్లాడు.
ఆయన మల్లా తిరిగి వచ్చేటప్పుడు మరొక భార్యను
తెచ్చుకున్నాడు. దాంతో నా మధుర స్వపాలు
అంతిమ సమయం వచ్చింది. చివరికి నేను ఆస్పత
రీయ వైపోయాను. నా పోషణమాల్రం మామూ
లుగా జరుగుతూనేవుంది- తిండిలేక, మాడ నవసరం
లేకుండా. తరువాత ఒక విచిత్రమైన పని జరిగింది.'

"నే నిదంతా శ్రద్ధతో వింటూనే వున్నాను.
ఆమె మల్లా ప్రారంభించింది. 'ఆయన భార్య
ఆకస్మాత్తుగ ఒక మాసంగానే చనిపోయింది- ఏ
రోగం రొమ్మూ లేకుండా. నా భర్త ఆశ్చర్యంతో
విచారంతో శిల విపోయాడు. నన్ను మల్లా వగ్గ
రకు తీసుకుంటూ వున్నాడు. ఏకపక్షప్రవేశాత్తూ
అలా జరగలేదు. చాకిదార్లలో ఒకడు నా శత్రువు.
వాడు నాకున్న నా భర్త వెళ్ళులో ఏమాత్రాదా
తెలియదు. అదే గానాశనానికి వచ్చింది.
వివా ఇంకా మంచిరోజులు న్నాయునుకున్నా.
తిరిగి ఆయన ప్రియసఖిగా ఉండగలగనుకున్నా. నే
నాయన నెరుగున్నంత పరిచయంగా మరెవరూ
ఎరుగరు. ఆయన పగలంతా పనిలో మునిగి ఉన్నా
ఆయనకు నామూలైనట్లుగా, పగటి కష్టం ఆయి
శర్వాత, నా సాహచర్యం అవసరం అయ్యేది అని
అనుకున్నా. నే నాయన చర్యనం చేద్దామని
ప్రయత్నంచేశా. కాని నా భర్త పూర్తిగా మాని
పోయాడు.'

"నీళ్ళగది ద్వారం మాపిస్తూ ఆమె ఇలా అంది.
'ఒక రోజు రాత్రి ఈ ద్వారం గుండా నే నీ
గదిలోకి ప్రవేశించాను. ఆయన నన్ను చూశాడు.
చటాటున పిస్తోలుతీసి నానుండెత్తుకుగాపేల్చాడు.
.....తరువాత నా శవాన్ని చాకిదార్లు తీసికొని
వెళ్ళి ఒకచోట సమాధి చేశారు.' ఈ వాక్యం
పూర్తి చేస్తూనే, ఆ గదిలో ఒకమూల చేయెత్తి
చూపింది. నేను తిరిగి చూశాను. చూచేటప్పటికి,
ఆ మూల ఆ శయ్యపక్కన, సాక్షాత్తూ నా భార్య
సహోద్యోగి మూడు మూర్తుల ప్రకృష్టమనూడు.
అతడు తేలయై మాడటం ప్రారంభించాడు. నాకు
జుగా అవర మృత్యువుగానే తోచాడు! ఆ శరీ
రంగా ఏమీ లేదు. ఒట్టి ఎముకలూ, దానినికప్పిన
రక్తమూ కప్పిలే!... అతని పక్కన శయ్యమీద

అతని రెండో భార్య మృతకళేబరం పాలరాయివలె
పడి ఉంది.

"అప్పుడే, రోగరు నాతో ఇలా అన్నాడు:
'అది ఒక పితాచం. ఇంకా అది చావలేదు. అది
నా భార్యకు విషం పెట్టింది. ఇప్పుడు నీవు కొత్త
వాడివి వచ్చావు కాబట్టి, నిన్ను మోహింపు చేద్దా
మని చూస్తుంది. అరి చేవుడా! అది కర్కశపు
పితాచము. దానికి తెల్లవాళ్లందరే మోహం ఎక్కువ.
నీవు బ్రతకడలచుకుంటే, ఆ నశ్వర సౌందర్యపు
బారిమండి నీవు కష్టించుకొనవలెనంటే, దానిని
రిగాల్కుతో పేల్చు. అంతే' అన్నాడు.

"నేను చెనొకపైపూ చూచాను. ఆ 'స్వప్న
కన్య' ఇంకా ఉంది.

"అని అబద్ధం. నే నెప్పుడూ ఆమెకు విషం
పెట్టలేదు. ఆశకు నన్ను చూపి, తాను చచ్చే
దానిగా వచ్చతాగాను.' రోగరు నిర్భయంగా
'దానిని పేల్చువేం? హా... పేల్చు వెంటనే.
లేకపోతే నీ స్వప్న మోహింపని భయంకరంగా
అరిచాడు. నా దానిలో విచారానికూడా లైము
లేకపోయింది. రిగాల్కు తీశాను. స్పృహ లేకు
డానే గుడ్డిగా పేల్చాను. దాంతో నా మధ్యపు
బుడ్డి బ్రద్దలైంది. నీపా ఆరిపోయింది!

"ఆ చప్పుడు చూడటం నా గది ద్వారంవద్దర
పడుకున్న చాకిదార్లు నిద్రలేచారు. మాడావుడిగా
నా గదిలోకి పరుగెత్తుకుని వచ్చారు. నేను జరిగి
నంతా చెప్పి, మల్లా భయంతో ఒట్లైతెలియని పని
స్థితిగా పేల్చాను. నాగిదంతా తెలిసివుండడంతో
వచ్చారు. వివా ఏమైతూ ఉండేమోనని గడంతా
వెదికారు. కాని ఏమీ కనిపించలేదు. అప్పుడు
వాళ్లు ఉన్న రహస్యం అంతా చెప్పారు. నాకు
వీడకల వచ్చిందనీ, 'దాంతో ఈ ఒట్లైతెలియని
పనంతా చేశాననీ... అప్పుణ్ణుంచి నేను బంటరిగా
పడుకోలేదు. ఆ స్వప్నకన్య, ఎప్పుడూ నాకళ్ళట్లో
కనిపించి నన్ను మృత్యువులాగా వీడించటం మొద
లెట్టింది. చివరికి, బంటరిగా పడుకోలేక పెల్లి చేసు
కున్నాను."

ఆ ఇంకానీరు కళ్ళ పూర్తిచేసి నిశ్చలంగా
కూర్చున్నాడు. నిజంగా నా స్నేహితుని ముఖంగా
ఒకవిధమైన భయం గమనించాను. నేను చాలా
సేపు నిశ్శబ్దంగా ఉడుకున్నాను. రైలు పట్టాకిమిడి
చేరుకుంది. ఆతనివద్దర నెలవు వున్నానని నేను
రైలు దిగి వెళ్లిపోయాను.

(మాతృక: శ్రీ ప్రమదా చౌదరి...)

• “ప్రజలు పాపం చేస్తున్నారు. అందుకంటే వాళ్ళు కురవడంలేదు.” ఇదీ ఒక ప్రజానాయకుని ఇటీవలి ధోరణి. •

ప్రజానాయకుల చిలక పలుకులు

“ ౧౮ ”

రాజకీయ నాయకుల నృప్తికి ప్రజలెప్పుడూ బడి పిల్లలవలె కనిపిస్తుంటారు. సశ్రవణ ర్తనం ఆల వరుచుకొని, నలుగురిలోనూ మంచిపేరు తెచ్చు కుని, వైకేవచ్చి దేశానికంత ప్రతిష్ఠ తీసుకురమ్మని బుజ్జగిస్తారు. నీతి, ధర్మం, ప్రభుధక్తి, ఆధ్యాత్మిక చింతన- మొదలైనవాటి గురించి తీరిక పేళల బోధిస్తారు. చెప్పడు మాటలు విని, చెడు సహవాసాలు చేసి యెక్కుడ చెడిపోతారో అని ముక్కుమీద పేలుపేసుకుని కోప్పడుతూంటారు. “యెయ్యి చాటి పోతున్నారు: ఇక లాభంలేదు” అని అనుమానం కలిగినప్పుడు బెత్తం ఘటించి, తొడపాళం పెట్టి గోడకుర్చీ వేయిస్తారు. ప్రజల నిలా ఒక గంట కని పెట్టి చూస్తూ, వారికి జ్ఞానబిక్ష పెట్టి, లోకంలో వారు తలెత్తుకొని తిరగేటట్లు చేసి, తద్వారా తా మింత దేశానిన చేస్తున్నామన్న సంతృప్తి కలిగి, పాపం నాయకులకు మిగిలేది!

దేశానికి స్వాతంత్ర్యం సిద్ధించి పిమ్మట. ప్రజల విషయంలో మరి జాగరూకులై మెలగుతున్నామని, మన నాయకులు. ప్రజల ప్రాణాలకు యీ స్వారం త్రయమనే దేశోపాత్ర ఆటవస్తువు దొరికినట్టుగా ఉంది! అందరూ కలిసి దాన్ని యీకకు యీక, తోకకు తోక వూడలాగుతే యీక చేసేదేమున్నది! వైపెచ్చు, యీ సుబరం పడి యీతవరకూ నేర్చుకున్న పాతాలన్నీ గుంటకొట్టి గంటవాయిస్తే ఎలాగ? సత్యం, ధర్మం, అహంస, ప్రభుధక్తి, నియమబద్ధ జీవనం- యీ చదువుతా గుగలో కలిసిపోతే! ఇదంతా చూసే ఆ స్వాతంత్ర్యాన్ని కాపేపు ఆవశల పెడదామమకున్నారు, నాయకులు. దానిని యీకా అనుభవయోగ్యం చెయ్యవలసి ఉన్నదని చెప్పి, ఆ భారాన్ని తమ నెత్తిన వేసు కున్నారు. “సామాన్యమైన భారమా అది! సాగర మధనం అంత కార్యకలాపం ఉంది, దానిమంచి

అమృతం తీసి మీకు మంచిపెట్టాలంటే! అయినా మేము నమంకట్టాము. మీరుమాత్రం మేం చెప్పిన పాతాలు మరిచిపోకుండా వర్తించుకుంటూ మాకు అండగా నిలబడుడి” అని వివరించేస్తున్నారు.

“ప్రజలు కలిసివస్తే, చాకి, మామ, దేశానికి మీదా ఇన్ని చిక్కులుండేవి కావని” నాయకులు పరిశిస్తున్నారు. “ఇదివరకంత పోయికాలం లేదు; నిజానికి కట్టుబడి, నీతిగా బతుకుతూ, చాత నైవసంపరమా త్యాగంచేసి, నలుగురిలోనూ వన్నె కెక్కిందారు-యీవాడు ఇంత అగోగనిపాలయి, దేశాన్ని సరకయ్యాకి యాడ్చుకొని పోతున్నా రేమా!” అని కలవరపడుతున్నారు. అందుకనే

‘ప్రజలు నిశాయితిగా వర్తించాలి’—

‘నైతిక పురుషుడవగా జరగాలి’—

అని గుండెగా ప్రబల్చి ఉద్బోధించడం.

ఆగష్టు 15 వ తేదీ సర్వార్థ, దేశంలో మత వర్ణాలాలు నే కిత్తినపుడు బయలుదేరింది యీ ‘నైతికపురుషుడవన’నిగాదా. “స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన పంటనే దేశంలో యీ ఘోరకృత్యాలు, యీ హింసాకాండ, యీ రక్తపాతం ఏమిటి?” అని ప్రశ్నిస్తే—

“ప్రజలలో నీతి పోయింది. ఉత్తమగుణాలన్నీ నశించిపోయాయి. అందుకే యీ దారుణాలన్నీ” అని నాయకులు బదులు చెప్పారు.

దేశంలో బ్లాక్-మార్కెట్ బ్యాపారం జరుగు తుంటే అందుకు కారణం ప్రజల అవినితి. ప్రభుత్వోద్యోగిగల్లా లావగండితనం ప్రజలులే! ప్రజల జోహాదమి దానికి కారణం. ధాన్యసేకరణ సాగరపోతే కారణం ప్రజలు. దేశంలో ఉత్పత్తి తగ్గిపోతే ప్రజల సోమరితనం అందుకు కారణం. కంట్రాక్టు సరిగా అమలు ఎందుకు జర గడంలేదు? ప్రజల దుర్మితివల్ల! కంట్రాక్టు రద్దు

చేత తరవాత ధర్మం ఎందుకు పోయిందోయి! ప్రజలు తమ అవసరాలను మించి వస్తువులను కొనడంవల్ల! అందరి చేతుల్లానూ డబ్బు బోలెడు మెదులుతూ ఉండడంవల్ల ఇన్ ఫ్లేషన్ సమస్య బయలుదేరింది! అఖిరి వర్గాలు సరిగ్గా కురవడం లేదులే, ప్రజలు పాపానికి ఒడికట్టడమే కారణం! ప్రజాసేవ చేస్తున్నామని చెప్పుకునే నాయకులు, సమస్యల్ని పరిష్కరించలేక 'ఆడలేక మడ్డల ఓడన్నట్టు' అన్నిటికీ ప్రజలే కారణమని నిద మోపుతున్నారు.

దోషిడి విధానమే జీవనంగా గల మిల్లు యజమానులు, పెట్టుబడిదారులు, వర్తకులు, కలిసి ప్రజలను కొల్లగొట్టడానికి బ్లాక్ మార్కెటును సృష్టిస్తే—

“ప్రజల అసరావల్లనే బ్లాక్ మార్కెటువ్యాపారం సాగుతోంది” అని వాదించేవారు నాయకులు మాత్రం కారు.

“బెంగాల్ టైమస్ లో ముప్పైఅయిదు లక్షల నిడు ప్రాణాలు బలిగొన్న బ్లాక్ మార్కెటుదారులకు స్వతంత్రభారతం ఆశ్రయం ఇవ్వను” అని ప్రగల్భాలు పలికారు. “స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన తరవాత మనల్ని వేధిస్తున్న ఆర్థిక సమస్యలకన్నిటికీ— యీ బ్లాక్ మార్కెట్ దారులేకారటం. ద్రిటిష్ వారి రోజుల్లో వారి అండన చేరి చేకాన్ని దోచుకున్న ద్రోహులు వీరు— మా హయాం వస్తే, వీరందరినీ తుడముట్టిస్తాం” అని వీరాలు పలికారు.

ఆనోటితోనే యీనాడు ఇంగ్లీషా పలుకుతున్నారు. ప్రజలు ప్రభుత్వంతో సహకరిస్తే బ్లాక్ మార్కెట్ సమస్య యితగా పరిణమించేది కాదు, అని నాయకుల నాచన. సహకరించక మీ చేస్తున్నారు, ప్రజలు?

పాలదబ్బా లేక పసిపాపకు ప్రాణంమీదకు వస్తే, అర్థరాత్రి అయినా ఆపాప సపాప చేసి, వర్తకుడు అడిగినంత ఖరీదూ యిచ్చి ఆ పూటకు గుండం గడుపుకునే బీద సుసారి బ్లాక్ మార్కెట్ కి తోడ్పడ్డట్టా?

పేద రైతులనే వివక్షణ లేకుండా, పండించున్న పంటనంతా ఊడ్చుకొనిపోయి— మళ్ళీ రైతుకు కావలసిన జనప విత్తులూ, ఎరువులూ, శర వ్యవసాయ పరికరాలూ, కంట్రోలు ధరలకు ప్రభుత్వం అమ్మించలేకపోయిన పరిస్థితులుగా—

వర్తకుడు అడిగినంతా కట్టి జనబుద్ధుల జనాకొండే— అర్థం బ్లాక్ మార్కెట్ వ్యాపారంలో పాల్గొన్నట్టా?

ఇలాగే లక్ష్మీన విషయాలలోనూ. కార్మికుల జీతాల సంగతి అంత ముఖ్యం కాదు. చారు ఇంకా కష్టించి పని చెయ్యాలి. ఉత్పత్తి అధికంచెయ్యాలి. అప్పుడూ అధికవేతనాలు! “లిండిలేక చేస్తున్నాం! జీవనానికి ఆసరా చూపించ” మని కార్మికుడు అడగడం నేరం. అన్ని రకాల పన్నులనూ నిరసిస్తూ, స్వంతలాభంమీదనే ఎప్పుడూ దృష్టి ఉంచే పారిశ్రామిక యజమాని దేశభక్తుడు!

కంట్రోలు సడలించారు; ధరలు ఆకాశం ఎత్తు లేచిపోయాయి. అయినా, తొందరపడి ప్రజలు విస్తారంగా బట్టలు మొదలైనవి కొనకుండా ఉంటే, ధరలు చాటంతట అవి పడిపోతాయంటుంది ప్రభుత్వం.

ఇరిగేషన్ ప్రాజెక్టుల నిర్మాణం వాయిదామీద వాయిదాలు వేస్తున్నారు. దున్నేవాడికే ధూమి ఉండాలనే సిద్ధాంతాన్ని ఆమలు పరచడానికి ఎన్నో సవత్సరాలు పడుతున్నాయి. అయితే అధికాహారోత్పత్తి ఎలాగ? ఇలాంటి ప్రశ్నలు వేస్తే, “ప్రజలు పాపం చేస్తున్నారు: అందుచేతే వర్షాలు కురవడం లేదు” అన్నారు మన ప్రధాని శ్రీ రెడ్డిమూర్తీగారు!

నాయకులు అప్పుడప్పుడు మన ప్రాచీన నాగరికత గురించి, సంస్కృతి గురించి ఉపన్యాసాలు యిస్తు ఉంటారు. గవర్నర్ జనరల్ శ్రీ రాజగోపాలాచార్యులు గారు మద్రాసు వచ్చినప్పుడు ప్రసంగిస్తూ, “ఆ సంస్కృతి తలుచుకుని గర్వపడండి: దాన్ని యికా ఉన్నతంగా చేసి భావి తరాల వారికి అందచెయ్యండి. అది మీ పవిత్ర మైన బాధ్యత” అని ప్రబోధించారు. వీరి హయాంలోనే మన సంస్కృతికి ఎట్టి సత్కారం జరుగుతున్నదీ— ఇటీవల సుప్రసిద్ధ పత్రికా రచయిత ఆహమ్మద్ అబ్బాస్ బిముట పెట్టాడు. అఖిలభారత ప్రజా నాట్యమండలి ప్రాచీన భారతీయ నాట్య కళను పునరుద్ధరించడానికి, కళను ప్రజాసేకానికి చేరువగా తీసుకురావడానికి, పూనుకున్న సంస్థ. ప్రభుత్వం అటువంటి సంస్థపై దండయాత్ర సాగించి తనకు గల సంస్కృతి ప్రయత్నం బహిరంగం చేసింది. యీ నాట్యమండలి కార్యక్రమాల్లో

పాశ్చాత్యులను నటులకు ప్రజాశాంతి రక్షణ చట్టాలు నాగ పాకాలగా పరిణమించాయి.

ఇంతకు మీరుచేసిన మహాపరాధం: మీ నాటకాలలో మత సామరస్యం ప్రబోధించారు; దోషిడి విధానం ఖండించారు; నిరంకుశత్వాన్ని ఎదుర్కున్నారు. తెలుగుదేశంలో అందరిమెల్నూ పొందిన 'మాభూమి' నాటకం నిషేధించింది ప్రభుత్వం. యాటువంటి చర్యలు ప్రభుత్వానికి మన సంస్కృతి పట్ల అభిమానాన్ని రుజువు చేస్తున్నాయి.

ప్రజలలో విద్యా వ్యాప్తి కలిగినప్పుడే సంస్కృతి, నాగరికత వృద్ధి చెందుతాయి. కానీ నేడు చదువుచెప్పే ఉపాధ్యాయులకు కాఫీ హోటల్ పనివాళ్ళకంటె తక్కువ జీతం.

ఆమధ్య పోలీసులు ఒక గ్రామాన్ని గ్రామాలయాన్ని ధ్వంసం చేసివేశారు. పుస్తకాలన్నిటినీ చించివేశారని, ఆఖరుకు చేతులు నొప్పెట్టి, ఇంచించలేక, మిగిలిన పుస్తకాలను కత్తెరతో కత్తిరించివేశారని వివరించింది. ఇటీవల మద్రాసుప్రభుత్వము, ఆనంతరం కొన్ని రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు కూడా ప్రజాశాంతి రక్షణ (సవరణ) చట్టాలు చేసినప్పుడు, వాటిలో ఒక నిబంధనను పొందుపరచారు. ఆ చట్టం ప్రకారం డిటెన్షన్ చెయ్యడానికి తుత్తరపు లివ్వబడినప్పుడు, అతడు పట్టుబడకుండా

తప్పించుకొని పర్యటించుట వంటివి, అతనికి ఎదురు నిలువ సీడె యిచ్చినా చివరకు సాగించాలి లిచ్చినా కూడా, నేరస్థులుగానే పరిగణించబడగలరని నిర్దేశిస్తున్నది, యీ నిబంధన. ఆయితే దంపతులైన వారికి మాత్రం ఇది వర్తించదన్నారు. ఇకరులమాట అటుంచి, ప్రభుత్వం నేరస్థుడుగా నిర్ణయించిన వ్యక్తికి, తల్లి దాహం యిచ్చినాకూడా ఆపరాధమేనా?

వైగా, న్యాయదేవతకు నిలయము లనతగు కోర్టుల అధికారాన్ని కూడా నుకుచించింది ప్రభుత్వం. హిందీయన్ కార్పొరేషన్ పిటిషన్ పై బొంబాయి ప్రొసెక్యూషన్ ఒక డిటెన్షన్ విడుదల చేస్తే, మరుక్షణమే పోలీసులు అతనిని ప్రజాశాంతి రక్షణ చట్టానికి అరెస్టు చేశారు.

ప్రజలకు అక్షానా ముగ్ధజేస్తూ, కలకాలా వారిని పొల్లనొట్టుకొడానికి పెట్టుబడిదారీ వర్గం ఆసే సాధనాలు అవలంబిస్తుంది. ప్రజలకు ముజ్జగిస్తుంది. ధన్యబోధ చేస్తుంది, దెబ్బిస్తుంది. నిరంకుశ విధానాలతో అణచివేస్తుంది. అదికూడా విఫలమైతే, రూపాంతరంగా ప్రశోభమై, నాకోధరణకే తాను పూనుకొన్నట్లు, సంస్కృతి నాగరికత వికాసానికి తాను కృషి చేస్తున్నట్లు ప్రకటిస్తుంది.

ఆంధ్రభాషకు దేవనాగరలిపి

* బలుమూరు వేణు *

భారతదేశమునగల వివిధరాష్ట్రీయులనోన్య సంబంధము గలిగి భారతీయులందరికీ జాతీయభావము వృద్ధి పొందుటకు, జాతీయభాషయేగాక జాతీయలిపిగూడ నత్యవసరమని యిప్పుడిప్పుడు గుర్తించబడుచున్నది. భారతావనిలో అత్యధికులు మాట్లాడుభాషయగు హిందీ భాష జాతీయభాషగా పరిగణింపబడినది.

హిందుస్తానీ విషయమై నేడు జరుగుచున్న కలకలము కాలక్రమమున సమసిపోవచ్చును హిందీభాష సంస్కృతభాషాపరమగు దేవనాగర లిపిలో వ్రాయబడుచున్నది. హిందీభాషకు తరువాత అధిక సంఖ్యాకులచే మాట్లాడబడు భాషలు ఆంధ్రము, బంగాళము బంగాళముయొక్క లిపి యించుమించుగ నాగర లిపిని వలె

యందును ఆంధ్రమునకు లిపి ద్రావిడ
లిపి

ఆంధ్ర, తమిళ, కన్నడ, మళయాళాది
ద్రావిడభాషలలో నాంధ్రమగ్రతాంబూల
మందు కొనుచున్నది. ఆంధ్రము 'మ'
కారాంత పద సమ్మేళనమగుటచు,
సంస్కృత పద భూయిష్ఠమగుటచు,
సంస్కృతమునకన్న నెక్కువ యక్షరములు
గలిగి యుచ్చారణ విశిష్టతగలది యగు
టచు నిందులకు కారణములు కాని
యాంధ్రలిపి యాంధ్రభాషకు స్వతస్సిద్ధము
గాదు కన్నడ లిపియొక్క యనుకరణము
మాత్రమే తమిళభాషావిపి, స్వతస్సిద్ధ
మైనను, భాషయం దక్షరసంఖ్య తక్కువ
చెపుల కింపుగాని 'న' కారాంతపద
జాలము ఉచ్చారణ సాధ్యము లేదు
వేలనము ఆంధ్రభాష కిట్టిలోపములు
లేవు.

ఆంధ్రభాషయందు లోపములు లేకు
న్నను, లిపియం దనేక లోపములుగలవు.
ఇందు హల్లులకుగూడ నచ్చులకుబోలి
గుణితమునందు సంజ్ఞారూపములుగలవు
ఇవి కష్టమగుచున్నవి ముద్రాకు కష్టతర
ముగనున్నది. 'పైపు'నకు కష్టతమము
గూడను. ఉదాహరణకు 'మత్స్యయంత్ర'
మను పదమును గమనింపుడు. ఇందు 'స'
'య' 'ర' యను మూడు హల్లులు సంజ్ఞా
రూపమున వ్రాయబడియున్నవి ఇట్లులే
'మై', 'మో' మొదలగు యక్షరముల
పరిశీలింపుడు. 'వి' కారము పలుకవలసి
వచ్చినప్పుడు 'ఁ'విత్వము చూపుచు,
తోడుత 'ఁ' ఎత్వముగూడ చూపుట
యనవసరముగాదా. 'మో' యందు
'ః' కారము- 'ఏ' 'ఆ'లు చేరిన
'ఓ' యగుట—సంధియందు సమంజసము

గాని, యది యక్షరములమీద సాధించు
లేల! ఇట్లు హల్లులకు సంజ్ఞారూపమున
చూపవలసిన యవసరము నాగర లిపి
యం దెక్కువగ నుండదు అవి గుణిత
మున యక్షరములకు ముందును, వెనుకను
కలిసిపోవును నాగరలిపిలో సంజ్ఞారూప
మచ్చులకు మాత్రము వర్తించును. అందు
నను తెలుగునందువలె నొక్కొక్క యక్ష
రమున కొక్కొక్కచోట గుణితము
చేర్చుట నెక్కువగ నుండదు 'క' 'ఘ'
'చ' 'మ' 'హ' యక్షరముల కచ్చుగుణిం
తము భరముగ నుండును.

ఆంధ్ర లిపి యందలి లోపములను సవ
రించుట కన్నను, ముద్రణాది కష్టముల
నివారించుటకన్నను, నాగర లిపి వలని
లాభములు ముఖ్యముగ గమనింపదగి
యున్నవి సంస్కృత భాషా సంబంధ
మత్యధికముగాగలయాంధ్రభాషను నాగర
లిపిలో రచించిన—ప్రతియాంధ్రుడు దేవ
భాషయగు సంస్కృతమును, జాతీయ
భాషయగు హిందీనిచదువగలడు. సంస్కృ
తాంధ్రభాషా పదజాల మేకమగుటచే
నష్టముగూడ చేసికొనగలడు. హిందీ
యందుగూడ సంస్కృత పదము లధిక
మగుటచే యాంధ్రభాష జాతీయ భాషకు
సామీప్యమున జేరును. హిందీభాషతో
సంబంధ బాంధవ్యములుగల తదితరోత్తర
హిందూదేశభాషా పదజాలముతోగూడ
చేరిక గలుగును. ఆంధ్రము పుట్టుకటిగా
సంస్కృతపద భూయిష్ఠమైనది. కాలక్రమ
మున ద్రవిడభాషలన్నిటితో స్నేహముల
వరచుకొనియున్నది. ఇకమీదఆర్యభాష
లన్నిటితోగూడ సంబంధముకలిగియుండు
టకు నాగర లిపి మార్గము కాగలదు.
అనగా భారతదేశమునగల ప్రతిభాష

బంధముచేసినా గలవాడేనాటికైన నాంధ్రుడొక్కడే. ఇతరుల కిట్టి యవకాళములేదు. ఎందువలన ననగా నితర ద్రవిడభాషలకు సంస్కృత సంయోగము తక్కువ. అందుచే నవి యార్యభాషల నలవరచుకొనలేవు, ఆంధ్రభాషాన్నతినందుకొనలేవు ఇక నార్య భాషలన్నవో వానికి ద్రవిడభాషలతో చేరిక యశలేలేదు. అవి యేవియు నాంధ్ర భాషకు సరితూగవు. స్వతంత్ర భారత భూమియందు జాతీయ భాషయగు హిందీ సర్వతోముఖవృద్ధి నొందగలదనుట నిస్సంశయము అట్టి వృద్ధి యాంధ్రభాషకుగూడ నందుబాటులో నుండవలయునన్న నాగరలిపి తెలిసియుండవలయును. దేశమునకు సంబంధించిన వార్తా పత్రికలు, ప్రభుత్వ కార్యక్రమము తెలియవలయునన్న నేకలిపికి మించిన మార్గములేదు.

తమిళనాడునందు హిందీ నేర్చుకొనుటకే వ్యతిరేక ప్రచారము జరుగుచున్నది. అటువంటి సమయమున నాగరలిపి ఆంధ్రులనుసరింతురా యనవచ్చును. తమిళ భాష వేరు. అందలి యుచ్చారణాశబ్దములు వేరే. నాగరలిపి ఆంధ్రమునకు బోలి తమిళమునకు సరిపడదు. ఇక భాషాపరిజ్ఞాన మన్నవో, ఆంధ్రదేశమున సంస్కృతపండితులెక్కువ. ఆంధ్రులలోగల హిందీనెఱిగిన వారు దక్షిణ హిందూస్థానములో మఱి యే భాష మాట్లాడువారిలోను లేరనవచ్చును ఆంధ్రభాషా లిపి వేరైనప్పటికి, ఆంధ్రులకు నాగరలిపి క్రొత్తదిగాదు. ఆంధ్రలిపి యందముగా నుండుట నిజమే. కాని నాగరలిపి యందమున నాంధ్రలిపి కేమాత్రము తీసిపోదు నాగరలిపి యనుసరించుటచే, నాంధ్ర కవితాలక్షణము లందు నే యక్షర మాత్రము మార్పుగాని

కాదు. భారత భాగవత రమాయాది గ్రంథములందు, మను వసుచరిత్రాది ప్రబంధములందు దేమార్పును గలుగదు అలంకార ఛందోలక్షణములు మక్కికి మక్కిగానే యుండును. అంతియేగాక ముఖ్యముగా బాలురకు గుణితము సులభ సాధ్యము కాగలదు.

ఆంధ్రభాషకు నాగరలిపి వాడుటచేత నెట్టిలోపముగాని, నష్టముగానియుండదు. మీదు మిక్కిలి భాషాలిపి యుత్కృష్టమగుటయేగాక, ఆంధ్రజాత్యభివృద్ధి కత్యధిక లాభకరమగును. సంగీత సాహిత్య రాజీయములందు ముందు కాలిడిన ఆంధ్రులీ విషయమున మార్గదర్శకులు కావలసియున్నారు ముఖ్యముగ విద్యార్థులు తమ మిత్రులకు లేఖలను నాగరలిపిలో వ్రాయుటతో మొదలిడవచ్చును. వార మాన పత్రికలు కొన్ని కొన్ని వ్యాసములను నాగర లిపిలో ప్రకటించుచు మార్గము చూపవచ్చును. దేశీయభాషలన్నిటికి నాగరలిపి యవసరమైనను కాకున్నను, తెలుగుభాష కది యవసర మగుచున్నది.

తెలుగు స్వతంత్ర

156, లాంఘ్స్రోడ్డు, మద్రాసు 14

అన్ని రయిల్వే పోస్ట్ బాక్స్ ప్రక్క
కాలిగోనూ దొరుకును. విడిప్రతి నాలుగ

అణాలు

మేనక పేదాంతం

“గోపాల చక్రవర్తి”

వెల్లి దిరిసిన వెన్నెల, రాధికాదేవి తెల్లచీరవలె
బొందుమల్లియ పూలవలె వెల్తురు వాసవలె,
ధాత్రినంతా ఆక్రమించుకొన్న రేయి. ఒంటిగంట
అయిందేమో! మనుష్యుల్ని, మహాపట్టణాన్ని విడిచి
మానసాన్ని ఏదో మనస్తత్తర నిశ్శబ్దా మ్రోగి
వేయగా మాలతినీ, మాధవినీ శలుచుకుంటూ
మత్తుగా నడుస్తున్నాను. మస్తీష్కపు మారు
మూలల్లో సుమధుర ప్రాచీనస్మృతులు వేడిగా
పాటలు పాడుతున్నాయి.

ప్రకాంత వాతావరణం, మిలమిల పరిగెత్తే
పిటిసీరూ, ఊహాలోకపు సుఖజీవితాన్ని రంగుల్లో
చూపిస్తున్నాయి. రంగుల ఆలివాస్తవికపు టర్ఫాల్ని
విడమర్చి చెప్పేందుకు నాకు శక్తిలేదు.

...నడుస్తున్నాను.

“మాడు వెన్నెల రేంజ్ ప్రకాంతంగా వుందో.
ప్రపంచ కల్పమన్నీ పాపాల్ని తుడిచిపెట్టడానికి
వచ్చింది” అన్నాడు, వెనకటికి కవి మిత్రుడు.
ఈవెట్టూ, వెన్నెలూ, అమ్మాయిలూ, లేట్లూ, జల
పాతాలూ లేకపోతే ఎంతఘోరం, ఎంతఘోరం.
అందంతో, దివ్యానుభూతులతో సుఖపడవచ్చు,
తృప్తిపడవచ్చు- వేదకాలపు ఋషుల నాయు
భక్షణంవలె.

తరి మైకెల్లి చూశాను. రెండు కొబ్బరిచెట్ల
మధ్యనుంచి నిగి దొరసానివీపువలె గోచరిస్తున్నది.
మారంగా ఎవరో ఇసుకలో పడుకొని మృద్రుణ్ణి
మాస్తున్నారు. ‘చందురుని చాళకము వలచేనా’—

నడుస్తున్నాను. ఆర్థంకాని జీవిత సమస్యల
గూర్చి ఈ సమయంలో ఆలోచించకూడదు.
అవన్నీ లోకాంతర గాథలు. “దురపు మానిసి”
లేచాడు. పరికించి చూశాను. పరిచయమైన ముఖం

మల్లె గోచరించింది. మానసికాకాశంలో మబ్బులు
లేవు.

ఎవరది, చక్రపాణి కాదుకదా.

ఆహా! నే నమకున్నది నిజం. నా రసజగత్తుకు
చక్రవర్తి చక్రపాణి. నా ప్రతి మాటకూ పుష్పినిచ్చి
ప్రాణంపోసిన చక్రపాణి.

‘ఇక్కడిక్కణ్ణా వచ్చావు’

‘ప్రపంచ భ్రమణంలా కాంతికోసం పరిశోధిం
చాను. ఎచ్చటా గోచరించలేదు. నేడీ రమ్య
బృందావనానికి వచ్చావు’

‘ఎంతకాలానికీ, ఎన్నేళ్లకు మళ్లీ నీ క్రావ్య
మైన గొంతుక!’

ఒక్కసారిగా మనోవర్మికంలోని జ్ఞాపక
సర్పాలు పడగలన్నీ విప్పి బుసలుకొట్టాయి. యుగ
యుగాల తమము ఆస్థిపంజరాన్ని విడిచిపెట్టింది.
పాత కళ్లన్నీ (చుట్టూ పాడుపడ్డ గోడలు లేవు
గాని!) మళ్లీ వికసించాయి.

నిజానికి నేనే ఖర్మంకారి నా జీవిత చరిత్ర
ప్రకటిస్తే ఆరోజులనుగూర్చి తీవ్రంగా, దీర్ఘంగా
వ్రాసేవాణ్ణి. ఊహా బ్రెవర్ల చిత్రాలు యథార్థానికి
వర్ణరహితంగా వుండొచ్చు. ఆ దినాల్లో ఎన్ని ఆశ
యాలు? అప్పటి జీవితానికి, మోయలేని బరువు
లతో ఈడ్రే ఈ జీవితానికి ఎంత వ్యత్యాసం!

“ఎంత వెనికనా కాన్పించదు మేనక” అన్నాడు
చక్రపాణి. ప్రక్కన నేను, లేనట్టుగా భావించా
డేమో.

“ఎవరాయి మేనక”

“సాధారణమైన అమ్మాయి” అన్నాడు చక్ర
పాణి.

“ఆస్కార్ మైల్స్” అనంతంలో మెదిలి “ఎ
ఫుమన్ ఆఫ్ నో ఇంపార్టెన్స్” అన్నాడు.

“మూడో సంవత్సరంలో మేనక కళాశాలలో చేరింది...సన్నగా,
నాజూకుగా, యక్షకన్యవలె”

“సమాజ పురోగతికి సాధారణ పనికలే పునాది రాట్ల”-వేదాంతి నాలుగో పలికాడు.

వెళ్ళేల మరీ ఎక్కువైంది. రాధికాదేవి వలపు వలే. సుమకన్నెయల శరీర వాసవల్ని సావధానంగా ఆహూతిస్తున్న నన్ను “అట్లా కూర్చుందామా” అన్నాడు చిన్న నాటి మిత్రుడు.

నాకు నిద్రవస్తున్నది. ఒడలువిరిచి ధూమాచో హోమాన్ని కానిస్తూ మంచుపాగల పొలాలవైపు చూస్తూ, చిక్కని నీలినీడలమధ్య ఇద్దరమూ కూర్చున్నాం. ఆకుల్ని, కొమ్మల్ని, వాటిని తాకే చంద్రకరగాల్ని చూస్తూ చక్రపాణి రాగాలవస చేసి నా నరాలని నమలివైచాడు.

“చూశావా, మనమిద్దరమూ ఒక గదిలో వుంటూ వుండేవాళ్లమా. నువ్వు వెల్లిపోయిన కరు వాత గూడా నేను అక్కడేవుంటూ చదువుకుంటు వ్వాను. రెండు సావత్సరాలు గడిపాను ఆ గదిలో. కాబట్టి దాన్ని విడిచిపెట్టడానికే మనస్కరించలేదు.

మూడో సావత్సరంలో మేనక కళాకాలంలో చేరింది. సన్నగా, నానాకుగా, యక్షవస్త్రవలే. పాతాలులేని తొలిరోజుల్లో విలాసంగా, విహారాలు చేసేవాళ్లం. రోజూ ఆమెను చూసేవాణ్ణి. ఆమె గూడా చూసే దనుకుంటాను నన్ను.

గదికి మరలుతున్నా ఒక సాయంకాలం. ఆకసం రిండా మేఘాలు. వ్రేలాడే కారునల్లని ఏనుగుల వలే. దేవవేళకి ఊరకకి శిరోజాలవలే.

క్రమంగా, క్రమంగా వాయుదేవుడూ, వరుణ దేవుడూ నరసాలాడుకోవటం ఆరంభించారు. బాటకెరువైపులా నిల్చి వున్న వృక్షమూర్తులు సాంధ్యలను చూసి నవ్వుతున్నాయి.

ఆశ్చర్యం!

మేనక నా వెనకనే వస్తున్నది. గువ్వపిట్టవలే మడుచుకొని వస్తున్న ఆమెనుచూసి స్మితంచేకాను, ముఖండా. చిర్చకపుతో “పూర్తిగా తడిసిపో తాను” అన్నది తోయకాత్తి.

తెలివోవన్ నా నరాలని మీటుతున్నాడు. సార్వజని ఒంటికాలి అంగవత్సలంలా నా గుండె పాటలు పాడింది. నిశ్శబ్దపు హృదయగోళంలా పండురుని చూసి న గభీర సాగర కల్లులొన్ని వ్వాను.

“ఇంటికి పోదాం రండి” అన్న మేనకాదేవిని పంపించాను. కొన్ని సదుల బద్ధత్యూహాలను

వాటి ఒక “సావత్సర కేసిక” చేరుకున్నాం. వర్షంలో తడిసిన ఒక నగ్నమూర్తి అయిల్లు.

“ఇట్లా కూచో రామూ” అని నన్ను కూచో పెట్టి లోపలికి వెల్లింది. ముడోదరీ రావణుల (రాక్షస) ప్రణయానుండి భరతాచార్యు డెవడో శిష్యులకు పాతా చెవుతున్న సుస్థితమైన వస్తువు గాకా గోడలనిండా చిత్రాలున్నాయి. ఒకమూల ఎన్నో పుస్తకాలు ముచ్చటగా సింగారించుకొని కూర్చున్నవి. దగ్గరకు వెళ్లాను. తొలి పుట తీయడం తోచే మేనకకు—అని గ్రాయబడి వున్నది.

మెరుపు కన్నెయల నృత్యం వివరీతంగా వున్నది బయట. మానంగా యథాస్థానంగా కూర్చు వ్వాను.

మూర్ఛపోయినాక పని అయింది. పాలనముద్రపు నురు కెరటాలవలే, భగవత్మైన మడల నీరతో, లవలకు గుబాళిపులతో, నక్షత్ర మండలానుండి ఒక జవ్వనీరిని వచ్చింది. అనిండా విరిసిన పూలతో ఇంద్ర ధనుస్సులా వాసిన మేనకను చూడటంతోచే రసదీప్తి అని రమ్యు నాకు గోచ రించింది.

‘ఎవరమ్మా నీవు? ఈ గదిలోకి ఎందుకు వచ్చావు’

‘ఒక అమ్మాయి తీసికొని వచ్చింది’

‘అమ్మాయిలు రమ్మంటే వెల్లి పోతా వా వాళ్లతో. ఆసాస్యకి వింతకీ’ అన్నది మేనకా దేవి.

ఇద్దరూ నవ్వుకున్నాం. చక్కని పావనిండలా, గోదావరీ ఎదురుగుండా వున్న చిత్రంగా కానిపించాయి.

ఆ మూడు సావత్సరాలూ అట్లాగే గడిచి పోయాయి. చిత్రంగా చిత్రాలను చూపిస్తూ నా చేత చిత్రకవిత్వం చెప్పించింది. తాను చెప్పింది.

మా యిద్దరిలో లోగోపల గోతుగా వున్న సాహిత్యశక్తి యిద్దరినీ ఒకటిగాచేసి సారస్వత గానా చేయించింది.

నీవులేని కొరత తీర్చింది గోపీ! మనుష్యులకూ, మనీషులకూ దూరంగాతిరిగే నన్నుకదిపి ఇది చీకటి, ఇది వెలుతురు. ఇది అబద్ధం, ఇది నిబద్ధం అని చెప్పింది మేనకాదేవి.

స్మృతి నాలని వైశమ్యం నా మాతృమూర్తి దూరతీరాలకు పయనించింది. అప్పటినిండి ఆన

రించి ప్రేమతో చూసే స్త్రీమూర్తి కరకుండి నాకు. కాని మేనకమాటలు, జోలపాటలు నాకు వెన్నెల మూటలు. అప్పటి నా ప్రపంచానికి పరిధిలేదు.

ఇంతకూ మేనక ఏమయిందని నీ సూడేనాం. ఎవరో ఒక ఎనుబోతుల రానుదాసుని కోరి వెళ్ళి చేసుకుంది. వెళ్ళిపోతూ మేనకాదేవి చల్లిన వాక్యాలివి.

“చూడు, రామూ- సుందరమైన వస్తువులకూ, అల్లివ్వులకూ దూరంగా వుండాలి. జీవి తాన్ని ఉహించేవాని కది సుఖం, అనుభవించినవానికి దుఃఖం సుమీ! చిరకాలం భువయోగిస్తే వస్తువు మీద అభిమానం నశిస్తుంది. సుప్రసన్నతా రోచిస్తున్న వెళ్ళివేళలా తాండవమనేయు నీ వదనాన్ని ఎట్లా మర్చిపోతాను? నా గుండెల్లో హోరుమని, భోరు మని నువ్వు కురిపించిన ముత్యాలవానను ఎట్లా

మర్చిపోతాను. కాని వెళ్ళిపోవాలి రామూ. అకాంతి, అకరీ, కరువు, కాటకంతో నిండిన ప్రపంచంగాని వెళ్ళాలి.”

శ్వేతదీప్తిపపు ఏకరాణి ఆమె నవ్వుతూ నిష్క్రమించింది. జలపాతాల మీద చంద్రకన్యల నాట్యదరహాసంతో ఆమె నిష్క్రమించింది. ఇట్లా నేనుమాత్రం సెలమేళ్ళతో, చట్లతో నవ్వుకుంటూ, తెలియనిబాధలూ పాడుకుంటూ సుపరిస్తున్నాను.”

చక్రపాణి అగిపోయాడు. మొహంలో అన్న వైపు విచారరేఖలు చూశాను.

నిశ్శబ్దపరచుకొన్న రాత్రి. తియ్యని చంద్ర కిరణాలు మరీ తెల్లనైపోతున్నాయి. ఆ వికాల సైకతాల్లో తొలిజీవితపు నిషా గురించి చక్రపాణి చెప్పిన మాటలనీ, మేనకాదేవినీ టెక్నికల్ గా ఉహిస్తూ, మరోసిగరెట్టు మైకంతో వెలిగించా నేమో.

ఆంధ్రీ జడనోవ్: ఒక సింహావలోకనం

సోవియట్ రష్యా అగ్రనాయకుల్లో ఆంధ్రీ జడ నోవ్ ఒకడు. స్టాలిన్ తరవాత రష్యా నాయకత్వం ఎవరికి వస్తుంది? అనే ప్రశ్న వచ్చినప్పుడల్లా, ప్రతివారికీ జడనోవ్ పేరు తప్పకుండా స్ఫురించేది. అతడి మరణానికి సంతాపం తెలుపుతూ సోవియట్ దేశమూ, సోవియట్ కమ్యూనిస్టు పార్టీ ఒక ఆమూల్యమైన నాయకుణ్ణి కోల్పోయా యని రష్యా ప్రభుత్వం యిటీవల అంది.

జడనోవ్ ఇంత అపారమైన పలుకుబడి, అధికారం దేశంలో ఎలా సుపాదించగలిగాడు? అతడి జీవితం గురించి చదువుతుంటే, ఆ ప్రశ్న సహజంగా వస్తుంది. ప్రభుత్వంలో మంత్రిగా పని చెయ్యలేదు; తదితరమైన ఏ ఉన్నత రాజకీయోద్యోగమూ చెయ్యలేదు. పెద్ద పుక్తమన్న నిర్మించిన వాళ్ళలో ఒకడు కాదు. మొన్న మొన్నటి దాకా, మరుగునే ఉంటూ వచ్చాడు. అయినా మొన్న అతడు చనిపోయినప్పుడు సోవియట్ అధి

కారులు చేసిన ప్రకటన గమనిస్తే, జడనోవ్ ప్రాముఖ్యం తెలుస్తుంది.

కమ్యూనిస్టు పార్టీ ఆమోదం లేకుండా సోవియట్ రష్యాలో ఏ పని జరగదు. స్వదేశంలోనే కాక, కమ్యూనిస్టు పరిపాలనలో ఉన్న అన్ని దేశాలమీదా ఆ పార్టీ ప్రాబల్యం ఉంది. అటు వంటి పార్టీకి రాజ్యాంగశాఖ అయిన పాలిట్ బ్యూరోకి జడనోవ్ అగ్రనాయకుడు. అంచేతనే నిజమైన అధికారం చేతిలో ఉన్న వాళ్ళల్లా ముఖ్యుడయ్యాడు. పరిపాలన దినదిన వ్యవహారాలతో సంబంధం పెట్టుకోకండా, ఇంకా ఉన్నత దివ్యాలవై దృష్టి కేంద్రీకరించాడు. మార్షల్ స్టాలిన్ పర్యవేక్షణక్రింద ప్రభుత్వ అదర్బాలు నిర్వేకించడం లోనూ, మార్క్సిస్టు సూత్రాలు ఆచరణలో పెట్టే మార్గాలు అన్వేషించడంలోనూ కృషిచేశాడు. అందుకే ప్రత్యేకమైన స్థానం సంపాదించు కున్నాడు.

క్రొంద జయధ్వం ముగిసిన తర్వాత సోవియట్ ప్రభుత్వం, తమ విధానంలో అనేక మార్పులు చేస్తోందని కొందరు అభిప్రాయ పడ్డారు. ప్రభుత్వ వ్యవహారాలు కొన్నిటిలో కమ్యూనిస్టుపార్టీ జోక్యం చేసుకోవడం లేదని, క్రమంగా సోవియట్ ప్రభుత్వం పరిణామం చెందుతోందని కొందరన్నారు. ముత్రుల నుభ్య పెరిగింది. పార్టీ అధికారం తగ్గిపోయిందనుకోడానికి అదొక సూచనగా భావించారు. మిలిటరీ సర్వసేనానులకుండే చలుకు బడి, దేశభక్తికి ప్రభుత్వం ఇచ్చిన ప్రాముఖ్యము, పారిశ్రామికలు చురుకుగా పని చెయ్యాలని పదే పదే చేసే ప్రబోధనలు— ఇవన్నీ సోవియట్ ప్రభుత్వ విధానంలో మార్పులు వస్తున్నాయనే ఆలోచనకి దోహదం ఇచ్చాయి.

అయితే, అందరూ భ్రమించినట్టు ఆసలు వైఖరిలో మార్పులేమీ రాలేదు; ముత్రుల సుభ్య అరవై వరకూ పెరిగింది; అయినా, వాళ్లు అంతరవర్గానికి మరింత బలాన్నే సమకూర్చారు. కమ్యూనిస్టుపార్టీ పాలిట్ బ్యూరోలే అంతరవర్గం. దానికి నాయకుడు స్టాలిన్: ఆతని అనుచరులు- మాలటోవ్, మావెంకోవ్, బెరియా, అండ్రెయెవ్, కగనోవిచ్, మికోయాన్, మొదలైనవారంతా అందులో ముఖ్య నభ్యులు.

ఈ సోవియట్ బ్యూరోలోనే సోవియట్ ప్రభుత్వ విధానం నిర్ణయింప బడుతుంది. తరవాత కేంద్రకమిటీ ఆమోదించాలి. అందులో సుమారు డబ్బయిమంది నభ్యులున్నారు. కేంద్రకమిటీ ఆమోదించిన తరవాత, ఏ నిర్ణయమైనా విధిగా అంతా అనుసరించి తీరాలి.

పాలిట్ బ్యూరో ఒక కిఖరంలాంటిది. సైన్యమా, స్థానిక ఉద్యోగులూ, ముత్రులూ, నీరందరిమీదా ఒక పక్క అధికారం చెలాయిస్తుంది. ఇంకొక పక్క దేశంలోని ఆరు మిలియన్ల కమ్యూనిస్టుపార్టీ నభ్యులమీదా ఆజమాయిషీ చేస్తుంది. కార్యాలయాలు, కార్యగారాలు, ప్రతిచోటా పార్టీ మొబిల్ల కమ్యూనిస్టుపార్టీ ఆదర్శాలు

అంతా అనుసరించేట్లు చూస్తారు. యీ పార్టీ కిక్షణకి లోబడే సోవియట్ రష్యాలో అన్ని పనులూ జరుగుతాయి. దేశంలో నలుమూలలా అల్లుతున్న కమ్యూనిస్టుపార్టీకి మెదడులాంటిది పాలిట్ బ్యూరో. పార్టీలో క్రమకిక్షణ, అప్రమత్తత, సామర్థ్యంలో పనిచెయ్యడం- ఇవన్నీ జడనోవ్ వృద్ధిచేశాడు.

“స్వవిషయాల గురించి ఎంత మాటాడినా, రష్యనులకు విసుగు అనేది వుండదు. తమ వ్యక్తిత్వము గురించిన తీయ అభిప్రాయాలు సరి అయినవే నని బయటివాళ్లెవరైనా హామీ యిస్తేగాని తృప్తి ఉండదు” అన్నాడు గోర్కి అటువంటి హామీయే దేశ ప్రజలకి జడనోవ్ పడేపడే ఇస్తుండేవాడు. కొమిన్ ఫారమ్ కి నాయకత్వం ఇతడే వహించాడు. ఆతని తత్వానికీ, సరిపోయిన పని అని. యుద్ధానంతరం రష్యా అవలంబిస్తున్న విదేశాంగ నీతికి జడనోవ్ బాధ్యుడని కొందరి అభిప్రాయం. పశ్చిమ ప్రజాస్వామిక ప్రభుత్వాలతో కలిసి పని చెయ్యడంలో జడనోవ్ కి ఏమాత్రమూ విశ్వాసం లేదని కొందరి వాదన. కాని అది పూర్తిగా నిజం కాదు. సోవియట్ రష్యా విదేశాంగనీతి బోధ పరుచుకోవడం అంత సులభం కాదు. ఇంతవరకూ వారి వైఖరిపట్టి చూస్తే, సోవియట్ రష్యా తన ప్రాబల్యాన్ని విస్తరింప చెయ్యడానికి నిరంతరం ప్రయత్నిస్తోంది; ఆ ప్రయత్నంలో సామ దాన భేద దుఢోపాయాలన్నీ ప్రయోగిస్తోంది. తమను డీకొన్న తక్కిన ప్రభుత్వాల పలుకుబడులతో సామర్థిస్తూ, మళ్లీ ఆ ప్రభుత్వాలతో కొన్ని ఒడంబడికలు చేసుకుందికీ ప్రయత్నిస్తోంది. యీ పరస్పర విరుద్ధ వైఖరులు ఏకకాలమండే ప్రదర్శిస్తోంది.

తక్కిన శక్తులతో సామర్థిం చే కార్యకలాపం జడనోవ్ పాలబడింది. కొమిన్ ఫారమ్ ముఖ్యమైన ఆయుధంగా చేసుకుని, తూర్పు యూరప్ లో తమ ప్రాబల్యం స్థాపించాడు.

“కజ్జలరేఖ”

జల్లుకగానే పండుగ కాదు

కె సన్యాసయ్య

హైదరాబాదు సాఫాసంఘాద ఇండియా ప్రభుత్వం తీసుకున్న నైతికచర్యాల ఫలితంగా ఆ సాఫాసంఘాద మాడా ఇండియాలో చేరడానికి నిశ్చయించుకోవడంతో అక్కడ మన ప్రభుత్వం పరిష్కరించవలసిన సమస్యలు ప్రాముఖ్యం వహించాయి. భారతదేశం మధ్యభాగంలో మధ్యయుగంలోని నాగరకత్వం తలపునకు తెచ్చే ఒక సాఫాసంఘం, దేశం అంతటినీ సమానంగా ముందుకు సాగే అవకాశం సాధించుకుంది. ఈ హైదరాబాదు సమస్య పరిష్కారం అయిన పరిస్థితులూ, మార్గాలూ, ఫలితాలూ ముస్లిం ప్రజలకు ద్వితీయ సిద్ధాంతం, పోస్టాన్ నిర్మాణాలపట్ల కలిగిన, కలగబోయే సహృదయ సూచకాలు. పోస్టాన్ నిర్మాణం కాకపోతే ఇండియా అంతటా, ముఖ్యంగా హైదరాబాదు మాటి ముస్లిం సాఫాసాలలోనూ, మహమ్మదీయులు రాజకీయంగా వారి జనసంఖ్యకు మించిన ప్రాముఖ్యతను పొంది ఉండేవారు. కాని దేశ విభజనతో అలాటి విధానానికి అవసరం లేకుండా పోయింది. పోస్టాన్ నిర్మాణం, ఇండియా లోనూ, హైదరాబాదు మాటి సాఫాసాలలోనూ ఉన్న మహమ్మదీయులకు ఎంతవరకూ లాభకరంగా పనిచేసిందినదీ, క్రమంగా ముందు ముందు స్పష్టపడగలదు.

హైదరాబాదులోని సమస్య మతసమస్యకాదు. హైదరాబాదు నవాబు మహమ్మదీయుడైన కారణంచేత ఇండియా ప్రభుత్వం ఆశీర్వాద యుద్ధం ప్రకటించలేదు. అక్కడి సమస్య ముఖ్యంగా రాజకీయ సమస్య. రజాకార్లు ప్రత్యేక నైతిక సాఫ్తగా ఏర్పడి, అక్కడి ప్రజానీకానికి శాంతిభద్రతలు లేకుండా చేశారు. అక్కడ వారు చేసిన దుండగాలు ఏ నాగరక ప్రజలకైనా అవమానకరాలు. వారు నైజాం పాలకులకూడా తమ ఆధీనంలోకి తెచ్చుకుని, అక్కడి ప్రభుత్వాన్ని వశపరచుకొని, ఫోన్టు మార్గాలద్వారా ప్రజలమీద దుండగాల్ని సాగించారు. హైదరాబాదులోని హిందువులేకా, రజాకార్ల రాజకీయ సిద్ధాంతాలని అంగీకరించని

కొద్దిపాటి మహమ్మదీయులకూడా వారి హింసలతో బానిసయ్యారు. అలాకాదు. నరిహద్దు ప్రాంతంలో ఉన్న ఇండియా గ్రామాలుకూడా వీరి బారినుండి తప్పించుకొనలేక పోయాయి. అక్కడ శాంతి నెలకొల్పడానికి ఇండియా ప్రభుత్వం న సేనలని పంపిందరాబాదు, బొలారం, తిరుమలగిరి మొదలైన చోట్ల నిలబడనికే నిర్ణయించి కృతార్థత పొందింది.

హైదరాబాదులో బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వం నెలకొల్పడానికి హైదరాబాదు సాఫాసంఘాద గ్రేస్, ఆశ్రయసహజ, కమ్యూనిస్టులూ, ఏకముఖంగా ఆహ్వానం జరుపుతున్నవారు. కాని అలాటి ప్రభుత్వం రావడానికే సాఫాసంఘం మహమ్మదీయుల ప్రాబల్యం కలిగిపోతుందనే భయంతో వారు ఆ ఆహ్వానాన్ని ప్రతిఘటించారు. జనసంఖ్యలో నూటికి పదిహేనుగా మాత్రం ఉన్న మహమ్మదీయులు రాజకీయంగా ప్రజలదరికీ ఏకైక ప్రాతినిధ్యం వహించి, మిగతా మతాలకి చెందిన ప్రజలమీద అధికారం చెలాయించడం అచ్యాయం, అక్రమం. అందువల్ల హైదరాబాదు ప్రభుత్వంలోనూ, ఉద్యోగాలలోనూ మహమ్మదీయులకు గల అచ్యాయ ప్రాతినిధ్యం తీసివేయడం మొట్టమొదట చెయ్యవలసిన పని. మహమ్మదీయుల జనసంఖ్యకు తగినట్లుగా వారికి ప్రభుత్వంలోనూ, ఉద్యోగాలలోనూ స్థానాలు నిర్ణయించాలి. అపని వెంటనే చెయ్యడం కష్టం అయితే, క్రమంగా ఈ పరివర్తనం కలిగేటట్లు చెయ్యాలి.

ఇక, నైజాం పాలకుడుకూడ అన్ని అధికారాల లోనూ ఉన్న నిరంకుశ పాలకుడుగా కాక, ప్రజాస్వామ్యంలో ఒక అంగంగామాత్రం ఉండాలి. ఆతనికిగల నిరంకుశాధికారాలు అన్నీపోయి, అధికారం యావత్తూ వయోజనులచేత ఎన్నుకోబడ్డ ప్రజాప్రతినిధుల హస్తగతం కావాలి. మిగతా సాఫాసాధీశ్వరులు ఏవిధంగా ప్రజాభిప్రాయం ప్రకారం నడచుకోవాలో, నైజాం పాలకుడుకూడా

అవిధంగానే నడచుకొనాలి. ఇందుకుగాను ప్రజాభిప్రాయం ప్రకారం నూతన రాజ్యాంగవిధానాన్ని తయారుచేయించి అమలులో పెట్టాలి.

హైదరాబాదులో అన్నిటికంటే ముఖ్యంగా చెయ్యవలసినది వ్యావసాయక విధానాలలో మార్పు. హైదరాబాదులో అనేక బాగీళ్లు ఉన్నాయి. ఈ బాగీరుదాట్లు సంస్థానంలోని వ్యూహాత్ విధానానికి పట్టుగొమ్మలు. బాగీరుదాట్లు హిందువులైనా, మహమ్మదీయులైనా వారి బాగీర్లని రద్దు చెయ్యాలి. సంస్థానంలో మధ్యయుగానికి సంబంధించిన పద్ధతుల్ని సంస్కరించాలంటే ఇంచాలూ అవసరం. అక్కడి నౌకర్లు, తదితర పరిచారకులు చేసే ఊడిగం అమానుషంగా కనిపిస్తుంది. ఈ దుర్గత పరిస్థితులే ఇంకవరకూ వ్యాపించిఉన్న అరాచకాన్ని అధారంగా చేసుకుని జరిగిన కమ్యూనిస్టు ప్రచారాన్ని బలపరచాయి. ఉన్నతశ్రేణికి, మధ్యతరగతికి చెందిన ప్రజలపై దాస్యవృత్తిచేత జీవించే శ్రామికులకి అవినీతి, అసహ్యం ప్రబలమయ్యాయి. ఇలాటి దుర్గత జీవిత పరిస్థితులే ఎక్కడైనా కమ్యూనిజం మొదలైన తీవ్ర రాజకీయ సిద్ధాంతాలకి సారవంతమైన ప్రదేశాలు. మన రాజకీయ యాభ్యుదయాన్ని విప్లవమార్గాలవల్ల కాకుండా సంస్కరణ మార్గాలవల్ల సాధించాలంటే విప్లవ జనకాలైన స్థితిగతుల్ని చక్కబెట్టుకోవడం అవసరం. శ్రామికులని బానిసలుగా కాకుండా సాభ్యునికి స్వేచ్ఛా హక్కుల మానవులకించూచేటట్లుగా మనం అక్కడి ఆర్థిక విధానాన్ని సంస్కరించాలి.

సంస్థానం అంతటిగానూ ప్రజాస్వామ్యాన్ని స్థాపించాలి. ఇంకవరకూ అక్కడి గ్రామోద్యోగులకూ, పోలీసులకూ ఉన్న అధికారాలకి అంతం లేదు. వారికి ప్రజాసామాన్యమీద గల అధికారాలు ప్రజాప్రతినిధులకి ఒప్పుచెప్పాలి. సామాజిక స్వాతంత్ర్యం ప్రజలకి ఇయ్యాలంటే తరతరాలుగా వస్తూన్న సామాజిక సంబంధాల్ని సంస్కరించవలసి ఉంటుంది. ప్రజాసామాన్యానికి వారి బాధ్యతలూ, హక్కులూ బోధించవలసిన ఆగత్యం. హైదరాబాదు మిగతా ఇండియాకంటే విద్యా

వివరాలకంటా చాలా వెనకబడి ఉందని గుర్తిస్తే స్పష్టమవుతుంది.

హైదరాబాదు మనదేశం ఆర్థికజీవితంలో నమూనా పాత్ర నిర్వహించాలి. కొన్ని చారిత్రిక సంఘటనల ఫలితంగా నేటి హైదరాబాదు ఒక రాజకీయవిభాగంగా ఏర్పడింది. నిజానికి భూవిభాగరీత్యా హైదరాబాదు ప్రత్యేకరాష్ట్రంగా ఉండవలసిన పనిలేదు. హైదరాబాదు ప్రజలకి, చుట్టూరాష్ట్రాల్లోని ప్రజలకిగల సన్నిహితత్వాన్ని చూచి గుర్తిస్తే, హైదరాబాదును మూడు భాగాలకించ విభజించి, నూతన గాజ్యాంగంకోసం ఏర్పడబోయే మహారాష్ట్ర, కర్నాటక, ఆంధ్రరాష్ట్రాల్లో కలపాలనే సూచన ఎంత బలీష్టమైనదో మనకి గోచరిస్తుంది. కాని అంతవరకూ హైదరాబాదుని మన దేశంలోని ఆర్థికజీవితంలో ఒక భాగంకించ పరిగణించాలి. వ్యాపారం స్వేచ్ఛగానూ, నిరాటంకంగానూ జరగాలంటే, హైదరాబాదులోని ప్రత్యేక సూకాలని రద్దుపరచాలి. అదేవిధంగా అక్కడి ప్రత్యేక వాణేలమీకూడా రద్దు చెయ్యాలి. ఈ రెండూ హైదరాబాదు సంస్థానం సర్వస్వతంత్రమైనదనే భ్రమని కలిగించడానికి ఉపకరించే బాహ్యచిహ్నాలు. దక్షిణాఫ్ఘాన్ ఆర్థిక సమస్యలను సమగ్రంగా పరిష్కరించడానికి, ఈ రెంటినీ రద్దుపరచడం అత్యంతావసరం.

హైదరాబాదు సమస్య సక్రమంగానూ సులభంగానూ ముగిసినందుకు ప్రభుత్వం ఆభిమాదనీయం. ఈ విషయంలో ప్రదర్శితమైన సామదాన దుడో పాయాలు ఏదేశం రాజనీతికేనా గర్వకారణాలుగా ఉండగలవు. మన ప్రభుత్వం ప్రదర్శించిన ఊమ, సహనం, హైదరాబాదు సంస్థానం అవలంబించిన మొండితనం, దుడుకు చరిత్రలో ఆత్మర్య జనకాలైన వృత్తాంతాలుగా నిలుస్తాయి. కాని ఈ సంఘటనలు హైదరాబాదుపై నైతికచర్యతో అంతంకాక, వైని ఉదాహృతమైన రాజకీయ, ఆర్థిక సంస్కరణలకి దారితీస్తే దుడోవాయం కూడా భారతదేశం ఆభ్యుదయంలోనమే ఉపయోగపడదనడానికి తార్కాణం అవుతుంది.

వ్యక్తిప్రభావం : రాజకీయపరిణామం

సర్ ఆర్థర్ సాల్టర్ అభిప్రాయాలు

ఒక మనిషి లేక ఒక చిన్న కూటం ఏమీ లేకుండా ప్రారంభించి, హిట్లరు ముస్సోలినిల వలె, ఆంశవరకు స్వతంత్ర ప్రజా ప్రాతినిధ్య పద్ధతులపై నడుస్తున్న ప్రభుత్వ సంస్థలను నియంతృత్వ వంశాలుగా మార్చగలగడంగాని, లేక రెనిన్ వలె ఒక నిరంకుశ పద్ధతిని మరొక నిరంకుశ విధానంగా మరీవర్తించడం గాని ఏవిధంగా జరిగింది అనేది ఆధునిక రాజకీయానుభవా లన్నిటిలోకి ఎక్కువ నిశిత బుద్ధితో పరిశీలన చేయవలసిన విషయం. అట్టి విప్లవకారులు పనిచేసే సంఘమొక్క మన స్థితి, అక్కడి రాజకీయ విధానమొక్కదౌర్బల్య స్థితి ఆయా పరిస్థితులకు హేతుభూతం అవుతాయన్న మాట సుప్రసిద్ధం. జర్మనీదేశంలో మొదటి ప్రపంచ యుద్ధంలో ఓటమివల్ల కలిగిన మనో వైకల్యం, అర్థికమైన వివాలావల్ల కలిగిన అరాజక పరిస్థితి ఇటలీలో అప్పటికి ఏర్పడ్డ రాజకీయ అవిస్థితి, ప్రాతినిధ్య ప్రభుత్వపు దౌర్బల్యం, యుద్ధ పర్యవసానంగా కలిగిన వైఫల్యం- రష్యా దేశంలో జారిస్తున్న ప్రభుత్వపు దుష్ప్రవృత్తులన, ఓటమి వలన నైస్యంలో కలిగిన విచ్ఛిత్తి- ఈ పరిస్థితులు రాగల నియంతృత్వ నీచాలను అనుసరించే శక్తిగా ఉపకరించాయి.

అరాజక పరిస్థితులనుంచి అధికారాన్ని వశపరచుకోవడానికి ప్రయుక్తమైన పద్ధతులను, కాశల్యాన్ని పూర్తిగా అవగతం చేసుకోవలసినట్లే రెనిన్, ముస్సోలిని, హిట్లర్లు ప్రభుత్వంలో ఆచరణలో పెట్టిన చర్యలను బహు సూక్ష్మంగా పరిశీలించవలసి వుంటుంది. ఈ సందర్భంలో బ్రాటిస్లవాసిన 'రష్యన్ విప్లవ చరిత్ర'లో పరిశీలించిన "ప్రాతిఫెరేటింగ్ సెల్లు" అనే పేరిట పిలవబడిన పద్ధతిని గురించిన వివరాలు ముఖ్యంగా గమనీయం. ఇటలీ, జర్మనీ, రష్యాల అనుభవాలను బట్టి ఇప్పుడు ఇంకా విపులమైన అంశాలు తెలుసుకోవడానికి ఆవకాశ మున్నది కూడా. అన్ని వివరాలు తెలుసుకున్న పిమ్మట ఆయా దేశాలలో ఆయా సమయాల్లో గల భిన్న పరిస్థితులనుకూడా గణనలోకి

తీసుకోవలసిన అవసరం గుర్తించవలసి వున్నప్పటికీ ఈ విప్లవాలన్నిటికీ సమానంగా వర్తించే సందర్భాలు కూడా తగినంతగా దౌర్బల్యం కాగలవు.

నియంతృత్వ విధానాన్ని స్థాపించి, తామే నియంతలు అగుటకు వీలైనంత విజయశక్తిని హస్తగతం చేసుకోగలిగిన ఆయా వ్యక్తుల యధార్థ వ్యక్తిత్వ విశేషాన్ని పరిశీలించడం కూడా చాలా ముఖ్యం. స్వతంత్రమైన స్థిర ప్రభుత్వంలోని బలవత్తర వ్యక్తులను గురించిన పరిశీలనకంటే నియంతృత్వ స్థాపన కారకులైనవారి వ్యక్తిత్వంలోని అంతర శక్తిని నిర్వచించడం కష్టమైనవిషయం. నిశితమైన మానవ స్వభావ విశేషనా శక్తిగలవాడే వడు గాని ఒకసారి స్టాల్ ట్రెన్, లాయిడ్ జార్జి, రూట్ వెల్బ్, ఛార్లీ, క్లెమెన్సులవంటి రాజకీయ నాయకులతో సన్నిహిత పరిచయలాభం పొందిన యెడల వారి వ్యక్తిత్వంలో విశిష్టతను సులభంగా గుర్తించ గలుగుతారు. కాని రెనిన్, ముస్సోలిని, హిట్లర్లను వారి ఉచ్చవశకు పూర్వం సన్నిహితంగా ఎరిగిన వారిలో చాలామంది ఆ ముగిరిలోను అచిర కాలంలో లోకాన్ని మాకటివేళ్లతో కుదుపజాలిన విశిష్ట శక్తి సామర్థ్యాల సూచనలను వేటిని గుర్తించజాలక పోయారు.

రెనిన్ ఆర్థర్ జేయమైన రూప రేఖా విలాసాలుగాని, విశిష్టమైన శక్తి సామర్థ్యాలుగాని కలవాడుగా కనిపించేవాడుకాదు. చిన్న సామాజిక కుటుంబంలో పుట్టి, నిరంకుశత్వ సమ్రాటయ్యాలో పెరిగాడు. జీవితానగరంలో అతనిని చూచిన వారికి బహు సామాన్య వ్యక్తిగా తోచేవాడు. అతనిలోని దైర్ఘ్యసాహసాలుగాని, తరుగని పట్టుదలగాని, విప్లవ కార్యకలాపంలోని ప్రేమణ్యంగాని తరువాతి రోజులలో అతని విజయవంతమైన చర్యలద్వారానే అభివ్యక్తమైనాయి.

ముస్సోలినిమాత్రం చూచిన వెంటనే కొన్ని విశిష్టమైన శక్తులను, ముఖ్యంగా ఆర్థర్ జేయమైన వ్యక్తిత్వాన్ని ప్రదర్శించ గలిగేవాడు. కాని అతడి విషయంలోకూడా రోమునగర దండయాత్రకు ఒక

అ లిం డి యా రే డి యో

రేడియో నాటకముల పోటీ

తెలుగులో ఉత్తమమైన రేడియో నాటకములకు బహుమానము

మొదటి బహుమానము	—	రు. 500 లు
రెండవ బహుమానము	—	రు. 300 లు
మూడవ బహుమానము	—	రు. 100 లు

ఈ పోటీయందు పాల్గొనగోరు రచయితలు వివరముల కొరకు స్టేషన్ డైరెక్టర్, అలిండియా రేడియో, మద్రాసు కేంద్రమునకు వ్రాయగలరు. రేడియో నాటకముల పోటీకి సంబంధించిన అన్ని విషయములలోనూ డైరెక్టర్ జనరల్, అలిండియా రేడియో, నారి నిల్లయమే ఖాయము, న్యాయబద్ధము వివరించును.

పోటీనాటకములు ఈ నియమునకు జేరవలసిన ఆఖరిరోజు:-

౧౯౪౮ డిసెంబర్ ౧ వ తేదీ (1-12-48).

గవత్సరు ముందు వరకూ ఆత కన్నతికి రాగల హుచనలు గోచరించేవిగాను.

హిట్లు పరిసూచనల వృథా నిష్ఫలద్యమ కార్యం నిర్వహించిన పిమ్మట కూడా - పూర్ణాధికారం కరగతం ఒనర్చుకునే సమయందాకా - జర్మనీ రాజకీయాలలో అనుభవజ్ఞులైనవారికి కూడా చాలా అప్రధానమైన వ్యక్తిగానే కనిపించాడు. అతని విద్యారాశితో, అతని ఆలోచనోన్మాదభావం, హేతుబుద్ధి కోణాన్నిచాకిరించుచున్న హద్దెట్టుకొనగల సామర్థ్యం అతనిలో పూర్ణంగా ఉంచడం - వీటినిబట్టి అతడు తనకంటే చిలత్తరమైన నాయకునికంటే తాచేదారుగా తప్పనిసరిత్ర నాయకుడుగా నిలబడలేదనే లోకమంతా అనుకున్నారు. కాని అతడియొక్క తరువాతి కాలన కార్యాన్నిబట్టి ప్రాతినిధ్య ప్రభుత్వ వాతావరణంలోనే కనుక అతడు వూటే రాణించదగిన క్రిసామర్థాలు కలిగివున్నట్లు ఋజువుయింది.

ప్రాతినిధ్య ప్రభుత్వంలో అయితే అతనిలోని అతివాదం, వైకల్యం ఆకట్టబడి మిగిలినశక్తులకు నగిన లక్ష్యం దొరికేది. ఉన్మాదస్థితికి పోలేమాత్రం వెంటనే పరివీచ్యుతుడు కావలసి వుండేది. కాని అప్పుడు సామూహికాధికారాలు వైవసం కాకపోవడంవల్ల అధికారోన్మత్తత కలగడానికికూడా సాధ్యత ఉండేదికాదు. అయితే ప్రజలు ఆరోగ్యకరమైన మానసిక స్థితిలో వున్న ప్రాతినిధ్య ప్రభుత్వ వాతావరణంలో అతనికి అధికారం కరగతం అయ్యేచే కాదేమో అనీ, అప్పుడాతనిలో ఆయా శక్తులు ద్యోతకం అయ్యేచే కాదనీ కూడా అనిపిస్తుంది.

విజయవంశులైన విష్ణువకారు లందరిలోనూ చూపబడే సాహసము, ఏదో ఒక లక్ష్యంపట్ల మానసిక కేంద్రీకరణశక్తి కాక హిట్లరులో చూపబడే విశిష్టశక్తి ఆకాలంలోని జర్మను ప్రజాహృదయంలోని వైకల్యాన్ని అమాహానచేసుకు, తడను

కూలమైన రాజకీయ నినాదాలను, ఉపదేశాలను
 స్పష్టించడంలాను, ఆ పుటి ప్రజాసేవకుయొక్క
 విచిత్ర దృక్పథానికి ఆకర్షణీయమైన ప్రదర్శన
 ప్రచారపద్ధతుల అనుసరించ గలగడంలాను గోచ
 రిస్తుంది. అతడు ఉచ్చస్థితికి రావడానికి ఆధారం
 ఈవిధమైన స్వీయవృత్తి త్వం ఒకటి-బహుముఖాల
 విస్తృతంకాగల ఉచ్చిజ్ఞ శక్తి (ప్రోలిఫరేటింగ్
 నెట్) కేంద్రంగాను ప్రజాసేవకర్తలశక్తి అంచు
 గాను గల నిర్మాణవిధానం చెందవది. రమ్య ఇట
 లీలగా జరిగిన మార్పులు లేవనెప్పటికీ, జర్మనీలో
 జరుగనున్న పరిణామాలను మున్ముందుగా లోకం
 హాసించుకోవడానికి జరిగిన ఆధారాలు ఆరోజులలో
 అందుబాటులేవు. ఇప్పుడు వైముడు దేశాల
 అనుభవాలను కలిపి సహిష్ణుతపరి పరిశీలించడానికి
 తగినంత ఆధారాలు ఏర్పడ్డాయి.

నిరంకుశ ప్రభుత్వంయొక్క స్వభావమున్ను,
 దాని నిర్మాణానికిగాని విధ్వంసనానికిగాని అను
 కూలమైన పరిస్థితులున్ను ఆట్టి ప్రభుత్వాధి
 కారాన్ని ఒకసారి కరగతం చేసుకున్నవారికి
 ప్రస్తుతకాలంలో లభ్యంకాగల శాస్త్రీయ ఆయుధ
 సామగ్రినిబట్టి పూర్తిగా మార్పు చెందాయి. ఈ
 ఆయుధ బలంవల్ల ఆట్టివారు తాము సాయుధులు
 కావడానికి, పరులను నిరాయుధులను చేయడానికి
 పూర్వంకన్న అనేకరెట్లు సావకాశం ఏర్పడింది.
 ప్రజాసేవలో నూటికి తొంభైమంది ఆట్టి ప్రభు
 త్వాన్ని కూలద్రోయాలని ఆభిలషించినప్పటికీ,
 అల్పసంఖ్యాకమైన సాయుధకూటం వారందరినీ
 అణగద్రొక్కడం సుసాధ్యమయింది. ఒక క్రొత్త
 స్వతంత్ర ప్రభుత్వం స్థాపించబడిచినా, పోయిన
 దానిని తిరిగి సుపాదించబడిచినా ఆధునిక ఆయుధ
 సంపత్తివలన కలిగే అటంకాలను, కార్యసాధనల
 సాధనయొక్క క్లిష్టతను, ఆట్టి ఆయుధశక్తికి
 ప్రత్యామ్నాయమైన ఇతరశక్తుల పరిశీలనావస
 రాన్ని గుర్తించడం అత్యవసరం.

నియంతృత్వం అనేదానికి హేతువాదాన్ని
 పెడచెవిని బెట్టడం, నైతిక బలాన్ని నిర్వాక్షిణ్యంగా
 ప్రయోగించడం ముఖ్యలక్షణాలు. అయితే దానికి
 ఎదురొడ్డి చేయగల కర్తవ్య విధాన మేమిటి?

వైన చెప్పిన పరిస్థితులలో, విప్లవం అనేది-
 సాయుధ నైస్య దళాలలో చొచ్చుకొన గలిగే
 తప్ప విజయవంతం కావడం ఆరుదు. కేంద్ర ప్రభు

త్వం శక్తి సామర్థ్యాలు కలిగి, విప్లవం
 వుండి సంస్థాపనం కలిగివున్న చతురంగా విదేశ
 దండయాత్రవలన ఓటమి పొందినప్పుడు తప్ప
 సాధారణ పరిస్థితులలో విప్లవ బీజాలకు ఆస్కారం
 కలగదు.

దీనినిబట్టి ఒకసారి కోల్పోబడిన స్వాతంత్ర్యం
 తిరిగి పొందడం అనేది విదేశపు దండయాత్ర ఫలి
 తంగా దాస్య శృంఖలాలు తెగగొట్టబడుటవలన
 తప్ప, స్వదేశంలోని అంతర్ముద్ధ ఫలితంగా తిరిగి
 లభ్యం కావడం సుసాధ్యం కాదనీ, అప్పుడైనా
 అది నిలద్రొక్కుకోడం కష్టసాధ్యమనీ లేటెల్లం
 అవుతుంది.

ఆధునిక ఆయుధ సామగ్రివల్ల నియంతృత్వం
 యొక్క బలం ఇంత దుర్జేయం కావడం వలన
 ఒకసారి ఉన్న స్వాతంత్ర్యాన్ని కోల్పోయిన
 దేశాల భవిష్యత్తు ఎంత నిరాశా భూయిష్టం
 అయ్యేదీ వేరుగా చెప్పనక్కరలేదు. అందువల్ల,
 ఇంకా స్వతంత్రంగా ఉన్నవారు తమ స్వాతం
 త్ర్యాన్ని కాపాడుకోవడానికి, దానికి విఘటనమైన
 పరిస్థితుల ఏర్పడకుండా చూచుకోవడానికి మిక్కిలి
 జాగరూకత వహించి ఉండాలి.

దురదృష్టవశాత్తు ఒక స్వతంత్ర ప్రభుత్వాన్ని
 నిలబెట్టడంకంటే కూర్చుండ చాలా సులభసాధ్య
 మైన పని. బుద్ధిపూర్వకం కాకుండానే, ప్రజా జీవి
 తంలో అక్షాతంగా ఏర్పడే దౌర్బల్యాల వలన కని
 పించుకుందానే నెమ్మది నెమ్మదిగా ఫాసిస్టు విప్లవ
 బీజాలకు అనుకూలమైన పరిస్థితి ఏర్పడవచ్చును.
 అంతవనీ జరిగిపోయేదాకా ప్రజాజీవితాంతర్యంలో
 నిద్రితమై ఉండే ధర్మశక్తి, స్వాతంత్ర్యోత్సా
 హమూ మేల్కొనకుండా అలసత్వం వహించ
 వచ్చును.

ఇంతవరకు మాత్రమే చెప్పి ఊరుకుంటే ప్రపంచ
 భవిష్యత్తు కేవలం నియంతలదే అని చెప్పుతున్నట్లు
 అనిపించవచ్చును. కాని అల్లా అనుకోదం చాలా
 పొరపాటవుతుంది. భావికాలంలో స్వతంత్ర
 రాజ్యాంగ విధానాలకే చాలా అవకాశ
 లున్నాయి. స్వతంత్ర ప్రభుత్వాల పరిణామపు తొలి
 దశలోనే నియంతృత్వ విధానం బలవత్తరం కావ
 దానికి అవకాశాలుంటాయి. విశిష్టమైన శక్తి
 సామర్థ్యాలు, సాహసం, క్రూర్యం గల ఒక కూటం
 ఉన్నత ప్రతిభుడైనవాని నాయకత్వం క్రింద

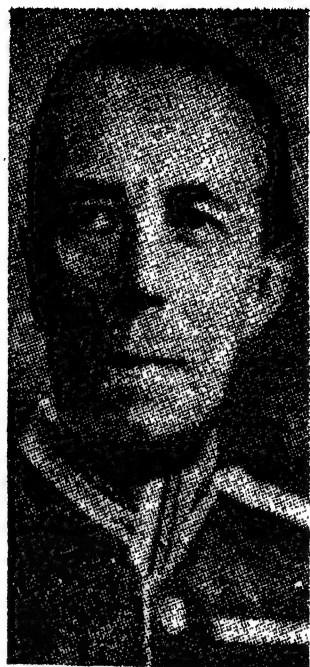
పూర్ణాధికారాన్ని వశంపదం చేసుకోవచ్చును. స్వాతంత్ర్య దశలో పెంపొందిన శక్తి సామర్థ్యాలను, పోటీ ప్రోత్సాహావల్ల ప్రవృద్ధమైన పారిశ్రామిక సంస్థలను వారు తమ అధికారాన్ని బలపరుచుకునేందుకు సాధనాలుగా ఉపయోగించుకోవచ్చును. ప్రజలకు నచ్చచెప్పి పాలించే ప్రజాస్వామిక విధానంకంటే వేగంగాను, సమర్థంగాను వారు అన్ని కార్యాలలోను ఒకే ఒక పాలనవిధానం అమలు జరప గలగవచ్చును. కాని నిరంకుశత్వం యొక్క ఆశక్త్యంలో మైకే కనిపించని ఒక సహజమైన దౌర్బల్యచిహ్నం ఇమిడివుంది. ఈ దౌర్బల్యమే తుట్టుకుంది దాని పతనానికి హేతుభూతమవుతుంది.

ప్రజలలో సహజమైన కార్యోత్సాహాగాని, నూతనోపకరాలను కనిపెట్టే శక్తిగాని, పృథమైన సమీభావగాని తాము చేసే కృషియొక్క సార్థకతను కూర్చిన చైతన్యం కలిగివుండే స్వతంత్ర జీవిత వాతావరణంలోనే గాని నిరంకుశ పరిపాలనలో పెంపొందజాలవు. స్వతంత్ర ప్రభుత్వాలలో పాలన కార్యాలలో ఏర్పడే అవినీతిని, చేతగానితనాన్నీ తొలగించి శుభ్రపరచడానికి బహిరంగ విమర్శ, పోటీపద్ధతి ఉపకరిస్తాయి. నిరంకుశ ప్రభుత్వంలో ఆట్టి ప్రత్యేక ప్రక్రియలకు తావుండదు.

కాలక్రమే పాలనకార్యాలలో దౌర్బల్యాంకురాలు నిరంకుశంగా పెరిగి ప్రభుత్వబలాన్ని సీర్వీర్యం చేయడం జరుగుతుంది. ప్రజాస్వామికత తన ప్రజలను బహిరంగంగా ప్రసన్నిస్తే, నియంతృత్వం తన సహాధులకు సున్నం పులిమి తెలుపు చేస్తుంది!

ఇప్పుడు హిట్లరు పాలనయొక్క రహస్యాలు అనేకం బట్టి బయల్పెన్నుతున్నందున, ఈ నిరంకుశత్వం అనే వేరుపురుగు వీరీతిగా పుట్టిపెరిగినదీ మనం విశదంగా తెలుసుకోవడానికి వీలంది.

అందువలన మే త్రం మా ద భవిష్యత్తులో స్వాతంత్ర్యానికే మంచి ఆపకాశాలున్నాయని నొక్కి చెప్పవచ్చును. కాని ఈ మధ్యగా చాలా దేశాలు తమ స్వాతంత్ర్యాన్ని కోల్పోయిన సంగతి, ఈ ఊగాన్ని స్వాతంత్ర్యం వదులదాడికి తట్టుకోగల బలవత్తర స్థితిలో ఇంకారేదనకూడా

కౌంట్ బెర్నడాట్. పాలస్తీనా సమస్య పరిష్కరించడానికి ఐక్యరాజ్య సమితి నియమించిన ఇతడిని క్రిందటివారం యూ థు ప ట్లీ యు డొకడు హత్య చేశాడు.

గుర్తించాలి. ప్రపంచపు భవిష్యత్తునికామం ఎట్లా వున్నప్పటికీ, వైసవెప్పిన కారణాలనుబట్టి ఒకసారి కోల్పోయిన స్వాతంత్ర్యం తిరిగి పొందడం అనేది కష్టసాధ్యం, అనుచూచానుదా అని మాత్రం తెలుసుకోవడం మంచిది. స్వాతంత్ర్యం అనేది తిరిగి సంపాదించడం అనేదానికన్న ఉన్నది నిలుపుకోవడం సులభతరం. భార్యం ఎన్నటికన్నా ఈ నాడు “నిరంతర జాగ్రూకతయే స్వాతంత్ర్యపు మూల్యం” అన్న సంగతి గమనియి. ప్రజాస్వామ్యంలోని అంతర దౌర్బల్యాలకు విరుగుడు కనిపెట్టడం ప్రస్తుత ప్రముఖమైన అవసరం. అది చేయనివక్షాలో ఆ దౌర్బల్యవీశాలే స్వజాతీయుడైన నియంతృత్వాపేక్షునికాని, విజాతీయుడైన శత్రువులకుగాని ప్రలోభ నాన్ని కల్పించడమే కాక, విజయావకాశాలనుమాడా కలిగిస్తాయి.

సంపాదకునికి ప్రకటనార్థము పంపబడిన లేఖలు యీ శీర్షికక్రింద ప్రచురింపబడతాయి. లేఖలు క్లుప్తముగా, కాగితానికి ఒక పక్క వ్రాసి పంపవలెను.

ఇది మతరహితరాజ్యమా?

ఇండియా మతరాజ్యం కాదని, మత ప్రాతిపదికపై దీని రాజ్యాంగం ఏర్పడదని మన నాయకులు పదేపదే చెబుతూ వస్తున్నారు. అంత ఇక్కడ హిందూ న్యాయశాస్త్రమే గాని, లేక ముస్లిం న్యాయశాస్త్రంగాని వుండటానికి వీలేదు గదా! ఒక్క "ఇండియన్ లా" మాత్రమే అమలయింది.

అట్లాంటి సమాన ప్రజారాజ్యములో కాసాలు కూడా పౌరులదరికి సమానుగా వర్తించాలి కదా! ఈసందర్భంగా ప్రత్యేక మత సిద్ధాంతాలను సర్పించవచ్చా?

మరి యిప్పుడు, మద్రాసు ప్రభుత్వం హిందువులొక్కరికే బహుభార్యత్వాన్ని నిషేధిస్తూ కాసనము చేసిందని చార్టర్ పత్రికల్లో చూచాం. ఈకాసనం ఏమతంవారైనా ప్రజలందరికీ చెందాలి గదా! ముస్లిం లా ప్రకారం బహుభార్యత్వాన్ని కలిగివుండే ముస్లింలకు ఈ కాసనం అక్కర్లేదన్నమాట. ముస్లింలుకూడా దీనిని అనుసరిస్తారా? హిందువులకేనా ఏక భార్యత్వము కావలసింది? మతరహిత సర్వసమాన ప్రభుత్వంలో ఒక ప్రత్యేక తరగతికే కాసనాలుండవచ్చును గాబోయి. మరి ఇట్లాంటి విషయాల్లో మనోన్మాదాన్ని సహించవని, ఇది మతరాజ్యం కాదని చెప్పే ప్రధాని నెహ్రూ, మతంలో సబబుగా లేకుండా, పౌరులందరికీ సమానమైన కాసనాన్ని చేస్తాడా?

మతప్రాతిపదికలేని ఇండియాలాంటి రాజ్యంలో ప్రభుత్వం మతసంస్థలజోలికి పోకూడదే! క్రైస్తవ ముస్లిం మతసమాఖ్యల విషయంలో తటస్థంగా వుంటూ హిందూదేవాలయాల యాజమాన్యాలకే కాసనాలేమిటి? అమధ్య భూరి జగన్నాథదేవాలయ యాజమాన్యాన్ని ప్రభుత్వం వశపరచుకోవాలని ఒరిస్సాలో కాసనం చెయ్యబడింది. మతంలో సబబుగాలేని ప్రభుత్వంచేసే పనులేనా ఇవి? హిందూప్రజల ధనమన ప్రాణాలు మత సంస్కృతులు రక్షించవలసిన సమయాల్లో ఇది మనోన్మాదమని, ఇది మతరాజ్యం కాదని, మిగిలిన "మైనారిటీలని" రక్షించాలని తప్పుకుంటుంది ప్రభుత్వం. హిందూ ధర్మసిద్ధాంతాలను తామూ గొప్ప సంస్కృతులమని చెప్పుకోవడానికి సంస్కరించడానికి, హిందూమత దేవాదాయాన్ని కొల్లగొట్టుకోవడానికి మాత్రం, ప్రభుత్వానికి మత విషయాల్లోకూడా హక్కున్నదంటూ జొరబడటమా? రెండువిధాలా హిందువులే నష్టపడేది. ఈ మ్రోదవేతన పక్షపాతాన్ని ప్రభుత్వ మతోన్మాదం అనవచ్చేమో!

కనిగిరి

రాజారావు

చెన్నపురి సమస్య

చెన్నపురి ఆంధ్రులకో, ఆరవలకో, చెందవలెను గాని ప్రత్యేక రాష్ట్రముగ నుండరానను తమిళ కాంగ్రెసు సూచనకు ఆంధ్రమండ్రుల అంగీకారమును ఖండించుచు యిటీవల ఆంధ్రదేశం

కాశీశ్వరరావుగారు ప్రతికా ప్రకటన గావించిరి. దీనికి సమాధానముగ శ్రీ కళా వెంకట్రావుగారిక ప్రకటన చేయుచు, కాశీశ్వరరావుగారు చెన్నపురి ఆంధ్రమున చేరుట కిష్టపడరనియు, బెజవాడయే ఆంధ్రరాజధాని కావలెనని వారి పట్టుదల యనియు అందుచే వారు చెన్నపురిని ప్రత్యేక రాష్ట్రముగ చేయగోరుచుండిరనియు తెలియజేసిరి. ఈ వాదోప వాదము లటుండగా చెన్నపురిని వదలుకొనుట కెవ్వరును యిష్టపడరను విషయము నిర్వివాదాం శమే. అందుకై ఆంధ్రులు, అరవలు కూడ గట్టి యత్నములు సల్పుచుండిరి. పూర్వచరిత్ర నాథార ముగా తీసికొన్నచో చెన్నపురి తెలుగువారిదేయని స్పష్టమగుచున్నది. అయినను ప్రస్తుతము చెన్నపు రిలో మన ప్రాబల్యము తక్కువగ నుండుటచే నది మనకు లభించునా? లేదా? అను సాశయము ప్రతి ఆంధ్రుని కలవరపఱచుచున్నది. మన దుర దృష్ట వకాత్తు ఒకవేళ అది మనకు లభించని పక్ష మున దానిని ప్రత్యేక రాష్ట్రముగ నుంచుట మం చిదా? అరవల హస్తగతము చేయుట మంచిదా?

ఈప్రశ్నకు ప్రత్యేకరాష్ట్రముగ నుంచుటయే మంచి దని సమాధానము వచ్చితిరును. అయినను వెంకట్రావుగారు చెప్పినట్లు అసలుకోర్కె ఫలిం పని పక్షమున సిప్రత్యామ్నాయమును బలపఱచ వలెనుగాని, ఆదినుండి యట్లు ప్రారంభించుటకూడ మనకే ముప్పు లేగలదు. మఱియొక విషయ మేమనిన వెంకట్రావుగారు ప్రకటించినట్లు బెజవాడరాజధాని నగరము కావలె ననుతలంపుతో కాశీశ్వరరావు గారు చెన్నపురిని ప్రత్యేకరాష్ట్రముగ నుంచవలె నని కోరుచున్నచో నదికూడ సమాజసము కాదని చెప్పవచ్చును. ఎట్లుకాక చెన్నపురి మనకు లభింప నిచో దానిని ప్రత్యేక రాష్ట్రముగా చేయుటకూడ తప్పలేదు.

మననాయకులలో నొకరిపై నొకరి కిట్టి భేదాభి ప్రాయములు, వాదోపవాదములు సాధించి, అవి ముతా గాజకీయములగ పరిణమించి తుదకు యావ దాంధ్రజాతినే అ శో గ తి పాలుచేయుచున్నది. కనుక యిక్కడైన, మనవారు నమైక్యతతో సాచ రించ యత్నించి, 'యీ'ముతా రాజకీయముల దుర

స్వర్గీయుడైన మహమ్మదాలీ జిన్నా (ఎడమవక్క) ప్లానే కె. నజముద్దీన్ (కుడివక్క) పాకిస్తాన్ గవర్నర్ జనరల్ గా నియమింపబడ్డాడు.

వర్షానికి ప్రజలకు తప్పించుకో-మొత్తము బాతికే
మహావచారము చేసినవారగుదురు.

దంటు కృష్ణమూర్తి

డిటెన్యూల కుటుంబపోషణ

తమ కుటుంబాలకు ఆదరువైన వారిని నిరంకు
శంగా కేసు విచారణ శిక్ష లేకుండా- డిటెన్యూ
లుగా నిర్బంధించిన ఫలితంగా, తమకు జీవనాధా
రం లేక, పలు బాధలకు గురియగుతున్నామనీ,
ఈ విషయం ప్రభుత్వానికి విజ్ఞప్తి చేసినా, ఎట్టి
సాయమూ చేయటం లేదనీ, అనేకమంది
మహిళామణులు మాకు తెలియజేస్తున్నారు.

డిటెన్యూలుగా నిర్బంధించినవారి కుటుంబాల
బాధ్యత నెరవేర్చటం ఏ నాగరిక ప్రభుత్వాని
క్యునా కనీసపర్మం. యీమాత్రం బ్రిటిషు సామ్రా
జ్యవాదం చేసింది. ఈ విషయం ప్రభుత్వం నిర్ల
క్ష్యం చేయటం అన్యాయం.

ఆంధ్రరాష్ట్ర మహిళాసంఘం ఈ బాధితుల
తరఫున మద్రాసుపర్లామెంట్, రాయబారం సదుపాయం
చింది. కనుక డిటెన్యూల కుటుంబానికి చెందిన
మహిళలందరూ తమ భర్తలను నిర్బంధించిన లేదీ,
నెలసరి నష్టమైన ఆదాయం- కుటుంబాలలో
పోషించవలసిన వారి సంఖ్య, ఎన్నో లేదీన ప్రభు
త్వానికి విజ్ఞప్తి చేసింది, వివరంగా పూర్తి చిరు
నామాలతో సహా వెంటనే ఈ దిగువ అక్షరాలకు
పంప గోరుతాను.

బెజవాడ మోటూరి ఉదయం
(రాష్ట్ర) మహిళాసంఘం జాయింట్ సెక్రటరీ)

ఎరువు బోనసు-సవరణ

ఆగస్టు 20 వ లేదీ సంచికలో ప్రెజ్మింట్ కో
ప్రచురించిన లేఖలో "సుమారు 700 యకరాల
మాగాణి భూమి వున్న తెనాలి తాలూకాలో
గ్రామం ఒకటింటికి 77 వేరుసెనగపిండి బస్తాలను
అట్టే బరుమాసంలో కొటావేకారు" అని వుంది.
అది అట్లుకాదు. తెనాలి తాలూకాలో 700 యక
రాల మాగాణి భూమి వున్న ఒక గ్రామానికి 77
బస్తాలు అని.

ఇంతవరకు ఎరువు కూపర్లపై యిచ్చుటలేదు.
కొబ్బరిలేటిపు సంఘములకు, వ్యవసాయకాఖనాండి
మార్పిడి. సహకార సంఘములవారు, ఎవరెవరికి
ఎంతోమొదలది అనే విషయం ఇప్పుడే చాలాచివు

జరుగనిది, ఏమి ప్రయోజనం! సెప్టెంబరు నెల
దాటినప్పటికీ, మాగాణి భూములకు ఎరువు చేసి
ప్రయోజనంలేదు.

కొన్ని కొన్ని చోట్ల ఫాక్టరీవారు 60% వేరు
సెనగపిండి సర్కారుకు ఇవ్వవలసియుండి అట్టివ్వక
పాచ్చుధరలకు బహిరంగముగ అమ్ముచున్నారు.
40% వచ్చు తమవాటాను, రాబోయే నెలల
వాటాలనుమాడా-సర్కారు కివ్వక ముందుగాతరు
ఇముహూసి ఫాక్టరీవారే బస్తా 1 కి 17 రూపాయ
లకు అమ్ముకుని, ఎరువువేయు తరుణము దాటినాక
సర్కారుకు కొటా యిస్తా మంటున్నారు. అంటే-
యీ నెలలో ఫాక్టరీదారు, మొత్తం దిగుమతి
అయిన సరకు వెయ్యి బస్తా లుంటే అందులో 600
బస్తాలు సర్కారు కివ్వవలెను. అట్లుచేయక వై
సెలలో సర్కారుదారి కిచ్చి, యీసెలలో సర
కుతయ్య అమ్ముకుని పాచ్చుబాధములు సుపా
దించి, అధికాకాశోత్పత్తికి అటాకము చేయు
చున్నారు. ఇట్టి పనులు కాంగ్రెసుసభ్యులై పేరు
గల్గిన పెద్దలే చేయుచుండ ప్రభుత్వాధికారులం
చూచుచు పూరకుంటున్నారు.

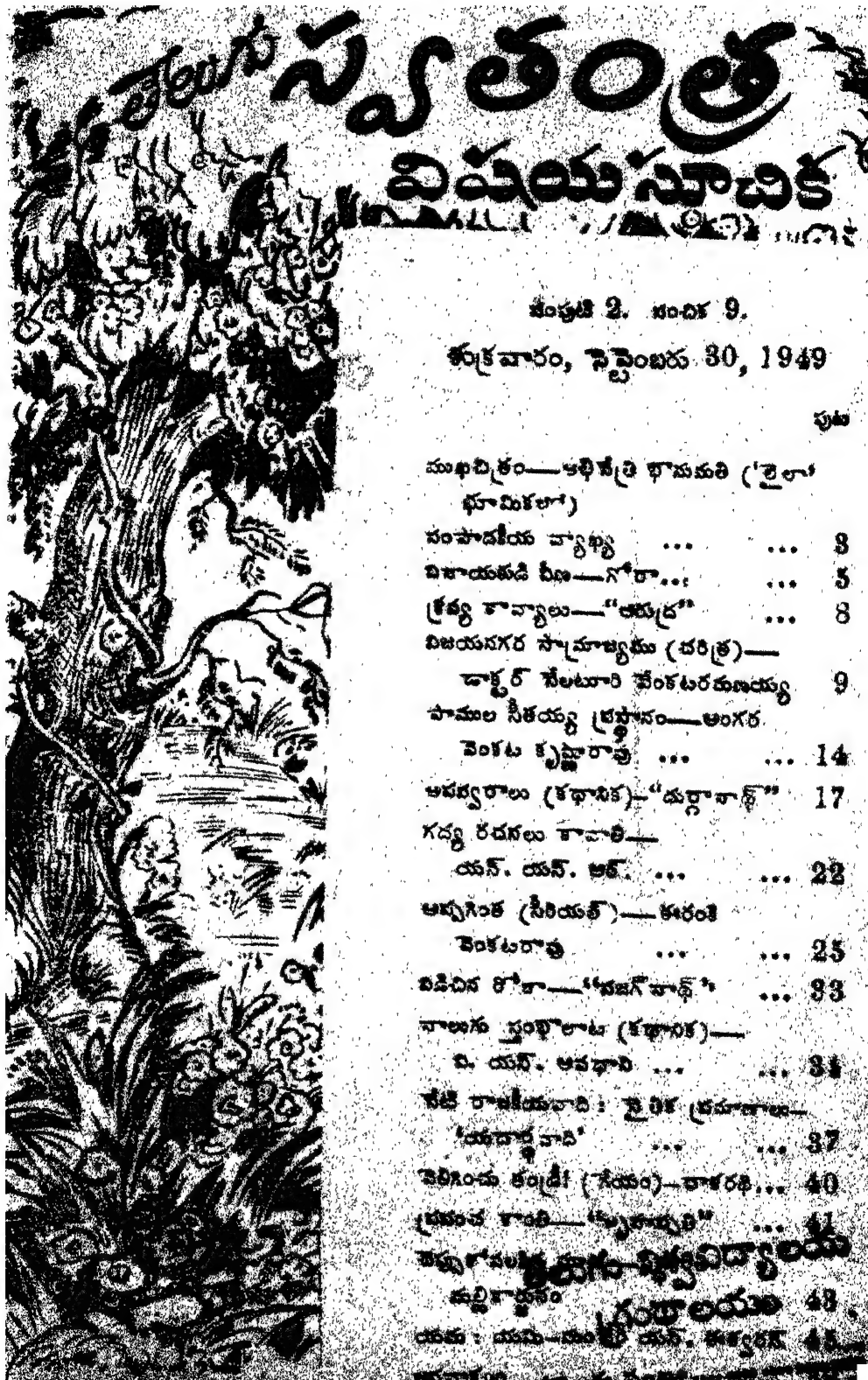
జనపదిత్తుల తరుణముకూడ 'ఇంక త్వరలో
వస్తున్నది. నిరుటి అనుభవము గమనించి అయినా,
సర్కారువారి చేమైనా ఇప్పటినుంచీ మేల్కొని,
నవంబరురాగానే, జనపదిత్తుల సేకరించి అమనులో
రైతులకు ఇస్తారని ఆశించుచున్నాము. ఇప్పుడు
జనములు బస్తా 1 కి రూ. 125-0-0 దాకా
వున్నది.

శిష్టా పూర్ణానందశర్మ

తెలుగు రేడియో స్టేషను

బెజవాడలో తెలుగు రేడియో స్టేషను పెట్టిన
ది చాలాకాలము క్రిందట పుత్తికలలో చిన్న
ప్రచురణ చూచాము. ఆంధ్రరాష్ట్రము, రామపాద
సాగరము లాగుననే మన ప్రస్తుత మంత్రుల అధ్య
క్షముక్రింద పాతాళమున కేసన దనుకొందును.
దానికన్న పెనుకను మొదలుపెట్టిన రేడియో స్టేష
నులు మని ప్రారంభించి ప్రజలకు సేవ చేయు
చున్నది. ఈ చిన్న విషయములొకూడ నవరి తల్లి
ప్రేమ ఆంధ్రులమీద చూడక త్వరితగతినీ పనులు
చేయించి అధికారులు ప్రజల మన్ననలకు పాత్రు
లగుదురు గాక.

మ. రాజేవాళ్లమ్మ

తెలుగు సప్తంశ్ర

విషయ సూచిక

పేజీ 2. పంపిక 9.

కుక్రవారం, సెప్టెంబరు 30, 1949

పుట

ముఖచిత్రం—ఆళివేరి భానుమతి ('లైలా భూమికలా')	
సంపాదకీయ వ్యాఖ్య	3
విజయవతి వీణ—గోరా...	5
క్రమికావ్యాలు—"యెడ్ర"	8
విజయనగర సామ్రాజ్యము (చరిత్ర)— డాక్టర్ నేలూరి వేంకటరమణయ్య	9
సామల సీతయ్య ప్రభావం—అంగర. వెంకట కృష్ణారావు	14
అవధూరాలు (కథానిక)—"దుర్గావాణ్"	17
గద్య రచనలు కావాలి— యన్. యన్. ఆర్.	22
అప్పగింత (సీరియల్)—ఈరంజి వెంకటరావు	25
విడిచిన రోజు—"నవగోవాణ్"	33
నాలుగు స్తంభాలాట (కథానిక)— వి. యన్. అవధూరి	34
నేటి రాజకీయవాది : నైతిక ప్రమాణాలు— 'యదాద్ధవాది'	37
తెలిగించు తండ్రి (నీయం)—రాకరతి...	40
ప్రపంచ కావాలి—"పుణ్యవాణ్"	41
పత్మినీ సమీక్షా ముగింపు—విశ్వవిద్యాలయ మర్రికాపాళం	43
యమ : యమి—యమి యమి. ఈశ్వరక	45
అవధూరి : అవధూరి అవధూరి—	46

పేరు: కేప్రసాద్ రాయచాథరి
 గా. ప్రధాన న్యాయమూర్తి పా. వెం. రాజమన్నారంగారి ప్రతిమ

శ్రీ సృతంత్ర

సంపుటి-2
సంచిక- 9

సెప్టెంబరు 30, 1949

ప్రచురణ:
ప్రతి శుక్రవారం

నైతికరంగంలో సంఘర్షణ

నేటి ప్రపంచ రాజకీయాల్లో ఒకదాని కొకటి చుక్కెదురుగా నించున్న రెండు బలవత్తరమైన చర్చలు. కమ్యూనిస్టులు, వారి వ్యతిరేకులు, — వీరి ఘర్షణ రెండు రంగాలకే చెందినట్లు వాస్తవ ప్రకటనలు చూస్తే గోచరిస్తుంది. ఒకటి ఆర్థికరంగం, రెండవది మిలిటరీ రంగం. ఒకప్పుడు పశ్చిమ ప్రజాస్వామ్య రాజ్యాల వారి అట్లాంటిక్ ఒడంబడిక, మార్షల్ ప్రణాళిక, పశ్చిమ యూరప్ రాజ్యాలకు అమెరికా చేసే ఆయుధ సహాయం — యిలాంటివి. రెండోవక్క వీటిని భగ్నం చెయ్యడానికి కమ్యూనిస్టులు చేసే ప్రయత్నాలు. ఎవరూ తమ ఆశయాల్లో యింకా కృతకృత్యులు కాలేదు. చైనా అంతర్భుద్ధంలో కమ్యూనిస్టులు యించు మించు దేశం అంతటినీ తమ స్వాధీనం లోకి తెచ్చుకున్నారు. వాళ్ళ ప్రతి కట్టు లకి కమ్యూనిస్టు వ్యతిరేకులు చేసిన సహాయం ఫలించలేదు. కాని యూరప్ లో కమ్యూనిజం అరికట్టబడింది.

అయితే యీ రెండు రంగాలూ కాక మూడోరంగం యింకోటి ఉంది. ఈ రంగంలో సోవియట్ రష్యా, తదితర ప్రపంచ కమ్యూనిస్టులూ రోజుకిరోజుకీ ఓడిపోయి అడుక్కి వెళుతున్నారు. అదే

నైతికరంగం. కమ్యూనిస్టు పరిభాషలో చెప్పవలసినదే సిద్ధాంత రంగం.

ఒకా నొక పుడు ప్రపంచంలోని సమాజ సంస్కర్తలకూ, విప్లవకారులకూ రష్యా ఆశాచిహ్నంగా ఉండేది. కాని, గానురాను సోవియట్ రష్యా స్నేహితులందరికీ క్రమంగా మార్షల్ స్టాలిన్ నియంతృత్వం బలపడడం, ఆ “నూతన సమాజం”లో జీవితం స్వేచ్ఛా శ్రావ్యమై దుర్భరం అవడం. యివి కను విప్పు ఆయాయి. వ్యక్తి స్వతస్సిద్ధమైన స్వేచ్ఛ, ఆత్మగౌరవం. యివి క్రమంగా సోవియట్ పరిపాలనలో అర్థంలేని పదాలుగా మారిపోయాయి. ఈ సందర్భంలో ఒక్క విషయం స్ఫురణకి తెచ్చుకోవడం అవసరం: మొన్నటి యుద్ధ కాలంలో, ప్రపంచంలో అన్నిమూలల్లోనూ రష్యావట్ల గౌరవం హెచ్చింది. ఆవిధంగా ప్రపంచానికి నైతికంగా నాయకత్వం వహించడానికి రష్యాకి అవలంబించింది. కాని దాన్ని సోవియట్ రష్యా సద్వినియోగం చేసుకో లేక పోయింది. యుద్ధానంతరం రష్యా ప్రదర్శించిన వైఖరి, తన స్నేహం వాంఛించిన దేశాల్ని సైతం దూరం చేసుకుంది. నేడు సోవియట్ రష్యా అభ్య

ర్యాన సాగుతున్న అంతర్జాతీయ కమ్యూనిస్టు ఉద్యమం సరికొత్త నిరంకుశోద్యమంగా తయారై, అందరి సానుభూతిని కోల్పోయి ఏకాకిగ నిలిచింది. ప్రస్తుతం ప్రపంచరాజకీయాల్లో ఏర్పడిన ప్రతిష్టంభన ముమ్మందు తాల్చుబోయేమానాన్ని నిర్ణయించడంలో నేటి రమ్యావైఖరి చాలావరకూ పనిచేస్తుంది.

నైతికంగా రమ్యా ఓటమి యొక్క కారణాలు చాలా స్పష్టమైనవి మొన్నటి ప్రపంచ యుద్ధం ముగిసిన తర్వాత ప్రపంచంలోని వామపక్షీయులంతా గతాన్ని విస్మరించి, చిత్తశుద్ధితో సోవియట్ రమ్యాతో సహకరించడానికి తోడ్పడ్డారు. కాని కమ్యూనిస్టులు చరిత్రనుండి సాతం నేర్చుకోలేకపోయారు. మొరట్లో బ్రిటిష్ లేబరు పార్టీ అందించిన స్నేహపూర్వకమైన హస్తాన్ని కమ్యూనిస్టులు తృణీకరించారు. యూరప్ దేశానికి సామ్యవాద బ్రిటన్ నాయకత్వం వహిస్తుండేమాననే భయమే ఇందుకు కారణం. సాతకాలపు రాజకీయ కుతంత్రాలతో బోడించి నిరంకుశమైన “విప్లవ” సూత్రాల్ని ప్రచారం చెయ్యడమే నేటి కమ్యూనిజం ప్రధానలక్షణం. దానికి నిజానికి కేపిటలిస్టు విధానంలోని యంత్ర విజ్ఞానం, భారీయెత్తున వస్తువుల ఉత్పత్తి, తద్వారా మానవుణ్ణి బానిసగా మార్చడం. యివన్నీ కావాలి; కాని మానవత్వపు ఉత్తమ సంప్రదాయాలు, విశాల దృక్పథం, ప్రజాస్వామ్యపు జీవన విధానం, యీ శతాబ్దపు ఉత్తమ సంస్కృతికి చెందిన నైతిక విలువలు— యివేమీ అక్కరలేదు; వాటిని “బూర్జువా” భావాలని తృణీకరించడం

జరుగుతుంది. సోషలిస్టుల వంటి అభ్యుదయ కాములతో చేతులు కలిపి సమాజాన్ని పునర్నిర్మించడంలో తోడ్పడడానికి బదులు, ముఖ్యంగా ఆసియా రాజ్యాలలో విద్రోహకరమైన తిరుగుబాట్లు లేవదీసి సూతనంగా స్వాతంత్ర్యం పొందిన దేశాల్ని అమిత కష్టాల పాలు చేసింది. ఆసియాలో ఇండో నీషియా, యూరప్ లో చకోస్లావాకియా కమ్యూనిస్టుల అమానుషమైన నిరంకుశత్వానికి ఉదాహరణలు. నేడు ప్రపంచంలోని కమ్యూనిస్టులకు ఎక్కడైనా రెండే రెండు ఆశయాలు— విద్రోహకరమైన తిరుగుబాటు, నియంతృత్వ స్థాపన. ఆ లక్ష్యసాధన కోసం ఎటువంటి సాధనాలను ఉపయోగించడానికైనా సరే, వేలాది ప్రజానీకాన్ని హింసించడానికైనా సరే వెనుదీయరు.

“అచరణలో కమ్యూనిజం ఎలా స్వేచ్ఛా ప్రతిబింబకంగా ఉంటుందో, మార్క్సిజమ్ లోని కుతర్కాలేమిటో మనకి ఆసుభవ పూర్వకంగా రమ్యా విప్లవం వల్ల తెలిశాయి” అన్నాడు, యం. యచ్. బాయ్. నైతికరంగంలో ఏ విధంగా రమ్యా ఓడిపోయిందో మనకి నేటి చరిత్ర రుజువు చేస్తున్నది. స్వాతంత్ర్య పిపాసువుల సానుభూతి యీ విధంగా కమ్యూనిజం కోల్పోయిన నాడు, నేడు ఆ సిద్ధాంతానికి లభించిన విజయం ఏదైనా ఉంటే అది తాత్కాలికంగానే ఉంటుంది. నిరంకుశత్వం అనేది—అది ఎంత బలవత్తర కమ్యూనిస్టులదైనా—కలకాలం నిలువదు. మానవుడి ఆత్మోన్నత్యం ఏ నిరంకుశత్వానికి లొంగదు.

సుమారు దశాబ్దం క్రితం నాటి హిందీ సినిమా ఒకదానిలో, చిలకా గోగిం కల్లాంటి నాయికా నాయకులు అకస్మాత్తుగా వెళ్ళిపోతుంటారు. అప్పుడు నాయికలో అంటాడు నాయకుడు: “చుట్ట కాకపోతే నిన్ను మించిన వాళ్ళనిమలో అడవి నుండి వెళ్ళాడు తాను. నీవెవక నిడుస్తూ విడిగదానికి చేసే ‘మన్నా’ ని కాదు”-అని.

నిజమే, “ప్రేమ” అనే అర్థాన్ని పై వ్యాఖ్య అడవానిలోని: చేత్తోనా వ్యతిరేకించడం నులభం. అవరించి అర్థం చేసుకుంటే ప్రయత్నించడం కష్టం. అందులో మన అనుభూతి దూరమైనది, తేలికగా మన నోచుకోనిది అయితే మరీ కష్టం. దూరమైన ఏ అనుభూతి వైనా మన హృదయానికి చేరువగా తీసుకువచ్చి, కాళ్ళపై మన ప్రేమకలిగింది ఒక్క కళాని మాత్రమే. “దరణి పిచ్చయ్య” వారి నరసింహ రెలుగు ఫిల్మ్ “లైలా-మన్నా” చూసిన ప్రేక్షకుడిగా నిర్వాకలు అనుకున్నారగా సామర్థాని మొలకెత్తించడంలో కృషి కృత్యం కాలేకపోయామంటే, అది వారి ప్రయత్న లోపం కాదు: కథావస్తువులోనే అంశర్యా హినిగా ఉన్న దౌర్బల్యం.

కథాకాలం యానాటిది కాదు: శతాబ్దాల క్రిందిటిది. నాటిసమాజపురస్కృతి మనకు చేరువైనది కాదు. అదర్ప ప్రేమకు కాలమూ, స్థలమూ అనే నరసింహులు లేవనే వాదన యొక్కడ అన్వయించదు అంతటి ఉదాత్త ప్రేమ అర్థం చేసుకుంటే అదర్ప ప్రేక్షకులూ, ప్రదర్శించడానికి అదర్ప నటీనటులూ కావాలి. అది యెలాగా ప్రస్తుతం గగన కురుమాలు కనక,

యితరేతర మార్గాల ద్వారానే సంక్లిష్ట పొందాలి. “లైలా-మన్నా” లోని యితరవృత్తం యిది (సినిమాలో ప్రకారం):

కొన్ని వందల సంవత్సరాల క్రితం, అరబ్బీ దేశంలో మక్కానగరానికి సుమారులో ఉన్న ఒక వరగణాని యిద్దరు ఆమీర్లు-సర్వార్, ఉమ్రా-వివసిస్తుండేవారు. సర్వార్ కూతురు లైలా. ఉమ్రా కొడుకు ఖైన్. బాల్యంనుండి వీరిద్దరూ ఒకరి నొకరు గాఢంగా ప్రేమించుకున్నారు. లైలా కండ్రికి యీ ప్రణయం నచ్చలేదు. తరుణ వయస్కులైన లైలా-ఖైన్లు రాతికేల చెరువు దగ్గర విహారాలూ, నలపు సల్లాపాలూ-అతనికి ఒట్ల మండింది. ఖైన్ కండ్రికి చెప్పిచూశాడు. అంధం లేకపోయింది. ఖైన్ కన్నించాడు. అంతకంటే గాఢం లేకపోయింది. చివరికి ఖైన్ అక్కడినుండి మకాం ఎత్తేసి కుటుంబంలోనూ మక్కాకు కరలిపోయాడు. పెనువెంటనే ఖైన్ కూడా మక్కా ప్రయాణం కట్టాడు. ఇంట్లో బందీ అయిన లైలా యిరవై వాలుగు గంటలూ విడవడం తప్ప యింకేమీ చెయ్యదు. కూతురు ప్రణయంపట్ల కల్లికి పూర్తి సామర్థాని ఉంది. కాని ఏం చెయ్యగలదు? లైలా ఎట్టకేలకు చెరికత్తై సహాయంతో ఖైన్ ను రహస్యంగా తోటలో కలుసుకుంటుంది, ఒక సారి. లైలా మహాకే ఒకసారి ఖైన్ వైర్యం చేసి వెళ్లి లైలా కండ్రి చేతిలో చిక్కుకుని మళ్ళీ కన్నులు తెరిచాడు. అక్కడితో లైలా యొక ఎన్నడూ ఖైన్ ను కలుసుకుంటే వీలులేని నిర్వాకులన్నీ చేస్తాడు ఆమీర్ సర్వార్. ఖైన్ ప్రేమాస్వాదుడై మక్కా పిళ్ళో విరుగుతుంటాడు. ఈ ప్రేమగాథ మక్కా

నగరంలో ఆటల గోపాలానికి తెలుస్తుంది. అంతా ఆతన్ని "మమ్మా" ((ప్రేమాస్వాది) అంటారు.

కొడుకును వెతుక్కుంటూ ఉమ్మీ వైతం మక్కా చేరుకుంటాడు. థైన్ ఆవస్థ చూడలేక తనే స్వయంగా సర్వార్ని ప్రార్థిస్తాడు-తైలాను మమ్మా కిచ్చి పెళ్లి చెయ్యమని. కాని, అంత లోకే మక్కా యాత్రకి వచ్చిన ఇరాక్ హాబాదా తైలా ఆపురూప సౌందర్యవతి అనే కిర్తి విని, సర్వార్ని కోరుతాడు-తనకి తైలా నిచ్చి పెళ్లి చెయ్యమని. సర్వార్ అంకితపసి చేసిస్తాడు. పెళ్లి కూతుర్ని తీసుకుని హాబాదా తనపూరు వెళ్ళిపోతాడు. కాని తైలా హాబాదాకి ఆశ్చర్యపడిన ఒక నుముచలాగ్నాన హాబాదా పూదయంలో బరివర్తన కలుగుతుంది. తైలా బనిత్రప్రేమ గుర్తించి, ఆమెకు సోదరిగా భావించి, రాజ లాంఘనాలతో మమ్మా వద్దకు వంపిస్తాడు. అటుప్రక్కనుండి మమ్మా తైలాను వెతుక్కుంటూ వస్తాడు. తీరా యిద్దరూ కలుసుకునే ఘడియకి ఎడారిలో పెద్ద యిసుక తుపాను లేగుతుంది. అందులో యిద్దరూ చెయ్యి చెయ్యి పట్టుకుని మరణిస్తారు.

నిజామీ మహాకవి రచించిన యాకథ ప్రపంచంలో కాశ్యకంగా నిలిచిన ప్రేమగాథల్లో ఒకటి. అందులో సంచలనంలేదు. కాని, యానా దాకథ తెలుగులో నిజమే తీయడానికి ఎంత అనుగుణమైనదన్నదే సంచలనం. ఆ సంచలనమే

యా ఫిల్ములో నటించినవారు తమ నటనలో అంతర్లింగా వెలిబుచ్చారు.

అయితే, ప్రేమకుణ్ణి రంజింప చెయ్యడానికి కావలసిన తెలుగు సినిమాలలోని హంగులన్నీ యిందులోనూ ఉన్నాయి. ఆకర్షణీయమైన విగ్రహాలు గల ప్రేమసీ ప్రియులు, రాత్రి చేళల యిద్దరూ చెరువుదగ్గర చందుకీడూ-కోయిలా అంటూ నటించి పాడటం, నాయక చెలికత్తెతో హాస్యగాని ప్రణయం, నాయక నిరహం, దర్బారులో నిత్యం-అన్నీ ఉన్నాయి.

చిన్నతనంలో బడిలో చదువుకుంటూన్న తైలా-తైన్లు మనకి మొదట గోచరిస్తారు. తెరమీద కనబడేసరికే వాళ్ళు పరిణతిపొందిన ప్రేమికులు. అంత చిన్నతనంలోనూడా ప్రాధమిక ప్రేమ అంటే ఏమిటో వాళ్ళకి తెలిసిపోయింది. ఆపాంగ వీక్షణాలు, కరగనిమాట మాత్రాన పులకరింపులు, కిరించిన ధ్వనులు - వారి ప్రణయం ప్రాధంగా ఉంది. అంతకంటే యింకొంచెం దిన్నితనపు చేష్టలద్వారా వాళ్ళ ప్రణయం నిరూపిస్తే బాగుండేదేమో! కథ గొక ప్రాతిపదిక లోపించడానికి యిదొక కారణం. ఏ ఉద్దీకనలవల్ల వాళ్ళ స్నేహం ప్రణయంగా మారింది? ఈ ప్రణయం కథలో గోచరించదు. తైలా-మమ్మాల ప్రేమ నిష్కారణమైతే, తైలా తండ్రి అభ్యంతరం వైతం నిష్కారణంగానే నిరూపించబడింది. వాళ్ళ వివాహానికి ఎందు కడ్డకు తగులుతాడు? వంక మక్కాద అంటాడు సర్వార్.

దానికి వివిధంగా భంగకరం?—అది చెప్పడు. అతడి అభ్యంతరం అనే ఏక సూక్రమీయం యీ విషయం కథనం ఆధారపడి ఉంది. కాని ఆ సూక్రం చాలా బలహీనమైనది.

చిత్రంలో తైలా భూమిక ధరించినది అభి శేరి భానుమతి. పాత్రపోషణ విషయంలో యీమె ఎక్కువ శ్రద్ధ తీసుకున్నట్టు చిత్రం స్పష్టం చేస్తోంది. ప్రేమ, అనురాగం, శ్రమ, హృదయం వంటివి పొందలేనప్పుడు కలిగే నెదన—యీ ఆనుభూతులన్నీ యీమె ఎంతో నేర్పుతో ప్రదర్శించింది. అటు సన్నివేశమే కృతకమైన బట్టా, అంతకంటే అసహజమైన సంభాషణలు పలకవలసి వచ్చినప్పుడు—ఎంత తేలికైన నటి మాత్రం ఏం చెయ్యగలదు? పాత్రపోషణ, సంభాషణలూ తోడుపడి ఉంటే, “తైలా” యింకా సహజంగా గోచరించి ఉండును. బలహీనమైన “తైలా” వ్యక్తిత్వాన్నే శ్రీమతి భానుమతి యింకా చాచకక్కర్లేతో నిర్వహించినట్లుడు. సిద్ధమై వై న నిర్వహణ, ఉత్కృష్టమైన కథా లభించి ఉంటే ఎంత బాగుండును! ఏనాటికైనా “కన్యాశుల్కం” చిత్రంగా రాగలిన భాగ్యం తెలుగు దేశానికి లభిస్తే, మధురవాణి పాత్ర భానుమతి తప్ప యింకెవరూ నిర్వహించలే రనిపిస్తుంది. (కాని, మన తెలుగు నిర్మాతలకి కన్యాశుల్కం చిత్రం రియ్యడానికి చుకరాదు. వారు సర్వస్థాయి.)

“మన్నా” గా నటించిన శ్రీయుక్త గాగే క్వరరావు, కేవలం ప్రేమించడం తప్ప యింకా మరిలేని ఘట్టాల్లో—చాలా అమాయకమైన ప్రేమ ప్రకటిస్తాడు. అంత బొత్తిగా చుక్కాని

లేని ప్రేమ ఎవరు నిర్వహించినా అసహజంగానే ఉంటుండేమో! ప్రేమ సాధ్యం చేసుకోవలసి వచ్చినప్పుడు మాత్రం గాగే క్వరరావు ప్రతిభ వికాసం చెందింది. ఏమైనా, పాతం నేర్పుకున్న చిలకవలె పాత్ర యొక్క సంభాషణలు అప్పకవేప్పేకాదు. మన్నా మనోవృత్తి యాయన కవగాహన అయినట్టు గోచరించదు.

నదికర పాత్రధారుల్లో ముఖ్యంగా శేరిగొన వలసింది సి యస్. ఆర్. రంగస్థలం మీద ఆస్తిరీయ కీర్తి గాడించిన యాయన రంగస్థలం వదలకంటా ఉంటేనే బాగుండు ననిపిస్తుంది. సీరిమా అంతలాగా యాయన ప్రేమకుల చేపు తిరిగి, చాళ్య ముద్దేశించే ప్రతిపదు ఉచ్చరించాడు.

చిత్రంలో నేర్వదు భూమికలు నిర్వహించిన యీ అతిరఘులంగరి మధ్యా, స్వయంప్రతిభతో ప్రకాశించిన యింకో ఆశ్చర్య తార ఉంది. ఆమె నురఖి బాలనర్పతి. “తైలా” చెలికత్తె “జోరా” గా యీమె జ్ఞానునీయంగా నటించింది. నిర్మాత శ్రీమె నొక కంట కనిపెట్టి ప్రాశస్త్యపొందవలసిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది.

మొత్తంమీద చిత్రానికి వన్నె తెచ్చేవి భానుమతి అభినయం, ఘంటసాల నేరభ్య సంగీతం—యీ రెండింటితోనూ చిత్రం తప్పకండా విజయవంతం అవుతుంది. “తైలా మన్నా” సీరిమా మాద్దం భూర్తయ్యాక ప్రేమ మడు తలుచుమరి తృప్తి వడేది అనే—తిరువా న్నూరు సోదరీమణుల అయోమయపు హల్లీన కమా కాదు, నమరాలవారి పటాబోపమైన సమాన ప్రేమా కాదు.—(గోరా.)

శ్రవ్యకావ్యాలు

ఆరుద్ర

అనికథను మూతుడు శౌనకాది మహామును
లకు భారతాన్ని వినిపించిన విధానాన్ని
శ్రద్ధగా పరిశీలిస్తే చాలా సంగతులు బయట పడ
తాయి. సాహిత్యం ప్రజలకోసం అన్న నిషయం
ఎప్పుడూ నిర్వివాదాంశమే. వేదవ్యాస ప్రణీత
మైన భారతాన్ని ఆశాపి శిష్యప్రతిభలు ఎక్క
డెక్కడ యజ్ఞయోగాదులు జరుగుతున్నాయో
అక్కడక్కడ అందరికీ వినిపించేవారు. నోరుత
సర్పయూగాన్ని విరమించిన జనమేజయుడికి వేద
వ్యాసుడి ఆదేశం ప్రకారం వైశంపాయనుడు
భారతాన్ని వినిపించాడు. అలాగే మూతుడు
వైమికారణ్య పుణ్యక్షేత్రంగా బ్రహ్మర్షిగరి
సముపాసితుడైన కులవర్తి శౌనకను వశ్రయాగం
చేస్తుండగా వినిపించాడు. నాడు యజ్ఞయోగా
దులు జరిగే సమయానికి శిష్యజనములు ఒక
చోట సమీకరించబడేవి. అటువంటి సమయంలో
కావ్యకథనం జరగడం ప్రజలకోసం సాహిత్యం
అన్న విషయాన్నే చెపుతుంది.

శౌనకాది మహామునులు ఆహ్వానిత భారతాన్ని
వినలేదు. మూతుణ్ణి చూసి ఆశాపివల్ల వివిధ పుణ్య
కథలు వినవేద్దామనిపెట్టేరు. గూతుడు వాళ్ళని
“మీ కే కథ విచారింపండి” అని అడిగేడు.
వాళ్ళు కడుముగోతుడా చాలా చక్కటి సమా
ధానం చెప్పేరు.

“ఏ యది హృద్యమభూర్వం

తేయది యద్దానివలన యెఱుగ సమగ్రం

తైయదాదు సమనిబర్హణ

మేయది యక్కథయ విసగ నిష్ఠము మాకున్”

అని అన్నారు. పరిశీలిస్తే నిజంగా ఇదే కావ్యా
నికి ఆసలైన నిర్వచనం అని తెలియగలదు.
కావ్యం హృద్యంగా ఉండాలి. అతూర్వంగా
ఉండాలి. దానివలన విజ్ఞానం సమగ్రం
అవాలి. అది అటు ని బర్హణం కావాలి.
అదే నిజంగా ప్రజలు వాంఛించే కావ్యం.
(కావ్యాన్ని హృద్యంగా రచించడానికి కావల
సిన సాంవిధానం, చాతుర్యం మొదలైనవి కవి
యొక్క వ్యక్తిగత సమస్యలు.)

శౌనకాది మహామునులు తైవిధంగా జనాబు
ఇవ్వగానే మూతుడు “నరే- మిహిష్టమైన కథ
చెప్తాను వినండి” అని మొదలెట్టెడు. భారతం
సంగతి చెప్పేడు. నేటి ఆమెరికన్ సినిమాలకి
ట్రయల్ పార్టులు చూపెట్టే విధంగా చెప్పేడు.
నుడిర మైన పదనాలతో మూతున్న నలభై
మూడు పద్యాలలో ఈ సంగతిని నన్నయ గారు
వ్రాశారు. అంటే మూతుడు శౌనకాది మహా
మునులకు భారత ప్రాశస్త్యాన్ని ఎంతబాగా ముం
దుగా తెలియచేశాడో చూడవచ్చు. ప్రతి
మూఖ్య ఘట్టానినీ ఆయుధ పట్టని మూడే కొద్ది
కొద్దిగా చూపెట్టి ఉత్సాహాన్ని రేకెత్తించాడు.
ఇంత అయిన జరువాత శౌనకాది మహామునులు
శ్రీ మహాభారత కథాశ్రవణ పరులై వారు. గానీ
వాళ్ళు మాట్లాడిన మైన ప్రాశం. నిజంగా ప్రజలకి
ప్రసాదము. మూతుడు ట్రయల్ పార్టులో
కొన్ని కొద్దరూలు వాడెడు “శమంత భంజ
కం అశ్వహిణీ” అనేది. వాళ్ళకి వాటి వివరాలు
తెలియవు. కాబట్టి నిక్కచ్చిగా “మందు
శమంతభంజకం. ఆ అశ్వహిణీ నిజంగా ఏమిటో
చెప్పినకరువాత అసలు భారత కథ పట్టించికి
కారణం చెప్పు...” అంటూ అడిగేరు. మూతుడు
సరిస్తరంగా చెప్పేడు.

ఆదికాలంలో కావ్య ప్రచురణ పాఠశాలల
కథనంద్వారా జరిగేది. వాడు చిన్నక విస్తరణ
లేదు. నేడు నిరక్షరాస్యత. వాడు ప్రజలంతా
కావ్యాలని సమిష్టి ప్రయోజనాలకోసం ఎలాగ
ఉపయోగించుకొన్నారో అలాగే నేడుకూడా
ప్రజలు కావ్యాలవల్ల లాభాలను పొందవచ్చు.
శ్రవ్య కావ్యాలకి మూతుడులాంటి వ్యాఖ్యాత
లుండడం అవసరం. నాడు శమకి తెలియని
మాటలకు వివరణ శౌనకాది మహామునులు
కోరినట్టే నేటి ప్రజలకూడా నిర్వహమాటంగా
అడుగుతారు. నిరలైన కావ్యంవల్ల తమ ఎరుకని
సమగ్రం చేసుకొంటారు.

అఖ్యుడయ సాహిత్యంలో నమ్మకం ఉన్న
వాళ్ళు హృద్యమైన అతూర్వమైన ఎరుకని
సమగ్రంచేసే శ్రవ్యకావ్యాలని నేటి శౌనకాది
మహా జనులకు వినిపిస్తే-నమ్ముతున్న ‘సాహిత్యం
ప్రజలకోసమే, అన్న సత్యాన్ని ఆచరించగట్టుతు
ంది.

విజయనగరసామ్రాజ్యము

డాక్టర్ నేలటూరి వేంకటరమణయ్య

(గతసంచిక తరువాయి)

మల్లికార్జున రాయలు

(శ్రీ. శ. ౧౪౪౬-౧౪౬౫)

మల్లికార్జునరాయలు తన తండ్రి మరణ కాలమున పసివాడు; సిక్కుల్యడగు నిమ్మడి విజయరాయలతో బోట్లాడి సామ్రాజ్యమున కూశటి కే కాధిపతి యాసెను ఇతని కిమ్మడి లేక ముమ్మడి ప్రాధదేవరాయలనియు, ముమ్మడి దేవరాయలనియు నామాంతరములు గలవు. *

మల్లికార్జునరాయలుదుర్బలుడు; కావున నితని కాలమున నంగదువాళ నృపాలున బలము పన్ను గల నారంభించినది. రాయలకును గజపతులకును గల డ్యేషము హెచ్చినది; డ్యేషకారణము రెడ్డిరాజుల యెలుబికి లోనై యుండిన తీరాంధ్ర దేశము. ఒకప్రక్క విజయనగరరాయలును మఱి యొక ప్రక్క కళింగగజపతులును తీరాంధ్ర దేశము దమకు దమకని పోట్లాడ గడగిరి. అచ

మనీ నుల్తాన దోసిరాజుకాదు; అతడును ముందుకు వచ్చి వీరితో యెగురూడ నారంభించెను. అంతట బ్రారంభమైనది మూడుసంవత్సరముల దొరలకును పోరాట. శ్రీ నాథకవిసార్యభాముడీ యంశమును జక్కగ విశదపఱచియున్నాడు.

‘పరిపంధిరాజన్య బలముల బంధించు కొమరుమించినబోడు కొండవీడు ముగురురాజులకును మోహంబు పుట్టించు గుఱులైన యుజ్జిత్రాడు కొండవీడు’

అని రాయ రాజధానియందు చాటి చెప్పినాడు. ఈ వైరము ముగురు రాజులతో నాగిపోలేదు. ప్రజలయందు నైకము బ్రాసినది: వీరిలో నెవరి కంటెనెవ్వ రధికులని వాదులాడువారు; ఈద్రేకము హెచ్చగా జేతులు కలుపువారు.

‘రయమున వృష్టికై యొరిగి రచ్చలపై నిధి యింటు రుగ్రతక’ † హయవతిమీన దంతిపతి

* మొదటి దేవరాయలు గావాచిత్కముగ ప్రాధదేవరాయలని పేర్కొనబడి యుండుట వలన, నితడు కొన్నిసమయముల ముమ్మడి ప్రాధదేవరాయలని చెప్పకొనియున్నాడు; కాని యా పేరు సర్వసామాన్యముగ నితని కిమ్మడి ఇమ్మడి దేవరాయలకు కాననములందు కానవచ్చుటవలన నిత డిమ్మడి ప్రాధదేవరాయలను పేరునుగూడ వహించినట్లున్నది.

† హయవతి యనగా అచామనీ నుల్తాను, ఆశ్వబల మధికముగ గలవాడగుటచే నతనిని కా పేరు వచ్చినది; దంతిపతి యనగా కళింగదేశాధిపతి, గజబాధిక్య డగుటవల్ల నతడు గజపతిగా బరగెను; సరపతి యనగా విజయనగర రాయలు, అతని బలము ముఖ్యముగ కాల్వరైవై నాధార పడి యుండినందున నతనికి సరపతి యని బిరుదు కలిగెను.

నాకనిపై వ్యవతిక్ గణాది ని । ర్థములు మొత్తముగదాదు...'

అని కృష్ణదేవరాయలు వీరి చర్యను వర్ణించి యున్నాడు.

సరవతి గజపతి యశ్వరతుల కొండొరులతో తీరాంధ్ర భూమిపై గోరాలము మొదటి దేవ రాయల కాలమున నె యారంభమాయె. కాటయ వేమునకు సహాయుడై దేవరాయలు గోదావరీ తీరమునకు బోవుట నెఱిగి, యతడు దన యధి కారము నచట నెలకొల్పినని సంశయపడి, బహు మనీషులైన ఫీరూజుకాను ఆన్న దేవబొడునికి బ్రాతై తానును నైన్యములతోగూడ నచటికే పోయి కర్ణాటక నైన్యములతో బోట్టాడెను; కాని యతడు నిర్వహించుకొనకాలక వెనుదిరిగి పోవలసివచ్చెను; అతని మిత్రు దన్నదేవబొడుకు యుద్ధమున నిహతుడాయెను. కర్ణాటక విజయ మును సహించక గజపతి నాల్కడి భానుదేవుడు రాజమహేంద్ర రాజ్యముపై దండెత్తినవచ్చెను. అల్లారెడ్డి మధ్యవర్తియై వారిని సఖ్యులఱచి నిజ రాజ్యములకు వారి నంకిపేసెను. ఇది తీరాంధ్ర దేశము కొఱకు సరవతి గజపతి యశ్వరతుల మధ్య నడచిన ప్రథమ యుద్ధము. తరువాత మొదటి విజయరాయల కాలమున రాయలు బహమనీ యుద్ధమున నిమగ్నుడై యుండుటను గని గజపతి నాల్కడి భానుదేవుడు తీరాంధ్ర దేశముపై దాడు వెడలవచ్చి రాజమహేంద్రవర కొండపీఠిరెడ్డి రాజ్యముల రెంటి నాక్రమించుకొని నాల్గొండ్లకాలము బాలించెను; కాని శ్రీ. శ. ౧౪౨౮వ సంవత్సరమున నిమ్మడి దేవరాయలు తీరాంధ్రముపై దండుపెట్టి గజపతిని వెడలనడచి, కొండపీఠి రాజ్యమును స్వాధీనము చేసికొని రాజమహేంద్ర రాజ్యమున నల్లయపేను వీర భద్రులను పునః క్రుతిష్ఠించెను. ఇది సరవతి గజ పతుల మధ్య జరిగిన రెండవ యుద్ధము.

శ్రీ. శ. ౧౪౩౪వ సంవత్సరమున నాల్కడి భానుదేవుడు స్వర్గస్థుడాయెను. అంతట పూర్వ గాంగరాజవంశ మంతరించినది. సూర్య వంశజుడగు కపిలేశ్వరుడు గజపతి యాయె. శ్రీ. శ. ౧౪౪౪-వ సంవత్సరమున కపిలేశ్వర గజపతి రాజమహేంద్రవర రెడ్డిరాజ్యముపై నెత్తి వచ్చెను; కాని మల్లుప్ప ఉడయల నాయకత్వ

మున నిమ్మడి దేవరాయ లొక నైన్యము నంకి యాకని దిశావట్టుని గావించెను. ఇది కళింగ రాయ సామ్రాజ్యముల మధ్య నడచిన మూడవ యుద్ధము.

కపిలేశ్వరుని రాజ్యాభిషేకముతో రాయ గజపతుల పరస్పరస్పర్ధ యంత్రుటమై హద్దు మీఱినది. ఉభయరాజ్యముల వారికిని కత్తా రణమున సంభవించిన ద్వంద్వయుద్ధమున యుద్ధ కారణభూతమైన రెడ్డిరాజ్యము మాత్రమే కాక తీరాంధ్రము సర్వమును రాయల చేరినంది యనికలిపిపోయినది. ఆ గంగావినాశిమధ్యస్థిత తీరభూమి యంతయు గజపతుల యెలుబడి క్రిందికి వచ్చినది.

మల్లికార్జునరాయలు గద్దనెక్కిన వెంటనే కపిలేశ్వరుడు బహమనీ మల్తును అల్లావుద్దీను కా ను నో మై త్రి చేసి కొని రాయ సామ్రాజ్యమును సాధించుటకు మరల బ్రయత్న మొనర్చెను. సమకాలిక సంస్కృత నాటకకర్త గంగాదాసుని గంగాదా న గ్రతాపవీణ ప్రస్తావనయం దీ దండయాత్ర ప్రసక్తి కొంత కలదు. 'విజయనగర పురంద దరుడు శ్రీమద్రాజావ దేవరాయలు మహేంద్ర సభ నలంకరించినంతటనే అతని పుత్రుడు మల్లి కార్జునరాయలు సామ్రాజ్య సింహాసనము నధి స్థించెను; దానిని విని పూర్వము పరాభూతులైన దక్షిణసురత్రాణ గజపతు లిరువురును మిలితెని హయగజపదాతులతో గూడ నెత్తవచ్చిరి. విజయనగరమును చుట్టుకొని యుండిన అంతటి యనూమాన మైష్టగజలమును గిరికందరమునుండి సింహపు పిల్లవలె విజయనగరి నుండి శ్రీ మల్లి కార్జునరాయలు వెలువడి తన వాదీకత్తి నాదర యనెడు నీటివెల్లువ వల్ల బుట్టిన యేటివరద యందు హయవతి గజపతి నైన్యముల నంకితని ముంచిపేసెను. స్వదేశమాత్రావశేషుడైన గజ పతి కలాయితుడాయెను; యవనాధిపతియు బాటిపోయెను.' ఇందువల్ల గజపతియు బహమనీ మల్తునును మల్లికార్జునరాయలు సింహాసనము నధిష్ఠించిన వెంటనే దండెత్తి వచ్చి విజయనగర మునకు ముట్టడివేసికట్టు తెలియుచున్నను, అది వాస్తవమని నమ్ముటకు వీలులేదు. అంత శీఘ్ర ముగ హయవతి గజపతుల దండయాత్ర సాగి

శట్టు తెల్పు సూచనలెవ్వియు గాన రావు. గంగాదాసు వర్ణించిన విజయనగర సమాప్తి ప్రాయశః శ్రీ. శ. ౧౪౫౦ వ సంవత్సరమున జరిగి యుండవలయును. వీలనగా మల్లికార్జునరాయ లా సంవత్సరమున మహమ్మదీయులపై విజయమును బొందినట్లు కాననములందు జెప్పి యున్నది; ఆ సంవత్సరమందే రాజమహేంద్రరాజ్య పూర్వసీమయందు కపిలేశ్వర గజపతి యాగమన మీ యూహకు దోహదమిచ్చుచున్నది. కృష్ణా నోదావరుల మధ్యదేశమునత డొకను జయించి స్వాధీనము జేసికొనకాలక పోయినను, మిత్రులగు వెలమవారి యేలుబడి క్రింది తెలింగాణముమీద నైస్యమును నడపుకొని విజయనగరముపై నెత్తిపోయి యుండవచ్చును. తత్కారణమున నేమొ యకడు వెలమవారి కధిరాజగు బహమనీ సుల్తానుతో మైలి పల్పినది. ఈ దండయాత్రయందు కపిలేశ్వరాయలకు సంపూర్ణ విజయము జేపూడినట్లు తోచదు. ప్రతాపరుద్ర గజపతి తన పితామహుడైన కపిలేశ్వరుడు రాయల నోడించి యకని కడకుడి యింటిపాడవు భవరాసిని కప్పము గొనెనని చెప్పి యున్నను, ఆతని మాటల సత్యకాటించవడదు; వీలనగా నటుకరువాత నాలుగైదొడ్లవఱకుకు ఆంధ్రదేశ ము దెచ్చుటకు గజపతివారి పాద కానరాదు. కొండవీటి రాజ్యముపై మల్లికార్జున రాయల కూధివక్యము శ్రీ. శ. ౧౪౫౪-౫ వర్షంకము జెల్లుచునచ్చినది. ఈ ముట్టడి ప్రస్తావము మహమ్మదీయ చరిత్రలందు కానరాదు; దీనిదోడు పైజెప్పినట్లు కాననములు శ్రీ.శ.౧౪౫౦వ సంవత్సరప్రాంశమున మల్లికార్జున రాయలు మహమ్మదీయుల నోడించినట్లు సాక్ష్యము బల్కుచున్నది. బహమనీ చరిత్రకారుల మానమును కాననోక్త రాయవిజయమును విచారించి చూడగా, గంగాదాస ప్రతాపమూసమున జెప్పినట్లు, మల్లికార్జున రాయలు దన రాజధానికి ముట్టడిచేసిన వైదేశిక దండయాత్రకుల నోడించి తఱుచుగొట్టుటయే కాక సామ్రాజ్యమున వర్వక్ర తన యధికారమును నెగ్గించుకొన జాలెననియు దోచుచున్నది.

రాయ సామ్రాజ్యముపై గజపతి దండయాత్ర శ్రీ.శ. ౧౪౫౪ వ సంవత్సరమునుండి పట్టుదలతో

ప్రారంభమైనది. శ్రీ.శ. ౧౪౫౦-౧౪౫౪ సం॥ ల మధ్య కపిలేశ్వర గజపతి రాజమహేంద్రవర రెడ్డి రాజ్యమును సాధించెను; మఱియు దన క్షాతియగు గణదేవుని యాధిపత్యము క్రింద నొక గొప్ప నైస్యమును గృష్ణకు దక్షిణమున విజయనగర సామ్రాజ్యాంతర్గతమై యుండిన కొండవీటి రాజ్యమును జయించి స్వాధీనపఱచుకొనుట కొని కంపెను. గణదేవుని యుద్ధయాత్ర జయప్రదముగ నొనసాగినది. రాయ నైస్యము లొడ్డెవారిధాటి కాగజాలక కొండవీటి సీమకు పరిత్యజించి పాటిపాఠెను. కొండవీడు, విసికొండ, అద్దంకి మొనలైన ముఖ్య దుర్గములును దత్తాంత రాష్ట్రమును గపిలేశ్వరునికి హస్తగతమాయెను. తరువాత నాలుగొడ్లవఱకు విశేషాంశములు మఱియొద్దియు సంభించినట్లగువడదు. గణదేవుని స్థానమున కపిలేశ్వరుడు దన పుత్రుని, కుమారహంపీరకుమారపాత్రుని, కొండవీటి దండపాట కధిపతిగ నియమించి, విజయనగర సామ్రాజ్యముపై దండువెడలి జయించ నాజ్ఞాపించెను.

హంపీర కుమారపాత్రుడు కొప్ప యోధుడు; శేర్పూరుకు దళనాయకుడు; ఆతని యాధిపత్యముక్రింద గజపతి దళములు దాక్షిణాత్య శత్రువులనెల్ల నిర్మించి యశస్యును గడించినవి. దక్షిణ దేశముపై నొక గొప్ప దండయాత్రను నేర్పుతో నొనసాగించి, యొడ్డె సామ్రాజ్యమైకాల్యమును విశేషముగ లెంపందించి హంపీరుడు వన్నెకు వాసికెక్కిన.

ప్రప్రథమమున హంపీరుడు జేవరకొండ వెలమవారికి సహాయముగ తెలింగాణముపై దండువెడలెను. వెలమవారిపై దురకల యొత్తుడు రానురాను దుర్భరము గాకొచ్చినది. వారి స్వయంకృతావరాధమున కిది ఫలము. కావయకాయకునితో విగ్రహించి వెలమనాయకులు బహమనీ సుల్తానుయొక్క సహాయము నపేక్షించిరి. తెలింగాణము నెట్లయిన దిను యేలుబడి క్రిందికి వెచ్చుకొనవలయునని బ్రయత్నము వల్పుచుండిన బహమనీసుల్తాను లందులకు సంకసించి కావయనాయకుని యధికారమును సూలద్రోయుటకు వెలమవారికి దోడ్పడిరి. తది నంతరము తెలింగాణమందు కాలభౌగము వెలమ

వారియధికారముక్రిందికి వచ్చినను, స్వాతంత్ర్యము వారికి దక్కినదికాదు. బహమనీ సుల్తానులకు వారు కప్పము గట్టుచుండినట్లు మహమ్మదీయ చరిత్ర కారులు చెప్పుదురు; కాని ఇది యొంత సత్యమో తెలియదు. హిందూ ప్రభువు లొకటి పరాక్ మాతిశయముగల వారై నను దురకల కరిగావులై యుండిరి; వారయట వారికలవట; కావున వారి మాటలంకగ పాటింకదగినవి కావు. కాని విజయ నగర బహమనీ యుద్ధములందు వెలమవారు ప్రాయశఃముగ సుల్తాను పక్షమున నై పోయి యుండగా, వారు కప్పముగట్టినను గట్టకపోయినను వై దేశిక వ్యవహారములందు మాత్రము స్వేచ్ఛాను వచ్చులుగాక సుల్తానుల మార్గము ననుసరించి యుండినది తెల్లమగుచున్నది. వెలమవారిట్లు బహమనీ సుల్తానులకు విశ్వవర్తులై యుండినను దమ ప్రభుత్వమును నిలుపుకొన జాలకపోయిరి. తురకలకు కాఫరులయెడ విశ్వాస మెక్కుడిది! ఎంతటి సాధుడగు మహమ్మదీయుడైనను సమయము జీర్చినప్పుడు కాఫరుల కుత్సకలు గోయుటకు వెనుదీయరు. రాజ్యక్షుభచే పీడితులైన బహమనీ సుల్తానుల మాట చెప్పువలయువా! వెలమల యధికారమును గూలద్రోసి తెలింగాణమును బహమనీరాజ్యమున గలుపుకొను ప్రయత్న మహమదుకాహు కాలమున ప్రారంభమైనది. క్రీ. శ. ౧౪౨౩-౫ వ సంవత్సరమునం దహమదుకాహు తెలింగాణముపై దండెత్తిపోయి దక్షిణమున వెలమల నోడించి యోరుగల్లు భువనగిరి రాజాచల దుర్గములను, నుత్తరమున మాచురప్రభువు నోడించి మాచుర రామగిర్వాది దుర్గములను, కల్లము వజ్రపు గనులను స్వాధీనము జేసికొనెను. క్రీ. శ. ౧౪౨౯ వ సంవత్సరమున సుల్తాను దన కుమారులకు రాజ్యము బంచియుచ్చునప్పుడు దన కొండవ కమాను దగు మహమూదుఖానునకు రామగిర్వాది దుర్గములతో గూడ నుత్తర తెలింగాణమును, మూడవ కొడుకగు దావూదుఖానునకు రాజాచలాది దుర్గములతో గూడ దక్షిణ తెలింగాణమును విభజించి యిచ్చెను. దేవరకొండ యొక్కటియే తురకలకు వశపడక మిగిలి యుండినది. తండ్రి ప్రారంభించిన కార్యముముగించుట కిమ్మడియల్లావద్దీను పలు మాటలు ప్రయత్నము గావించెను; కాని యుత్తర

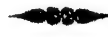
తెలింగాణమున దురకసద్దారుల తిరుగుబాటువలన యతని కోరిక నెఱవేరినది కాదు. దేవరకొండ వెలమలు గజపతి కపిలేశ్వరునితో సఖ్యము గావించుకొని సుల్తాను అధికారమును ధిక్కరించి ఇమ్మడి ప్రభుత్వముకాహు క్రీ. శ. ౧౪౫౭ వ సంవత్సరమున కాలధర్మము నుడెను; ఆతని కరువాత బీదరు సింహాసనము నధిష్టించిన యతని జ్యేష్ఠపుత్రుడగు హుమాయూను వెలమలను నిర్మూలము గావించ నిశ్చయించి గొప్ప నై న్యమును దేవరకొండపైకొనెను. బహమనీ నై న్యమును వచ్చి కోటను ముట్టుకొన్నది. వెలమవారికి తల ప్రాణము లోకకు వచ్చినది. 'త్రాహిత్రాహి'యని గజపతికి సందేశ మంపుకొనిరి. వారిని సంరక్షించుటకొక కండ్రి యాజ్ఞచోటన హంపీరుడు దేవరకొండపై నడచినది. ఒడ్డెడండు సమీపము నకు వచ్చి చేరుకొనును దురకల కా సంగతి తెలియదు; కావున వారు అడగొత్తులైన పోకలవలె శత్రువులమధ్య దగుల్కొనిరి. వెనుక ఒడ్డెలు ముందు వెలమలు. హంపీరుని దళములు పొడ చూచి నంతటనె, వెలమలు కోట దర్వాజాలను దెఱచుకొని బహమనీ పూజాపై బడిరి. వెనుక నుండి హంపీరుని దండు తొడిగి. ఆరాదు దేవరకొండ రణక్షేత్రమున దురకలు దన వలమున బడిన మిడుతలవలె మ్రుంచిరి. హతశీఘ్ర లూకీ యున్న సుచ్చగ ల్లమ్మకొని బ్రతుకుదనుచి పాటిపోయిరి. దేవరకొండ నుండి హంపీరు తోరుగంటికి బోయి యావట్టణమును కైవసము గావించుకొనెను; పీరు గంటి తరువాత మాచూరు; ఆటవెనుక క్రీ. శ. ౧౪౬౦ వ సం॥ న తెలింగాణమంతయు స్వాధీన పడినది. తురకలు కటాచువలై యడపొడ గానరాక పోయి ఈ విజయములకు సూచకముగ కపిలేశ్వరుడు 'సవకోటి కర్ణాటక కలుబరి గేశ్వరి' యను బిరుదును వహించెను.

తెలింగాణము కట్టు జయించి స్వాధీనమున కొన్న పుట్టపహంపీరుడు దక్షిణమున విజయనగర సామ్రాజ్యముపై శత్రుత్వం నమనకట్టెను; సన్నాహ మంతయు సుభూర్ణమైన విదవ క్రీ. శ. ౧౪౬౦ సం॥ న దండు కొండనీటినుండి బయలుదేరి విజయనగరముపై బోవలయునని యేమొ క్రైలముకొను పట్టినముఖముగ నడచినది; కాని యటుమీస దండయాత్ర సాగలేదు; శత్రువు

అచే బరాజయ మండనేమొ హాసీరు దంకట
 నా యువ్యమును జాలించుకొనెను; నుతి
 మూడు సంవత్సరములదాక యుద్ధవార్త లేదు.
 శ్రీ.శ. ౧౪౬౩వ సంవత్సరమున నతడు మఱియొక
 వైద్యమును ననుకూర్చి తనపుత్రుడగు కుమార కపి
 లేశ్వర మహాపాత్రుని యాధిపత్యము క్రింద
 చక్షిణ దిగ్విజయార్థమునెను. విజయనగర దండ
 యాత్రవలె గాక నిది యవ్యాహతముగ కొన
 సాగినది; కుమార కపిలేశ్వరుని ధాటికి మార్గమున
 నెచ్చటను నిరోధము గల్గినట్లు కాన్పించెను;
 పూర్వసముద్రతీర దేశమందలి ముఖ్యదుర్గముల
 నన్నిటిని జయించెను. ఉదయగిరి, చంద్రగిరి,
 పద్మవిను, కంచి, వలువలంపట్టి, తిరువారూరు,
 తిరుచినాపల్లి మొదలగు దుర్గములన్నియు నతని
 కొకదాని వెనుక నొక్కటి కై వపమైనవి. చక్షిణ
 జముద్రమున రక్తసిక్తమైన దన కరచాలమును
 కుమార కపిలేశ్వరుడు గడిగి పరిశుద్ధము గావించె
 నని గజవతుల కాసరములందు జెప్పింపెనును,
 నతడు కావేరి నాటిక ట్లగడదడు. వికారణము
 పల్లవో తెలియదుగాని, యత డెంత పేగరముగ
 నుండు నడుపుకొనిపోయెనో యంతకంటె నశ్వర
 ముగ వెనుదిరిగి పోవలసివచ్చెను; అతడు వ్రావిడ
 శేకమున జయించిన దుర్గములును రాష్ట్రమును
 వెంటనె రాయలకు స్వాధీనపడినవి. ఉదయగిరి
 దుర్గము మాత్రము గజవతుల యాధీనమున
 నిలిచి పోయినది. కుమార కపిలేశ్వర పాత్రుని
 చక్షిణ దండయాత్ర నల్ల శుంభీర చోళమండ
 లములందు జాల యలజడి కిరిగినది; కాని రాజకీ
 యార్థిక పరిస్థితులు మారలేదు. వీరాంధ్రమునం
 దాయపట్టు స్థానములగు నుదయగిరి కొండవీడు

దుర్గములును దవాళయరాష్ట్రమును నష్టమై
 పోవుటవలన, సామ్రాజ్యమునకు బలిమిచెడెను; పుట్టై
 వారిని ప్రతిఘటించి మరల్పుజాలక పోవుటవలన
 రాయల పరువు ప్రతిష్ఠలకు లోటు చాటిల్లెను.
 కుమారకపిలేశ్వరుని దండయాత్ర ముగిసిన
 పిమ్మట మల్లికార్జునరాయలు చాల కాలము
 జీవించి యుండలేదు. శ్రీ. శ. ౧౪౬౪వ సంవ
 త్సరమునా భతడు మృతినొందిన ట్లున్నది. మల్లి
 కార్జునరాయలు బహత్కారముచే న్మృతబొంబె
 నని ఎంచుట కవకాశము గలదు. ప్రపన్నామృత
 మనువైష్ణవమతగ్రంథమునందు మల్లికార్జునరాయ
 లను నిర్దిశుడై యుండగా నతని దీక్షవ్య పుత్రు
 డగు నిమ్మడి విరూపాక్షరాయలు వధింపి సింహా
 సనము నాక్రమించుకొనెనని యొక యైతిహ్యము
 గలదు. ఇది యనంగతము గాదు. ఎలకగా, రాజ
 శేఖరు డను పుత్రుడొకడు మల్లికార్జునరాయల
 కుండగా నాతని గావని ఇమ్మడి విరూపాక్ష
 రాయలు సింహాసనము నాక్రమించుకొంటియని,
 విరూపాక్షునికి బద్ధకమ్రువైన సాధుడ నరసింగ
 రాజును రాజశేఖర రాయ లాశ్రయించుటయొ
 కై యూహకు ప్రావృలముగ నున్నది; మల్లి
 కార్జునరాయలకు ముత్రు మందునవ్వు చతనిజ్ఞాని
 యగు నిమ్మడి విరూపాక్షునికి సింహాసనము
 నెక్క పెట్టి హక్కును గలిగియుండదు. కావున,
 నిమ్మడి విరూపాక్షరాయలు బ్రహ్మమృతమున
 జెప్పిన విధమున మల్లికార్జునరాయలకు వధించి
 యున్నను లేకపోయినను, సింహాసనమును బహ
 త్కారముగ నాచిగొని సామ్రాజ్యము నాక్ర
 మించుకొనె నుటకు నొకయమందు బనిలేదు.

(సశేషము)

పిల్ల : నీకు జ్ఞాపకం ఉందిలే అమ్మా, ఆ గాజు కూజా?
 తల్లి : ఏ గాజు కూజా?
 పిల్ల : అదే, నువ్వు తరతరాలనుంచి వస్తూందని చెప్పిన
 గాజు కూజాయే-
 తల్లి : ఆ, యిప్పు డేమొచ్చింది దాని మాటా?
 పిల్ల : అబ్బే, దాన్ని యీ తరం ఎత్తేసిందిలే.

పాముల సీతయ్య ప్రస్థానం

అంగర వెంకటకృష్ణారావు

కృష్ణపురికి ఒక్కొక్కరిగా వంపు వెరిగిన చోటును ఆనుకొని, ముచ్చటగా మూడు పందల యిళ్లతో మురిసే హాటకారీ గ్రామంగా, గ్రామియుల ముఖాలన్నీ ఆవేశ చిన్నబోయి వున్నాయి. సాయంకాలపు సీతండ్రా కర్ణపురి కొత్తరూపాయలవలె మిలమిల మెరిసే కన్నీళ్లు కాబుస్తూంది.

కరణం, ఆపూరికి కొత్తగా కాబరానికి వచ్చిన ఒక కాపు వడుచు పాముకరిచి చని పోయింది. ఒక కుటుంబంలాగన్న పల్లెవాసు లందరూ, కరణం మొదలు బాటికనఅహ, యీ దుఃఖాన్ని సమానంగా పంచుకొన్నారు. గతించిన కాపు వడుచు శరీరం మట్టిలో కలిసిన గంటకే ప్రతి జీవీలా పుట్టిన పద్యోవైరాగ్యం నన్నగిల్లి, చికటిలో నదీ జలాలలా, అజ్ఞాన తిమి రంలా వికళమైపోయింది.

కాని ఒక్క మనిషిమాత్రం రాత్రి పది గంటలైచా యింకా యీ విషయాన్ని శనగా విక ర్మించు కొంటున్నాడు. అతని పేరు సీతయ్య.

సీతయ్య, గౌరి హరిజన దంపతులు. వీళ్ల కుటీరం పూరికి కొంచెం దూరంగా, నదికి కొంచెం దగ్గరగా వుంది. సీతయ్య పూరికి బాటికకాడు, ఉద్యోగం చేయలేడు. అతడికి పిల్లలు లేరు. కరణంగారి ప్రవీతామహులు తన ప్రవీతామహు లకి ఎప్పుడో తన యింటి వెనకని వదిలి ఆనుకొని వున్న చిన్న మడిచెక్క దున్నుకొమని యిచ్చేరు. దానిమీద కూర్చు కాపించి ఆపూర్లో వాళ్లకే, భరీదుకని కాకుండా యిస్తూ, వాళ్ల దగ్గరనుంచి కూమూళ్లు పుచ్చుకొంటూ కాలమీద కాల చేసుకొని కాలక్షేపం చేస్తున్నాడు.

కరణం మొదలైన పెద్దలమీద సీతయ్యకి ఎంత భక్తితుండో వాళ్ళ కిడమీద అంత ప్రేమ వుంది.

కరణంగారి అబ్బాయి వెంకటనం చేస్తే కల్వెట్టు చేసి గడ్డిస్తాడు. కరణంలాగికి కాలు బెణి కితే దూరంనుంచే మండ్రిస్తాడు మాయమై పోయేలా.

అయితే సీతయ్యదగ్గర మరొక విద్య వుంది. అందరికీ ఎరచీమలు, చలిచీమలు అంటే ఎలాగో అతడికి పాములంటే ఆలాగ. అతడి యింట్లో పాములు కోడి పిల్లలలా తిరుగుతుంటాయి. అతడు వాటితో ఆడుుంటాడు. వాటిని చిరు మూతులు తిడుతూ ముద్దు పెట్టుకొంటాడు.

అతడు మంత్రించడం మహా కమామగా వుంటుంది. కాటు తిన్న మనిషిపద్దకు వచ్చి 'ఓన్? లేగవయ్యా, మా పోవోడి చి' అంటాడు నవ్వుతూ. యముడిని విఫల మనోరథిడినిచేసి లేచి తీరాలి ఆ మనిషి.

కొత్తపాముని వట్టడానికి కన్నంలా భుజం వజ్రహాచేయి దూర్చి చుహాపంతో, రాద్రాకారంతో, అల్లల్లాడుతూ బుస్సులొట్టే నాగన్నని నిలుపునాపైకిలాగినప్పుడాదృశ్యం చూసి తీరాలి. అతడి శరీరంనిండా లెక్కలేనన్ని పాముకాట్టున్నాయి. అతడి రక్తమే పాము విమసికి విరుగు డేమో. అంత సీతయ్య ఆ రోజున కాపు వడుచును బ్రతికించలేకపోయాడు. అదే ఆతనికి ఆరని ఉక్రోధం; తీరని సమస్య.

మదిరోజులు గడిచాయి. తన పరాజయాన్ని సీతయ్య కొంచెం మరచిపోతున్నాడు. ఇంతగా మళ్ళీ పూరికి బయటనున్న ఆ మైదానంమీదే కరణంగారి విశేండ్లకొడుకుని కాటేసింది పాము. సీతయ్యకి కబురొచ్చింది. కన్నీళ్లతో కరణంగా రొచ్చి సీతయ్యని తాకి రెండుచేతులూ వట్టుకొని తన ఒక్కగాని ఒక్కకొడుకుని బ్రతికించవలసిం దని ప్రార్థించారు.

"ఏమేళ్ళే నిలుచుకొంటూ సీతయ్య వాణ్ణి అంటే, సీతయ్య నిర్భయంగా నవ్వుతూ భీమా

యచ్చాడు. సంతానంలేని యాత్రయే శృంగీకయ్యకు పేగుపేగు తెలికపోయినా, అక్క విశ్వాసం ఎక్కువ వనదంచేక చరించలేదు.

అతడు మంత్రి ప్రారంభించి ఎనిమిదిగంటల నుంచి విశ్వప్రయత్నం చేస్తూంటే సూర్యుడు నడి నెత్తిమీద నూగులు గ్రుచ్చుకూన్నా పిల్లవాడు కదలలేదు, మెదలలేదు.

సీతయ్యకి రానురాను ధైర్యం తగ్గిపోయింది. సాయంత్రం నాలుగుగంటలకు కుర్రవాడు మరణించాడు. ఊరల్లా వలవల ఏడ్చింది. కరణం గారి దుఃఖం వర్ణించరానిది.

ఈ చరాజయానికి సీతయ్య కట్టుకోలేక పోయాడు. ఇద్దరినీ పట్టపెట్టుకొని తనకిల్లికి మాయనిమిచ్చి ఆపాదించిన ఆ పామును చట్టి తీరవలసిందే అని నిశ్చయించాడు. ఆనలు వగతు పాను మిక్కిలి ప్రసిద్ధి. పాముకన్నా ఎక్కువ వయస్సువాడు సీతయ్య. గౌరి ఎంత బ్రతిమాలినా కూడా తినలేదు. అతనికి నిద్రకట్టలేదు కూర్చోని, లేచి, ఇటుఅటు ఒత్తిగిరి, పాము బుస్సవలే దీర్ఘమైన నిట్టూర్పు విడిచాడు. గౌరి చాలా విసుక్కుంది.

మనసు ఉండబట్టకనుకూడు పదకొండుగంటల రాత్రికి గౌరి వారిస్తున్నా వినకుండా తలుపు తెరచుకొని సీతయ్య తెచ్చగా మైదానం దగ్గరకు వెళ్లేడు.

శుక్ల చతుర్దశి నాటి కిరిన వెండిలాంటి కనుకు వెన్నెలగా మెరిసే ఆకు పచ్చమైదానం మీద నిశ్శబ్ద రాత్రి దేవతను ఆరాధిస్తున్న నాగరాజును కళ్లార చూశాడు చుట్ట పీల్చేసరికి ఎర్రగా వెలిగిన వెలుగు, మెట్టగా అతడు దగ్గిని దగ్గు నాగన్నని ఆకర్షించాయి. ఇది సమయం కాదని సీతయ్య ఇంటిముఖం వట్టాడు ఇది కాలాకాదని నాగరాజు పుట్ట ముఖం కట్టాడు.

మిగిలిన రాత్రంతా సీతయ్య కలసిస్తూ కలత నిద్రతో పుచ్చాడు. తొలికోడి గూయగానే పిల్లలా లేచినప్పటికీ "ఎక్కడికిరా మానా" అంటూ గౌరికూడా లేచింది. "గౌరి, నీ కెవాళి గొప్ప బహుమానం తెస్తాను" అన్నాడు వేడుకగా నవ్వుతూ సీతయ్య.

"మానా-యివాళి నవ్వు బయటకీ వెళ్లింట్టు, నాకు మనస్సులో పెద్ద బాధగా వుంది" అని గౌరి అంటూంటే సోట్లో చుట్టి నిప్పంటిస్తూ వెండినవ్వు నవ్వేడు సీతయ్య. గౌరి వెంటే ఓరగా చూస్తూ.

పంచ కట్టుకొన్నాడు. పొడుగు చేతుల చొక్కా తొడుగుకొన్నాడు. నాగులచనిరికి కరణం గారు బహుకరించిన పెద్ద నాగులు గామాచా తలకి చుట్టేడు. గౌరి ఎంత వారిం చిరా వినకుండా మైదానం చేరుకొన్నాడు.

మైదానానికి కూర్చు వైపున క్యర్లపురిని ట్రంకుకోడ్డుతో కలిపే రోడ్డు వుంది. మిగిలిన మూడుమిక్కిలా ముండ్లకంచెల ఆవరణ వుంది. కదమటివెంపు ఎప్పుడూ నీరు చేరివుంటుంది. ఆ నీటికి ఆవరణకి మధ్యను ఎక్కడకో కాపుర ముంటున్నాడు నాగరాజు. సీతయ్య మైదానం చేరుకోవేరూ మైదానం మధ్య భాగం చాలా నాగన్న వున్నాడు.

చంద్రాస్తమయం ఆకస్మాదే ఆయింది. సూర్యుడి నవ్వాళ్ళాలు కమ్మకూన్న డిండీర కాంతికి ఆకాశం మెరుస్తున్నాది. ప్రకృతి ప్రకాశంగా, రమణీయంగా వుంది. చల్లని రిపట గాలి పీటిమించి వచ్చి ఈయి ఈయి మని పిస్తూంది.

నాగరాజు యీ ప్రకృతి రామణీయతలో తన్మయంవెంది కదగవిప్పి రెండడుగుల యెత్తు లేచి నిశ్చలంగా యోగివలె వున్నాడు.

పామును చూసి సీతయ్య మొట్టమొదట ముక్కుమీద వేలేకుకొని ఒక నిట్టూర్పు విడిచాడు. అది మహానాగం. దాని బుస, యమ ధర్మరాజు మహిషపు బుస. దాని దృష్టి లోకాంతరం నుండి పిలుపు. దాని కాటుకు తిరుగులేదు.

సీతయ్య తల వంకించాడు. మట్టి నిట్టూర్పు విడిచాడు, ఆవరణచుట్టూ తిరిగి పాముకు వెనుక మెపునుండి వచ్చి రెండుగజాల దూరంగా ఊపిరి విగవట్టి ఆరనిమిషం నిల్చాని ఆలోచించాడు. నెమ్మదిగా అడుగుగా అడుగువేసి నడిచి వెళ్ళి దాని కంఠభాగాన్ని కుడిచేత్తో, నడుమును ఎడమచేత్తో గట్టిగా అనిమి కట్టుకొంటే అంత నాగరాజు పేకపిల్లలా అణిగిపోయి మణిగి

కూర్చొన్నాడు. సీతయ్య నగర్వంగా బుజ్జింపుగా దాన్ని తిడుతూ తన నాగులు గావంచా మడతలో పెట్టి యథాప్రకారంగా ఆ గావంచా కలికి చుట్టుకొన్నాడు.

మైదానం విడిచి అతడు టోడైక్కేసరికి యేటివద్ద కాలకృత్యాలు తీర్చుకొని వస్తూన్న కరణంగా రెండు సీతయ్య దండంపైకి వలక రించారు. పామును పట్టిన నగరి విని ఆశ్చర్యపోయి ఎక్కడుందిని ప్రశ్నించారు. అతడు పాగావెంపు చూపెట్టగానే లోపలనుండి నాగన్న వున్నాను నుమి అన్నట్టు బుస్సునుంది.

కరణంగారి నుండే జల్లు మండి. “సీతయ్యా, ఏమిటి నీ డైర్యం? ఒక కర్ర లేదు, కంట లేదు, టోడైనా ఎవరూ లేరు. వైగా ఆ మృత్యునేవ తని తలమీద ధరించేవు. నీవు మనిషివేలా లేక సాక్షాత్తు సుబ్రహ్మణ్యస్వామిలా! ఈ చని నిన్ను జరిగివుంటే నా కొడుకు” అని కంట నీరు పెట్టుకొని కరణంగారు వెళ్ళిపోయారు.

సీతయ్య తలుపు కట్టేసరికి గౌరి ముఖ చిట్టించుకొంటూ వచ్చి “దొరికిందరా మామ?” అని ఎగతాళిగా నవ్వంది. పెంకితనానికి సీతయ్య లేదన్నట్టు బుర్ర పూచేసు. గౌరి పాగా లోగవోయి గావంచా పట్టుకొనేసరికి నాగన్న బుస్ మంది. ఆఖరి తోడి కొక్కో రోజో మని కూసింది.

గౌరి నానాతిట్టూ తిట్టింది. ఇల్లుజ్జాగొందింది. కాని సీతయ్య నవ్వునూ నేలని చలికిలవడిగాలి పటమృన్నాడు. పాగాతీసి కాగ్రత్తగా ప్రక్క పెట్టి, ఊరగాయ నంచుకొంటూ గంజిశాగునూ గౌరితో కబుర్లు చెబుతున్నాడు సీతయ్య. అత

డన్న చాటన్నిటికీ అపార్థంగా నిరుస్తూ తిడుతూ తనబని చేసుకొంటూ గౌరి అతడివెంపు చూడడమే లేదు.

ఈలోగా నాగన్న చడిచప్పుడు లేకుండా, గావంచాలోంచి బయటికి వచ్చి సీతయ్య వెనుకకుచేరి ఒక్కసారి నడికొప్పుంత ఎత్తెగిరి సింహపు మంజా బెట్టవలె సీతయ్య వెండుకలులేని నడి నెత్తిమీద కన్ అని కాటు వేసింది. తను కదలకుండా తాడులా వడిపోయింది.

“తీర్చుకొన్నావురా వగ” అని సీతయ్య అరచాడు. బయటనున్న గౌరి గాభరాగా వచ్చింది. సీతయ్య మంత్ర ప్రయోగం చేసుకొన్నాడు. కాని స్పృహ తప్పిపోతూంది. గౌరి పామును తిట్టింది. సీతయ్యను తిట్టింది. తనను మరీ తిట్టుకొంది.

సీతయ్యదగ్గ కొక మణి వుంది. అది ఆమూల్య మైనది. అమణి పోతునరమ్మని సంజ్ఞ చేశాడు. కుటీరమల్లా వెళికింది, ప్రతిసామూనూ తీసిచూసింది. ఆ వెళిలో వస్తువులను చిందరవందరచేసి ఆటని పోయి చెమటపోసి నెత్తిమీద రెండు చేతులా పెట్టుకొని బావురుమని నిద్రవసాసింది. నుండి దొరికి వుంటే సీతయ్య బ్రతికేవాడు.

మరొక్క ఆరగొంటల్లా గ్రామవాసు లందరూ సీతయ్య కుటీరం చుట్టూ చూగారు. పాము లాంటి సీతయ్యను. సీతయ్యలాంటి పామునూ చూసి ఆశ్చర్యపోయారు.

కొందరు చివరకు వగ సాధించాదురా సీతయ్య అనుకొన్నాడు. మరికొందరు చివరకు వగ సాధించాదురా నాగన్న అనుకొన్నారు. నిజంగా ఎవరు సాధించారో వా?

ఒకమాటు ఒక సినిమా తారా, ఒక కవీశ్వరుడూ కలిసి కాఫీ తాగుతున్నారు. ఆ సినిమా తారకి వల్లమాలిన గర్వం, మధ్యలో అనుమానం వచ్చి ఆమె కవిని యిలా అడిగింది: “నా సినిమా రోజులు అయిపోయాక, నన్ను ప్రేక్షకలోకం అభిమానిస్తుందంటారా?”

“ఇంకా అనుమాన మేమిటి” అని టక్కున సమాధాన మిచ్చాడు కవి.

అపస్వరాలు

“దుర్గానాథ్”

స్వయంనిశ్చితాలయిన ఉన్నతాదర్శ, ఆక యాలను-యెంతో పట్టనలతో, కార్య నిర్వాహక నీతుతో ఆచరిస్తున్నా- ఆచరించటానికి ప్రాసత్తిస్తున్నా చివరికి ఒకసారి మనిషి నిస్సహాయతతో నిండిన హతాశతో చరితీలబడవలసి వస్తుంది. జీవి-తన మానసిక, భౌతిక శక్తుల్ని స్వాధీనం చేసుకోలేక వాటి హస్తగతమయి పోవటమే దీనికి నిర్ణీతమైన జవాబు అవను. వ్యక్తి వాతావరణం కూడా ఈ చరితీలబడి పోవటంలో బాగా పని చేస్తుంది.

ప్రపంచంలో ప్రతి వ్యక్తి కూడా తన దృష్టి భాషే కొలబద్ద చేసి యెదుటి వారిని కూడా పరిశీలించి, తన గుణగణాల్లోనే వారిని కూడా ఊహించుకోవటం మట్ల కూడా ఈ విషయం సందేహమే. లోకానుభూతికి అనుగుణంగా దాసోహమనీ స్వయంనిశ్చితాలయిన ఆకయాదర్శ శిఖరాల్నించి దిగజారయాడటం-అక్షాణం.

అనేక వ్యక్తిత్వాల బహుమూలీకరణలకు నిశ్చితనిర్ణయాల్ని బలియివ్వ బూనటం కేవలం-వైతరణం.

అమ్మాయిని చూసుకుందుకు వచ్చిన అబ్బాయిని, అబ్బాయి తరపు పెద్ద మనుషుల్ని చూసి అన్నపూర్ణమ్మగారు ఆదరా బాదరా పంట చెయ్యటం మారంభించారు. బాగాళా మంచలకూడ, రవ్వపాటోళీ...ఒక్కొక్క పంటకాన్నే వింపు తున్న దప్పమాటేగాని సమయానికి సారాయణ గారు ఊళ్ళో లేకే అన్న బాధ ఆదిద మనస్సుని ఓ ఒక్కనుంచి పీకుతూనే వుంది.

“మీరు ఒచ్చినట్టుగానే ఆయనా ఊళ్ళో లేకండా వెళ్లారు...ఆయనకి దావాల గుమాస్తా పేరు వుండనే వున్నది లెండి-” అంది నెయ్యి అభిశరిస్తూ ఒచ్చిన పెద్ద మనుషులతో.

“అలాగా-! ఫర్వాలేదు లెండి- ఎవరికైనా ఒస్తుంటాయ్ తొందరపడ్తు-” పెద్దలు కలలు

పంకించి అన్నం కలపటం ప్రారంభించారు. చేతులు నేతులతో నింపి ఆదిద అడిగింది అబ్బాయికేసి చూస్తూ-

“అబ్బాయి- ఏం చదువుకున్నాడండి?”

మాట విని వివరంలోనే అబ్బాయి క్రాళు జాట్టులో సమ్మిళితమయిన పొడుగు పెంట్లుకల కుచ్చుని ఎడమచేతితో పైకి తీసి సకల శాస్త్ర సారంగతుడైన పండితుని మాదిరి సవరించు నున్నా బొకసారి తీచిని వెళ్లగక్కుతూ. అన్న పూర్ణమ్మగారి కళ్ల ఆశ్చర్యంతో పెద్దపై చూస్తున్నాయి. గది తలుపు సందుల్లోంచి పిరగా చూస్తున్న కళ్ల ఒక్కసారిగా మాయమయ్యాయి.

చక్కనున్న పెద్దమనిషి గొంతు సవరించు కంటూ సకించి-“నయాపేట వెళ్లి మామయ్య గారితో సంద్రవించే ఒచ్చా- అమ్మాయి!” అన్నాడు.

నయాపేట మామయ్యంటే అన్నపూర్ణమ్మ గారికి ఎక్కడలేని గురి, భక్తి. ఆయన వినున్నారో అన్న అత్రుక బాగా పనిచేస్తోంది.

“మామయ్య వినున్నారండి?” కూర మారు ఒడ్డిస్తూ అడిగింది.

“ఆయన- ‘అంతా వారిష్టమే అన్నా’ రమ్మ- కొంచెం దూరవువారై నా మీ చిన్నతనం జరిపి పెంచి ప్రేమగా పెద్దచేకారని విని, ముందుగా మే మక్కడికి వెళ్లాం. మీ బాధ్యతే మీవారికి లేదన్నట్టు మాట్లాడే కేసిటండి-!”

తామంటే గొప్ప శ్రద్ధతో కలుగచేసుకుని బాధ్యతను వహించే మేనమామ ఇలా అన్నాడంటే అందులో ఆలోచన కదని ఊహ విజోయిమిడివుండి తీరుతుంది. సంబంధంలో విజోలోప ముందన్నమాటే. అడిగిన విషయం వెనక్కు వెయ్యటం అన్నపూర్ణమ్మగారికి అనుమానంగానే వుంది.

"అయితో ఏం చదువుకున్నాడని చెప్పారా?"

తన ప్రశ్ననే అన్యోక్తిగా మట్టా వారి ముందుంచింది. పెద్దమనుషుల కీక తప్పనిసరైంది. రెండో పెద్దమనిషి బరువుగా సమాధాన మిచ్చాడు.

"మావాడా!.. వాడికి తెనుగు పూర్తయిందండీ."

అంటే ఏదటో అవిడను అర్థం కాలేదు. నుంచున్నంత సేపూ అలాగివున్నానే వుంది. అమ్మాయికేమైనా గెల్పించేమోనని ఓసారి గది లోకి వెళ్లి అడిగింది.

"నే నెక్కడా విన్నేను- ఏ చదువుకైనా పూర్తవట నునేది వుందా అనలు!" అంది అమ్మాయి.

మాటింట్లోంచి నారుగిన్న తెస్తూ కూడా తనకున్న పరిజ్ఞానాన్నంతా వినియోగించి అలా చించింది. అయినా బోధపడలే దావిడను.

"అబ్బాయి- ఇప్పుడేం చేస్తున్నాడండీ?" చివరకు తెగింది అడిగేసింది.

"హరికథలు చెప్పుతున్నానండీ-" సగర్వంగా కాబోయే అత్తగారిమాటలూ మాట కలిపేశాడు.

"తెనుగు పూర్తవట మంటే వాళ్ళ వుద్దే శ్యంలా అయిపో డ్దాను చదవటమేమోనే! ఆరో తరగతినించి ఇంగ్లీషు, హిందీయో ప్రారంభం చేస్తారుటగా-" అంది అమ్మాయి అన్నం తింటూ. అమ్మ అంకిష్ట ఒత్తుకుంది ఆళ్ళ ర్యంగా, దృఢమైన నిశ్చయం ఆమె కళ్ళలో మసిలింది.

వాకిట్లో మడతమంచాల మీద తాంబూల చర్మంలా కావిస్తున్న పెద్దమనుషులతో అన్న పూర్ణమ్మగారు విన్నవించింది.

"కాస్త చదువుకుని ఏదో గౌరవమైన ఉద్యోగాన్ని చేసుకుంటున్న కుర్రవాడి కిద్దామను కుంటున్నారు మావారు..." అని.

మాడు తలకాయలా ఒక్కసారి విస్మయంతో వైకి లేచాయ్. ఎదురుగా కూచున్న 'పూట్లో పెద్దమనిషి' సంగతి గ్రహించాడు. "నీ కేం తెల్పు అమ్మయ్యా! నారాయణని రానియ్... అడనానిది! అలా తెగతెంపుగా మాట్లాడ కూడదు-" అన్నాడు.

"నాగాయణగారు ఇంకా నాలుగు మాడు రోజులు పోలేకాని రారండి-" అవిడను సంతోషమైన అయిదు విన్నది పోయింది వారి మీద.

"పోలేండి - యిప్పుడు పోయిన దేమూని? వచ్చేదాకా ఉంటాం-" వచ్చిన పెద్దమనుషులన్నారూ, 'పూట్లో పెద్దమనిషి' కేసి చూస్తూ.

"ఒక్క కన్ను హరికథలూ?" ఫాయిదా నిలబెట్టుకుందుకు అబ్బాయి వుటంకరించాడు. అయినా అగి పోయేందుకే తుది నిశ్చయ మయింది.

మరుగాడు ఉదయాన్నే అబ్బాయి మొహం కడుక్కుంటూ 'ఆన్ లేగ సిని' వరకూ కం బ్రోలు నియ్యం పాట కాళంతో సహా రాగ యుక్తంగా పాడుతూలే పొరపాటన అమ్మాయి చూసింది. ఆజీ దిషమూన్ని అబ్బాయికూడా గ్రహించటం కలసింది. అమ్మాయితో తనకు గాంధర్వ వివాహం జరిగిపోవడట్టు భువా తెగ లేకా డొకసారి. తననే తప్ప స్వయంవరానికి ఎంతమంది వచ్చినా, మరెవరినీ యెప్పుడో అనే నిశ్చయం నిశ్చయించాడు.

"అత్తగారూ - నేను బంగళాదుంపల కూర చేపుడు, మకాము ఇగురు వచ్చి, కొట్టిరి పాటోలి తప్ప యింకేమీ తిననండీ-ఒక్క మీరి యవునారు మాత్రం తీసుకుంటాను-" అట్లు దప్పుడే గురువులు ప్రారంభించాడు. ఈ 'వచ్చి' గొడ్డు గురువులు చూస్తూంటే అన్నపూర్ణమ్మ గారికి ఒట్ల మండుకొస్తూంది. ఉన్న రెండురోజు ల్లోనే అబ్బాయి గునాలన్నీ అవగతమైనాయ్. హరిగాను పాటలు వింటూంటే ఇంట్లో వాళ్ల ఒంటిమీద లేస్తూ, క్షేత్రం ప్రాకుకున్నట్టుగా వుంది. సాయంత్రానికి వారాయణగా రొచ్చి ఆ కాస్త మాటా తమ నోటినిబిడి విసిరించే వరకూ హరివాసుగారి ముఖ ఆ యింట్లోంచి కదలేనే లేదు. పెట్టానికి సూడైతా సవ్వంగా పెట్టటానికి సత్తాలేని ప్రతివాడూ 'పెట్టి'కి సిద్ధమే.

అనుకున్నాంధ సవ్వమైన మార్గంలో తీరక పోలే బ సు ను ఖా ల ప్రతికారోద్దేశ్యాలకు దారి తీసి తీరుతుంది. ఆరోజు మొదలు పార్వతి సంబంధంకోసం ప్రయత్నించబోయే ప్రతివాది

దగ్గరకూ స్వంత ఖర్చులమీద ప్రయాణం చేసి-
 "అ పిల్ల నన్నేతప్ప యింకెక్కర్ని చేతుకోనని విడు-
 న్తుంటే తలి దండ్రులు బలమతాన సీతు కట్టబెట్టు-
 జాన్తున్నారు. నువ్వు దానికో ఏం సుఖాన్ని
 పొందుతావో! మే మిద్దరం అంతర్య ప్రేమికు-
 లం." అంటూ ప్రచారం చెయ్యటం ప్రారంభిం-
 చాడు హరిదాసు. నత్లంకంటే అవత్యమే
 తొందరైన ప్రచారాన్ని సూపాదించుకుంటుంది.
 ప్రజలెక్కువగా అబద్ధానే నమ్మగలరు కాని
 నత్లాన్ని కాదు.

నారాయణగారు కొందంత అళి పెట్టుకున్న
 మాటపాతిక రూపాయల విజయవగరం ఉద్యో-
 గస్థుడినిహూడా మాయచేసి నమ్మించి పీటల
 మీద కొచ్చిన పెళ్లిని కులదోకాడు. అయిదారు
 సంబంధాలవరకూ చెబబిట్టి నారాయణగారికి
 తీరని నష్టాన్ని కలిగించాడు. ప్రపంచ మంటే
 రోత పుట్టుకొస్తున్నా ఎదిగి యింట్లో ప్రతి నిమి-
 షంలోనూ పెద్ద ప్రక్కార్థకంలాగా కంటి కగు-
 పించే పార్వతి మొకం మాసి విశ్వ ప్రయ-
 త్నాలు విరమించుకోవటానికి వీలేక పోయింది
 నారాయణగారికి. మూడో కంటినాడికి తెలియ-
 తుండా చిన్నదై నా ఏదో గౌరవమైన పని చేసు-
 తుంటూ మర్యాదగా ఆరవైరాళ్లకు తెచ్చుకుం-
 టున్న కుర్రాడు వెంకట్రావును వెలికి నూట
 పాతిక రాకపోయినా ఆరవయికే యిద్దరడంల
 పొచ్చింది విధిలేక. చదువుకున్నవాడు ఇవాళ
 కాకపోలే లేదైనా తెచ్చుకో లేకపోతాడా
 అని ముడి పెట్టెయ్యటానికి నిశ్చయించాడు.
 అంతకంటే ఏం చేస్తాడు పాపం, పరిస్థితులు
 కలిసిరావచ్చును! ఏదో కాస్త బాగా చదువుకుని
 'బా' నరిపించుకునే ఉద్యోగం చేసుకుంటున్న
 వాడి చేతిలో పెట్టి నూతురట్ట 'స్వామం'
 చెయ్యాలనే ఉన్నతావర్భాతో వున్నా-అయిన
 వాంధ చదువుకున్నవాడు దొరకటంవరకే సెర-
 వేరింది పాపం.

అయినా మూడు ముట్టా పడేవరకూహూడా
 ఆయనకు మనస్సులో భయంగానే వుంది, ఏ
 నిమిషంలోనూ సారిదాసు ప్రత్యక్ష మాతాదోనని.

* * *

కట్నాలు, కానుకలకోసం వెంకట్రావు
 నిలచేసి రోజులొకచకోవటం, అలకపాస్తు

మొంది అందరూ ఏదో అడగమని చెప్తున్నా,
 నట్టి తాంబూలంలోనే నొక్కపీచడి లేచిరావ-
 టం వచ్చిన పెళ్లివారందరకూ తలామా విధం
 గానూ అనిపించింది. చివరిసాకిగా అడిగారు
 యెవరో-

"ఏదీ యెరగని పెరి పీనుగల్లే నోరుకట్టుకుని
 అలకపాస్తు మొందిచేతు లూగించుకుంటూ నిగు-
 తాగ్రా ఎవలైచా! తరవాత చదువుకి పెట్టుబడి
 అడక్కపోలే మానె- ఓ ర్యాల్లీ నైకలైనా
 అడుగొడ్దా!-" అంటూ.

"నా చదువేదో అక్కడితోలే సంపూర్ణ-
 మయింది. అయినా ముప్పి అడుక్కున్నట్టు-
 వాళ్ల నడిగే చేయిటి!"

నవ్వుతూనే సమాధాన మిచ్చాడు, మాట
 ల్లానే అవర్బాన్ని పుండించేస్తూ.

"ఏదో చేతుకగనక-నువ్వు నా అడుగు
 తానా, వాళ్ల రోజూ యిస్తారా! ఇది నువ్వు
 అడగాల్సిన సమయం - వాళ్లిచ్చాల్సిన సమయ-
 మూను."

చేతినున్న బంగారు గొలుసు, నిస్తువానీ
 చూసుకుని తన అలకపాతువు జుట్టికి తెచ్చు-
 కుంటూ అన్నాడు - ఒక నన్న కలేబరపు మనిషి
 ఆయాసవదునూ గాదిమట్టుగా.

"ఏదో అడిగి తీసుకో నాయనా - అందరూ
 అన్నివిధాల చెప్పున్నప్పుడు... మొన్న మా
 అల్లుడు..." అంటూ స్వీయగా కలు పెల్లడించేం-
 దుకు సిద్ధమయి దొక పుద్ధ వారీమణి.

తమకు ఏమాత్రం సంబంధంలేని విషయాల్ని
 కూడా తమ దృక్పథంతోనే కొల్చి యెదుటి
 వాళ్లకు అంటగట్టి లేబరువును మొయ్యటం
 ఎందుకు చేస్తారో ఆశని కర్థంగాక తికమక లవు-
 తున్నాడు. తన వాంఛించకపోలే వారి లేం!

"ఆ మొహానికి యిలాంటి పిల్ల దొరకటమే
 అప్పట్లో ముకుంటున్నాడు.....ఇంకా ఏమని
 అడుగుతాడు?"

పనిసెలమందుది : పిట్టుచేస్తూ ఈ లోగా
 వచ్చిన పాతికసంబంధాల్ని తిరగ్గొట్టే కన్నె
 పిల్ల కొత్తగా వస్తూ యావనాన్ని గర్వంగా
 చూసుకుంటూ మెల్లిగా అంటోంది.

"ఆ...అదీ నిజమే..." బుగ్గలు నొక్కు-
 కుంది. కట్ల నులుముకుని అప్పుడే సరిగ్గామాత్రా

నిద్రలోంచి మేల్కొన్నదానిలాగ- వెళ్లితూకురి
వేలువిడిచిన వది తరాలనాటి మేడత్త.

పుట్టి పాలిశేళ్ళయినా పలకమీద యింతవరకు
'ఓం' అన్న నా రాసి యెరగకపోటంవల్ల తన
కొడుక్కు ఈ పిల్ల దాటించని అనిదకు బాగా
తెలుసు.

నిజానికి వెంకట్రావు వాళ్ళనుకునేంతటి అంద
పహినుదూ కాదు, కట్టు మీరుమిట్లు గొలిపేంతటి
అందం కలవాడూ కాదు. ఏది ఏమైనా నా సామా
న్యపు తీరుమాత్రం అతనికి లభ్యమైన మాట
వాస్తవం. కాని అదర్పం పోయే త్రోవ కంట
కావృతమవుతోంది. వెంకట్రావుని ఈ మాటలు
భిన్నుణ్ణి చేసినయ్యే. తన అదర్పానికి అను
గుణంగా ఏమీ అడిగి వారిని కాధించక పోవ
టమే తనలో లేని లోపాల్ని ఎత్తిచూపటానికి
కారణ భూతమయిందా? క్రపంచానికి 'ఉంగ
రం వేలి'తో మొట్టి కాయలు తిసిగిస్తే కాని
సరదాగా ఉండదు. అదర్పం అవజయం పొందు
తుండేమో అని మనస్సు గిజిజ లాడింది. అదర్పం
వెనక్కు లాగుతున్నా దాని పేక నొక్కి విధిలేక
అన్నాడు—

"వారికంత యివ్వాలని పేడుకగా వుండే-
వారికి లోచించేదో యివ్వమనండి-సంతోషంతో
స్వీకరిస్తాను- కాని నేనుమాత్రం..."

మట్టా సగంలా అదర్పమే జయించింది.

"మెత్తటి మనస్సుగల చక్కటి కుర్రా
డమ్మ- నూరేళ్ళూ గౌరవంగా వర్ణిల్లునాయనా-
అందమంటే యేముందరా! సత్యమైన చక్క-
చిరునవ్వు కాదా?!"

అంది, మానవ మనస్తత్వాలను బాగా కాచి
పదబోసి జీర్ణించుకున్న వెన్నలాటి మనస్సుగల
గల ఒకతల్లిచరితలకడ్డ వెంకట్రావులో ధైర్యంగా
కొత్తరక్తం ప్రవహించట మారంభించింది.

* పార్వతి గోముగా మారాచేస్తోంది- వెంక
ట్రావుకు తన తండ్రి యిచ్చిన వెండి చెంబుమీద
తన పేరు వేయించుకుంటానని. వెంకట్రావు
మంచంమీద అడ్డంగా పడుకుని తమాషాగా ఉడి
కిస్తున్నాడు పార్వతిని.

"చెంబు అనలేవరికని యిచ్చారంటాన-?"

"మీకనే..."

"మరిసి నే రెండుకు దానిమీద?" సవ్యతూ
అడిగాడు.

"సరదాగా వేయించుకుంటానండీ..."

"మనిద్దరిలో యెవరిపేరై లేనో? ఏదైనా
ఇక్కడ ఉండేదేగా?"

"హానూ... నా పేరు వేయించండి!
ఏమండీ..."

"ఓం, చెంబు అమ్మకు తినేస్తానేమోనని
భయమా!"

"హా! నే పలాగ అన్నా నా...చెంబు మీదే-
మీయిస్తుంటున్నట్లు చేసుకుంటారు-నాకెందుకు?"

చిక్క మొహంపేసి, బుంగమూలిపెట్టి కన్నీటి
వానని కురిపించటానికి సిద్ధంగా వుంది. ఆమె
వాలకం చూస్తే వెంకట్రావు సవ్య అగటంలేదు.
గదితలుపు క్రియన చప్పుడయితే అటువెంపు
చూశాడు. ఎవరో బాగా అలంకరించుకున్న
స్త్రీ సవ్యకుంటూ మొహంకేసి చూసి వెళ్ళటం
గమనించాడు. వెంకట్రావు భార్యలో అనుకూల
సంచలనం కలిగింది.

"మీ చిగ్గర ఉండగా అదిద చూస్తే...అక్షే
పించి ఉడికిస్తుంది బాబూ..." అంటూ బయటికి
వెళ్ళిపోదోయింది. కవీట చెంగుపట్టుకుని అప్పు
చేశాడు.

"ఏం, ఎందుకని అక్షేకిస్తుంది?"

"నిన్న పొద్దున్న మీరు మంచంమీద పడు
కుంటే నేను గోడ పక్కన తివాసి చేసుకుని
పడుకున్నానా- అప్పు చేంచేసిందో తెల్సా?
న్నేహితులందరినీ తిమోచ్చి కడికించించి చూపి
చింకట...నిన్న సాయంత్రం అందరూ ఉడి
కించటమే."

"ఉడికించటంకేసి...ఏమన్నా రేమిటి?"

"...ఇప్పుట్టుంచి ఒదిలిపెట్టలేక పోతున్నా
నట..."

ఏదో చెప్పబోయి కొంచెం అగి వింది. లోన
లికి వెళ్లి నావీడ పార్వతి ఎక్కడికి వెళ్ళిందని
అడుగుతోంది అన్నచూర్లవ్యగారిని. కలవరంగా
"నే వెళ్తాను బాబూ..." అంటూ గది అవకలను
పార్వతి పరుగెత్తింది.

వెంకట్రావు "అదిద కింత క్యూరియాసిటీ
ఎందుక?" అని ఎంతో నేపు అగాచకలా గడిపాడు
ఎప్పుడో నిద్రపట్టింది అతనికి తెలియకుండానే.

నిద్రనుండి ఏదో మెరుగువ తేల్పించివట్ట
యింది. మెత్తటి పాడుగాటి నులివెచ్చటి చేత్త
అతని బుగ్గని రాస్తున్నయ్. కత్త తేలిచి
చూశాడు.

“నిద్రేవా...?” పార్వతి నవ్వుతూ అడిగింది.

“తెలంగాణ్టోకావ్గా-”

“చూచినట్లు తెన్నుటారా?”

“కొద్దిగా తెచ్చిపెట్టు-” ఆమె చూడంగా
పెల్లింది.

“మీరు- అవిదేశీని చూసి నవ్వేరటగా...”

అని అందిస్తూ అంది.

“ఎవ రావిద-?” అర్థంగాక అడిగాడు.

“అంతా తెలవనట్లు! ఏమీ ఎరగదు పాపం!”

“ఎవరో చెప్పరామా చూడక-”

“నవ్వేరటగా, ఇంకా నవ్వుదుగుతారే?”

“దుర్తి ఆచేమాట! ఇంకకూ చెప్పేదివూదా
లేదా?” కొంచెం కోపంగానే అడిగాడు పరి
స్థితులు అర్థంగాక.

“వ్రో చెప్పేవన్నీ కొంగమాటలే - ఏమీ-
యెరగవ పాపం! - నేనేమీ అడ్డురానన్నానుగా-
నిజం చెప్తేనేం! మట్టా ఒట్టుకూడా వేస్తారు!”

ఆమె అనే దంతా వెంకట్రావుకు ఏమీ
అర్థంగావటం లేదు. అంతా ఆయోచయంగా
వుంది. ఏ రోజున పార్వతి పాపం ఆపవ లెవ
రైనా వుంటే చెప్పండి - అని నవ్వుతూ అడిగి
నవ్వుడు చేతనా చెయ్యివేసి - “యిత వరకూ
అట్లాంటి గుణం యెరగను” - అని ప్రమా
ణం చేసి చెప్పిన మాట నిజమే. ఆమె
అతని మాటల్ని విశ్వాస పూర్వకంగా నమ్మింది.
దుర్తి ఈ గాలి సుమారం ఏమిటో, యెందుకు
చెలకేగిందో అనే సందిగ్ధావస్థలో వడ్డాడు.
ఆమె అనే ప్రతి మాటా అకస్టో ఉక్రోహిన్ని
లేవ దీప్తోంది. వెళ్లయిక కొత్త రోజుల్లోనే
హృదయాల్లా అనుమానపుటన్నుల్ని రగుల్చు
కుంటే భవిష్యత్తు ఏవిధంగా పరిణమిస్తుందో అన్న
దిగులుతో పూగి పోతున్నాడు.

“ఇంటి కప్పకేసి చూస్తూ మీన మేహాలు
తెక్కిస్తున్నారా, కన్నంలో పట్టుబడిపోయామే
అని?”

ఉక్రోహినికి మరో సమిధిని చేర్చింది నవ్వు
తూనే. ఆనలు విషయం మాత్రం వ్యక్తం చెయ్య

లేదు. వెంకట్రావు యెవరో కొత్త వ్యక్తిని
చూసి నవ్వేడని పార్వతి కేమాత్రం ‘తెలనీ’
లేదు. ఆమె నవ్వుతూనేవుంది. అదర్భాన్ని ఎంత
పట్టుదలతో అచరణా పెట్టున్నా చివరికి
నిస్పృహేవా మిగిలే? కనుక పోతున్నాడు.

తానెవ డ్లాను చేరినానే వుంచుకుని ఇంకారు
వదుతున్న వెంకట్రావుని చూస్తే ఆమెకి జాలే
స్తోంది. దగ్గరగా వచ్చి కాలర్ నవనిస్తూ అడి
గింది:

“అట్లా అన్నానని కోప మొచ్చిందా?”

అలాచవ్వనో కాలిపోయే అతని మెడను చల్ల
బడింది. ఏ విషయానికైనా అభ్యుదయ పం
థాలో నేను అని రొమ్ము చదుచుకుని ముం
దుకు పురోగమించే వెంకట్రావు వ్యభిచారం
చేయ వివేచకి తిరోగమనానికి పురోగమిస్తాడు.
వెంకట్రావునూ వ్యభిచారానికి మప్పు వెయ్యి
మోజుల వ్యత్యాసం.

“ఇండాక నేను- ఉడికిస్తుందని వెల్లెసా లేదా?
అవిద గుటాకి చూసినవ్వడు - మీరు అవిదని
చూసి నవ్వేర్తగా?”

“హే-” అన్నాడు మానాన్ని నిట్టూర్పులో
కలిపి వదుల్తూ. “ఎక్కడికి వెళ్లిందని మాఅమ్మకు
అడుగుతుంటే నేవెల్లెలియాను మీదగర్చుంచి.
అప్పు దావిద చాటుగా కేకేసి ‘మీ ఆయన
నన్ను చూసి నవ్వే చే న - ఒక
బడతా నను కున్నాడేమో!’ అంది. ఆ కణంలో
నాకు ఉక్రోహం ఆగలేదు నుచుండీ. నేను ఏమీ
అనుకోను అని చెప్తున్నా అబద్ధ మెందు కాదా
లని...”

“నవ్వేవా-?” అనుమానపుటంచుల్ని దూకు
కొచ్చినాయా మాటలు. ఆమె చూడంగా నేలని
గీస్తూ నుంచుంది.

“పచ్చకామెర్లవ చాళ్ళకు - ప్రపంచమంతా

పచ్చగానే కనుపిస్తుంది.” ననే అన్నాడు మట్టా:

“వెండి చెంబుమీద నీ పేరు వేయించు
కుంటానని మారాం చేస్తున్నవ్వడు కనూ- అట్టి
తలుపు గెంటింది? అంతకు ముందుంచి నీ పేరు
చూసి నవ్వుకున్నావా?”

“.....”

“అనిజ్ఞిచూసి నవ్వవల్సిన అవసరమేమిటి
నాకు—చూట్టాడవేం? తలుపు చవ్వకయితే

అటు చూశాను. అంకకు పూర్వమే మొహం మీదున్న నవ్వు ఎక్కడికి పోతుంది? అది చూసి తనను చూసి నవ్వే నవ్వుకుందా ?”

“పోసి నవ్వేలే అనుకుందా- నవ్వులే మాత్రం తనకా అర్థం చేసుకోవాలి ఇంక దూరం? మీరన్నట్టు రంగడ్డాల కళ్ళతోడు చూడత్యం— నేను నవ్వులేదు నవ్వుందీ- తనకున్న గుణాలే యెదరవాళ్ళకున్నాడా ఉన్నాయనుకోటం పొర పాటు కాదా ?”

“అమాటల్నే నవ్వు నిజమని నమ్మి నాలో

అవ్వక విరోధాన్ని పెంచుకుంటే చదువు, పాఠాయణుల లేకచాయలు ఆరకుండానే నవ్వు సంసారంలో ఎంతటి అనంశ్యుకీ, ప్రతికార వాంఛ గాలిదుమారాల్లాగ చెలరేగింది? నిండు సంసారాల్ని నిలుపునా కూలదోసే వ్యక్తులు.”

గాఢంగా నిట్టూర్పు ముగించాడు. అతడి నవ్వునప్పటి ప్రళయకాలం తర్వాత ప్రపంచం పొందే కాంతిని పొందింది. నవ్వుగా పోయే బాటసారికి మార్గంలో ఎన్ని ముళ్ళకంబలు! అయినా ప్రమాణం సాగిపోవలసిందే.

సాహిత్యలోకం

గద్యరచనలు కావాలి

యస్. యస్. ఆర్.

వివిధ వర్గాలవారు సాహిత్యంమీద అభిప్రాయాలు వెలుపుతూ వచ్చేరు. కాని నావర్గమునకు చెందినవారెవరు అందులో కనబడలేదు. కాని గేయాలను ఘాటుగా విమర్శించిన వారు నా వర్గానికి చెంది ఉంటారని నా అనుమానము. సాహిత్యమున విమర్శించగల సామర్థ్యము లేకపోయినా రచయితలవద్దనుండి నా తరగతి ఎటువంటి రచనలు కోరుతుంటే తెలియజేయడం దీని ఉద్దేశ్యము.

అసలు భావ- వ్యక్తులు తమ తమ ఉద్దేశాలను వెలుపుచున్న ప్రయత్నములూ ఉద్భవించిందంటారు. కాని భావాలను చచ్చగా తెలియబర్చుకోవడము కాకుండా అది ఒక కళగా జరిగాను చెందింది. సాహిత్యానికి సృష్టక ప్రధాన మగుటమని నమ్ముతాను. ఆ దృష్టిలో నేటి సాహిత్య విధిసంతా ఆక్రమించే ఈ గేయ భావ వివిధ కవిత్వములలో ఆ మగుట ఉన్నట్లు కనపడదు (కొన్నింటిలో కన్పించి). విమర్శకులు చాలమంది ఛందస్సు, అన్య భావలయందలి భవములను ఉపయోగించడం, భావాలగురించి విమర్శించేరు. వ్రాస్తే పాత పద్ధతులలోనే వ్రాయాలికాని నూతన ఛందస్సుల సృష్టించ

రాదు అనే అభిప్రాయాన్ని సమర్థించుట కష్టం. సమర్థులు క్రొత్త పద్ధతులలో రచించడంలో ఆక్షేపణ ఉండదు, కాని పనికట్టుకొని క్రొత్త పేరన సృష్టించడమే ప్రధాన లక్ష్యంగా పెట్టుకోవడం హాస్యాస్పదంగా వుంటుంది. కవులకు ఆంధ్రదేశంలో కరువులేదు, ఇక చిత్తంవచ్చినట్లు తలొకరు వివిధ రకాలు వ్రాసిన చదువరులు విమగు వెలుపుచుండగా ఆశ్చర్యం లేదు. లేదా కగా లేల్తుంటే ద్వీపక, తేట గీతులు చాలు నేమో. నాలుగు గణాల్ని ఒకటిగాను రెండుగాను మ్రుంపుదామని ప్రయత్నం కన్నడిపట్టు బాడింపుదామని లేదు. క్రొత్త పదసలకు ఒక నామధేయం కల్పిస్తే నెలకు ఎన్నివందలు వస్తున్నాయో గుర్తుంటుంది. ఇప్పుడు వచ్చే అభ్యుదయ భావకవిత్వాలలో భావం మొందు. రచన ఆయాక విధో ఒకభావం ఉండకమానదు. ప్రత్యేకంగా భావస్ఫూర్తిలేక భావాలకోసం వెదికే వారు ఎంతమంది ఉంటారు? మాయ భావాలు మనిషి అయినతరువాత లోటూ? రచన ఆద్దంలో రచయిత భావాలు సృష్టంగా కన్నెర చాలి. రచయిత, సూర్యకాంతిని కటకము విడదీసి వివిధకర్ణాలలో చూపినట్లు, సామాన్యులకు

గోచరించని మనోవర్తనను, వ్యక్తిభావాలను విడదీసి వ్యక్తంచేయాలి. కాలవాహినిలో చెద, రిప సంఘటనల సమీకరించి శోధ చేయాలి. అలా కాకుండా ఒక విచిత్రము. ఈ మధ్య ఎద్దర్దయజామెంట్లు వీరిరిగా ఉంటున్నాయో గమనించే ఉంటారు. బొమ్మ చూస్తే పేస్పియరు, విటంబాంబు, అంత్యం సిగరెట్టు. అలా వైకి కన్నడినట్లుగాక విరాధంగా వేళ అర్థంలా వ్రాయడం ఒకరిది. అధికి ఒక పాదుపుకథలా ఉండడం. భాష సజీవంగా ఉండాలంటే ఇతర భాషల పదాలను జీర్ణం చేసిపోవలసిందే. కాని దానికి ఒకమితి ఉంది. వైగా సరియైన రచనలలో పొల్లుపదాలు కన్నడ వంటారు. అయితే ఇంగ్లీషు పదాలను పద్యాలలో జొప్పించి, విశృంఖల విహారము చేయించడ మెందుకు? అన్యభాషా పదాలను వాడితే, మరి అవ సరం, లేదా తర్జుమాచేస్తే వికృతంగా తయారవుతుందంటే వాదాలి. ఒకరు ఇంగ్లీషు, ఇంకొకరు ఫ్రెంచి, జర్మను, హిందీ, బెంగాలీలు గుప్పించడమూ వస్తే దానికి మితి వుండదు. అధికి ఎక్కి బిషముగా నిర్జీవప్రతిమకు వీరచుట్టబెట్టి వికృతా భరణాలుతోడిగట్టుకయారవుతుంది. అభ్యుదయం పేరిట మర్మగర్భితమై, నిసూధమైన భావాలు చూస్తే నోబుల్ 'లాటరీ' కోసం వ్యర్థక్రమలా తట్టుతోంది.

నేటి సాహిత్యం చూస్తే ఒక పద్యరచనలే సాహిత్యం అన్నట్లుంది. గద్యనాటక రచనలు తెలుగులో అంత విరివిగా లేవు. కొంతకాలం క్రిందట రవీంద్రుని పేరు చెప్పుకొని వంగసాహిత్యం చలామణి వింది. వ్యక్తంత్రంగా రచించ లేక పోవడము సరికదా చెత్తరచనలు వ్యాప్తికి లేవడానికి సందేహించకపోవడము ఒక విశిష్టత. ఉన్న నవలలై నా ఆదర్శాలతోనం వాస్తవికతను, మన ప్రకృత్యమును చంపేశారు రచయితలు. వాస్తవికత, మన ప్రకృత్యము అనేవి మన నవలలలో ముచ్చుకై నా కన్నడవు. ఇక విజ్ఞానంలో కూడిన గ్రంథాలు అసలే సూన్యం. మావాడు మూడో ఫారం చదువుతూ కవిత్వం వ్రాస్తానని ఎగబాటు. అంతకంటే చక్కని వైలిలో ఒక వ్యాసం రాసి చూపెట్టరాదా అన్నాను. అంటే

నాకు కవిని ఆచారి వుంది అని సమాధానం చెప్పేడు. సీరియస్గా ఆలోచిస్తే నాడు కవిత్వం తప్పించి ఏమి వ్రాయగలడని నా అనుమానం. ఇదివఱకు కందంకట్టిన వాడిని కవి అన్నారు. ఇప్పుడు ఆ శ్రమ కూడా అక్కర లేదు. భావం ఉంటే చాలు. సాహిత్యంగా అభిరుచి అంటే కవిత్వం చెప్పడంలోకి వచ్చింది. బహుశా కవిత్వముకు మనోవికాసము, క్రమశిక్షణ అనేవి తప్పనిసరి కాదు. వైగా రెండు వంతులు వ్రాయగలిగితే విశ్వవిద్యాలయాలకే చదువు చెప్పబూతుంటారు. విశ్వవిద్యాలయం యిచ్చే క్రమశిక్షణ (సరియైనది అందుబాటుగా లేక పోవచ్చు) నిరర్థకమని చెప్పగల సామానం కవికి ఉన్నట్లు ఏ కాస్త్రజ్ఞుడికి ఉండి ఉండదు. ఇది యిప్పటి తెలుగు వాస్తవము.

నా వర్గానికి కావలసింది ఏమిటి? పద్యాలలో ఈ ఖండ గేయాలు, వచన రచనలలో పురాతన గ్రంథాలు దులిపితే వచ్చే అయోమయం కాకుండా వాస్తవికత, విజ్ఞానంతో కూడిన గద్య రచనలు కావాలి. నూటికి తొంభై వఱకు విద్యావంతులు గల ఇంగ్లండులోనే చాలమందికి సాహిత్యం అంటే విశేషం శ్రద్ధ లేదని ఆర్గాల్లు బెన్నెట్ వ్రాసినట్లు జ్ఞాపకం. అయితే నూటికి ఐదుమందికే చదువున్న మన చేశంలో ఎంతమందికి సాహిత్యంగా అభిరుచి ఉంటుంది? అందులో ఎంతమందికి ఈ పద్యాల మీద? ఒకవేళ అభిరుచి కల్గినా, ఒక మాదిరి విద్యావంతులకు టీకా తాత్పర్యాలు వ్రాసినా ఆ భావాలు గోచరించకపోతే ఆ కవన మెవరి నుద్దేశించి? తెలుగులో కవులు రాబోయే రెండు మూడు తరాలకు సరిపోయే రచనలు చేసేశారు. సోనీ యిప్పుడు వచ్చేవి అంటే అవి ఈ ప్రజానీకాన్ని ఉద్దేశించి కాదు. రచయిత నుభంగా జీవితం గడపాలి అంటే ప్రజాదరణ ఉండాలి. ప్రజా రచయితలు, అభ్యుదయ రచయితలు కొంతకాలం గద్య రచనలమీద దృష్టి కేంద్రీకరించాలి. గ్రంథ స్వీకారాలు చూస్తే వేదాంకం, గీతికలు, బుర్రకథలు తప్పించి తదితరము కనబడవు. మనస్సుకి జ్ఞాన సేకరణ, జ్ఞాపకము, ఉపాస, యుక్తాయుక్త విచ

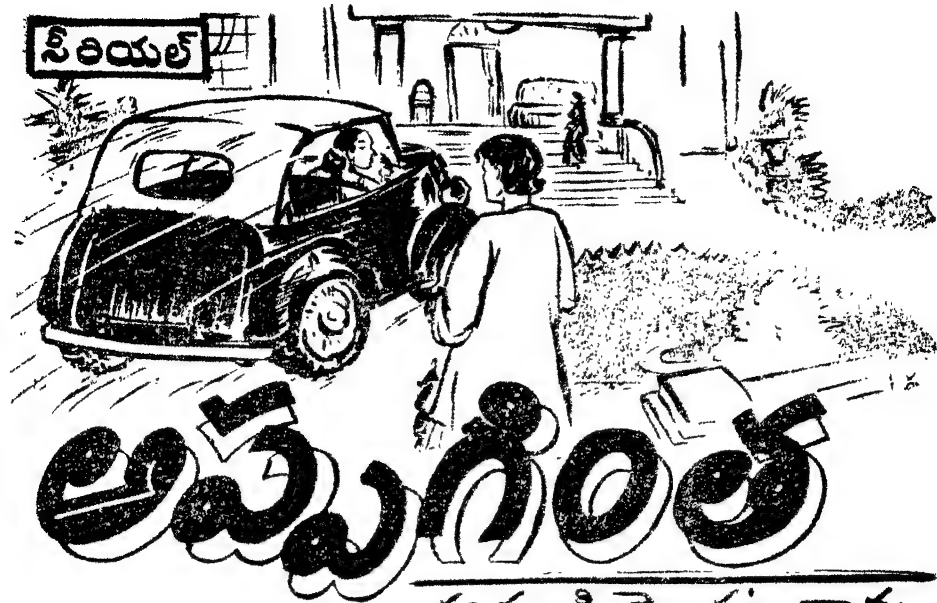
క్షణ, నిర్ణయించుట యిత్యాది లక్షణాలున్నాయి. అది వ్యక్తికేగాక సంఘానికీ సాహిత్యమునకుకూడా చెట్టును. మానవుడు అనాగరిక స్థితినుంచి నాగరికుడైనా బాల్యంనుంచి విశేషంగా కుతూహలం కల్గివుంటాడు. శనగురించి, ప్రకృతిగురించి తెలిసికొందామని జ్ఞానశృష్టి కల్గిఉంటాడు. ఆకలికడుపులను కోయిలకుతలు, రవీంద్ర గీతికలు నింపకపోలే జ్ఞానశృష్టిను ఈ గేయాలు, రచనలు తీరుస్తాయా? స్వతంత్రంగా రచించే ప్రతిభ లేకపోలే చిత్తు రచనలు తెలిగించే శ్రద్ధ ఇంగ్లీషు గ్రంథాలు అనువదించడంలా చూపెట్టి ప్రజలకు ప్రసాదించవలసిన బాధ్యత రచయితలమీద ఉంది. కావలసింది అనుకరణ కాదు. మూలా మార్చకుండా అనువదించాలి. స్వతంత్ర రచనకువలెనే అనువాదానికికూడ, అందులో మన ప్రత్యక్షముల నవల ననువదించడానికి విశేష సామర్థ్యము కావాలి. ఇక కాస్త గ్రంథాలమాట చెప్ప నవసరము లేదు. ఊహ ప్రధానముగాగల రచనలు పూర్తిగా కట్టిపెట్టమని కాదు. చంద్రుని స్థానము బలముగా ఉండవలసినదేగాని చంద్రకళ మిలిమిరి వ్యక్తికైనా, సాహిత్యానికైనా అవోగ్యవంశము కాదు. ఈ యుగం విజ్ఞాన యుగం. విజ్ఞాన కాస్త ప్రమేయం ఆటే అవసరంలేని కుతంతల సలహాకూడ విజ్ఞానాన్ని ప్రవేశపెట్టరున్నాడు. రాజకీయాలు, ఆర్థికసమస్యలు, మానసిక కాస్తము ప్రవేశపెట్టి రచనలు సాగిస్తుంటే ఒక్క విజ్ఞానము మీదేనా ఆధునికత రచయితల 'ఆకకన్ను'? కాళీ పట్నపు కొండయ్యగారు ఈ లోటును తీర్చ సంకల్పించి కృషి చేశారు. శనివంక ప్రాత్యహము అందినట్లు కన్నడను. ఆ ఖరికి ఒక మానవునికైనా విజ్ఞానంతో కూడినది వెలువడిలేనేగాని ఈలోటు పూర్తికాదు. అంతే కాకుండా పట్టిపర్చుకుండా కన్నడదు. ఒకవేళ అప్పుడప్పుడు చక్కటి గ్రంథాలు వెలువడినా అవి మారు మూలలనుంచి వెలువడడమే గాని అన్నీదొరికే కేంద్రసంస్థ కనపడదు.

ఇంతకీ ప్రజాసాహిత్యం, ఆధునికత సాహిత్యం మధ్య తేడా ఏమిట? మూలము మార్చుకుంటూ వుంటే

వారు. ప్రజలకు కావలసిన సాహిత్యాన్ని సృష్టించడమే గాక వారీయందు సరియైన ఆభిరుచి వారి రచనలద్వారా పెంపొందింప జేయాలి. ఊహ, కల్పన ప్రధానంగాగల రచనలందు అవర్సాలకోసం వాస్తవికతను, మనస్తత్వాన్ని చంపక వాటికీ ప్రాముఖ్యం యివ్వాలి. స్వతంత్ర రచనలు రచించడం, ఇంగ్లీషువాటి ననువదించడం వారి కర్తవ్యం. కుటుంబరావుగారు చెప్పినట్లు సాంఘిక మరాచారాలకు కారణాలు ఎవరైతే చేసివాస్తే అది ఆధునికతయకరము, ప్రజాసాహిత్యము అయిలీరుతుంది. ఆ సాహిత్యము అని శయించి చలంగారిలా మిలిమిరి ముచ్చాచి అదర్సాలకోసం వాస్తవికతను చంపిన రచన రానించదు. మన దురదృష్టవశాత్తూ సంఘానికీ, సారస్వతానికీ రాజకీయాలే సర్వస్వము అయిపోయాయి. జ్ఞానం మన గమ్యం. రాజకీయాలు ఒక అంగం. అలాగే ఊహ కూడాను. కాఫన విజ్ఞానం సర్వవిధాలా వెవజల్లడం, మనస్సుకి క్రమశిక్షణ కలిగించడం ధర్మం. ఒకరిని ఒకరు అర్థం చేసికోడానికే వాస్తవికతం విన్నపింది అని అంగీకరిస్తే వాస్తవికత, విజ్ఞానం లేని సాహిత్యం సర్వార్థం సుంహరం కానేరదు. ఈ రెండూ కల్గిన సాహిత్యం వర్గాలు నశించిన ఆధునికతను గాక ప్రజాసాహిత్యం కూడా అవును. రచయిత శన ఆవేశాన్ని కాగికము మీదపెట్టడమే అదర్సంగాగాక సంఘానీవ సృష్టిలో సాహిత్యానికి పేవ చేసినవాడవును.

నీలియల్

అమ్మగీర్తన

ఈరంకి వెంకట రావు

4

రామదాసు యివ్వకలకి రాగానే గేటు శలువులు నెక్కుదిగా, కీర్తనకట్టతో మూయబడి నాయి. దాను నలుప్రక్కలూ క్షూణంగాని చూసి కల మంచునొసి ఆలోచిస్తూ, కాట్ల ఎక్కడి కీర్తనకడతాయో తెలియకుండా వెనుతున్నాడు. సరోజ విద్యు, గేటు కలుపులు చేసిన ఘని యికా ఆతని వెళ్లు మారుమోగుతున్నాయి. సరోజ తనని గుర్తుపట్టలేదనీ, తనంతే ప్రేమ లేదనీ, తను ఆయిట్లు పనిలి వెళ్ళిపోతుంటే గేటు శలువులు చాలా వింతగా కట్టా చేకాయనీ దాను తలపోకాడు.

ఇంతవరకూ ఆతనిలో విచారం తప్ప యింకేమీ లేదు. ఇక్కడివ్పడే ఆతను కార్య సాధన గురించి ఆలోచిస్తున్నాడు. ఒకవైపు సన ఒంటరితనం. నివ్వకోయక, మరొకవైపు కార్య భారం. అతనికి గోచరించాయి. భయపూర్వ మశ్వర్యాలు ఒక్కసారిగా కలిగాయి అతనికి.

అతను సెరవేర్చువలసిన కార్య మిరి: ఒక డింబాధ్యక అకనిమిద వున్నది; ప్రపంచంలో పోరాడి ఆ హక్కు సంపాదించాలి. ఒక స్త్రీ

హృదయాన్ని పరిశీలించి ఆమె సౌఖ్యంకోసం పాటుపడాలి. ఆ కార్యం సెరవేర్చడానికి ఆమె వెళ్ళినచోటికట్లా తను వెళ్ళాలి. ఆమెను యికమల నుంచి కాపాడటానికి, ఆమెను ఆమెనుంచే కాపాడటానికి ఆమెకు విలయివంత దగ్గరలో తను వుండాలి.

కాబట్టి కనీసం ఆమె స్థితిగతులలో కన్నా, విలయితే ఆమెకంటే ఎక్కువ తాపాతును తను సంపాదించాలి. ఆమె నివసించే యింట్లోనే తనూ నివసించాలి; కనీసం అతిథిగా నైరా ఆమె నివసించే యింట్లో తను స్నానం సంపా దించుకోవాలి. తనూ ఆంధ్రులగా ఒక వ్యక్తిగా శల ఎత్తుకు నిరంగులిగితే, ఆమెకోసం ప్రపంచ మంతటినీ పోరాడటానికి జంకడు.

దాను శన ప్రస్తుత స్థితి మారుతున్నాడు. తను వీరవాడు, అందవిహీనుడు. విరికివాడు, అనవ్యమైనవాడు. అత నివృథు దికారిగా వీధుల్లో తిరుగుతున్నాడు; స్నేహితులు గాని, బంధువులు గాని ఎవరూ లేరు. రాత్రికి ఎక్కడ తిరుగుకోవలసిందో అతనికి తెలియదు. పడుకోవాలా మాదా యింట్లో నిరయం కాలేదు. వెంకటేశ కృష్ణ పరిచారికను కని యించుమించుగా సరి

గానే అంచనా కట్టారు. ముష్టిచాదని. రాత్రికి కడుపుకాలితే చివరకు ముష్టే ఎత్తవలసి వస్తుంది. తనని తాను ముష్టి ఎత్తుకుని తిరుగుతున్నట్టుగా పూహించుకున్నాడు. అతని పరిస్థితి అతనికే ఎంతో దీనంగా, హీనంగా కనిపించి అనవ్వు పోసింది.

ఈ దుఃఖబాధితుడు, యీ ముష్టిచాడు హాయిగా సౌఖ్యాలతో తులతూసి, సిల్కు జుట్టులు, బంగారు ఆభరణాలు ధరించే భాగ్యవంతుల పిల్లకు రక్షకుడు. తను కలగంటున్నాడేమో ననిపించింది; లేక మతిభ్రమణమైనా కలిగి వుండాలి. రాజేశ్వరమ్మలాటి అవిద తన పిల్లను అతనివంటి నిర్భాగ్యుడికా అప్పుకెప్పుడో? ఏ పరిస్థితుల్లోనూ అతని కార్యాన్ని పెనవేర్చలేడేమో.

ఇలాగ అనుకుంటూనే అతను రాజేశ్వరమ్మకిచ్చిన వాగ్దానం ఎలా నిలబెట్టడమో అని ఆలోచిస్తున్నాడు. అతని ఆలోచనలు మరో మార్గం తోక్కాయి. తన ఆశయసిద్ధికి అవకాశాలకంటే ప్రేమ, ఆరాధన మహత్తరంగా కనిపించాయి. ఆ భవనం వదిలివెట్టి వచ్చినందుకు విచారించాడు. ఇప్పుడు మళ్ళీ ఆదుకుంటూ ప్రవేశించాలో అతనికి ఆర్థం కావలసివచ్చింది. ఆ గేటు తలుపులు చేసిన కట్టా కలత వచ్చి అతను సిగ్గుపడ్డాడు.

అతను వేలకొద్దీ ఆలోచనలు చిన్నపిల్లలూ కాముకులూ చేసినట్టుగా చేశాడు. తన సొకల్ని సిద్ధికై మార్గాలు వెలికాడు. కాని అది ఆచరణలో పెట్టడానికి ఉపయోగించవు. ఒక్కొక్క కొత్త ఆలోచన అతని మెదడులో మెదిలి, ఒక్కొక్క పాత ఆలోచనను పారద్రోలేది.

తరచుగా అతనికి బాధ కలిగించిన ఆలోచనేమంటే తనువచ్చేటప్పుడు సరోజను ఎందుకు ఎత్తుకొని రాలేదని. సరోజ గడ్డిమీద ఆడుకోవటం అతనికికళ్ళకు కట్టినట్టుగా వుంది. అంత మంచి అవకాశాన్ని అతడు వారనిడిచాడు. అతని లేక మెదడులో సరోజను దొంగిలించిన శర్వాశ జరిగివుండే కృంగార ఘట్టంకూడా దొడ్డింది. సరోజను తన హృదయానికి హత్తుకొని, ఆ భవనంలాంచి తను పారిపోయి రావటం, ఇదివరకు

చదువుకున్న పురాణాల్లో శ్రీ కృష్ణుడు రుక్మిణి పెత్తుకురావటం జ్ఞాపకం తెచ్చింది.

అతనిముఖం ఎర్రబారింది. అతని తాగం ఎంత స్వల్పంగా, ఎంత హాయిగా వుంది! సరోజ, తను ఒకయింట్లో నివసిస్తున్నట్టుగా పూహించుకున్నాడు. తను కష్టపడి ఆమెను పోషించడం, ఆమె పూర్తిగా ఆతనిపైనే ఆధారపడి వుండడం. ఆ బీదకనంగా, అనిస్సహాయతలో ఆమెను ఎంతో శిలవరిగాను, మృణువరిగాను తను పెంచగల ననుకొన్నాడు. తన మాతృదేవత నుతోషిస్తున్నట్టు, తనను ఆశీర్వదిస్తున్నట్టు పూహించాడు.

అకస్మాత్తుగా దాను కొక ఆభిషేచయం కట్టింది. తను ఆలోచిస్తున్నది ఎంత అవధ్యంగానో, అసంకల్పంగానో వుంది. తనవంటి కుర్రవాడు ఒక అడపిల్లతో వుండటం లోకం ఒప్పుకుంటుందా?

దారిన పోయేవాళ్లు దాను అమానుకపు బుర్రాకలిగే ఆలోచన స్వరూపం తెలుసుకొని వుంటే నవ్వుకుండా నవ్వేవారు. బడిలో చదువుకునేటప్పుడుండే భయోత్సాహం మళ్ళీ దాను నావహించింది. ఏమిటి-అతను ఎల్లప్పుడూ వెలిచేసినవాడిలాగ కేవికం గడవలసిందేనా? కేవిక రంగంగా ప్రవేశించే ఆ ఏకాకిమీద యింకా గురుశరణాధ్యక్ష పడి అతన్ని ముంచేస్తోంది.

పరస్పర విరుద్ధమైన ఊహలతో అతని మెదడంతా వచ్చివుండయి ఆలోచనాశక్తి కూన్యమైంది. అతను అది కన్యమీద ఒక నిర్ణయానికి వచ్చాడు-తన హృదయానికి విడి యిచ్చమైతే, విడి వ్యాయమని తోస్తే అది చెయ్యటం. అలా చేసినప్పుడు సాధారణంగా అన్నీ మంచివే అవుతాయి; అన్నీ భగవద్విర్ణయానికి వదిలిపెట్టవచ్చు.

ఈ నిర్ణయానికి వచ్చాక అతను మళ్ళీ మామూలు మనిషి అవగలిగాడు. తన చుట్టూ వక్రాల జరిగే సంఘటనల్లో ప్రీతి, ఉత్సాహం కలిగింది. సాయంకాలపు చల్లగాలి కొంత సుఖాన్ని యిచ్చింది. మానవజీవితమీద కొంత అనవ్వు కనిపింది.

ఏదో యథాలాపంగా అతను పార్కులోకి వెళ్ళాడు. అతను చాలా అలసటగా వున్నందు వల్ల ఆ పార్కులో ఖాళీగావున్న బల్లకోసం వెలికాడు.

సరమామిడి పెట్టుకొంద పిల్లలు కేటలాలు కొడుతూ, పరుగెడుతూ ఆడుకుంటున్నారు. కొంతమంది నర్సులు తెల్లటి దుస్తులు చేసుకొని మాట్లాడుకుంటున్నారు. మరికొంతమంది వాళ్ళ ప్రక్కనే నిలుచున్న మగవాళ్ళు చెప్పే రహస్యాలు వింటున్నారు. కొంతమంది తాటిగా ఏ నీకూ చింతా లేకుండా మెట్టిగా నడుస్తూ మాట్లాడుకుంటున్నారు. అక్కడక్కడ వున్న పాలరాతి విగ్రహాలు చెట్ల నడుమంచి కనపడు తున్నాయి.

రామదాసుకి ఖాళీగావున్న బెంచీ ఎక్కడా కనబడలేదు. దానికి దూరంగా, ఒక మూల బెంచీ కనిపించింది. దాను వెళ్ళి నిట్టూరుస్తూ ఆ బెంచీ మీద ఒక మూల కూర్చున్నాడు. ఆ బెంచీకి మరొకవైపు ఒక యువకుడు కూర్చొని గ్రంథ కళనం చేస్తున్నాడు. అతను కలెయిర్ల దాసుని చూసి ఒక చిరునవ్వు విసిరాడు. దాను కూడా నవ్వాడు.

ఏకటి పడుతుండగా ఆ యువకుడు ప్రస్తకం మూసేసి కనదుట్టా ఒకసారి చూశాడు. దాను ఏదో ఛాయంగా నిమగ్నమైపట్టు వున్నాడు.

దాను వక్కని కూర్చున్నప్పుడు చాలా అంద మైన మనిషి; గంభీరమైన ముఖం ఆచరించి. అతని కళ్ళు చాలా వికాలమయ్యాయి, వాడీయైనవి. అతని ముఖంగా ప్రతీభాగంగాను, అతని వికాలమైన నుదురులాను అతని వికాలభావాలు, దౌన్నత్యం పొడగట్టుతున్నాయి. అతనికి యువమించు యిరవై సంవత్సరాల వయస్సు వుంటుంది. అతని నిరాదంబరమైన దుస్తులూ, అణచినా యుత మైన దృక్పథం, గంభీరమైన ముఖం అతను కష్టపడి చదివే విద్యార్థి అనే ఆభిప్రాయాన్ని కలిగిస్తాయి.

కొంతసేపయినాక అతను కన లీప్టమైన, అణచినాయుతమైన దృష్టిని రామదాసు వేపు మరల్చాడు. అతనిలో కనని చూశాక ఏ ఏ భావాలు కలగుతాయో అన్నట్టుగా దాను ఆలో

చకా చూశాడు. దాసుకి అతనిలో దయ, కాంతము, స్నేహభావము కన్ప యించేమీ కన బడలేదు. అతనికి కొంచెం ధైర్యం వచ్చింది.

దాను అతనికి కొద్దిగా దగ్గరగా జరిగి ఆ పార్కు చాలా గొప్పదనీ, అలసిపోయి శోష గొన్న హృదయాలకీ ఆపార్కు జవనత్వాల నిస్తుందనీ మెట్టిగా అన్నాడు.

అటువంటి సంభాషణలే ఒక్కొక్కప్పుడు గాఢతరమైన మైత్రికి దారితీసి వింత సమావేశాల్నికూడా సఫలీకృతం చేస్తుంటాయి. కొత్తగా పరిచితులైన వాళ్ళతోకూడా, వాళ్ళ ముఖ విశేషంవల్లనో, ఆవేశా విశేషంవల్లనో చాలా గాఢంగా వాళ్ళను నమ్మి మన కష్టాలన్నీ ఒక్కసారి వెలిబుప్పేస్తాము. అలాగ ఏమీ నా బంధం లేనీ వాళ్ళతో నునపోడి వెళ్ళుచున్నా, ఒక్కొక్కప్పుడు నునస్సు లేలికపడి, ఎంతో ఆనందంకలిగి, మన ఆస్తియులతో చెప్పు కొన్నట్టుగా వుంటుంది. కొత్తవాళ్ళకి మన సంగతులన్నీ చెబుతున్నామనే తలంపుకూడా వుందను.

కొద్ది నిమిషాల్లో ఆనందమయమవలూ దగ్గరగా జరిగి అన్నదమ్ములొక మాట్లాడుకుంటూ హాయిగా ఆనందిస్తున్నారు. ఒకరి పరిస్థితి యి కొకరి పరిస్థితితో పోలినా పోలకపోయినా, సానుభూతివాదం కలుగుతుంది. దాను స్నేహితుడు నిజానికి దాను అవగ్రహం లేదు చూపులు, అమాయకమైన ముఖం చూసే ఆకర్షించ బడ్డాడు. బలకాలి, అందమైనవాడూ అందవి హీనుణ్ణి, అమాయకణ్ణి చూసి జాలిపడటం, శ్రద్ధ చూపించటం ఆశ్చర్యం కాదు.

కొంతసేపు యిద్దరూ మాట్లాడుకొన్న తరువాత జీవితంగా తాము అన్నదమ్ములొక భావించుకొన్నారు. ఇద్దరికీ కలిపంద్రులు లేరు; ఇద్దరూ శాస్త్ర పరిశీలనద్వారా సత్యాన్వేషణకు పూనుకొన్నవారే; ఇద్దరూ స్వశక్తిమీద జీవించ వలసినవారే; ఇద్దరి ఆభిప్రాయాలు, రుచులు ఒక్కటే.

రామదాసు మాటల సందర్భంగా తన దరిత్ర నంతా చెప్పాడు. కాని తన జీవితం లో ముఖ్యంగా దేనికోసం పాటుపడ దలచు

కొన్నాడో ఆ విషయం చెప్పకుండా కాగర్త పడ్డాడు. అతని ఆరాధన, ప్రేమా హృదయంలాగా భంగం, ఎంతో నిగూఢంగా వున్న విషయాలు గాబట్టి చాటిని అణచటానికి ఎక్కువ ప్రయత్నం అవసరం లేకపోయింది.

శన మిత్రుడు చేరినా దమ్మిశీయైనా లేకుండా దర్శితులొ మద్రాసు చేరుకున్నాడు. ఆ పట్టణంగా శన స్వశక్తితో, స్వప్రయోజనంవల్ల ఆరోజుల్లా గొప్పనాళ్ళలా శనూ ఒకడు కావాలని నిశ్చయించుకున్నాడు. ఆవకాశంకోసం ఎదురుమాస్తా పొట్ట పోషించుకునే మార్గంకూడా వెతుకుకున్నాడు. గుమాస్తా వుద్యోగం చేసి కొంత డబ్బుకూడా వెనకవేసుకున్నాడు. సాయంకాలం, ఒక్కొక్కప్పుడు రాత్రి తెల్లనాడు కాస్త గ్రంథాలు చదువుతూ వుండేవాడు.

ఇద్దరు యువకులూ ఆకా కబుర్లతో కాలక్షేపం చేస్తూంటే ఆ మాలతీ పాదక్రింద అంతా చీకటి కమ్మకొంది. నర్సమ్మల కలగుడ్డలూ, తెల్లని దుస్తులూ దూరానికి తెల్లని మచ్చలలాగ కనిపిస్తున్నాయి. మందమైన నవ్వులూ, గువగువలూ గాలిలో తేలిపోయి చాలా దూరానికి విసిరిస్తున్నాయి. ఆ వనంలా సాంధ్యరాగపు శోభ ఎంతో అందంగా వుంది.

రానుదానూ అతని స్నేహితుమా లేచి పొక్కు దక్షిణపు గేటువైపు నడిచారు. మాట్లాడుకుంటూ. ఆగేటికి తిన్నగా వున్న రోడ్డు బజారుకు తిన్నగా పోతుంది.

కొంతదూరం నడిచాక యిద్దరూ కాలిబాట మీద అగి మాట్లాడుకుంటున్నారు. మాట మధ్యలో చటుక్కున అగి అతనుదాను నడిగాడు- "ఇప్పుడు నువ్వెక్కడికి వెళుకున్నావు" అని.

"నాకు తెలియదు" అన్నాడు దాను నిస్సంకోచంగా.

"ఏమిటి, నీకు యిల్లా నాకీలే లేమా? నువ్వీ రాత్రి ఎక్కడ నిద్రించా? కూడా నిశ్చయించుకోలేదా?"

"లేదు."

"అయితే భోజనమైనా చేశావా?"

"అదీ లేదు."

ఇద్దరూ నవ్వుకున్నారు. దాను మనస్సు లేలికపడింది. అతను దానుతో అన్నాడు : "నాతో రా", అని. ఇద్దరూ హాటలుకి వెళ్ళి భోజనం చేశారు. దాను గత చూడు రోజులకీ ఆచేలే నంశృష్టిగా భోజనం చేశాడు. తరువాత అతని స్నేహితుడి గదికి యిద్దరూ వెళ్ళారు. ఆ భవనం చాలా పెద్దది. అందులో వికాలమైన గదులూ, వికాలమైన మెట్లూ వున్నాయి. పూర్వం ఆ భవనం మతభవాచేకాలకీ. భగవద్భక్తులకూ వినియోగించేవారు. ఆ భవనం వెనకాల పెరట్లో మంచి ఫలపుష్పవనం, పెద్ద పెద్ద చెట్లూ వున్నాయి.

రాత్రి పన్నెండు గంటలదాగా యిద్దరూ ఆ వనంగా సిమెంటు ఆరుగులమీద కూర్చొని మాట్లాడుకుంటూనే వున్నారు. రానుదాను అలపటతో అలాగే ఆ ఆరుగుమీద నడుం వచ్చాడు.

"మాదూ- యాకవరకూ నీ పేరు అడగటం మానేశాను, నువ్వేమనుకుంటావో నని. నీ పేరేమిటి?" అన్నా దతను.

"నాపేరు రానుదాను. నీ పేరేమిటి?"

"నాపేరు నరసింహం" అన్నాడు అతను, గోదరున్న చెక్ లైట్ ఆర్పటానికి మెట్ల వెక్కుతూ.

5

ఉదయాన్నే వరసింహం రానుదానుకు ఒక నిమిషం కార్యాలయంగాకి పీనుకెళ్ళి అక్కడ గ్రంథకర్త-సంపాదకునితో పనిచయం చేసి ఆ కార్యాలయంగా శనతోబాటు గుమాస్తాగా వేయించాడు. ఆ కార్యాలయంగా ముప్పై మంది వరకూ నిమిషం తయారుచేసే సహాయ సంపాదకు లున్నారు. కాని వారి నందరినీ గుమాస్తాలనే అంటారు. వాళ్లు గొడ్డుచాకీరి చెయ్యాలి అక్కడ. రోజుకు పది గంటలు పని చేస్తే వాళ్ళ బనిబట్టి నెలకు 80 రూ. మొదలు 100 రూ. వరకూ ముడుతుంది. వాళ్ళసంపాదకుడు మాత్రం చేతులు కట్టుకుని పచార్లు చేస్తూ వుండేవాడు. అతనికి సంవత్సరానికి నాలుగయిదు వేలు ఆదాయం ఉండేది.

దాను ఆ గొడ్డుచాకీరి ఎంతో కృతజ్ఞతతో స్వీకరించాడు. నరసింహం కొంత సొమ్ము

సాయంచేసి, తన గది చక్కనే ఆ భవనంలో గది యిప్పించి, వోటలులా కాతా యిప్పించి సాయంచేశాడు దానుకు.

ఒక రెండు వారాలపాటు దాను ఆ పనితో నలిపోయాడు అలవాటు లేక. పగలు చేసిన పనంతా సాయంత్రంపూట జ్వల్లి తెచ్చుకునే వాడు దాను. తనగురించి ఎప్పుడూ ఆలోచించే వాడు కాదు.

ఒక ఆదివారం ఉదయం దానికి సరోజను కలుసుకుందామని బుద్ధి పుట్టింది. ఆవేళ నెలపు కాబట్టి. అంతకు ముందురోజు రాత్రి రాజేశ్వరమ్మ కలలో కనిపించింది; ఆకనిక మళ్ళీ ధైర్యం, ఉత్సాహం కలిగాయి.

నరసింహంతో చెప్పకుండా, రహస్యంగా వెంకటేశ్వర్లు యింటికి బయలుదేరాడు దాను. అక్కడికి వెళ్తుంటే అతని ఆడుగులు చాలా ఉత్సాహంగా పడ్డాయి. ఇన్నాళ్ళూ కుర్చీ మీది కూర్చోని పాత గ్రంథాలన్నీ తిరగ వేస్తూంటే అతని కాళ్ళకు తిమ్మిల్లెక్కాయి. ఆదివారం నెలపుని పూర్తిగా వినియోగించుకునే లక్షిష్టవాడిలాగ వున్నాడు.

సరోజను కొనుగోవటమే అతని లక్ష్యం; ఆ సాధనలో అతనికాళ్ళ క్రమమిది, దేహం ఆయాసాన్నిగాని పరకు చెయ్యలేదు. దానిలో అన్నీ అతనికి ఆతి మనోహరంగా కనిపించ సాగాయి. ఎక్కడా కొంచమైనా విచారంగాని, వ్యాకులకగాని భోచరించలేదు.

వెంకటేశ్వర్లు యింటి గేటుదగ్గరికి రాగానే అకస్మాత్ భయం ఆవరించింది అతన్ని. అతను అక్కడి కెడిలే నిం మాట్లాడాలి, వాళ్లేజైవా మాట్లాడితే తనలోగ వసూధానం చెప్పాలి అన్న విషయాలు ఆలోచించటం మొదలుపెట్టాడు. అన్నిటికన్నా ముఖ్యమయిన సమస్య తనరాక గురించి ఏం సంతాపిస్తే చెప్పాలి అన్నది. నిజా అతను యీ ఆలోచనతో కాలం వృథా చెయ్య లేదు. అలస్యం అయితే అతని ధైర్యం నడలి పోతుందని భయం. భయమనుతానే తలుపు తట్టాడు.

గేటు తలుపు తెరవబడింది. లోటదాటి మెట్లనెక్కుతూ, మొదటి మెట్టుమీద ఆగాడు.

అక్కడ కొంచెం సేదదీర్చుకొని, ధైర్యం తెచ్చు కుని కళ్ళు ఎత్తి చూశాడు.

ఇంటి ఆవరణలో అతనికి సుత్తి, సమ్మెట దెబ్బలూ, కూలివాళ్ళ పగర్పులూ వినిపించాయి. పనివాళ్లు నడవటాని గుమ్మం బాగు చేస్తున్నారు. కొంతమంది పనివాళ్లు గోడలకు రంగు వెయ్యటా నికి పాతరంగు గోకి వేస్తున్నారు.

రామదాను తెల్లబోయినా, ఒక విధంగా సంతోషించాడు. ఒక పనివాడి దగ్గరకి వెళ్లి వెంకటేశ్వర్లు ఎక్కడున్నాడని అడిగాడు. పని వాడు మేస్త్రీ దగ్గరకి అతన్ని పంపించాడు. వెంకటేశ్వర్లు ఆ యిల్లు అమ్మివేశాడని, అక్కడికి ఆరుఫర్దాంగుల దూరంగా వున్న సుధాసాధంలో వుంటున్నాడని మేస్త్రీ చెప్పాడు.

రాజేశ్వరమ్మ చనిపోయిన దగ్గర నుంచి ఆ యిల్లుంటే ఏవగింపు కలిగింది వెంకటేశ్వర్లుకి. ఆ యింట్లో ఎక్కడ లిగినా తన భార్య మరణ శయ్య కనిపించడం. రోదనలు వినిపించడం, శవం తననెప్పుడూ పరీక్షిస్తూ వెన్నంటుతూ వుండడం, యిలాగ వుండేని వెంకటేశ్వర్లుకి. అందుకని వీలయినంత త్వరగా ఆయిల్లు వదిలి వెట్టి వెళ్ళడానికి నిశ్చయించాడు.

వైగా ఆ భవనం అమ్మివేస్తే బోలెడంత సొమ్ము తన చేతిలో ఆడుతుందని కూడా అత నికి ఆశ కలిగింది. ఆ పేట గాని, ఆ భవనం గాని వదిలి అంతకంటే అందమైన పరిసరాల్లోకి వెళ్ళటానికి అతను ఆనుమానించలేదు. అందుకని అతను వేరొక యింట్లో మేడ భాగమంతా అడ్డకు లీనుకొని అక్కడికి వెళ్ళిపోయాడు.

రామదాను సరోజను కలుసుకుందామనే ఆసక్తితో, పట్టదలో వెంకటేశ్వర్లు వుంటున్న యింటిని గురించి భోగట్టా చేసి బయలుదేరాడు. అంత దూరం నడవడంలో దాను ఆసక్తి చచ్చి పోయింది. తన ప్రయత్నంలో ఎన్ని ఆటంకాలు, కష్టాలు, జీవితంలో ఎన్ని ఆకాభంగా లున్నదీ అతను బాగా గుర్తుకు తెచ్చుకుంటున్నాడు. ఇంతలో వర్షం వచ్చి అతన్ని ఒక పంచ క్రిందకు తరిమింది. వాన వెలికాక అతను బురదలో నడక సాగించ వలసి వచ్చింది. మేడ మెట్లెక్కి తక కాళ్ళపైపు చూసుకుంటే కాళ్ళనిండా, బోళ్ళనిండా బురద వుంది.

మూరయ్య తలుపు తీశాడు దానికి. దానుకు చూసి వాడు కించిత్తయినా ఆశ్చర్యపడ లేదు. అతనిని గుర్తించని వాడులాగ, కొయ్యబొమ్మ లాగ నిలుచున్నాడు. అయినా వాడి మీసాల చాటువ తుంటరి వత్తు దానుకొని వుంది.

వెంకటేశ్వర్లు యింట్లో లేకనీ, స్వర్ణలానే వస్తాడనీ అంత వరకూ లోపల హుస్సోమనీ మూరయ్య అన్నాడు.

దానులోపల కెళ్ళి కూర్చుండుకు సామానించ లేడు. గచ్చుమీద అతని బురకకాళ్ళ మచ్చలన్నీ వడ్డాయి. కదిలితే కొత్త ముద్రలన్నీ పడతాయన్న భయంతో ఒకచోటే స్తంభించినట్టు నిలబడిపోయాడు. దాను యెదురుగుండా ఉన్న అద్దంలో తన ప్రతిబింబాన్ని చూసుకున్నాడు. అతని ప్రతిబింబం కన్న ఆశ్చర్యకరమైన, నిరుత్సాహకరమైన విషయమేదీ వుండదు అతనికి. దానికి కనమీదే ఆహ్లాం జనించింది.

వెంకటేశ్వర్లు యింట్లో లేకపోవడం ఒక విధంగా మంచిదే ననుకున్నాడు. సరోజయీ లోగా ఒకసారి కనబడితే, ఆమె నెత్తుకుని ముద్దాడి త్వరగా వెళ్లిపో దా ను ను కున్నాడు. సరోజ వత్తు ఎక్కడైనా వినబడు తుండేమో, ఆమె దగ్గరకు త్వరగా వెళ్ళవచ్చు నని ఆతను శ్రద్ధగా ఆలించడం మొదలు పెట్టాడు.

అతని స్థితిలో వుండగా యింట్లో బేబిలు గంట మ్రోగింది. ఆ తరువాత సిల్కు దుస్తుల వెళవెళ ధ్వని ప్రక్క గదిలో వినిపించింది. ఒక స్త్రీ నవ్వు, తర్వాత ఆమె మూరయ్యతో మాట్లాడటం దాను విన్నాడుగాని, ఏం మాట్లాడు కున్నారో సరిగా తెలియలేదు.

కొంతసేపయిన తర్వాత ఆ సిల్కు దుస్తుల ధ్వని మళ్ళీ వినిపించి ఒక యవతి దాను నిలుచున్న వసారా కెదురుగుండావున్న గదిలోకి వచ్చింది. ఆమె విలాసిని. ఆమె మగవాడి కళ్ళు మిరుమిట్టు గొలిపేలా దుస్తులు ధరించి అలా కరించుకొంది. తలలో ఆనేక రకాల, మత్తు గొలిపే వాసనల పుష్పాన్ని తుడుముకొంది.

విలాసిని దబ్బుకోసం చాలా చిక్కుపడు తోంది. ఆమె యింట్లో సామాను అమ్ముదా చుకుంటే నమయానికి ఆమెకు పదిపాను రోజుల

నూటి కనబడని వెంకటేశ్వర్లు భావక మొచ్చాడు. అవసరంకొద్దీ ఆమె వెంకటేశ్వర్లు యింటికి దానుకంటే ముందుగానే వచ్చింది. నమయానికి వెంకటేశ్వర్లు యింట్లో లేనందుకు ఆమెకు కోపం వచ్చింది.

ఆమె గదిలో వచ్చాడు చేతుండగా దాను కనిపించాడు. విలాసినికి దానును చూడగానే నవ్వు వచ్చింది. ఆ నవ్వును ఆపుకుందుకు ప్రయత్నించటాని ఆమె ఉక్కిరిబిక్కి రయింది. నల్లగా పొడుగ్గావున్న కరీరం, బొప్పి చెవులు, కోల ముఖంతోవున్న దాను ఆమెకు అతి వింత గానూ, పరమ ఆనందకరంగానూ కనిపించాడు. ఆమె ఆశ్చర్యంతో ఉక్కిరిబిక్కి రవుతోంది.

ఆమె ప్రక్కగదిలోకి వెళ్ళిపోయి పిచ్చి దానిలా నవ్వుటా దాను విన్నాడు. ఇంతలో లోపల బోడుచప్పుడు వినిపించింది. వెంకటేశ్వర్లు యింకో మెట్టద్వారా లోపల ప్రవేశించాడని దాను గ్రహించాడు. వెంకటేశ్వర్లు ముందు నాలుగో ఎందుకో వచ్చి చిరాకుగా విలాసిని వున్న గదిలోకి వెళ్ళాడు. దానికి ఏం మాట్లాడానో, ఏం చెయ్యానో రోచక ఒక మూల నక్కాడు వెంకటేశ్వర్లు అతనిని చూడ లేడు. విలాసిని చూరవమానీ ఆశ్చర్యం పేసిం దతనికి; కోపంకూడా వచ్చింది. వెంకటేశ్వర్లు మైలపట్టి పన్నెండో రోజున కర్మకాండ యథా విధిగా చేసి గోదానా, వస్త్రదానం, నువర్త దానం చేసేటప్పుటికి అతనిలో కొంత పరిశ్రమ ఏర్పడింది. రాత్రేవరకూ ఆ యింట్లో పోయింది కాబట్టి అందులో అతను మూడు నెలలవరకూ ఉండడానికి వీలులేకనూ, దబ్బుకు చాలా నిక్కచ్చిగా వుండి ఆ యింట్లు ఏదో కంపెనీ వాళ్ళకు అమ్మివేశాడు. ఈ సంగతులన్నీ తెలుసుకున్న విలాసిని ఆపుడే దబ్బుకు వచ్చిపడింది.

దానికి విసాలని కుతూహలా లేకపోయినా ఆ మూల నిలుచున్నందువల్ల వెంకటేశ్వర్లు, విలాసిని మాట్లాడుకున్న మాటలు వినిపించాయి.

“నీ కిక్కంటే చని వుంది!” అన్నాడు వెంకటేశ్వర్లు కోపంగా.

“మిమ్మల్ని చూడామని వచ్చాను” అంది విలాసిని నెమ్మదిగా.

“నిన్నిక్కడకు ఒక నెల్లాళ్ళవరమా రావద్దని కబురువలేదా? నా మనస్సింకా కదుట బడలేదు.”

“అయితే నన్ను వెళ్లిపోమంటారా?”

ఆమె అన్నదాన్ని వెంకటేశ్వర్లు వినిపించుకోలేదు. ఇంకా గట్టిగా అరుస్తూ “కువ్వివుడు రావడం బొత్తిగా ఆనందార్థంగా వుంది. నీకు యిలాటి సమయంలో రాకూడదని తెలుసు ననుకున్నాను” అన్నాడు.

“అయితే నేను వెళ్లిపోతున్నాను” అంటూ ఆమె వెళ్లిపోవడానికి ప్రయత్నించినట్టుగా అతన్ని బెదిరించింది. ఆమె అక్కడికి ఆ సమయంలో రావడం మహాపరాధం అని అతను అంటూనేవున్నాడు. ఆమె వెళ్లిపోతానని బెదిరిస్తూనే వుంది. అతను ఊరుకోనూ లేదు; ఆమె వెళ్లా లేదు.

తరువాత కొంతసేపటికి చాళీ అరుపులు తగ్గాయి. ఇద్దరూ మెట్టిగా చాలాసేపు మాట్లాడుకోవటం వినిపించింది. ఆ తరువాత గుగగుసలు వినిపించాయి. చివరికి దాను ముద్దులు పెట్టుకొన్న ధ్వని విన్నాడు.

అతని కక్కడ వుండటానికి మనస్కురించలేదు. మెట్టు దిగిపోవడానికి వెదుతూ దారిగా సూరయ్యను చూశాడు.

“బాబుగా రీవేళ మీతో మాట్లాడుతా రనుకోను” అన్నాడు సూరయ్య.

“హాసీలే, సరోజ యిక్కడలేదా ఏమిటి?” అన్నాడు దాను.

సూరయ్య ఈ ప్రశ్నతో ఆశ్చర్యపోయాడు. అతని గంభీరకంఠా చలించిపోయింది. “అదే, లేదు. ఆమె వాళ్ల మేనత్త జానికమ్మకగ్గయింది.”

దాను సూరయ్యకగ్గర ఆమె ఎద్రను తీసుకున్నాడు. వెంకటేశ్వర్లు పిల్లను తనదగ్గర వుంచుకోవటం బరువుగా భావించాడు. వైగా తనుచేసే తప్పుడు కనులన్నిటికీ ఒక సాక్షి వుండటం అతని కిష్టం లేకపోయింది. తరువాత ఆమెకూడా తనలాగ ప్రవర్తిస్తుండేమోనని అతని భయం. అందుకని సరోజను ఏమైతే ఆవుతుందని తన చెల్లెలికి ఒప్పుతప్పాడు.

“సరోజ నీ దగ్గరవుంటే బాగుంటుంది. అడపిల్ల లెప్పుడూ అడవాళ్ళదగ్గరే పెరగాలి. అడే

మగపిల్లవాడయితే నాదగ్గరే వుంచుకొందును.” అన్నాడు వెంకటేశ్వర్లు తన చెల్లెలితో. కాని అదంతా అబద్ధం. అతనికి మొదటినుంచీ దృష్టిలో వున్నది అతని స్వేచ్ఛ.

దాను ఎద్రను మనవం చేసుకుంటూ వెళ్ళిపోయాడు. అతనికి ఆకలి అమికంగా వుంది; అలసటగానూడా వుంది. కాని కలంకును పని ఆయేదాకా విశ్రాంతి తీసుకోవాలని లేదు.

ప్రాద్దుటి వర్షంకో ఆకాశం నిర్మలమయింది. సూర్యుడు తీక్షణంగా ప్రకాశిస్తున్నాడు. నీను లన్నీ అరిపోతున్నాయి. దాను జోళ్ళమీది మట్టిని, చుట్టాం మీది బురదనూ దులుపుకొన్నాడు. తలమీద నీళ్ళన్నీ శేమరుపాలుతో తుడుచుకున్నాడు.

జానికమ్మ నివేస్తున్నది చాలా పెద్దభవనం. ఆ యింటిచుట్టూ ఖాళీజాగా, దానిచుట్టూ ప్రహరీగోదా వున్నాయి. దాను నిర్భయంగా పెద్ద గేటు ద్వారా గోపల ప్రవేశించాడు. అతను గోడలికి వెళుతుండగా ఒక కారు క్రింద పడేవాడే. ఆ కారు నిశ్శబ్దంగా వెనకనించి వచ్చి అకస్మాత్తుగా హారెన్ వినిపించింది. దాను ప్రుళ్ళిపడి గోదమూలకు గెరి తప్పించుకున్నాడు. ఆ కారులో అతను పాతిక ముప్పై రువ్వవళ్ళరాల మధ్య వరుచ్చుగల యువతినీ చూశాడు. ఆమె అతనివైపు ఆసక్తితో లెక్కలేనట్టు చూసింది. ఆమె చాలాఖరీదైన దుస్తులు ధరించి అందంగా అలంకరించుకొంది. ఆమె యిండుమించు విలాసినిలాగ తయారయింది. బహుశా ఆమెచావుల్లోను, అలంకరణలోను విలాసినిని అనుకరించటానికి ప్రయత్నిస్తోందేమో అనిపిస్తుంది.

దాను ఒక దరిచారిక దగ్గరకు వెళ్ళి మెట్టుమీద నిలుచున్నాడు. ఆమె కారు యింటికివచ్చి వళ్ళీ వెళ్ళటం వరకీస్తూ నిలుచుంది.

“జానికమ్మగా నీ ట్లో వున్నారా?” అని అడిగాడు.

“ఆమె యిప్పుడేగా వెళ్ళిపోయారు, చూడలేమా?” అంది. దాను నిస్పృహడై నిలుచున్నాడు. అంత అదంబరంగా వున్నా విడ సరోజ సరక్షకు రాలని వినగానే అతని కొక విభ్రమైన వెగటు జనించింది.

వదనారేఖ వయస్సుపుడు వెంకటేశ్వర్లు చెల్లెలు చాలా కోరికలతో, ఆకలతో ఉత్సాహ మంతగా వుండేది. బ్రతుకుంటూ వున్న ఆన్ని పోతులూ, సౌఖ్యాలూ చవిచూడాలని ఆమె కోరుకుంది. వివాహ సమస్య ఆమె ఒక లెక్కల సమస్యగా భావించి సూక్ష్మంగా తేల్చేసింది. ఆమె సౌఖ్యం, స్వప్రయోజనం ఏ విషయంలో, ఎలాగ బాగా చలామణి అవుతాయో చాలా సునిశితంగా తెలుసుకోగలదు. సీత కాస్త్రం, ఆచారాలు ఆమె దృష్టిలో లేనట్లుగానే లెక్క. ఏ విషయంలోనైనా తన ఆలోచన, తనకోరిక, పట్టుదల నిగ్గా లంబుంది. తన సౌందర్యం, వలుకుబడి, ధనం వివిధంగా ఉపయోగించి లాభం పొందాలా ఆమెకి బాగా తెలుసు.

ఆమెకి వెంకటేశ్వర్లు సంసారం చూస్తే చాలా జాలి. రాజేశ్వరమ్మకు చూస్తే అంత కంటే జాలి. తనలాగ విలాసాలి, వినోదాలి కాలం వినియోగించకుండా భర్త తన యిష్టం వచ్చినట్లుగా తిరిగి డబ్బు ఖర్చు చేస్తూంటే, ఆమె నోరు మూసుకుని ఒకమూల వడివుండడం జానికమ్మకు ఆశ్చర్యం. జానికమ్మ అందుకనే చాలా తెలివిగా ఒక వ్యాపారస్థుణ్ణి వెళ్ళాడింది. అతని కెప్పుడూ గంపాడించడమే వని, ఆమె కెప్పుడూ అతని జేబులు ఖాళీ చేయటమే వని. కాని ఆ జేబులమాత్రం ఎప్పుడూ అత్యయంగా వుండేవి. ఆమె అంచనాలు అన్ని విషయాలలోనూ ఫలించాయి. ఆమె భర్త సుబ్బానాయుడు ధనాగారం బాగా అభివృద్ధి చేశాడు. అతను వాడుకొన్నది తక్కువే. జానికమ్మ ముహూర్తగా వున్నపుడు తను ఆయింటి కంఠటికీ, తన భర్తకినూడా రాణి ననుకొని పొంగిపోతూ వుండేది.

ఆమెకి ఒక్క విచారం మాత్రం వుండేది. తన భర్త రాజకీయాలు మాట్లాడటం మొదలు పెట్టి మెల్లిగా కాననభల్లారి పెళ్లిపోతానంటూ వుండేవాడు. ఆమె కది యిష్టం లేదు. ఆత నెల్ల పుడూ వర్తకుడుగానే వుండి సుపాడిస్తూ వుండాలని ఆమె వంధ. జానికమ్మ వన్నెల వివశక్ర, సీత కోక చిలుక ఆయింది గాని, అలా గవూనికీ ఆమె చాలా డబ్బు ఖర్చు చేసింది.

ఏ కొత్త అలంకరణ వచ్చినా, అవిడ అమలుగా పెట్టవలసిందే.

విలాసిని-అటువంటి వాళ్ళంటే జానికమ్మకు అనవ్వు; కోపం. ఎందువల్లనంటే జానికమ్మ అలంకరణల్లో విలాసిని వంటివాళ్ళకు తప్పని సరిగా అనుకరించ వలసి వస్తుంది. జానికమ్మకు యిష్టం లేకపోయినా అనుకరించటం తప్పలేదు. ఇతరులకు అనుకరించకుండా కొత్త అలంకరణలకు తనే ఆచరణలోకి వీసుకురావాలని అభిలాష ఆనందం అలంకరణలోను, దుస్తుల్లోనూ వుండని, ఆ ఆనందాన్ని డబ్బుతో కొనుక్కోవచ్చుననే పిచ్చి అభిప్రాయంలో వుండామె.

ఒకనాడు సిసిమా దగ్గర ఒకశను ఆమెని జల్లా స్త్రీ అనుకొని చాలా తేలికగా మాటలాడాడు. జానికమ్మ కోపం నటించి, ఏడ్చి, తన తావతు తెలుపుకొని అతని దగ్గర తనూ వణ పుచ్చుకొంది. కాని, ఆత నూ ఆమెకు భావించినందుకు ఆమె లోలోపల సంతోషించక పోలేదు.

జానికమ్మ వెల్లిపోతుంటే రామదాసు నిశ్చయమై చూసి చాలామట్టుకు ఆమెనుగురించి గ్రహించగలిగాడు. ఆ యింట్లో పనిమనిషిని మాత్రం ఏమీ ఆమెనుగురించి ఆడకలేదు. నరోజుకు గురించి మాత్రం అడిగాడు.

"ఆ సిల్లంటే ఆ యమ్మకి తల నొప్పందే. ఎప్పుడూ కాళ్ళని పెడేనుకుని రెండుగురూ వుంటుంది ఆమెకి చీడరండి."

"అయితే నరోజు ఎక్కడుంది?"

"వారం రోజులకిందటే అక్కడే వుండి పోయే యేర్పాటుమీద బల్లో ఏకారండి" అని.

దాసు నిర్విణ్ణు డయాడు. కం గారుతో అడిగాడు—

"ఆమె చాలా కాలం అక్కడుందాలా? ఎన్నా బ్లంటుం దక్కడ?"

"నాకే తెలుసా?" అన్నదా పనిమనిషి అప్పుడే కొంచెం చిరాకు నూచనలు కనబరుస్తూ. "అమ్మగారు ఓ కన్నెండేళ్లపాటు ఆ సిల్లిని అక్కడే వుంచేటట్లుగా వుంది" అంటూ వెల్లిపోయింది. (నరోజుము)

విడిచిన రోజు

'సజ్జనాథ్'

అత్త పూరు వస్తున్నా నన్నమాటేగాని - మన
స్వంతా వదిలేసిన పూరులోని స్నేహితున
కలి ముఖ్యమయిన సంగతంతా పూర్తిగా చెప్ప
లేక పోయానన్న కించతోనే బాధపడుతున్నాది.
చైలుబండి ప్లాట్ ఫారమ్మపై ఆరించి నడవు
వెంటనే వెళ్ళాను టెలిగ్రాఫ్ ఆఫీసు!

కాంటర్ దగ్గరకు వెళ్ళా... అరె, ఎవరు
చెప్పా! ఇప్పుడు అన్నట్లు అడవాళ్ళకూడా
వట్టికొక బర్మీసెల్లో పని చేస్తున్నారు కదూ!—
మాపు మగల్గులేకపోయాను. నిజం చెప్పా
లంటే-ఎంతో ఆందంగా వుంది. అంతే-టెలి
గ్రాం పుచ్చుకుంది. పదాలు లేక్క పెట్టింది. కావల
సిన దబ్బు లేకుంది.

వచ్చేస్తున్నా ... కొట్టాట మొదలైంది.
మనసు పరివర్తితాల పోతోంది... అబ్బ, ఎవర
ఆందంగా వుంది! మెదపు రేగెను మల్లే—వెళ్ళు
లిగియాకా—ఒక్కమాటామెకూడా లిగి నూసి
నట్టయింది. ఆమెపని ఆమె చేసుకుంటూనేవుంది.

ఆందంగా వుందికదూ! నూ క్క యో వ ని
కకా నమనయ మింకా నయయచే లేదు.
ఎంతో ఆకర్షణీయంగా వుంది. ఆ నీలి మేఘపు
కాంతి చీరలూ మెరిసి పోతోంది. ఎటుగంటి
కరీరకాంతి... ముద్దు పెట్టుకుంటేనో—

మరోసారి వెళ్లాను. మాట్లాడాలని కుతూ
హలవున్నా—నమయం చిక్కలేదు. మో
పర్యాయం... వెళ్లాను. ఆమె ఒక్కస్త్రే వుంది.

ఆమె ముఖం మావక రీరిందికాదు... కాద
నా! నాలుగైదు టెలిగ్రాములు యిచ్చాను. ఎదో
ఇప్పుడిస్తే ఎన్ని గంటలకు వస్తోంది? అడిగారం
వలే ఎలాగ! టెలిగ్రాఫ్ స్టేషన్ లేని పూర్ణా
లూ! ఏవో ఆనందగర్భపు ప్రశ్నలు వేశాను—

ఆమె ఎక్కడా చలించలేదు. చిరాకు అంత
కన్నా వడలేదు. నెమ్మదిగా అన్నింటికీ సమా
ధాన మిచ్చింది.

రోజూ అధమం రెండు సార్లుచూ
వెళ్తుండేవాణ్ణి. ఆమె ఒంటరిగా ఏ సమ
యాల్లో వుంటుందో తెలుసుగా మరి!

నట్టినే వెళ్ళితే బాగుంటుందా? కుర్యాదగా

వుండదు. ఏదో నెలకు వుండాలి. అందువల్ల
యిచ్చినవార్యకే టెలిగ్రాములు... స్నేహితులు
పిచ్చివాణ్ణియూ ననుకుంటారేమో! అనుకోనీ.

ఈ రోజైతా మాట్లాడాలి... అని ఆనుకో
డమే. రోజూ మనస్సును హెచ్చరిస్తూండ
డమే కాని- ఫలితం కూర్చుం. తెలింపు చేయా
లంటే, ధైర్యం?

ఆమె మృదుదుధుర పదలాలిత్వం, సుందర
గభీరవదనం, ఆమె ప్రవర్తన, నెమ్మదిగాని
చిన్నారి దిలికికనం "నిన్ను ప్రేమిస్తున్నాను"
అని వెలువడే నామాటల కడ్డవడీ, నన్ను
ఉక్కిరిబిక్కిరి గావించివై. అంతే—

అఖరుకు అనుకున్న బొకటి. జరిగిన దింజొకటి.
"ఒక టెలిగ్రాఫ్ ఫారం..." తడవకుతూ
అడిగిన దింజే—

ఎంతకాలా యిలా? అఖరుకు ఈ రోజైతా
విజయమంతగా వెల్లాలకుతున్నా.

టెలిగ్రాం ఫారం తీసుకున్నా—దాని మీద
యిలా రాకాను :

'ఘనానా నాదిక,

మనానా వీధి,

ఘనానాపూరు—

కాంటర్ దగ్గర వుంటున్న అందమైన అమ్మ
యిని ఎంతో వెళ్లిగా ప్రేమిస్తున్నా—నేను.

చేతులు వణకసాగేయి ఆ టెలిగ్రాం ఆమెకు
అందిస్తూంటే—

ఆమెలో చలనమే లేదు...

ఫారం పుచ్చుకుంది... పదాలు లేక్క పెట్టి
నర్తగా ఒకరూసాయి పదకొండకాని అంది.

చలించని రాశి వానపు స్త్రీల పరిత్రకకు
మంత్ర ముగ్ధుణ్ణి—చిట్టరకోసం చూకా.

లేదు... నూరురూపాయల కాగితం వుంది—
యిచ్చాను.

నోటును పుచ్చుకొని అన్నిచక్కలా లిప్పి
చూసింది. మాసి ఫకాలన ఒక్కసారి నవ్వింది...
అంతే- లక్షలు మల్లే పొడలు వికసించినట్టయింది.
ఇంకా నవ్వుతోంది... నీళ్ళ గల గల ధ్వనిని
మించుతూ నవ్వు ప్రతిధ్వనించింది... అంతే.

"మిగిలిన చిట్టర మీకు కావాలా?" ఆమె
అడిగిన దంతే—

(ఒక ప్రెంచికథ ఆధారం)

నాలుగు స్తంభాలాట

వి. యస్. ఆనాని

ఎంత కాదినట్టే కాచి చిటచిటాడి వాన ప్రారంభమయింది. శేష అంతవర దాకా రాత్తుకులం ఆపలేదు. చది గంటలకు ఇంజీన్ గర్జననుంచి వచ్చి ఈ బ్యాంకులో పడ్డాడు. అది ఆఖరు సెలంగా ఆఖరుగా. ఆనాడే జీకం ఇస్తారు. కానీ ఇది ఏం జీకం? తన ఖర్చులూ ఎన్నో వంటు? అంతకన్న ఎక్కువ సంపాదించడానికి వీళ్లా కనిపించవు. ఇవన్నీ ఆలోచించేందుకు సీక్ వివీ? ఒకటి పని- పని- చేసి ఈ పనంతా? దీని వలన తనకు ఏం లాభం?

వాన తురుస్తూనే ఉన్నది. టైపిస్టు మిషన్లు ఒక ఒక లాడిస్తున్నాడు. వాళ్ళ ఇద్దరినీ ఎవరు యంత్రం? ఎవరు మనిషి? గడియారం తిరిగి తిరిగి అయిదు కొట్టింది. ఏజంటు కారు పోతూ పోతూ భాగ్యవంతుని అజీర్తపు శ్రేష్ఠత ఒక ఆరుపు ఆరంది పోయింది. ఒక్కొక్కచోలే చి చి పోతున్నారు. కానీ శేష లేవలేదు. ఇంకా రాత్తునే ఉన్నాడు. ఆరాయడం కష్టపడి చని చేసేవాడని మెచ్చ సంపాదించేందుకా? కాదు. ఆలోచనల దీప్తతల్ల ఎక్కువైన ఆనాడుయం వలన ఇంకా అట్లా ఎంతసేపయినా తూర్పునే వాడేమో- ఇంతలో “కాషియర్ గారు పిలుస్తున్నారండీ” అన్నాడు. త్మూరు రానువయ్య.

నిద్రలోంచి లేచిన వాడల్లే శేష రానువయ్య వంక ఎగాదిగా చూశాడు. తను చేయవచ్చు ఏ రహస్యపు పనినయినా వాడు పసికట్టాడేమో ననే ఓ రకపు అనుమానంతో. మళ్ళీ రానువయ్య “మిస్సుల్ని కాషియర్ గారు.....”

“అ, వస్తున్నా” అటూ తన జీవితరాత్తు నో రూపాయిలు పుచ్చుకున్నాడు. దరిద్రుని ఉహ లాగిట్టు వాన కొంచెం వెలిసింది.

శేష పాంటు వద్దకుంటూ మెల్లిగా వరండా లోంచి బయటికి నడుస్తున్నాడు. నియ్యపుకో మటి వెంకయ్య యముడల్లే ఎదురుగా వస్తున్నాడు.

“...ఈ సెలన్నా టైకం ఇప్పించాది. రెండు సెలనుందీ వాయిదా.....”

“వీరీ పుస్తకం ఇటు లే...”

ఎప్పుడూ తనవెంటే ఉండే వందాయథం బాటి చిట్టాను వెంకయ్య తీస్తూ-

“చిత్తం... ఇదుగో తను కాతా 52 రూపాయిలు ఇవ్వాలి.”

యాభయ రూపాయిలు జనువేసి అయిదు పదులు ఇచ్చి గలగల బయటికి నడుస్తున్నాడు.

ఎదుటనే ఉన్న కాన్టీన్ కట్టవాడు... “మిస్సుల్ని ఆయ్యరుగారు పిలుస్తున్నారండీ” అన్నాడు.

“శేపు ప్రాద్దన వస్తానని చెప్పు.”

“అట్లా కాదటండీ, ఇప్పుడే రచ్చున్నారండీ.”

తప్పదు కనుక హాట్ డ్ల్యాకి వెళ్లి తనే ముందుగా “ఇదిగో, ఈ ముచ్చయీ జను వేసుకో” అన్నాడు. అట్లా ఆడం ఎంత వర్ణా! కానీ ఆ వర్ణా ఎంతసేపు ఉంటుంది? డ్లెం సేపు. కానీ దానివలన కలిగే శృప్తి ఎంతసేపు ఉంటుంది? ఎంతసేపయినా ఉంటుంది. వట్టి శృప్తి పించేమనిషా? పులుసులా వేసుకోనా? ఎట్లాగూ దబ్బు ఇచ్చాడు కాబట్టి ఒక ఆరకమ్మ కాఫీ తాగి బయటపడ్డాడు. రోడ్డున నడుస్తున్నాడు. “భీ ఏం జీవితం ఇది? ఏసెల కా సెల ఇంతే అవుతోంది” అని ఆనవన్నాడు.

“అట్లా బేసారవుతావే! ఈ కరువు రోజు లలో ఆందరి చని అట్లానే ఉన్నది” అన్నాడు తనగాని రెండోవాడు.

“ఆడని చని అట్లానే ఉన్నవమకుని శృప్తి వడదూ అంతకన్న ఏమీ లేదు.” అన్నాడు శేష.

“నీకన్న ఇతర్లు సుఖపడుతున్నారని నువ్వు అనుకుంటున్నావు. నువ్వే గానీ ఇకర్లలో ఒకరు అనుకోనేవుడు నువ్వే సుఖపడుతున్నావని అనుకుంటారు” అన్నాడు తన రెండోవాడు.

“అట్లాగా? ఆ రామారావు చూడు. ఎవరి అప్పు ఆడగడు. మైగా తనే ఇకర్లకు పది పాలికా నర్దుతుంటాడు.”

“ఈ సంఘంలో రామారావులు ఎంతమంది ఉంటారు? అయినా రామారావు ఇబ్బంది పడడం లేదని నీకెట్లా తెలుసు?”

“ఇబ్బందిపడే మన మొహం చూసి ఎవరయినా ఇబ్బందిపడడం లేదని అనుకుంటారా? రామారావు ఎంత వరదాగా వచ్చిగా ఉంటాడు! అదలు అకనికి దిగుక్కు అనేది ఉన్న వా అని.”

“రామారావు జాయింటు కుటుంబంలో ఉంటున్నాడు. వాళ్ళవాన్న కొంచెం సుపాయిస్తున్నాడు. అయినా కొడుకున దబ్బు అడుగుతూనే ఉంటాడు.”

“మరి వాళ్ళవాన్నకూ ఇచ్చి. ప్రతిసెలా వాలో ఆక్రొంబెంటులో నుబ్బారావులో అప్పు ఎట్లా ఇస్తున్నా దంటా?”

“ఇదే నీ తెలివి. అట్లా ఇకర్లకు ఇస్తూనే రామారావు ఈ వూళ్లో నలుగురు శామట్లలో న్నేహం చేసుకున్నాడు. తన అవసరానికి వందా రెండూ వాళ్లదగ్గర తెస్తూంటాడు, నెమ్మదిగా తీరుస్తూంటాడు.”

“అబ్బే, అట్లా అప్పు తెస్తూన్నట్టు వాడి మొహంలో లేదే?”

“అది నీ బంహీనత. మనమలా ఉన్న ప్రతీది బయటకు కనిపించాలని ఎక్కడ ఉన్నదీ? మరి ఫీలిసిబిటీ నర్దుకుపోయే మనోనిబ్బరం ఉండాలి. అడుగో, ఇంటాయన ఎదురుగా వస్తున్నాడు. జాగ్రత్తగా మాట్లాడు. కిందటి నెలకూడా కొంత ఇవ్వాలి.”

ఇంటాయన రాసువయ్య చాలా తమాషా మనిషి. దబ్బు సంగతికాక ఇంక ఏంకావాలన్నా చేసేటట్లే మాట్లాడతాడు. చెయ్యడం అంటూ వస్తే అది చేరే సంగతి.

“...అ...బ్యాంకింగుంచి వస్తున్నారా?”

“అవునండీ ... పాడు వర్షం కురిసినట్లే కురిసి...”

“రోహిణి ప్రవేశంలో వానపుంచని సిద్ధాంతి గారు అనలేఅన్నారుండీ. ఇవాళ ఏ! వ తారీఖు...”

“అవును. ఇదిగో పదిహేను రూపాయిలు. మిగిలించి ఇంటిదగ్గర ఇస్తాను.”

“అబ్బే, ఇవ్వక ఎగజేస్తారా?... క్రిందటి నెల లోనూ ఓ పదిరూపాయిలు దిగపెట్టారు. చిన్న వాడు ఓ వందరూపాయలు అర్జంటుగా పంప మని రాకాడు. ఎక్కడన్న చూసి పంపాలి. అంకకన్న చేరే...”

“సరే... ఇంటిదగ్గర కలుసుకుంటాను” అంటూ శేష బయలుదేరాడు. మళ్ళీ తాను బయలుదేరిన పోటికే వచ్చాడు. అందుకనే భూమి గుండ్రంగా ఉన్న దన్నారు. “దీని దుంపతెగా ఈ భూమి ఎందుకు గుండ్రంగా ఉన్నట్లు!”

“ఎక్కడికి ఇటు పోతున్నావు?” తన రెండో వాడు.

“ఇంటికి-ఇంక ఎక్కడికి పోతాను!”

“నీ తెలివి తెల్లవానట్లే ఉన్నది. ఇంటికి పోయి ఏం చేస్తావు? తెల్లవారితే పాలవదా, ఇంటాయన, కల్లర కొట్టవాడు, ఇస్తే చాకలి-వీళ్లందరికీ ఏం చెప్తావు?”

“గుడ్లు అప్పు చెబుతాను.”

“మంచివాడివి కదూ... అట్లాగే చేసేటట్లున్నావ్. వరసయ్య దగ్గరికి పోయి...”

“ఎందుకూ?”

“ఎందుకేమిటి! ఓ యాభయ రూపాయిలు అడిగి తీసుకో!”

“ఎటు తిగి ఈనెలగా వాణ్ని అప్పు అడగండి—”

“పోసి రామ్మూర్తి దగ్గరకు పో.”

“వాడు తగని మొహమాటస్తుడు. లేదంటే...”

“లేదంటే ఏం చెయ్యాలనే సంగతి ఇప్పుడాలోచించగల సత్తా నీకు లేదు. అది నీవంటి వాడికి చేతకాదు. నీవంటివాడు ఇకర్లకుకయోగ పడాలి. ఇకర్ల సాయం పొందాలి.”

“మనం ఏం సాయం చేస్తాం?”

“సాయం అంటే దబ్బు సాయమేనా? ఇంకా ఏమయినా చెయ్యవచ్చు.”

ఇంకా నడుస్తూనే ఉన్నాడు. తన ఇట్లు దాటి పోయింది. రోడ్డునెంబడి అక్కడ ఓ కప్పు, ఇక్కడ ఓ కప్పు బెకబెక లాడుతూన్నాయి.

అధికారం తాగిన నాయకుల కళ్లల్లే లైట్లు వెలుగుతున్నాయి.

గట్టిగా గాలి పీలుస్తూ, గలగలా అడుగులు వేసుకుంటూ ఎవరూలేని బెంచీనోనం వెనుకు తున్నాడు. ఎక్కడ చూసినా సుఖం, ఎవరి మొహాలు చూసినా ఎంతో తృప్తి కనిపిస్తుంది. ఇవన్నీ చేరివలన వస్తున్నాయి! దబ్బువలన...

"కాదు..." తనలాని చెండ్లోవాడు.

"నీకూనాకూ బేజే...నాలో మాట్లాడకు."

"నేను చలక్కునోలే నీ పని చుక్కె... సర్వాలికి కారణం ఏమిటి? అనే బ్రశ్న వదిలి నీ తెలినిలేట లుపయోగించుకుని నీ సమర్థులను పరిష్కరించుకో..."

"అది చేశనటులే నీ చేత ఇంత చెప్పించుకోవడం చేసికీ?"

"అదుగో, నువ్వారావు వస్తున్నాడు. కాస్త హుమరుగా తిరుగు..."

"ఓ మిస్టర్ కేమా..."

"ఏం ఇటు బయల్దేరావు?"

"నేను రోగా ఇటే వస్తున్నాను. నువ్వే ఇవారో కనుసించావు...పదా..."

"ఎక్కడికీ?"

"న్యూ డెల్టోకె..."

"చేసికీ?"

"ఏడిసికట్టే ఉంది. మూడు గడు, తరువాత చెప్తాను. ఇవారో అందులో మహే..."

నువ్వారావ్ ఎంత చూకీ మనిషి? ఎన్ని ఇబ్బందులు వస్తున్నా. వచ్చినా ఇకర్తకుచెప్పుడు. ఇకర్త సాయం అడగడు. అడిగినట్టు తనకు తెలియదు.

సినిమాలో... నువ్వారా వేమిటో చెపుతున్నాడు. తను కాసేపు అవుననీ, కాసేపు అహ అనీ, కాసేపు తెలిసీ తెలియకుండాగా అనవసరంగానూ, అవసరంగానూ వచ్చి...కాలం వెళ్ళుచున్నాడు.

కేపు కట్టు సినిమా మాన్యుయి. తలలో మాత్రం శుకల కనిపిస్తోంది. దబ్బేమీ లేకుండా ఇంటికి వెళితే నుకల ఏమనుకుంటుందో? నుకల అడగదు. ఆ ఇబ్బంది తన కెళ్ళునూ లేదు. కాని మిగతా నెలం తాగడవడం ఎలా? తెల్లవారిలే ఇవ్వాల్సిన వాళ్ళందరికీ ఏనుగు చెప్పాలి! నుకల తనను ఎన్నోసార్లు తన తండ్రిమీద దావా వెయ్యమన్నది...మళ్ళీ నుకలే "అబ్బే అసేం పనులండీ" అంటుంది. తన జీవితంలో ఏనాడూ సుఖం అంటే ఏమో ఎరగడు. ఎందుకుగానూ తను బ్రతుకుతున్నాడు! బ్రతక్క చెయ్యడం ఏమిటి? చావాలి...బ్రతకడం ఒకకళ. ఒక పెద్దకళ. అది తనకు ఎందుకు చేరికాదు. తను బ్రతికే పద్ధతిమాత్రం కళ కాదా?కదా కాదు, గిగాకాదు-బ్రతుకే ఓ పెద్ద గండం. ఈ గండాన్నించి తప్పించుకోవాలి. ఎట్లా తప్పించుకోవడం? అది చేతయినయితే ఇంకా ఏం? తన అలోచనలే అలోచనలు. నువ్వారావు స్త్రీలవంక చూస్తూ కేపుని అలోచించుకో నిచ్చాడు.

ఇంతలో ఇంటర్వర్. "సోదా తీసుకురా" అన్నాడు నువ్వారావు.

కేపు ఏదో సోపి నోట్లో వేసుకుని సోదా త్రాగాడు.

ఈ నాలుగు స్తంభాలూ తాను అడలేదు: తనకంటే సమర్థులయిన వాడు ఎట్లా అడుగున్నారో తనకు తెలియదు. ప్రతి వాడూ తన పని తాను చేసుకోవడమే కాని ఈ అటలో అరిసికవారికి కాస్త సాయం చేద్దామని ఆనుకోడు. అయినా ఎందుకు అనుకోవాలి? కేపు కుక్కలూ నిర్జీవంగా పడివున్నాడు.

నువ్వారావు దైగ చేసిక స్త్రీ బయటికి వెళుతూ వాణ్ని పిలిచింది. వాడూ లేచి బయటికి పోయాడనాడు.

ఎవళ్ళకోదవ వాళ్ళది, ఎవళ్ళ అట వాళ్ళది. అంతేనా?

నేటి రాజకీయవాది - నైతిక ప్రమాణాలు

'యథార్థవాది'

ప్రస్తుత యుగంలో గాజకీయములగుల విలప ఆహగమైనది. మార్క్సును ఆననుకూలమైన మానవుని సమాజవాదాన్ని. సమాజ జీవితానికి అలవడుటచే ఎట్టి కారణమైనా నిర్మింబంధముగా అంగీకరించు ఆశయ నైజాన్ని ఆధారం చేసుకొని నేటి రాజకీయవాది, సామాన్యుని మేలుకొరకే యు ఉద్దేశముగొనెననక, చేజిక్కించుకొనిన అధికారమునకు ఆవధి యనునది లేకన్నది. ప్రపంచ చరిత్ర పరికించిన వివిధ కాలములందలి సమాజపు మంచి చెడ్డలు ఆయా కాలములం దమలులొనర్చు రాజకీయ వ్యవస్థలపై ఎక్కువ ఆధారపడియున్నట్లు తెలియుచున్నది. సాంఘికముగను, సాంస్కృతికముగను, మరొక విధముగను ప్రజాసేవ చేయ దలచినను రాజకీయవాదివలన ముందు లోకములో కాంతి స్థాపింపబడవలసియున్నది. ఆహారాది ఆత్యవసర జీవితావసర వస్తువులకుకూడ నేడు సంఘం రాజకీయవాది దయా ధర్మములపై ఆధారపడియున్నది. చేతజేయంపేర వ్యక్తిని సర్వవిధములా కాసింపెను అధికారము నేడు రాజకీయములు కల్గియున్నవి. ఇంతగా మానవుని బ్రదుకు నేటి సాంఘిక వ్యవస్థలో రాజకీయముల కంకితమైయుండ "గోరు చుట్టుపై రోకటి పోటువలె" తమ యిచ్చ వచ్చిరట్లు కృత్రిమ మార్గములలో సమాజహంతు వదపు నాయకాత్తముల బోనుండియు నేటి సామాన్యుడు చేకూరు రక్షింపవలసియున్నది.

నేటి రాజకీయవాది గాజకీయములలో ఏ పాటి జ్ఞాన పంతుడో హాసించుకొన్నచో "ఏనుగు పామువలె నుండు" నన్న లోకోత్తర పురుషుడు వాని అదర్శ మైవనుని లేలుచున్నది. డి. నే. లీ అన్నట్లు అన్ని రాజకీయవిధానములు మానవ శ్రేయస్సుకే అను పరమ సత్యమును విఘ్నించి గ్రంథములై న కొన్ని ఎండమావులవంటి అదర్శములను వజ్రచేయుటయు ఎరిగిన నేటి రాజ

కీయవాది - మానసిక సంస్కార హీనుడగుటచే - నైతిక వాదము రాజకీయములకు ప్రాణమువంటిదని తెలిసికొనలేనంత దుస్థితిలో నున్నాడు. అందువలన ఈ మానవభావము వేయు పిల్లి మొగ్గులు లక్షోపలక్షలు. ఈమన సిఘంబువులో రాజకీయాలలో ఉపన్యాసాలు పంచదం, సత్రికా విలేఖరులతో గొప్ప చెయ్యదం, మ్యూనిసిపల్ - జిల్లాబోర్డు - కానసభల ఎన్నికలలో పాల్గొని సింహాసనాలాక్రమించడం. శ్రమవాత కథను పాఠకు లూహించుకోగలరు. తమ లక్ష్యమును సాధించుటలో మహానాయకులగుల పట్టుదలగాని, చిత్త శుద్ధి, సత్యసంధత, వికాలహృదయముగాని ఏమిటి కంచుకాగడ్డా వేసి వెదకినా కనిపించవు. మనోవాక్యాయ కర్మలయం దణు మాత్రపు భేదము కన్నట్టినీయుని నిజమైన రాజకీయవాది తత్వమునకు ఈయన ప్రవర్తన పూర్తిక విరుద్ధమైనది.

మానవానీకమును అనాగరికతనుండి, చతుఃప్రవృత్తులనుండి, ఆర్థికమునుండి విముక్తుల చేయుటయే రాజకీయముల పరమావధియైయుండ ఈ దశాబ్దములలోని రాజకీయవాదు లవలంబించు విధానములు తలచుకున్నచో ప్రస్తుత రాజకీయ వాదియొడ సమాజము ఏ పాటి అకల పెట్టుకో వచ్చునో సులభముగా గ్రహింపవచ్చును. ప్రత్యర్థుల వాదనలను హేతువాదముతోను, సంఘ శ్రేయదృష్టితోను ఎదుర్కొనుటకు బదులు ప్రత్యర్థులనాకాశరామన్నబాబులతో జెదరించుట, అన హాయోగను చేసి నిలిచున ప్రాణములేయుట, (తమకు ఓట్ట నమ్మినవారిని దాచివేయుట) మన సవయుగ నిర్మాతల కేవల ఆచారములైయున్నవి. ఇక నియమములకు కట్టుబడియుండుటలో, ఇతడు నిన్న సామ్యవాది; నేడు హిందూ మహాసభ అను యాయి; రేపు గొప్పబ్బాకుమార్చెట్టు వ్యాపారశ్రమై నా ఆశ్చర్య పడవలసిన పనిలేదు.

ఒక ఉద్యమములో చేరుటకుగాని దానినుండి నిష్క్రమించుటకుగాని శ్రీవారికి అట్టే సేపుకట్టదు.

ప్రజల మానసికస్థితి ఎట్లున్నను నాయకత్వం చిత్తమర్థిగలవైతే అదనీతివయలు చెప్పుకొంద లేళ్ళవలె వడి ఉండురని చరిత్రానుభవము తెలియజేయుచున్నది. కారుప్రభువుల కాలాని తెలకేగ అదనీతిని వ్యక్తిప్రాధాన్యములతో నిమిత్తంలేకుండా నిర్దాక్షిణ్యంగా అణచివేసి తెలివైన మహాశయుడును, కానకాచిత్రమణియును చేసినవారిని కఠినశిక్షలకు పాత్రుల చేసి ఖచ్చితమంశముడైన అట్లా ఉద్దీక్ష చక్రవర్తియు అని పిలిచి అరికట్టితేగాని ఆయాకాలములందు రష్యా, ఇండియాదేశములలోని ప్రజలు మనకంటె బుద్ధిమంతులగుటచే కాదు. నేడు అదనీతి మహామూర్తి ప్రపంచ వ్యాప్తి గాంచుటకు రాజకీయముల శైలికవతనమే కారణముగాని ప్రజల మనస్థితి కాదు.

శైలికవతనము గాదులు లేనివరుట చేసుకొని రాజకీయపక్షములు నమ ఆచర్యములకు భిన్నముగా ప్రజలపై విపరీతాధికారమును చెలాయించుటయు, మఱి కొన్నిపక్షములు తాము నిర్వహించవలచిన పాత్రను పరిగా నిర్వర్తించ లేక పోవుటయు సంభవించుచున్నది. భారతదేశమే కాంగ్రెసు కాంగ్రెసే భారతదేశము అని కాంగ్రెసుపక్షము పేరొందుటకును, నేడు ప్రాధాన్యము వదిలికొన్నపుటకును దాని శైలికబలము లోని తర తరు భేదములే కారణములు. కాంగ్రెసులో నేడు సంభవించిన శైలికవతనము అతివాదపక్షము లనువానిలో ప్రాచార్యమునకే సంభవించుటచే గొట్టె తోకకువలె వారి కభివృద్ధి లేచనిపించుచున్నది. కాంగ్రెసుకు వ్యతిరేకముగా వామపక్షములకు సమీకరించుటకు శ్రీ శరణ్ చంద్రబోసు కొత్తగా చేసిన యత్నము విఫలమగుటచే ఇందుకు ప్రజల నివర్తనము. (శ్రీశిల శ్రీధరమూడి ఆధ్వర్యమున ఇప్పటిలో ఒక వామపక్ష మేర్పడి యున్నది.)

పెట్టుబడిదారుల వలుకుబడిగా వూడి బంధు శ్రీతి, ఆశ్రితజన పక్షపాతానికి, అదనీతికి కేంద్ర ప్రభుత్వం ఆలవాలమై యున్నదని, మరకు వచ్చి పది అధినిశేక ప్రతిపక్షే గాని సామ్య స్వాతంత్ర్యం కావని, స్వాతంత్ర్య సిద్ధితో ప్రజలకు పరస్పర పోకర్కాలు కూర్చులమని తెప్పిన కాంగ్రెసు వీధి తెయ్యలేకపోయిందని శ్రీ శరణ్ చంద్ర

బోసు కలకత్తాలో తెప్పిన మాటలు వాస్తవం కావచ్చును. ఫార్వర్డుబ్లాకు పక్షనాయకులలో ఒకరైన శ్రీ రూయిసర్ అన్నట్లు నే దధికారములో నుండుటకు ప్రజావిశ్వాసము కంటె వామ పక్షములలోని అనేకకృతయే గొప్ప కారణం కావచ్చును. కాంగ్రెసు కనలాని లోచములు పరినిర్దుకొనుటకు ప్రజలు శవకాగరణము చేయవలసిన అవసరం కూడా లేదనవచ్చును. కాని “ఓం నగరం తగలబడుతోంటే నీరో చక్రవర్తి ఫిడేలు వాయించి”నట్లు ఒకవంక తమ అభిమాన ఆచర్యములు మట్టిగలసి పోవుచున్నవని వాపోవుచు, వేరొకవంక వివాద స్వల్పభేదములను పురస్కరించుకొని పోవలిట్లు పక్షములన్నీ అంగీకరించినవన్న బోసు మహాశయుని విశాసకసూత్ర ప్రణాళిక ఆధారముగనైన నీ లేకము కాలేక పోవుట నవ్వక కలిగించుచున్నది. (నేడు మత తత్వవాదులు బలపడు లక్షణములు కూడ కనిపించుచున్నది.) ఇది యిట్లుండ “ఉట్టికెక్కలే నన్ను స్వర్ణానికి కెక్కబూని” నట్లు వీరిలో కొందలు కమ్యూనిస్టు నియంతృత్వమును కూడా అరికట్టెదమని ప్రగల్భము వాడుచున్నారు కేవల అభిప్రాయముల ద్వారా ప్రజాస్వామ్యమును చూరగొనగలమని వీరుద్దేశించినచో ఇంతకన్న ఏదాకు రెక్కువగ దిటిపొ ప్రభుత్వమును విమర్శించి ప్రజల కెన్నో బాధానముల చేసిన కాంగ్రెసు ప్రవర్తనను చదివించిన ప్రజలు సులభముగా మోసపోయేడి కాలము గలించినవని గుర్తించవచ్చును.

ఆస్తి విమర్శన చేసుకొన్నచో కాంగ్రెసుగా వలె శదితరవత్కాలలోకూడా వీరికలు అనుభూకములుగా కలవని (ఉదాహరణ, ఫార్వర్డుబ్లాకు పక్షము), వ్యక్తి ప్రాధాన్యములకై వారును ప్రత్యేకముకాలకు చీటికి మాటికి లేవదీయుటలో ప్రసిద్ధు (లేజిసిగు స్వతంత్ర, శ్రీ. టి. హె.) లని తెలియుచున్నది. నాకథూరు నమానేకములో పోవలిట్లు పార్లమెంటుని తెలిసిన పెంటనే ఆంకవలకు వారి సహకారముకై ఆర్థుచాచిన శరణ్ బోసు చేసిన ప్రకటన, కమ్యూనిస్టు పార్టీని గుఱించి వదితరులు, ఆ పార్టీ వారు కావని ప్రకటన చేసియున్నను ఒకరాష్ట్ర కాని రద్దయినట్లు, బోడి నాయకత్వమున

మరొక పార్టీ క్యూరలో నెల
కొడువట్టు సీచారోపహ చేయుట-
వామ పక్షాలవారును పరస్పరా
రోపణలు చేసినానుటలో సిద్ధ
హస్త లేనిది వ్యక్తరూప
మన్నది.

తైలిక వాదముయొక్క
ప్రాధాన్యమును గుర్తింపకపోవు
టచే ఇట్టి అవకతవకలకు నేటి
రాజకీయములుగురియగుచున్నను
గ్రుడ్డిగా మెల్లవలె కమ్యూనిస్టు,
రాడికల్ హ్యూమనిస్టుల రాజ
కీయములు కొంతట కొంత
ప్రోత్సాహ జనకముగ నున్నవి.
ఇంకొక వర్గమువారు మను
ష్యుడు సాంస్కృతికజీవి అను
వాదమును రాజకీయముల కన్వ
యించి తదనుగుణముగపనిచేయు
చున్నారు. ఇంకొకవర్గమువారు
మనుష్యుడు సాంస్కృతిక జీవి
అయ్యును అతడు చచ్చు
టకే జన్మించుటలేదు కనుక
'శతకోటి ఉపాయములు' పన్ని
నను అనంతకోటి దారిద్ర్యము
తెరుక్కొనెడి నేటి బూర్జువా
కపట ఆర్థిక నీతినుండి (బోడి
కలకు మోకాలికి ముడిపెట్టివట్టు

ఈ దరిద్రతకు కర్మ సిద్ధాంతము కారణమని
చెప్పబడుచున్నది) కొట్టికొని మానవులను
ముందు రక్షించినచే వారు జ్ఞాన విసామ లగుట
కవకాశము కల్గు ననువాదము ననుసరించి పని
చేయుచున్నారు.

వాదము లెంత విలువగలవైనను రాజకీయ
వాదులు తైలిక విలువలయొక్కయు, ధర్మ
వాదముయొక్కయు ప్రాముఖ్యమును గుర్తింప
వినో, ఆధునికదృష్టిని కోల్పోవుటచే పతనము

ప్రఖ్యాత బ్రిటిష్ సినిమాతార హెజెల్ గోర్డ్. సహజ సౌంద
ర్యాని కీమే వేరుపడింది. "మేకప్" యించుమించు అవసరం
లేకందానే యీమె చిత్రాలలో నటిస్తుంది.

చెందిన పూర్వవ్యవస్థవలె, నేటి రాజకీయవిధాన
ములపై ఆదారపడిన వ్యవస్థలును చీట్ల పేక
మేడలవలె విక్షణముననో నూలిపోత నవును.
తమ్ము తాము సుస్థగించుకొనకముే రాజకీయ
రంగముల కెగబడెడి చారిత్రవ సమాజమున కింత
మేలు జరుగుటకు బదులు రాజకీయ వాతావర
ణము కలుషము కాగలవనుట నక్కరమైన
కాదు.

వె లి గిం చు తం ద్రీ !

దాశరథి

మబ్బుల మస్త్రీష్కములు
మెరిసిన ఇంద్ర చాపములు
వచ్చుని గడ్డి మళ్లలా
విరిసిన ఇంద్ర గోపములు
ఇవి వర్షానికి గురుతులు
ఇవి హర్షానికి పరతులు.

అవునా
ఈ ఇంద్ర భయభండములు
ఒకనాటికి కాల దండములు!
ఈ యెర్రని ఇంద్ర గోపములు
ఒకనాటికి రక్త సూపములు!
కానోళ్ళ—

మా నికా నిర్భర జీవిత రంగములు
నిజముగా విషగంగా తరంగములు.
ఒకనాటికి ఈకాలా బట్టి లెన్నుచు
ఈ జగత్తు
వన పాంపజన్యవాదం విన్నప్పుడు
నేటివన్నీ ఆనాటికి తవ్వలు
పుచ్చిపోయి పురుగెక్కిన పవ్వలు.

అవునుకదా, ఆనాటికి
ఈనాటి వంకర నాగేటికి
యెంత నిలువ? యెంత చలువ?
ఈ చరిత్ర చీకటి గదిలా
ఈ ధరిత్ర ఆముల పొడిగా
తైలదీపం వెలుతురుతో
వెలికి వెలికి బేసారినా
లభించేది, కనిపించేది—
పెద్దల, విద్యావంతుల
భవ రాజుల,
తరతరాల బ్రాహ్మణుల
వృత్తి పాతక గాజుల
నిలువలు :
చిలువలు పలువలుగా
అట్టి, కల్పించి చెప్పే అబద్ధాల
రాజాధిరాజుల

మార్తాండ లేజుల
పురుషత్వపు, పరుషత్వపు
అల్లిబిల్లి, అల్లిక దిగి కథలు.
అవునా,
ఆనాథ విశ్వక్రామిక మూర్తీ!
ఆగామి యుగ పరివ్యాప్త కీర్తీ!

నీ నరనరాల నడిచే
'వయాగరా', 'శైర్వాపా'
జలపాతాల రుధిర ధారలా
నీ కన్నీటి చారలా
జనియించిన
జగాన్ని పెంచిన
దేవునిను దయ్యాలను మించిన
అరుణాదులు విద్యుద్దీపిక
వెలిగించుకో.

తొలగించుకో
యంగ యుగాల
శ్రేయశనం లరువులు.
చేత దేశాల
బీదజనం కరువులు.

లే, తంద్రీ!
లయదుద్ర, మహానుభావ!
ప్రియ విశ్వక్రామికదేవ!

లే, తంద్రీ!
చూపించు
నా యీ పాదపు అశంకం
వడపోయే చీకటి దారుల
ఎగుడు దిగుడులు
చూపించు.

వెలిగించు, తంద్రీ,
విరించి పుట్టక ముందునించీ
మంచులో పొంచుకు తూచున్న
పీయూష వాసిక,
ఈ 'రుధిర దీపిక.'

ప్రపంచ నాంతి

సామ్య చాదానీ పెట్టుబడికి

మధ్యా, మార్కులకు
యూరపు దేశాల వైషమ్యాలకు
మధ్యా నలిగి ప్రపంచం అట్టు

డికేహతున్నది. యుద్ధ మేసూలా, యుద్ధ భయము
ప్రపంచాన్ని ఆహిస్తున్నాయి. ఆవర్యాల నంపు
ర్నం ప్రపంచవిరాళానికి దారితీసే లాగు కని
పిస్తున్నది.

మొన్న యూనెస్కోలో డాక్టర్ సర్వేపల్లి
రాధాకృష్ణగారు ఈ విషయాలనుగురించి గంభీ
రంగా ఉపన్యసించారు. మూడువందల మంది
యూనెస్కో సభ్యులు ఆయన ఉపన్యాసాన్ని
హర్షవ్యవస్థతో స్వీకరించారు.

క్రియకు రాధాకృష్ణగారు చేసిన సూచన
ఏమిటి? ట్రూమన్ ప్రావీణులు సంఘముకి శాంతి
ఒడంబడిక చేసుకోవాలనీ, కమ్యూనిజము పెట్టు
బడివారి ఒక దాన్ని చూసి ఒకటి భయపడరావనీ,
చక్రిమ రాజ్యాలు ఆర్థికచ్యాయము-తూర్పు
దేశాలలో రాజకీయ న్యాయము లేవనీ,
చివర్థా పాఠమనీ ఆయన అన్నారు. కాని
ఆయన చెప్పిన తుదిసలహా మనుష్యులు ఆవగ్యా
లకు త్యజించి హృదయాలలో భగ్నాన్ని ప్రతి
ష్ఠింప జేయాలనీ!

రాధాకృష్ణగారి ప్రసంగంలో చాలావరకు
భిన్నత్వం ఏకత్వం చూసే త్వరిత చుప్పి
లోపించింది. చక్రిమ యూరపు రాజ్యాలవారు
ఆర్థిక దురన్యాయం నోబాటు రాజకీయ
న్యాయాన్ని అమలు చేస్తున్నారనీ, తూర్పు
యూరపు దేశాలవారు రాజకీయ దురన్యాయం
నోబాటు ఆర్థిక న్యాయాన్ని అమలు చేస్తున్నారనీ
ఆయన ఎట్లా విశ్వసించారో తెలియదు.

ఇది స్వల్ప విషయ మని మనం నోసివేయ
నవసరం లేదు. ఈ స్వల్ప విషయమిదనే
ఈనాటి సేధావుల బుద్ధి బాధ్యమంతా ఆధార
పడి ఉంది. ప్రతి ఆర్థిక వ్యవస్థ వెంటా ఒక
రాజకీయ వ్యవస్థ ఉండీ, దానితోపాటు ఇదీ

మానుతుంది. ఒకదాన్ని చెక్క
చెదరకుండా ఉంచి చెదవచాన్ని
మార్చటం అసంభవం. ఇదిసంభవమని
విశ్వసించి పాత రాజకీయ విధా

నాలనోనే సోషలిస్టు వ్యవస్థ సాధించటానికి
నడుములు కట్టిన బ్రిటను, ఫ్రాన్సు వగైరా
దేశాలు ఆమెరికా చుట్టూ పరిభ్రమిస్తున్నాయి.

రష్యాలో 1917 లో జరిగిన విప్లవానికి
చరిత్రకారులు స్రుమంభి స్థానం ఇవ్వటానికి
కారణ మేమంటే సహ్యా తన ఆర్థిక వ్యవస్థను
ఒక నోరటిలో మార్పు చేయటానికి—ఆర్థిక
దురన్యాయం అంశం చెయ్యటానికి — ఒక
విధమైన రాజకీయ వ్యవస్థను ఈ విప్లవం ద్వారా
దోహదం చేసుకున్నది. ఇప్పుడు క్కడ వ్యవస్థల
దాద్రాన్ని పూర్తిగా వ్యవస్థల కొనుగోల
శక్తితోనే కొలవ నవసరం లేదు. అక్కడ దేశ
సంపదనోబాటు వ్యవస్థల సంపద కూడా పెరుగు
తుంది. అధికార్పల్లి వల్ల అక్కడ కాటకాలు
రావు. ఇవంతా పోసేపాసే. కాని మేధావులు
నీటన్నిటికీ రాజకీయాలతో సంబంధం ఉందని
మరుస్తూ ఉంటారు. రష్యాలో పౌర స్వాతంత్ర్యం
త్రాటలు లేవని రాధాకృష్ణయ్యగారు రుటంగా
అంతరార్థ మేమంటే, అందరికీ పని చేయకునే
హక్కు, విశ్రాంతి తీసుకునే హక్కు, రోగం
వస్తే చికిత్సపొందే హక్కు, వార్ధక్యంలో
ప్రభుత్వంచే పోషింపబడే హక్కు, తాము
ఎన్నుకున్నవాడు తమ ఇష్టానుసారం ప్రవర్తించక
పోలే వెనక్కు కిలిచే హక్కు మొదలైనవి
పౌరస్వాతంత్ర్యాలలో చేరవని!

రష్యాలో ఉన్న సాంఘిక పరిస్థితి వికారణం
చేతనన్నా మనకు నచ్చకపోలే మనం దానికి
ఎడంగా ఉండవచ్చు. దాన్ని చూసి ఆమెరికా
లోనూ, బ్రిటనులోనూ, ఇతర దేశాలలోనూ గల
కొన్ని వర్గాలవారు వారి చేసుకుంటున్నారు.
దానిలోని సాపాలను విమర్శించటంతో తృప్తి
చెందక రష్యమీదా, స్టాలిను మీదా, ఇతర
రష్యకు నాయకులమీదా బోలెడంత ఆనక్క

ప్రచారం కూడా చేశారు. ఈ ఆనాళ్ళాలు దశవ్వు సార్లు రుజువయ్యాయి. దీనితో బాటే వివిధ దేశాలలోని ప్రజాసామ్యవాన్ని రష్యా ఆకర్షిస్తున్నది. ప్రతిదేశంలోనూ కమ్యూనిస్టు పార్టీలు వనిచేస్తూ రష్యా విప్లవాన్ని, రష్యాలోని రాజకీయ ఆర్థిక విధానాలనూ ప్రచారం చేస్తున్నాయి. అనేక చోట్ల ఈ పార్టీలకు ప్రాబల్యం లేకపోవటానికి ముఖ్యమైన కారణం మేముంటే రష్యా విధానాలకు చూసి. వాంటి చేసుకునే రాజకీయ వర్గాలవారు రాజకీయాధికారాన్ని, ప్రచారసాధనాలనూ, పోలీసు వైనికబలాలనూ తమ చేతిలో ఉంచుకుని ఈ కమ్యూనిస్టు పార్టీలకు వేటాడటమే. దీన్ని చూసి మేధావులు పొరబాటు పడరాదు; ప్రజలకు కమ్యూనిస్టు పార్టీలమీద ద్వేషమనీ, వారికి రష్యా విధానాలు నచ్చరనీ తలపోయరాదు. రష్యా విధానం నిజంగా ప్రజలకు ఆవకారం చేసేదే అయితే, ప్రజాసామ్యానికి ఆ విధానమీద ఇష్టం లేదనే భ్రమవల్ల చెట్టింపు ప్రమాదం ఉంది.

ప్రపంచకాంటి కోరేవారు యంధ్రా లెండుకు వస్తాయో కూడా తెలుసుకోవాలి. మానవస్వభావ యాలలో భర్తం ప్రతిఘటనకాని కారణం చేతనే యంధ్రాలు రావు. ఒక రకమైన భర్తం యంధ్రాలకు దారితీస్తుంది. సామ్రాజ్యవాదాధిపత్య ప్రపంచాధిపత్య వాంఛా లెండు ప్రపంచయుద్ధాలు లేదని వెట్టాయి. ప్రస్తుతం ప్రపంచమంతటా వెట్టుబడిదారీ శక్తులకు శాసించటానికి, దాలరుచేత ప్రపంచ విజయం సాధించేయటానికి ఆమెరికా కంకణం కట్టుకన్నది. ఈ యంధ్రానికి గోడ్సడటానికి బ్రిటను సిద్ధంగా ఉన్నది. ఈ ఆమెరికా యంధ్రానికి తీవ్రమైన ఆవాంకరం ఎవరైతే యంధ్రం కలగవచ్చు—ప్రస్తుతం గ్రీసులోనూ, వైనాలోనూ ప్రత్యక్షంగానూ, ఇతరచోట్ల అప్రత్యక్షంగానూ జరుగుతూనే వుందికూడా.

ప్రపంచాన్నంతా కమ్యూనిజం మయం చేయాలనే కాంక్ష రష్యాకు ఉన్నదని! ఆలోచించవచ్చు; ఆలోచిస్తున్నాడు కూడానూ. దీనిని మనం విశ్వసించవచ్చు కూడానూ. అయితే దీని వల్ల ప్రపంచయుద్ధం రాదని నమ్ముటానికి ప్రబలమైన కారణాలు లేండున్నాయి. ఒకటి, కమ్యూనిజము వెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థగా కలిగే సమాజ సంఘర్షణల ఫలితంగా ఉత్పత్తి అవుతుందని సిద్ధాంతం; సోషలిస్టు వ్యవస్థలోని సమాజ సంఘర్షణలవల్ల వెట్టుబడిదారీ ఉద్భవిస్తుందనే సిద్ధాంతంగానీ, విశ్వాసంగానీ వెట్టుబడిదారీ తత్వంగా లేదు. రెండు, ఆర్థికంగా ఇతర దేశాలమీద ఆధిపత్యం సంపాదించటానికి అంతర్జాతీయ యంధ్రాలు సాగించవలసిన అవసరం రష్యాకు గానీ, తూర్పు యూరప్ కు చేకలకుగానీ, రేపు వైనాకుగానీ ఉండదు. ఆర్థికంగా ఇతర దేశాలమీద ఆధిపత్యం సంపాదించవలసిన అవసరం చేతనే ఆమెరికా లోని రాజకీయ విధానాలకు అంతర్జాతీయంగా ఆమలు చెయ్యవలసి వస్తున్నది.)

వైస చెప్పిన రెండు విషయాలను స్పష్టంగా అవగాహన చేసుకోలేనివారై మాత్రమే రష్యా వ్యూహ ప్రపంచయుద్ధం రావచ్చునని భ్రమ పడతారు. చాటిని అవగాహన చేసుకున్న వాళ్లు ఇటీవల ఐక్యరాజ్యసమితిలో విడిచిపెట్టి కాంటి కోసా ఎందుకు లబలల లాడుతాడో, ఇంకా థూర్స్ స్రావించ కమ్యూనిజమునూ వెట్టుబడిదారీ సంఘర్షణ రావలసిన అవసరంలేదని ఎందు కన్నాడో సులభంగా గ్రహిస్తారు.

ప్రపంచయుద్ధం రానేరదు. వచ్చిందంటే అది ఆమెరికా బ్రిటనుల చలవవల్ల రావాలేగానీ రష్యా పుణ్యం ఎన్నటికీ రాదు.

ఒక బుడతడు చుట్ట నోట్లో వెట్టుకుని వీధివార కనిపించాడు. దారిని పోయే ముసలమ్మ అడిచూసి నిర్భంతపోయి, “బల్లోకి పోలేదేం, మనవడా!” అని అడిగింది. “నేనా బల్లోకి! చాల్లే, పరాశకం-నాకింకా మూడేళ్లగా!”

చెప్పుకోవలసిన మాట

సిద్ధాంతి మల్లికార్జునం

చిరకాలం నుండి కలలు గంటూన్న జమిందారీ సంస్కరణ నేటికి సఫలీకృతం కావడం అభినందనీయమే. బహుశా దీని వెంటనే చిన్న చిన్న భూస్వాముల సంస్కరణ కూడా తయారు కావచ్చు. ఇతర విషయాలు తెట్టా వున్నప్పటికీ పోవరిపు, కమ్యూనిస్టు పార్టీల వ్యాపనాన్ని అవరోధించటానికి, సమీపభవిష్యత్తులో రాబోయే ఎన్నికలకు ఉపయోగకారిగా వుండటానికి కాంగ్రెస్ ప్రభుత్వం ఈ సంస్కరణ మంత వాదించిడిగా, ఆర్థిక లాభనమయంగా, కేంద్ర ప్రభుత్వ సలహాలకు విరుద్ధంగా, ముందు వెతుక లావాచించకుండా, జమిందారుల కివ్వవలసిన నష్టపరిహారాన్ని నిర్ణయించి ఇవ్వకుండా, చేకా మంటే నేకామనే భోరణిలో చేసిందవడంలో సందేహం లేదు. ఏ విధంగానైనా సరే ప్రజాభి ప్రాయమంతా కొద్దిగానో గొప్పగానో, త్రికరణ శుద్ధిగానో లేకనో ఈ సంస్కరణ కనుమాలం గానే వుంది.

ఎంత మంచి సంస్కరణైనప్పటికీ కొత్తలో కొంతమందికి బాధాకరంగానే వుంటుంది. జమిందార్లు నటుంచి, నేడు జమిందులన్నీ పోతున్నాయని భేదపడేవారు చాలా తక్కువ; అట్లా భేదపడేవారైనా జమిందార్ల అడరాఖి మానపాత్రలే. మరి ఈ బాధకు గొడుగుగావలసిందే.

ఈ సమయంలో జమిందారుల వైఖరి చాలా విచిత్రంగా వుంది. నీటిలో మునిగి అడుక్కు వేగంగా పోయేవాడు ప్రాణరక్షణ కొరకు గడ్డిపోచను వైకం గట్టిగా పట్టుకున్న ట్టుంది జమిందార్లు స్థితి. వీరు ప్రభుత్వచర్య న్యాయబద్ధం కాదని నిరూపించడానికి న్యాయ చట్టాలలో క్లాజుల కొఱుపు ఆహారాత్రాలు వెదకి వేసారుకున్నారు. వెంటటగిరి రాణి బోటివారు న్యాయస్థానాలకు ప్రాకుతున్నారు. కాని ఇకంతా వృథా వ్యయ ప్రయాసయేమో! ఒకవేళ బ్రిటిషు ప్రభుత్వం తయారు చేసిన

చట్టాలలో జమిందారులకు లాభదాయకమైన చట్టాలున్నప్పటికీ జమిందారీ బిల్లుతోనే వైకం నీరు రద్దు అయినవరి, ఈ రోజుల్లో ప్రజాభిప్రాయానికే ప్రాధాన్యం కాలిట్టి అదే తుదిన్యాయమని సమర్థించే ప్రభుత్వం ముందు వీరి ప్రయత్నాలన్నీ బూడిదలో మో మంటాగు నిప్పుమోజన పాతాయి. ఇటీవల జెహనాగారి ప్రయగం కిసికి మరింత సహాయం కాది. వా రెంత కృషిచేసినా తిరిగి తమతమ జమిందారీలు రావు, భోగాలు రావు.

ఇక మిదటయినా ఈ జమిందార్లు తమ పూర్వ సాంప్రదాయాలు, హక్కులు, ధర్మాలు, విస్మరించితే శ్రేయస్కరం. పూర్వపు రోజుల్లో బ్రిటిషు ప్రభుత్వమూ, ఆంధ్రకుమందు ప్రజలూ ఈ జమిందారుల సుబ్బరించారు. స్వాధీనానికి బ్రిటిషు ప్రభుత్వం వీరిని చాలా మధ్యపెట్టింది. ఇక ప్రజలు, ప్రభుత్వం అనే సద్భావంతో ఈ జమిందారుల అవినీతి చర్యలను సహిస్తూ మంచి జమిందారులొరకు, మంచి పరిపాలనలొరకు ఎదురు చూస్తూండేవారు. వెంటటి సంగతి వీరయి నప్పటికీ బ్రిటిషు ప్రభుత్వావరణ క్రింద జమిందారులందరూ అక్రమావినీతులకు లోనైనారు.

ఇప్పుడా కాలం పోయింది. నూతన భావాలు ప్రపంచాన్ని ఆవరించాయి. ప్రపంచంలోటీ, నూతన భావాలతోటీ జమిందారులు కూడా ముందుకు సాగిపోవాలి. ఇన్నాళ్లూ రైతులనోట్ల కొట్టి డబ్బు దోచుకొని గుర్రపు పందాలకు, విచిత్రయాత్రలకు, పాశ్చాత్య సుగంధద్రవ్యాలతో వివాహ విహారాలకు, నీలగిరి నివాసాలకు ఇంకా ఇలాంటి వెన్నిటికో డబ్బు తగలేకారు. పాశ్చాత్య బాగికితా వ్యామోహంతో, ఇంక తృప్తిపడాలి. ప్రాచీనవిక సుఖాలు లెస్సగా అనుభవించారు. కాలం ఎప్పుటికీ తనుచే నను కోడం చాలా పొరపాటు. ప్రపంచ చరిత్రలో మహామహా సామ్రాజ్యాలే కూలి నేలపాలై

పోయినప్పుడు ఈ చిన్నచిన్న జమిందారీలు చిలికిపోవడం మొక వింత కాదు. ఒక లేక్కలోనిది కాదు. ఇకతైవా సంఘక్షేమానికొరకు జమిందారులు తమ స్వాధిపాన్ని త్యాగం చెయ్యాలి. అప్పటికే అత్యధిక వారికవకాశాలున్నాయనాడు తమ స్వంత ఆస్తిపాస్తులను సహాయంతో పరిశ్రమలు స్థాపించి, చిల్ల దాల్చి యాలు కావచ్చు. ఆనాడికే ఇండియా గవర్నమెంటు తమ చేతిలో ఉనికి కలదు!

కాని జమిందార్లు దేశాని కేమైతా యథోచిత సేవ చేశారా అనే విషయం చర్చించవలసివున్నది. మొట్టమొదటినుంచి, ఈ జమిందారులు శక్తివంచన లేకుండా లలిత కళల కొరకు పాటుపడి వాటిని ఉద్ధరించా రనడంకా అవతైవా అనుమానం లేదు. వీరు ముఖ్యంగా కవులను, పండితులను, కాస్త్రజ్ఞులను, సంగీత విద్వాంసులను, నాట్యచార్యులను, నాట్యకర్తలను, నర్తకులను, నాటక కళను, శిల్పులను, చిత్రకారులను చాలా పోషించారు. ఇదివరలో ప్రతి ఆస్థానమందూ వైర చెప్పిన కళారాధకులుంటూండేవారు. వారల్లండటం ఆస్థానానికి గౌరవం. సాధారణంగా ఈ ఆస్థానాలలో వుండే కవిపండిత గాయకాదిజనులను ధృవోటీలు జరుగుతుండటం, పోటీలలో గెల్చినవారికి బిరుదులు, గ్రామాలు, ధన కనక పస్తు వాహనాలు ఇవ్వడం జరుగుతుండేది. ఈ పోటీలలో గెల్చిన వారికంటే వారిని పోషించే రాజుకే— జమిందారు లందరికీ రాజులనే బిరుదు సహజంగా వుంటే చాలా గౌరవం. వైరెచ్చు రాజులే ఆకాలంలో గొప్ప కవులుగానో, విద్వాంసులుగానో, రసికులుగానో వుండేవారు. ఆ కళలన్నిటినీ వారు ఉద్ధరించబట్టే ఈనాటికి అవి సజీవంగా ఉన్నాయి. అట్టి పోషణ లేకుంటే మన పక్షత గ్రంథాలైన రామాయణ భారత భాగవతములు, ప్రబంధములు, నాటకాలంకార కాస్త్రములు, అన్నీ పుట్టిన గోడనే గట్టి వుండేవి. అమ్మీ రాజు పోషితాలే. అయితే నేటి జమిందారులలో కవులు, పండితులు ఎక్కువగా లేకపోయినప్పటికీ, తమ పూర్వ సంప్రదాయానుసారంగా వీరు సారస్వతాన్ని, లలిత కళలను పోషిస్తూవచ్చారు. గద్వార్ సంస్థా

నాలో పండితులకు, కవులకు, తదితర కళారాధకులకు సర్వదా సత్కారాలు జరుగుతూంటాయి. జయపూరు మహారాజుగారైన విక్రమ దేవవర్మ గారి కవితా శక్తి, సారస్వతాభిరుచి, సారస్వత పోషణ గొకవిశిష్టత. పితాపురం రాజుగారు అధిక ధనవ్యయంతో సూర్యరాయాంధ్రసింఘులు చలన సాగించడంకూడా తెలిసిన విషయమే. ఇంకా కొందరు ఆయుర్వేద కాస్త్ర పరిశోధనోద్ధులు కొంత పాటుబడుతున్నారని వినికిడి. ఈ విషయంలో ప్రజాప్రభుత్వానికి శ్రద్ధ ఎంతమాత్రమున్నదీ మనకు తెలుసు. ఈ ప్రకారం జమిందారులు తమ తమ శక్త్యానుసారం లలిత కళలను పోషించారు.

మరొక విషయ మేమిటంటే, ఈ జమిందారుల పోషణవల్లనే చాలావరకు దేవాలయ నిర్మాణం జరిగింది. దేవాలయ నిర్మాణ విషయంలో శిల్పుల సంతకా పోషించారో, ఆ శిల్పుల ఎంత లోకవిఖ్యాతి గాంచినదో నిరూపించేవి ఆ ఆదర్శ గోపురాలే. సాధారణంగా ప్రతి జమిందారు తన పూరిలో గాని, ఎవ్వరుంటే గాని, మరెక్కడైతే నా సరే కొత్తగా దేవాలయాలను నిర్మించడం గానీ, పోషించడం గానీ తప్పక జరుగుతుంటుంది. వారి కృషివల్లనే ఈ శిల్పాన్ని సజీవంగా ఉన్నాయి. ఇకమింటు ఈ దేవాలయ నిర్మాణాలు సాగవనే నమ్మకం. రాజు పోషణ నశించిన తర్వాత ఇవన్నీ శిథిల మాత్రమే. ఈనాడు పులికేట్లో క్రొత్త దేవాలయాలు నిర్మిస్తున్నారనే వార్త చాలా అరుదు. అది లేదు సరికదా, దేవాలయాలలో దొంగలు దూరి విగ్రహాల మీదుండే ఆధరణాలను, పస్త్రాలను దోచుకొని పోయిన వార్తలు మాత్రం మాదున్నాయి. ఈపరిస్థితులలో పోతునాథ దేవాలయ పునర్నిర్మాణం జరగబోతున్నదనే వార్త ముదావనమైంది.

జమిందారులు దేవాలయాలను పోషిస్తే మనప్రజాప్రభుత్వం వాటిని తాను వశపరచుకొని ఉద్యోగస్థులకు కనీస చెయ్యివని నియమించింది. ధర్మకర్తలంటూ, కమిషనర్లంటూ దేవాలయాల దిబ్బు లిస్తే మహనీయులేర్పడ్డారు. ఇక శిల్పం ఏమిటో, తత్వోపదేశ ఏమిటో అర్థం కావడం లేదు.

యమ - యమి

పంజేటి యస్. ఈశ్వర్

అది అన్నిటికీ మొదలు-ఆవును, కాదు అనేది లేదు- అంతా అందులేని చీకటి - రాత్రి, చగులు అనే మార్పులేని చీకటి-చచ్చిపోవడ మనేది లేదు- ఎప్పుడూ బ్రకకడం అనేది లేదు- అది అన్నిటికీ ప్రారంభం-అమ్మ పదార్థాలని నృప్తించాడు-దేవుణ్ణి, ఋషుల్ని పుట్టించాడు - శర్వాక, అన్నిని భూమిమీదకి, మాయవను ఆకాశంలోకి, సూర్యుణ్ణి తారావళంలోకి నిర్ణయించాడు-

సూర్యుడు రూపవతియగు 'సంక్షి'ను భార్యగా స్వీకరిస్తాడు. ఆమె అకాల కన్నుటికి కల్పి అయిన 'విశ్వకర్మ' పుత్రుడు. ఆయన కళలకు అధిపతి. దేవుళ్లు అలంకరించుకొనే ఆభరణాలని కట్ట చెదిరిపోయేలా చేసిన వతుడు. వాళ్లు ఎక్కే కథాలని నైపుణ్యంతో చెప్పిన కళానిధి.

సూర్యునియొక్క సంబంధంచేత సృష్టకు ఇద్దరు పిల్లలు కల్గుతారు. యమ-యమి. యమ-యమి. ఇద్దరూ ఒక్కసారే పుట్టారు. వాళ్లిద్దరూ పెండు కట్టగా దగ్గరగా కలిసి మెలిసి బాల్కనీని గడుపుతున్నారు...వాళ్లిద్దరూ వున్న లోకం తప్ప ఇంకాదాన్ని ఊహించలేదు... సూర్యుని కెరణ కోణంగా, భగభగులు మెరిసిం చే కానింది వర్షతపు గిరిలో చిన్నతనాన్ని వెళ్లబుచ్చుతున్నారు-

సందర్భమైన దుష్టజ్ఞు యమి క్వాలరా వెలిసి పోతోంది ఒకనాడు...గోలి ప్రభాతంలా కొత్త దనాల్ని వాలక పోస్తోంది...విశ్వకర్మ మనుమరాలు, సూర్యుని ముద్దు పట్టి కళలతో తూగుతోంది. యమ చగడంరంగు బట్టలు చేసుకొని కపటానుభూయ శరీరాన్ని ముగ్ధపరుస్తున్నాడు.

పచ్చటి గడ్డిలో ఆడునూ పాడునూ గంతుతూ కిలకిల నవ్వుతూ యమి ఉత్సాహంతో తీగెల్లాంటి పెండు చేతుల్ని యమ కంఠానికి వెనవేస్తుంది. ఉన్నట్టుండి చేతులు చాచి ముందుకు లాగ్కొని తన పెరిమల్లో బుగ్గల్ని ముద్దు పెట్టుకొంటుంది...మళ్ళీ మృదువుగా ముందుకు పోసేసి వెన్నెల్లా నవ్వుతుంది...యమ ఆశ్చర్యంతో ఆర్థికాని చూపుతూ చూస్తాడు. సిగ్గుతో యమిని కొవసూచకంగా వదల్చుకొంటాడు...ఇంతలో గుండె బరువెక్కిలా చిన్న బుచ్చుకొంటుంది...మళ్ళీ ఇద్దరూ ఒక్కసారే వగవగ నవ్వులతో చేతుల్లా చేతులు చేతుకొని ఈయనా గాలిలో చేలిపోతున్నట్టు గొంతులేస్తారు. ఇట్లా ఆడుతూ ఆడుతూ వాళ్లిద్దరూ పెద్దవాళ్ళయారు...సంవత్సరాలు ఒకదాని పోటి కూడుకొంటున్నాయి. కొత్తగా ఉండేకం ముంచుకొస్తోంది-ఎర్రని నాలుకలాంటి ప్రమాదమైన వుచ్చీకం-తల్లిమండ్రు లిది గమనిస్తున్నారేమో-ఏమో!

యమ నూనూగు మిసాలతో పురుష సింహాడయాడు వొక్కసారి—

యమి ప్రతిఆవయవం పొంపుల్లా చాల పొంగులా వుబికి వస్తోంది వయస్సు—

కాలం ఖాగుడు గంట గొట్టింది—

రక్తం మాట్లాడిస్తోంది—

పిచ్చి వుచ్చీకం మింగేస్తా నంటోంది!

* * *

యమి: శేస్తమా...

యమ: ఊ...

యమి: పెద్ద సముద్రాల్ని ఈడుకొంటూ నీ దగ్గర కొచ్చాను...స్నేహంగా వుండాము

రావా! నీ దగ్గరనంటంథంతో నేను ఫలింది కొడుకుని కనాలి...నిన్ను నాన్నా అని పిలుస్తాడు...నాడు నీ పోలికలతో నీ అంతవాడవారి-మనవాడు!

యమ: ఏమిటి? ఇట్లా మాట్లాడుతావే?

యమి: అనీ నేనే చెప్పాలా?

యమ: చెప్పు.

యమి: వాంఛ!

యమ: ఇట్లాంటి వాంఛతోవున్న నీ స్నేహం నాకు వద్దు...నువ్వు నేనూ ఒక్కసారే ఫట్టిసా భేదం తప్పలేదు. దేవుళ్లు కోపగస్తారు-చూశా?

యమి: దేవుళ్లు! వాళ్లకి వాంఛ వుందిగా-మనకి ఆది వుంటే తప్పా? (నమ్మా-కూతురు 'వచ' (సరస్వతి) తో ఏమి చేశావో నీకు తెలియదా?రా...నాలో హాయిగా వుండి సుఖపడు.

చూడు, నా శరీరం నిన్ను పిలుస్తోంది.

యమ: దేవుళ్లు చేసినదే మనం చేయాలా?

యమి: నువ్వు మృత్యువావా!

యమ: ఊ:-

యమి: మగడ్తన్నీ గొప్పంబోనే దగ్గరగా వుంచాడు...నువ్వు నేనూ అమ్మ రక్తంలా ఒకళ్ళ కొకళ్ళం అంటుకొని ప్రవహించి-చివరకు రెండుగా చీలిపోయాం...మన కలయిక ప్రకృతి సృష్టించింది...మళ్ళీ మనం కలిసికొని ఈ విధంగా ఒకటవాలి...రా-

యమ: వాడ్లు-నువ్వు తప్పుగా ఆర్థం చేసుకొన్నావు. మనల్ని రెండుగా చీల్చివేసిన ప్రకృతి భర్తానికే ఆర్థం-మనల్ని వేరుగా వుండమనే. ఇట్లా మాట్లాడటం భావ్యమేనా?

యమి: ఏమిటి-నామీద కోపమా! నీలాని వెచ్చదనం నా రక్తంలో ఫట్టిన్నాటి నుండి ప్రవహిస్తోంది-ఆది అచగలవా ఇవ్వుడు? అది ఇవ్వుడు నివ్వలా దహించి వేస్తోంది...నీ శరీరంతో ఏకమవులేగాని ఆది చట్టారదు. నన్ను దగ్గరగా-మరీ దగ్గరగా రానిచ్చుకో. భార్య భర్తకు శరీరాన్ని పూర్తిగా స్వాధీనం చేసి నట్లుగా నీకు నా దాన్ని వాపుచేప్పి నియ్యి...ఒక్క రథాన్ని అంటిపెట్టుకొన్న రెండు చక్రాల్లా వడిచి పోదాం...రా-

యమ: సిగ్గు తెచ్చుకో...నువ్వు నన్ను పాడుచేస్తున్నావు. ఫో-చూరంగా వెళ్లు...

నివ్వలాంటి దేవుళ్ళ కళ్లు నా దేహాన్ని చురకలేస్తున్నది...ఊ...ఫో-ఇంకో పురుషుడిని సంపాదించుకో.

యమి: ఆహ్వా-నువ్వు ఇంత బాధ పెట్టగలవా? చూడు-నీ యమిని. నువ్వు దేవుడినే కానీ ఇంత క్రూరుడిని...నిన్ను అందరూ ఆనహించుకొంటారు...సూర్యుడు ఆరోగ్య చిహ్నమైన కిరణాలతో నిన్ను ఎప్పుడూ తాకడు, ఇంక-ఎంత త్వరగా మర్చిపోయావు! కాలింది ఆడుగుల్లో మనం పూలు తెచ్చుకోదం-ఆడుకోటం-గంతులేయడం...అబ్బ-ఒక్క దేహంలా వున్నాం కదూ!

నువ్వు కాలం నొప్పితో ఏడుస్తూంటే నీకు నేను ఎన్ని పాటలు పాడి మరపించానూ-అన్నీ మర్చిపోయావా!

[సూర్యుని గాఢమైన తాపాన్ని పీటలేక 'సంక్ష్' అడవులకు వెళ్లి పోతుంది. తెలికత్తై 'ఛాయకు' పరిచర్యలు చేస్తుండమని అప్పజెప్తుంది. సూర్యుని కలయికచే ఛాయకు ముగ్గురు పుత్రులు-శని (గహం), మను నవర్జ్వి, తపతీ (నదులు). సవతి తల్లిఆమె పిల్లలయందు చూపుతున్న మమకారాన్ని చూడలేక యమ కాలంతో తన్న బోతాడు. ఛాయ ఆగ్రహంతో 'అకాలు కుట్టి పోవా'లని శోభిస్తుంది. దానికి ఫలితంగా యమ కాలు కుట్టి పురుగుల్లో బాధపడుతుంటే సూర్యుడు దయదల్చి ఒక కోడిని పంపి వాటిని తీయించి వేస్తాడు. కొంత బాగుగడ్తుంది. కాని కాలు సరిపడక పోవుటచేత యమ శిథిలపాడుడయ్యాడు.]

యమ:

యమి: నేను ఏడుస్తూంటే చూస్తూ వుంటావా?

యమ: నిద్రకు-నే నేమి చేశానా?

యమి: ఇంతకన్నా ఏమి వుంది? వాంఛతో గాలిలో అటలా కొట్టుకొని పోతుంటే చూస్తూ పూరుకొన్నావుగా!

యమ: వాడ్లు-వాడ్లు, అటువంటి సంభాషణ చేయకు. వాంఛ చివరకును కనిపించ నివ్వదు. జ్ఞానాన్ని నీకటివేసిస్తుంది-నేను క్రూరుడిని కాను-చూడు-నీకే 'తప్పు' అని తెలుస్తుంది. ఔను, నీకు ఇంకో లోకం తెలియదు, నీలా లేని

వాంఛకు కా పురుష చిహ్నలే కారణం-
కానీ నీకు నేనెవరో దరుణిని. ధర్మంగా నువ్వువాకు
పవిత్రమైన దానిది. నామాట నమ్ము. ఇంకో పురు
షుని గ్రహించి నీమౌనవాన్ని వెన్నెలచేసుకో.

యమి: ఆహా! నువ్వా-సోదరుడివి! నీ ప్రియ
తమ స్నేహాన్ని తెరవ్వరించి బూడిదపాలు
చేశావు. వాడ్లు. వాంఛ సంకల్పం చితికి
పోకుండా నమ్మ పూర్తిగా గ్రహించు-నీలో
కాలి లేదా! యమి కాళ్ళమీద పడినా-నాడు!

యమ: చేత పిచ్చి మతిరం చేయను.

యమి: అలాంటిండు - తొందరపడ్తున్నావు.
మన రెండు గుండెలా ఒక్క కదలికతో వెరిగి
నవి-బాల్కనలో వర్షంగా నూర్చుని కిరణ
శోభా వెలిసిపోతూ గడ్డిమీద ఇద్దరమూ ఎంత
దగ్గరగా వదులిన నవ్వుతోలేదా! ఇప్పుడు
నమ్మ వుండనివ్వు వెంచుకో! అప్పుడు లేని తప్పు
ఇప్పు చెట్టా వచ్చిందీ!

యమ: అబ్బ! వాడ్లు-మాట్లాడను-నేను నీచు
డినిగా. నువ్వు వాకు చెట్టెరిగి. కినికే నేను
తగను. నే న్నవ్వగా వున్నా. పో-నమ్మ తాకకు.

యమి: అబ్బో! యమా-నీకు భయమన్న
మాట! నామా. నీ కళ్ళలో వెలుగు కా కళ్ళలో
మెరుస్తోంది. ఎందుకే చెప్పలేదా? నీ చేతులు
మెండు గానికేన వూడల్లా చలిస్తూ యెం
దుమా? నువ్వు నమ్మ ప్రేమిస్తున్నావు-నీకు
క్షేమం లేదు!

యమ: కాన...కానీ తీరణాంటి చేతుల్ని
ఇంకో పురుషుడి మెడకు చుట్టికేసుకో. ఇంక
నిన్ను చూడలేను. వెళ్ళిపో యమి—

యమి: నీలో కాలిమాట లేదా!

యమ: మీ ఇద్దరి కలయికనూ నేవున్న ఆకి
ర్పిస్తాడు. పో-చుభవము. వెళ్ళిపో-కర్పరగా!

యమి: అబ్బ! దుఃఖంతో - యమి-గుండెలు
బరువెక్కి-మనస్సు నీరై పోయి-కన్నీళ్ళ ప్రవాహ
మవుతోంది-యమి-ఇంక నీ గుండెలు చితికినో
నియ్యి-విడ్చివిడ్చి నీకళ్ళ చిల్లులు పడిపోనియ్యి-
యమ నీ ప్రేమకు కాళ్ళకింద పడిన తొక్కి
చేశాడు-అది నడిచిపోయింది - యమి-నవ్వింక
చచ్చిపో-యమి-నవ్వింక నవ్వలేవు-నవ్వలేవు-
యమి ఇంకా చలించకుండా కాళ్ళమీద
పని పోగొట్టుకొన్నావు-యమి మూగబాధకు

మాటలాచి అందర్నీ మేలుకొల్పుతూ, బాధ
పెట్టా గాలిలో నుడి తెరుసుతూ చివరకు
ఎక్కడో దారి తప్పిపోయింది.

రెండు కన్నీటిబొట్లు యమి కనుకొలుకుల్లో
మిలమిలలాడి బుగ్గలమీదకుంచి మెల్లిగా
క్రిందికి జారిపోయి టవటట లాడినవి. కళ్ళ
రెండూ అడ్డాట్టా మెరిసిపోతూ - నాటిలో నీటి
బొట్టు ఒకటొక్కటే కాదునూ, వెళ్ళిపోతు
న్నవి. దృష్టి చెడిపోతోంది...యమికళ్ళముందు
చెట్టా గుట్టలూ గడ్డి - అన్నీ కదిలిపోతున్నవి-
ఎక్కడో-ఇంకా యమి వేడుకొంటోంది—
ఇద్దరూ చిన్ననాటి నుంచీ చుట్టూ తిరు
గుతూ ఆడుకొన్న ఉమంబరం చెట్టు కూడా
ఆకారం లేకుండా యమి కళ్ళముందు మాసి
పోతోంది...అ చెట్టును బట్టే బొంబరం అని
ముద్దుగా పిలుస్తోనేది-

కానీ యమి చెవులకు- యమ ఎక్కి వెళ్ళి
పోతున్న నల్లని నవ్వుపోతు కాళ్ళ చప్పుడు-
వినిపించింది. ఆ బొంబరంకల్ అరుపు దూరంగా
వినిపిస్తోంది. యమి మెల్లిగా చలనం తప్పి
పోతూ- కరీరాన్ని కూడా పదిలేస్తోంది. యమ
వెళ్ళిపోయిన తూర్పుగానే యమి అందమంతా
జీవంతో లేచి వెళ్ళిపోయింది. యమి కరీరం
లోని రక్తం, అన్నీ నీరై పోయినవి. ఆవలేని
దుఃఖంతో- చివరకు ఆగకుండా చిన్న ప్రవా
హంలా కాలింది గర్భంతో నుంచి మొదలుపెట్టి
అడుగుడుక్కి వెళుతున్నా విచారంతో- చచ్చి
బయల్లోకి చేతులుచాచుకొంటోంది నిరాశతో.

నూర్చుకు కిరణాల్ని తగ్గించాడు. చిన్న నీ
రెండూంటి వెలుగు ప్రవాహాన్ని ముద్దు చెట్టు
కొంటోంది. "నాడు నాన్నా" అంటూ నవ్వుని
కంతంతో విచ్చెల్లిం-చేనా నలవనిస్తోంది- దుఃఖ
భారంతో నీరై పోయిన యమి అంకర్లత ప్రాణ
మయిన 'యమి'—

యమనూ నది వీనగా, బరువెక్కిన మృద
యాతో కదిలి పోతోంది మెల్లిగా. అవల
వెక్కి-వెక్కి పడుస్తోందా అర్పట్టుగా- ఆ నవ్వు
మైన ప్రేమ ప్రవాహంలా అప్పుడప్పుడు కల
వరం కలుతోంది-

(అంగంనుండి అనువాదం: కొత్తపల్లి లలిత)

జనవాక్యం

సంపాదకునికి ప్రకటనార్థం పంపించిన లేఖలు యీశ్వరీకక్రింద ప్రచురిత మవుతాయి. లేఖలు క్లుప్తంగా, కాగితానికి ఒక పక్క వ్రాసి పంపాలి.

ఉత్తరవిశాఖలో వెనుకబడ్డ జాతులు

మద్రాసు ప్రభుత్వము వెనుకబడ్డ జాతుల జాబితాను పునఃపరిశీలన చేస్తున్నట్లు తెలియచున్నది. ఇంకను పూర్వము చేసిన యిట్టి పరిశీలనలో ప్రభుత్వము మా ఉత్తరవిశాఖలో ఎక్కువ జనాభాగల వెలమ, కాపు, రెడ్డి కులాలను వెనుకబడ్డ జాతుల జాబితా నుండి తొలగించి చాల అస్వాయము చేసింది. ఉత్తర విశాఖ జిల్లా కరవు కాటకాలకు పుట్టింట్లు ఆసనీ లోక విదితము. దీనివల్ల గోదాదుట్టుపై రోజుటి పోటు చందమున మా జిల్లాలో నున్న జమీందారీ, ఈనాందారీ ప్రాంతాలు ఆంధ్రరాష్ట్రముగా ఎక్కడా లేవనే చెప్పాలి. ఈ జమీందారీ, ఈనాందారీ పాలనలో నున్న రైతాంగపు కులాల ఆర్థిక, సాంఘిక దురవస్థలు వేరే వర్ణించ వలసినవి లేదు. ఉత్తరవిశాఖ జిల్లాలో గల వెలమ, కాపు, రెడ్డి కులాలలో చదువును వారెంద రున్నారో గమనిస్తే ప్రభుత్వము ఎంత అస్వాయము చేసినదో విదితము కాగలదు. ఈ కులాలలో హైస్కూల్స్ విద్య పొందిన వారిని కమలలో లెక్కపెట్ట వచ్చును. ఇక గ్రామ్య యోజుకు ప్రేరేపించ లెక్కపెట్ట వచ్చును. ఈ కులాలలో నూటికి ఒక్కరైనా చదువును వారున్నారా యని సందేహము కలుగుచున్నది. ఈ జిల్లాలో ఆరు హైస్కూల్స్ వున్నది. గ్రామాలలో నున్నవారు ఎన్నో మైళ్ళ దూరముగా నున్న పట్టణాలకు వెళ్ళి విద్య నభ్యసించుకోవలె

నందే ఎంత కష్టమో అనుచించవచ్చును. దీనికి తోడు ఈ రైతాంగ కులాలు సగము జీతాలు కూడ కట్టుకోలేని పరిస్థితులలో వారు విద్య నభ్యసించటము దుష్టరము. అందుచేత ప్రభుత్వము వారు ఈ జిల్లాలోగల వెలమ, కాపు, రెడ్డి కులాలను వెనుకబడ్డ జాతుల జాబితాలో ఈ దఫా చేర్చి ఈ కులాలకు గతములో చేసిన అస్వాయము తొలగించుట స్వాయము.

వరసన్న పేట జి. యల్. నాయుడు

ఉత్కళాంధ్రుల విద్యాసౌకర్యాలు

ఆగస్టు నెలలో సమావేశమైన ఆఖరిభారత విద్యామండల సభవారి తీర్మానానుసారము గంజాం కోరాపుట్టి జిల్లాలలో తెలుగు పిల్లలకు మెట్రిక్యులేషన్ వరకు స్కూళ్ళలో తెలుగున విద్యాబోధన జరుగవచ్చును. ఈ కారణమున పై రెండు జిల్లాలలోగల హైస్కూళ్ళలోను, మిడిల్ స్కూళ్ళలోను, ప్రైవేట్ స్కూళ్ళలోను గల మొత్తం విద్యార్థుల సంఖ్య, తెలుగు పిల్లల సంఖ్య వేరువేరుగా తీయుచున్నాము ఉత్కళాంధ్రులెల్లరు ఉపేక్ష వహించక తమతమ తాళిలయందు గల హైస్కూలు, మిడిల్ స్కూలు, ప్రైవేట్ స్కూళ్ళలోని పై లెక్కలు తప్పక చయ చేసి వెంటనే నామ తెలుపవలసిన దని పేషుచున్నాను. ఈ యంకెలు ఒగిస్తూ ప్రభుత్వమునకు తెలుపవలసి యున్నది.

గుణపురం ప్రహారాజు సన్యాసిరాజు

భావారాష్ట్ర సమితి - ఆంధ్రకాఖ

